

Udskriftsdato: 5. september 2022

VEJ nr 9109 af 27/02/2015 (Gældende)

Vejledning om dagtilbud m.v.

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer: Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, j.nr. 2015-868

Vejledning om dagtilbud m.v.

Kapitel 1

Indledning

1. I denne vejledning om dagtilbud findes en uddybende beskrivelse af reglerne om dagtilbud til børn indtil skolealderen.

Vejledningen beskriver gældende regler pr. 1. marts 2015 og afløser følgende vejledning:

Vejledning nr. 31 af 6. maj 2009 om dagtilbud, fritidshjem og klubtilbud 2009.

Denne vejledning behandler alene reglerne om dagtilbud samt regler for private pasningsordninger, tilskud til privat pasning og tilskud til pasning af egne børn.

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af lovteksten (lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven), jf. lbk nr. 167 af 20. februar 2015), bekendtgørelserne (bekendtgørelse nr. 441 af 6. maj 2014 om dagtilbud og bekendtgørelse nr. 99 af 27. januar 2014 om opkrævning og regulering af forældrebetaling for en plads i dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, bek nr. 99 af 27. januar 2014) samt ministeriets vejledende udtalelser.

Vejledningen indeholder også en kortfattet beskrivelse af de centrale regler i bekendtgørelse af forvaltningsloven, lbk nr. 433 af 22/04 2014, lov om offentlighed i forvaltningen, lov nr. 606 af 12/06 2013 (offentlighedsloven) og bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale, lbk nr. 1019 af 23/09 2014, der har betydning for behandlingen af sager efter dagtilbudsloven.

Vejledningen henvender sig først og fremmest til fagpersoner inden for området – både i forvaltningen og i dagtilbuddene – til forældrebestyrelser samt til interesseorganisationer på dagtilbudsområdet. Vejledningen er imidlertid også målrettet forældre og andre, der ønsker at kende reglerne på dagtilbudsområdet nærmere.

Vejledningens struktur

2. Vejledningen er opbygget i overensstemmelse med dagtilbudslovens struktur og indeholder følgende fire dele:

Del 1 - Generelle bestemmelser

Del 1 beskriver de generelle regler, som findes i dagtilbudsloven afsnit I, og som gælder for alle tilbud, der er omfattet af dagtilbudsloven. I del 1 beskrives, hvordan de generelle bestemmelser finder anvendelse for dagtilbuddene. Således beskrives det fælles overordnede formål for alle tilbud omfattet af loven, dagtilbudslovens anvendelsesområde, samt hvordan ansvaret for dagtilbuddene efter dagtilbudsloven er placeret mellem de forskellige aktører på området. Endvidere behandles kommunalbestyrelsens fastsættelse af mål og rammer for kommunens dagtilbud efter loven, samt kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse og reglerne om støtte til børn i dagtilbud efter dagtilbudsloven.

Del 2 - Dagtilbud

Del 2 beskriver alle regler om dagtilbud til børn fra 0 år og op til skolestart, som findes i lovens afsnit II. Del 2 omhandler således formålet for dagtilbud, kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af dagtilbudsstrukturen i kommunen, mulighederne for etablering og drift af forskellige typer af dagtilbud i

forskellige driftsformer, regler om optagelse og pasningsgaranti til en plads i et dagtilbud, samt reglerne om forældrenes betaling for og kommunens tilskud til pladsen. Yderligere beskrives de indholdsmæssige rammer, der gælder for dagtilbud og således reglerne om dagtilbuddenes udarbejdelse af pædagogiske læreplaner, mad i dagtilbud samt sprogvurdering og sprogstimulering. Endelig beskrives reglerne om forældreindflydelse i form af forældrebestyrelser.

Del 3 - Private pasningsordninger, tilskud til privat pasning og tilskud til pasning af egne børn

Del 3 omhandler private pasningsordninger, tilskud til privat pasning samt tilskud til pasning af egne børn, som er alternativer i dagtilbudsloven til en plads i et dagtilbud.

Del 4 – Administration mv.

I del 4 beskrives administration, forsøg og klageadgang samt puljeordninger. Endelig beskrives det, hvordan retssikkerhedsloven, forvaltningsloven og offentlighedsloven indvirker på dagtilbud efter dagtilbudsloven både i den kommunale forvaltning og i det enkelte dagtilbud.

Bilag

Bilag 1:

Eksempel på en standarddriftsaftale mellem en selvejende daginstitution og en kommune.

Bilag 2:

Oversigt over relevante hjemmesider.

Vejledningsbistand

3. I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende dagtilbudslovens regler er det udgangspunktet, at kommunerne yder vejledning over for borgerne.

Medarbejdere i kommunerne kan søge generel vejledning hos Ankestyrelsen om juridiske problemstillinger på dagtilbudsområdet.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område indeholder regler om Ankestyrelsens pligt til at yde vejledning inden for det sociale område. Der henvises for yderligere information til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område, vej nr. 73 af 3/10 2006.

Dagtilbud og tilskud til privat pasning og pasning af egne børn

Dagtilbud

4. Dagtilbud er en samlet betegnelse for tilbud til børn i alderen fra 0 år og indtil skolestart. Dagtilbud kan etableres som en kommunal daginstitution (dagtilbudslovens § 19, stk. 2), en selvejende daginstitution (dagtilbudslovens § 19, stk. 3), en udliciteret daginstitution (dagtilbudslovens § 19, stk. 4) eller som privatinstitution (dagtilbudslovens § 19, stk. 5). Herudover kan dagtilbud etableres i private hjem som kommunal dagpleje (dagtilbudslovens § 21, stk. 2) eller privat dagpleje (dagtilbudslovens § 21, stk. 3).

Tilskud til privat pasning

5. Forældre har mulighed for at få et tilskud til privat pasning, som de kan anvende til at indgå en aftale med en privat person om pasning af deres barn (dagtilbudslovens § 80).

Tilskud til pasning af egne børn

6. Kommunen har mulighed for at give forældre et økonomisk tilskud, som forældrene kan anvende til at passe deres eget barn (dagtilbudslovens § 86).

Vejledningens begreber

7. I dagtilbudsloven, tilhørende bekendtgørelser samt vejledningen anvendes en række centrale begreber, som er relevante at få beskrevet for at undgå risiko for uklarheder og fortolkningstvivel i forhold til lovgivningen og vejledningens indhold.

Dagtilbudslovens institutionsbegreb

8. Dagtilbudslovens institutionsbegreb er karakteriseret ved, at der i en institution er retskrav på at få etableret en forældrebestyrelse med dagtilbudslovens minimumskompetencer og en ledelse for daginstitutionen. Institutionsbegrebet, der følger af dagtilbudsloven, er et dynamisk begreb, der defineres og afgrænses ud fra, hvordan opgaveløsningen organiseres og dermed ikke ud fra en på forhånd fastlagt struktur eller fysisk placering.

Det er ikke muligt at trække en statisk grænse for, hvad der afgrænser en institution, da grænsen er afhængig af den lokale kontekst og de konkrete opgaver, der udføres. Det, der afgrænser og definerer en institution, er de naturlige fællesskaber, der kan etableres omkring driften af opgaver på området. Det er således afgørende, at opgaveløsningen, ledelsesniveauet og forældreindflydelsen i institutionen matcher hinanden, og at det er opgaveløsningen, der er styrende for strukturen.

Dagtilbudsloven fastsætter ikke faste grænser for størrelsen af de institutioner, der kan omfattes af institutionsbegrebet. Det er dog udgangspunktet, at der skal kunne etableres naturlige fællesskaber omkring den daglige drift og opgaveløsning, for at det kan betegnes som en institution.

Dagpleje

9. Dagplejen er karakteriseret ved, at pasningen foregår i private hjem eller andre lokaler i børns hjemlige miljøer. Dagplejen omfatter få børn – der kan højst godkendes fem børn til én dagplejer og op til ti børn, såfremt der er flere dagplejere i hjemmet.

Dagplejen kan være etableret som privat eller kommunal dagpleje. Begrebet »den kommunale dagpleje« er en samlebetegnelse for alle dagplejere, der er etableret som kommunal dagpleje i kommunen.

Ledelsesbegrebet

10. Ledelsesbegrebet omfatter den eller de personer, der i henhold til kommunens ledelsesstruktur, har en ledelsesfunktion i forhold til dagtilbuddet. Der er tale om et ledelsesbegreb, der defineres ud fra en funktion/opgave og ikke med udgangspunkt i en bestemt person. Således kan »lederen af det enkelte dagtilbud« i de tilfælde, hvor ledelsesfunktionen i forhold til dagtilbuddets opgaver er placeret hos forskellige personer, være flere personer.

I de tilfælde, hvor alle ledelsesfunktioner i forhold til dagtilbuddets opgaver er placeret hos samme person, kan »lederen af det enkelte dagtilbud« være én bestemt person.

Børn med særlige behov

11. Med 'børn med særlige behov' forstås børn med behov for særlig opmærksomhed og hjælp i en periode i dagligdagen, børn med behov for støtte efter dagtilbudsloven samt børn med behov for særlig støtte efter lov om social service (serviceloven), jf. lbk nr. 150 af 16/2 2015.

Skolestart

12. Skolestart er defineret i bekendtgørelsen om dagtilbud som det tidspunkt, hvor barnet overgår til skolereg, hvorved forstås det tidligste af følgende tidspunkter:

- Det tidspunkt, hvor barnet begynder i enten fritidshjem eller skolefritidsordning (SFO) forud for undervisningsstart,
- Det tidspunkt, hvor barnet påbegynder hjemmeundervisning, eller
- Det tidspunkt, hvor barnet starter i børnehaveklasse eller i 1. klasse, hvis barnet ikke optages i børnehaveklasse.

Definitionen af begrebet skolestart er blandt andet relevant i forhold til betalingsreglerne.

Skolestart i relation til betalingsreglerne

13. Skolestart i forhold til betaling for en plads i et dagtilbud omfattet af dagtilbudsloven kan tidligst regnes fra 1. maj i det år, hvor barnet overgår til skolereg, jf. ovenfor.

Støtte

14. Begrebet »støtte« omfatter i vejledningen den støtte, der ydes efter reglerne i dagtilbudsloven.

Særlig støtte

15. Begrebet »særlig støtte« anvendes om den indsats, der tilbydes et barn efter reglerne i serviceloven. Særlig støtte efter serviceloven er ikke genstand for behandling i vejledningen. De steder, hvor det er relevant, vil vejledningen dog overordnet komme ind på særlig støtte efter serviceloven.

For information om særlig støtte henvises til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven), vej nr. 9007 af 7/1 2014.

Kapitel 2

Anvendelsesområde

16. Dette kapitel handler om dagtilbudslovens anvendelsesområde og betingelserne for, at et barn kan få tildelt en plads i et dagtilbud eller få et tilskud til en privat pasningsordning.

Bestemmelsen, der fastlægger dagtilbudslovens anvendelsesområde, findes i lovens § 2.

§ 2. Loven omfatter dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud, som har et pædagogisk, socialt og pasningsmæssigt formål.

Stk. 2. Forældre med lovligt opholdssted her i landet, har ret til ydelser efter denne lov.

Stk. 3. Forældre kan alene råde over én plads pr. barn i tilbud efter denne lov, jf. dog § 80, stk. 4.

Dagtilbudsloven regulerer rammerne for dag-, fritids- og klubtilbud m.v. samt private pasningsordninger. Nærværende vejledning omhandler dog alene rammerne for dagtilbud samt private pasningsordninger.

Vejledningen dækker således ikke fritidshjem og klubtilbud mv. Herudover dækker vejledningen ikke tilfælde, hvor et barn på grund af betydelig eller varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte og behandling mv., der ikke kan dækkes gennem et ophold i et almindeligt dagtilbud efter dagtilbudsloven. Her er det kommunens ansvar at sørge for en plads til barnet i et særligt dagtilbud efter servicelovens § 32.

Betingelser for retten til ydelser

Lovligt opholdssted

17. Et barn kan kun optages i dagtilbud eller modtage tilskud efter dagtilbudsloven, når barnets forældre (og barnet) har lovligt opholdssted i landet, jf. dog reglerne om børn af grænsegængere nedenfor.

Ved vurderingen af, om forældre har lovligt opholdssted her i landet, kan der lægges vægt på opholdets længde, folkeregisteradresse, om forældrene har til hensigt at tage fast bopæl eller opholder sig midlertidigt i landet, forældrenes opholdsgrundlag samt hensynet til barnets bedste.

Kortvarigt ophold i Danmark

18. Børn af forældre, der har lovligt kortvarigt ophold i landet, men ikke har lovligt opholdssted her i landet, har ikke ret til at få stillet et dagtilbud og tilskud til rådighed. Kommunalbestyrelsen er således ikke forpligtet til at stille dagtilbud og tilskud til rådighed for f.eks. turister, der som led i en ferie opholder sig kortvarigt i landet.

Hvem betragtes som forældre

19. Forældre er de personer, der på det tidspunkt, hvor barnet optages i et dagtilbud efter dagtilbudsloven, har del i forældremyndigheden over barnet, eller den person hos hvem barnet opholder sig mest, men som ikke nødvendigvis har del i forældremyndigheden. Omfattet af begrebet forældre er både biologiske forældre, adoptivforældre og plejeforældre.

Børn af forældre med lovligt opholdssted her i landet har ret til en plads i et dagtilbud i opholdskommunen. Barnet har ligeledes ret til en plads i en anden kommune efter reglerne om plads over kommunegrænsen, se nærmere herom i kapitel 12, eller til et tilskud til privat pasning eller pasning af egne børn, se kapitel 19 og 20.

Hvem følger retten

20. Retten til ydelser efter dagtilbudsloven følger forældrene. Det betyder, at det er forældrenes opholdskommune, der er forpligtet til at stille en plads i et dagtilbud efter dagtilbudsloven til rådighed for barnet. Dette gælder dog ikke, hvis et barn ikke bor sammen med sine forældre.

Barnets forældre lever ikke sammen

21. Hvis barnets forældre ikke lever i samme husstand, følger retten til en ydelse efter dagtilbudsloven den forælder, hvor barnet er tilmeldt folkeregistret. Dette gælder imidlertid ikke, hvis barnet i strid med lov om Det Centrale Personregister, lbk nr. 5 af 9/1 2013 (CPR-loven) bor mest hos den af forældrene, hvor barnet ikke har folkeregisteradresse. Det er således ikke afgørende, hvor forældremyndigheden er placeret.

Anbragte børn

22. Anbringes et barn uden for hjemmet i døgnpleje enten hos en plejefamilie eller i en døgninstitution efter servicelovens regler, vil en plads i dagtilbud naturligt være en foranstaltning, som kommunen beslutter som led i anbringelsen efter serviceloven.

Se nærmere om betaling for en plads i dagtilbud til børn anbragt uden for hjemmet i kapitel 13.

Børn af grænsegængere

23. EU statsborgere, statsløse og flygtninge, som udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i et EU land, men som er bosat i et andet EU land, hvortil han eller hun som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen, er omfattet af de særlige regler om grænsegængere, der følger af EU-retten.

Grænsegængere, der er omfattet af EU-forordning nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen, eller EU-forordning nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger, der flytter inden for EU, har ret til samme sociale fordele i det land, hvori de er beskæftiget, som landets egne borgere. Kommunalbestyrelsen er således forpligtet til at stille en plads i et dagtilbud til rådighed for grænsegængere med bopæl i f.eks. Tyskland eller Sverige, der er beskæftiget i Danmark. Ligeledes kan grænsegængere vælge at benytte en plads i et dagtilbud i en anden kommune end beskæftigelseskommunen.

Hvilken kommune har forsynings- og betalingsforpligtelsen

24. Grænsegængeres ret til en plads i et dagtilbud følger af deres beskæftigelse i Danmark. Det er derfor forældrenes danske beskæftigelseskommune, der anses som opholdskommune og dermed har forpligtelsen til at stille en plads til rådighed og give tilskud til pladsen, hvis forældrene ønsker en plads i et dagtilbud til deres barn.

I tilfælde, hvor forældrene arbejder i hver deres danske kommune, har hver af forældrenes beskæftigelseskommuner pligt til at stille en dagtilbudsplads til rådighed, hvis forældrene ønsker en plads til deres barn i kommunen. Forældrene kan i disse tilfælde frit vælge, om barnet skal have plads i den ene eller anden beskæftigelseskommune. Forældrene har dog kun ret til én plads til barnet.

I tilfælde, hvor en person er beskæftiget i en filial eller lignende, hvor hovedsædet fysisk er beliggende i en anden kommune i Danmark, er det filialens beliggenhed, der er afgørende for, hvilken kommune der betragtes som opholdskommune.

Hvis forældrene ønsker en plads i et dagtilbud i en anden kommune end i de to beskæftigelseskommuner, er det reglerne om plads over kommunegrænsen, der finder anvendelse.

Se nærmere om tilskud og egenbetaling i forbindelse med grænsegængeres brug af dagtilbud i kapitel 13.

Børn af diplomater

25. Efter dagtilbudslovens § 2, stk. 2 har forældre med lovligt opholdssted her i landet ret til ydelser efter loven. Ifølge bestemmelsens forarbejder forstås med forældre både biologiske forældre og plejeforældre mv. Ændringen i bestemmelsen i forhold til den tidligere bestemmelse i servicelovens § 2 indebærer en præcisering af, at ydelser tildeles forældre med (lovligt) opholdssted her i landet. I bestemmelsen benyttes begrebet »opholdssted« med henblik på at lovfæste den hidtidige praksis på dagtilbudsområdet, hvor turister og »andre personer med lovligt kortvarigt og midlertidigt ophold her i landet ikke er omfattet af retten til ydelser«. I forbindelse med en konkret vurdering af, om en person har »opholdssted« i Danmark, kan der ifølge bestemmelsens forarbejder lægges vægt på »opholdets længde, folkeregisteradresse, hvorvidt personen har til hensigt at tage fast bopæl eller opholde sig midlertidigt i Danmark, opholdsgrundlaget samt barnets bedste«. Det videreføres, at det er et krav for at opnå ydelser efter loven, at man lovligt opholder sig i Danmark. Dette gælder uanset nationalitet.

For så vidt angår diplomater fra EU-/EØS-lande vil begrebet lovligt opholdssted skulle fortolkes i lyset af EU-reglerne om blandt andet arbejdskraftens fri bevægelighed. Dette vil i udgangspunktet indebære, at den nævnte persongruppe har lovligt opholdssted her i landet, medmindre den pågældende diplomat er turist i Danmark eller opholdet i øvrigt er af så kortvarig og midlertidig karakter, at den pågældende efter den hidtidige praksis efter serviceloven ikke er omfattet af retten til ydelser.

Diplomater fra ikke-EU-/EØS-lande er som udgangspunkt ikke omfattet af EU-lovgivningen. Ved afgørelsen af, om disse diplomater har (lovligt) opholdssted i Danmark, vil der i hvert tilfælde (jf. ovennævnte forarbejder til bestemmelsen i dagtilbudslovens § 2, stk. 2) skulle foretages en konkret vurdering med udgangspunkt i de kriterier, som er nævnt i forarbejderne til dagtilbudsloven.

Det kan herefter tale imod, at de pågældende har (lovligt) opholdssted her i landet, at de omhandlede diplomater oftest kun opholder sig midlertidigt i Danmark. I overensstemmelse med hidtidig praksis på dagtilbudsområdet, jf. herom ovenfor, vil selve opholdsgrundlaget for persongruppen ligeledes være et tungtvejende hensyn, der kan tale imod, at diplomater har (lovligt) opholdssted her i landet. Det retlige grundlag for diplomaters ophold her i landet – folkerettens regler – forpligter således ikke Danmark (eller andre lande) til at stille dagtilbud til rådighed for diplomater. Dog fremgår det ligeledes af bemærkningerne, at opholdets længde sammenholdt med hensynet til barnets bedste i den forbindelse kan være hensyn, der kan tale for, at diplomater i tilfælde af længerevarende ophold har (lovligt) opholdssted her i landet.

Diplomater fra ikke-EU-/EØS-lande kan derfor efter omstændighederne have (lovligt) opholdssted her i landet, f.eks. hvis hensynet til barnets bedste i overvejende grad taler for det, se ovenfor.

Én plads pr. barn

26. Efter dagtilbudslovens regler kan forældre alene råde over én plads i et dagtilbud til deres barn. Der er dog mulighed for kombination af en plads i dagtilbud og et tilskud til privat pasning. Se nærmere herom i kapitel 19.

Reglen om, at et barn alene kan have plads i ét dagtilbud, gælder ikke i de tilfælde, hvor et barn på grund af forældrenes skæve arbejdstider har skiftende behov for dag-, weekend-, aften- eller natpasning. I disse tilfælde kan det af pladsmæssige årsager være nødvendigt for kommunen at optage barnet i et tilbud med dagåbent, hvor barnet er på de dage, hvor forældrene har dagvagter og i et andet tilbud med aften- og natåbent, hvor barnet er på de dage, hvor forældrene har aften-, natte- eller weekendvagter. Dette kan dog kun ske i tilbud inden for samme kommune – opholdskommunen.

Af hensyn til barnet bør kommunen dog så vidt muligt sørge for, at børn med behov for pasning på varierende tidspunkter på døgnet på grund af forældrenes skæve arbejdstider kan få opfyldt pasningsbehovet ved en plads i ét dagtilbud.

I situationer, hvor barnets forældre ikke bor sammen, og barnet opholder sig skiftevis hos hver af forældrene, kan barnet ikke både have en plads i et dagtilbud, når det er hos den ene forælder, og en plads i et andet dagtilbud, når det er hos den anden forælder. Dette gælder både i tilfælde, hvor forældrene bor inden for samme kommune, og når forældrene bor i hver sin kommune.

Kapitel 3

FN's børnekonvention

27. Dette kapitel omhandler overordnet FN's Konvention om Barnets Rettigheder, idet denne også har relevans for dagtilbudslovens fortolkning og udmøntning.

Børnekonventionen

28. FN's Konvention om Barnets Rettigheder – eller Børnekonventionen, som den også bliver kaldt – blev vedtaget på FN's generalforsamling i 1989. Børnekonventionen er et udtryk for en enighed om, at børn skal respekteres som individer og selvstændige personer med politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Konventionen er den første FN-konvention, der tager særligt sigte på børn.

Danmarks forpligtelse

29. Børnekonventionen er ikke en lov, som lande kan dømmes og straffes efter. Ved ratifikationen har Danmark imidlertid forpligtet sig til at indrette de nationale retsregler og administrativ praksis i overensstemmelse med konventionen.

Beretning til FN

30. Et led i Danmarks forpligtelser efter konventionen er, at der hvert 5. år skal afgives en beretning til FN's Børnekomité om de foranstaltninger, der er truffet for at virkeliggøre de rettigheder, der er anerkendt i konventionen, og om de fremskridt, der er gjort med hensyn til disse rettigheder.

Børnekonventionens anvendelsesområde

31. Børnekonventionen gælder for alle børn under 18 år, uanset hvor i verden de kommer fra. Konventionen tager udgangspunkt i barnets bedste for at sikre:

- Børns grundlæggende rettigheder – f.eks. mad, sundhed og et sted at bo
- Børns ret til udvikling – f.eks. skolegang, fritid, leg og information
- Børns ret til beskyttelse – f.eks. mod krige, vold, misbrug og udnyttelse
- Børns ret til medbestemmelse – f.eks. indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed

Danmark tiltrådte Børnekonventionen i 1991 og har derfor pligt til at efterleve konventionen. Dette gælder i forhold til al lovgivning – herunder også i forhold til dagtilbudsloven, hvor der er gjort en række overvejelser om, hvordan barnets bedste kan styrkes gennem dette regelsæt. Se nærmere herom i vejledningens øvrige kapitler.

Nedenfor beskrives kort de elementer af FN's børnekonvention, som er særligt relevante i forhold til dagtilbudsloven. Det drejer sig konkret om konventionens artikel 8 og 12, som omhandler henholdsvis barnets ret til et familieliv samt medinddragelse af børn og børns medbestemmelse i beslutninger, der vedrører dem.

Generelt om Børnekonventionen

32. Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og den omsorg, der er nødvendig for dets velfærd.

Artikel 3

1. I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for social velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

Artikel 3 i Børnekonventionen har karakter af en portalbestemmelse, hvorved menes, at princippet om barnets bedste skal være vejledende i tolkningen af alle konventionens andre artikler. Artikel 3 fastslår, at deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og den omsorg, der er nødvendig for dets velfærd med hensyn til de rettigheder og forpligtelser, som tilkommer dets forældre, værger eller andre personer, som juridisk har ansvar for barnet. Det skal være målet for alle passende lovgivnings- og administrative foranstaltninger.

Børns ret til et familieliv

Artikel 8

1. Deltagerstaterne påtager sig at respektere barnets ret til at bevare sin identitet, herunder statsborgerskab, navn og familieforhold, som anerkendt af loven og uden ulovlig indblanding.

2. Hvis et barn ulovligt berøves en del af eller hele sin identitet, skal deltagerstaterne yde passende bistand og beskyttelse med henblik på hurtigt at genoprette barnets identitet.

Barnets ret til at bevare sin identitet

33. Barnets ret til at bevare sin identitet, herunder retten til et familieliv, er af afgørende betydning for dets udvikling og trivsel. Med artikel 8 anerkendes det, at barnet med henblik på trivsel og udvikling bør vokse op i et familiemiljø, hvor der drages omsorg for barnet.

Børns medbestemmelse

Artikel 12

1. Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet, barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

2. Med henblik herpå skal barnet især gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet, enten direkte eller gennem en repræsentant eller et passende organ i overensstemmelse med de i national ret foreskrevne fremgangsmåder.

Barnets ret til at udtrykke sine synspunkter

34. Artiklen indebærer, at der skal lyttes til børn, og at børn skal tages alvorligt. Artiklen fremhæver, at børn har ret til at udtrykke deres synspunkter i forhold, der vedrører dem.

Medbestemmelse og medansvar

35. Medbestemmelse og medansvar er afgørende elementer i forhold til at udvikle børns selvstændighed, at lære børn at tage ansvar og udvikle deres evne til at indgå i forpligtende fællesskaber. Medbestemmelse er således grundlaget for børns forståelse af demokrati og deltagelse i det danske samfund.

Kapitel 4

Formål for dag-, fritids- og klubtilbud mv.

36. Dette kapitel handler om det overordnede og fælles formål for dag-, fritids- og klubtilbud mv. til børn og unge efter dagtilbudsloven.

Kapitlet beskriver primært den overordnede formålsbestemmelse for alle tilbud i dagtilbudslovens § 1, men indeholder indledningsvist en beskrivelse af den funktion, formålsbestemmelser har på dagtilbudsområdet – både den generelle formålsbestemmelse i dagtilbudslovens § 1, som gælder for alle lovens tilbud, og de formålsbestemmelser, der specifikt knytter sig til hvert enkelt tilbud, jf. dagtilbudslovens § 7 (om dagtilbud), § 45 (om fritidshjem) og § 65 (om klubtilbud mv.).

Formålsbestemmelsernes funktion

37. Bestemmelserne angiver både over for borgere og myndigheder hensigten med loven og dens bestemmelser samt de hensyn og grundlæggende principper, som loven generelt bygger på. Med bestemmelserne udtrykkes de forventninger og mål, der er til indholdet og funktionen af tilbud efter dagtilbudsloven. Formålsbestemmelserne retter sig ikke blot til kommuner, dagtilbud og den statslige forvaltning, men også til forældre og børn og udgør et pejlemærke for, hvilke forventninger forældre og børn kan have til de værdier og grundlæggende principper, tilbuddene er funderet på og arbejder efter.

Formålsbestemmelserne medfører dermed ikke egentlige selvstændige pligter eller rettigheder. Forældre har f.eks. ikke med henvisning til enkelte formål ret til bestemte tilbud. Specifikke rettigheder følger derimod af andre bestemmelser i loven.

De hensyn og principper, der er beskrevet i formålsbestemmelserne, skal indgå i statens og i kommunernes fortolkning og forvaltning af loven i praksis.

Overordnet formålsbestemmelse for alle tilbud efter dagtilbudsloven

§ 1. Formålet med denne lov er at

- 1) fremme børns og unges trivsel, udvikling og læring gennem dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud,
- 2) give familien fleksibilitet og valgmuligheder i forhold til forskellige typer af tilbud og tilskud, så familien så vidt muligt kan tilrettelægge familie- og arbejdsliv efter familiens behov og ønsker,
- 3) forebygge negativ social arv og eksklusion ved, at de pædagogiske tilbud er en integreret del af både kommunens samlede generelle tilbud til børn og unge og af den forebyggende og støttende indsats over for børn og unge med behov for en særlig indsats, herunder børn og unge med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne, og
- 4) skabe sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene og gøre overgange mellem tilbuddene sammenhængende og alderssvarende udfordrende for børnene.

Ligestillede formål

38. De enkelte formål i bestemmelsen er ligestillede i forhold til hinanden og danner tilsammen en fælles ramme for tilbud til børn og unge efter dagtilbudsloven.

Ved udmøntningen af formålsbestemmelsen i kommunens tilbud, i indsatsen på dagtilbudsområdet og i kommunens politikker, mål og rammer mv. skal kommunalbestyrelsen og de enkelte kommunale aktører inden for dagtilbudsområdet derfor ikke foretage en vægtning af de enkelte formål, men lade dem alle indgå som en helhed med lige vægt.

Formålsbestemmelsens anvendelsesområde

39. Som nævnt omfatter den overordnede formålsbestemmelse i dagtilbudslovens § 1 både dagtilbud, fritidshjem, klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud og private pasningsordninger til børn og unge. Fælles for de forskellige tilbud efter dagtilbudsloven er, at de skal skabe grundlag for børns trivsel, læring og udvikling, skabe rammer, der sikrer fleksibilitet for børnefamilierne, bidrage til at bryde den negative sociale arv samt give sammenhæng mellem tilbuddene.

Forholdet mellem den overordnede formålsbestemmelse og de specifikke formålsbestemmelser

40. Ved siden af den overordnede formålsbestemmelse i § 1 har henholdsvis dagtilbud, fritidshjem og klubtilbud hver sin specifikke formålsbestemmelse, der indeholder de specifikke formål, der passer til netop dette tilbud. I forhold til de specifikke formålsbestemmelser fungerer den overordnede formålsbestemmelse som en ramme, hvorfor de specifikke formålsbestemmelser enkeltvis skal fortolkes og anvendes i lyset af den overordnede formålsbestemmelse.

Se nærmere om den specifikke formålsbestemmelse for dagtilbud i kapitel 9.

Nedenfor gennemgås hvert af de fire ligestillede formål, der er indeholdt i formålsbestemmelsen i dagtilbudslovens § 1.

Trivsel, udvikling og læring

41. Dag-, fritids- og klubtilbud m.v. skal bidrage til at sikre trivsel, udvikling og læring for børn og unge. Dette indebærer, at tilbuddene er et alment pædagogiske og et udviklings- og læringssted.

Personalet skal, under hensyn til tilbuddets alderssammensætning, tilbyde aktiviteter og rammer, der er understøttende for, at børn og unge trives, lærer og udvikles. Ophold i dag-, fritids- og klubtilbud m.v. skal medvirke til, at børn og unge får en god, udviklende og tryk barndom og ungdom samt et solidt grundlag for et videre udviklingsforløb i livet.

Det pædagogiske personale skal være opmærksomme på de mulige lærings- og udviklingsprocesser, der er i forskellige aktiviteter set i forhold til barnets eller den unges modenhed, alder og funktionsniveau.

Det pædagogiske arbejde skal under hensyn til barnets alder og modenhed tilrettelægges, så barnet eller den unge får indflydelse og ret til at bestemme i forhold, der omhandler barnet eller den unge.

Individuel trivsel og læringsforløb

42. Aktiviteter i tilbuddene skal tilrettelægges med udgangspunkt i, at børns og unges trivsel og læringsforløb dels er individuelt bestemt og dels sker i fællesskab med andre børn og unge. Trivsel, udvikling og læring er hinandens forudsætninger. Når et barn eller en ung trives, er der bedre grundlag for udvikling og læring, og dette kan igen skabe grundlag for øget trivsel.

Det pædagogiske arbejde med at skabe trivsel og udvikling for børnene i tilbuddene skal tilrettelægges med udgangspunkt i børnenes kompetencer og behov, så børnenes forudsætninger, muligheder og behov er afsættet for det pædagogiske arbejde. Dette gælder ligeledes i forhold til børn med behov for ekstra opmærksomhed i en periode og børn med behov for støtte, herunder børn med fysisk eller psykisk handicap, sent udviklede børn eller børn med behov for særlig støtte.

Familiens fleksibilitet og valgmuligheder – med barnet i centrum

43. Kommunerne skal tilrettelægge tilbudsstrukturen, så tilbuddene så vidt muligt passer til familiernes behov og forudsætninger og derved medvirker til at skabe fleksibilitet og valgmuligheder for familierne. Det er centralt, at tilbudsstrukturen i kommunen skal støtte op om familiernes mulighed for at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen.

Fleksibiliteten i tilbudsstrukturen skal udformes med barnet i centrum, så balancen mellem familie- og arbejdsliv bidrager til at understøtte barnet i den samlede familie. Dette indebærer, at barnets perspektiv skal inddrages i kommunens mål og rammer for tilbuddene og i tilrettelæggelsen af den samlede tilbudsstruktur i kommunen.

Familierne skal så vidt muligt gives fleksibilitet i løsningerne og mulighed for at vælge forskellige tilbud, både i forhold til f.eks. dagpleje og vuggestue, mellem offentlige og private tilbud eller mellem dagtilbud og tilskud til privat pasning, men også i forhold til indhold som pædagogiske metoder, idégrundlag m.v.

Se nærmere om kommunalbestyrelsens forsyningsforpligtelse og tilrettelæggelsen af dagtilbudsstrukturen i kapitel 10.

En del af lokalområdet

44. Tilbuddene efter dagtilbudsloven kan på flere områder indgå i et samarbejde med andre tilbud til børn og unge i lokalområdet. Dette gælder såvel offentlige som private tilbud. Eksempelvis kan et samarbejde indledes med den lokale svømmehal eller med idrætsforeninger, og der kan ske integration af handicapgrupper i almene tilbud.

Ad denne vej kan der opnås mere fleksible tilbud, der samlet rummer flere og mangfoldige tilbud til børn og unge, og tilbud, som skaber en bedre integration blandt kommunens samlede tilbudsvifte. På denne måde sikres også en mere sammenhængende udnyttelse af lokalområdets samlede ressourcer, og forældre samt børn og unge får ligeledes kendskab til de øvrige aktivitetstilbud i kommunen.

Forebyggende indsats

45. Tilbuddene skal bidrage til forebyggelse af negativ social arv. Dette indebærer, at der i tilbuddene skal være en målrettet indsats for at bryde den negative sociale arv.

Tilbuddene skal i det pædagogiske arbejde have fokus på at udvikle børns potentialer og på at udvikle børns kompetencer, så alle børn får gode muligheder og forudsætninger for at få et godt børne- og ungdomsliv her og nu samt for at trives i deres voksenliv. Det drejer sig bl.a. om stimulering af børnenes kognitive udvikling i form af sprog og tænkning samt udviklingen af børnenes sociale adfærd, herunder deres evne til at indgå i fællesskaber og til at løse konflikter.

Tilbuddene skal tilbyde udfordringer og have forventninger til alle børn og unge. Dette gælder også de børn og unge, der har særlige behov og dermed i en eller anden form har behov for støtte for at kunne trives, udvikles og lære.

Dagtilbuddenes indsats i forhold til at bryde den negative sociale arv indebærer, at dagtilbuddene også har en rolle i forhold til at ruste børn til en god skolestart. I nogle familier kan det være vanskeligt at finde de ressourcer, der skal til for at hjælpe barnet til en god skolestart. Det kan eksempelvis være at forberede barnet på skolestart ved i hjemmet at tale om, hvad skole er, eller det kan være at lære barnet at skrive sit eget navn. Her kan dagtilbuddene give noget af den støtte til barnet, som nogle forældre ikke har ressourcer til.

En del af den samlede generelle og forebyggende indsats

46. Tilbuddene skal ses som en del af den samlede indsats på børne- og ungeområdet.

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at den indsats over for børn og unge, der iværksættes efter dagtilbudsloven, indgår som en del af den samlede indsats i kommunen over for børn og unge og deres familier, og at indsatsen alle steder arbejder i samme retning. Dette gælder både i forhold til udsatte børn og unge og børn med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne. Det betyder blandt andet, at de kommunale aktører på dagtilbudsområdet – både i forvaltningen og lokalt i tilbuddene – og de private leverandører af dagtilbud i indsatsen over for børn og unge skal tænke bredere end almenområdet.

Dagtilbuddene og det pædagogiske personale har en central rolle i indsatsen over for socialt udsatte børn og overfor børn, der er i risiko for at blive udsatte. Tidlig opmærksomhed i forhold til de udsatte børn i dagtilbud er en væsentlig forudsætning for i tide at kunne sætte ind med en målrettet indsats og på den måde undgå, at problemerne omkring barnet vokser sig store.

Personalet i et dagtilbud efter dagtilbudsloven skal både være opmærksomme på, om et barn og dets familie har problemer, der kræver særlig opmærksomhed og/eller støtte efter dagtilbudsloven, og om et barn eller en ung kan have et behov for særlig støtte efter serviceloven.

En væsentlig del af det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene er tidligt at kunne identificere og håndtere udsatte børn eller børn, der er i risiko for at blive udsatte, dels i forhold til at arbejde målrettet, systematisk og kvalificeret med de udsatte børn i dagtilbud og dels for, at dagtilbuddene skal støtte udsatte børns udvikling og ruste dem til det nuværende børneliv og et fremtidigt skole-, arbejds- og familieliv.

Behov for særlig støtte

47. Personalet i tilbuddet må være opmærksomme på og vurdere, om et barn har vanskeligheder, der ikke umiddelbart kan håndteres i dagtilbuddet og i så fald skal dagtilbuddet medvirke til, at der så vidt muligt i samarbejde med forældrene henvises til og iværksættes den relevante og nødvendige særlige støtte til barnet.

Personalet i tilbuddene skal vurdere, hvornår den kommunale forvaltning bør inddrages. Hvis der er forhold omkring barnet, der giver personalet en formodning om, at et barn eller en ung har brug for særlig støtte efter servicelovens regler skal kommunen underrettes, jf. servicelovens § 153. Personalet i dagtilbud har efter denne bestemmelse en skærpet underretningspligt.

Personalet i tilbuddene vil gennem en tæt og ofte længerevarende kontakt til barnet og dets familie normalt opbygge en omfattende viden om og indsigt i forhold, der kan have afgørende betydning for, hvilken støtte et barn/familie har brug for.

Tværfagligt samarbejde

48. En forudsætning for, at tilbuddene kan være en del af den forebyggende indsats i kommunerne er, at tilbuddene indgår i et tværfagligt samarbejde med andre faggrupper, f.eks. sundhedsplejersker, psykologer og socialrådgivere. Det er kommunens opgave at skabe rammerne for denne tværfaglige og forebyggende indsats for børn og børnefamilier.

Ifølge servicelovens § 49 a, stk. 1, kan skole og skolefritidsordning, sygeplejersker, sundhedsplejersker, læger, tandlæger og tandplejere ansat i den kommunale sundhedstjeneste, dagtilbud, fritidshjem efter § 52 i dagtilbudsloven samt myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om konkrete børns og unges rent private forhold (personlige og familiemæssige omstændigheder). Dette gælder dog kun, hvis udvekslingen kan anses for nødvendig som led i det tidlige forebyggende samarbejde (Skole-, Sundhedspleje og Dagtilbuds- samarbejdet).

Der kan i denne forbindelse henvises til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om særlig støtte til børn, unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceloven). Vejledningen retter sig specielt mod de faggrupper, der møder børn i deres daglige virke, og omhandler indsatsen over for børn med store problemer. Vejledningen har således til formål at give bl.a. personalet i dagtilbuddene bedre forudsætninger for at yde en tidlig og mere målrettet indsats i forhold til truede børnefamilier.

Sammenhæng og kontinuitet

49. Da hovedparten af børn og unge går i dagtilbud eller fritidstilbud, er det naturligt at se på sammenhæng og helhed i det pædagogiske tilbud for hele aldersgruppen fra 0 til 18 år.

Kontinuitet

50. Et af de overordnede formål i dagtilbudsloven er, at børns og unges overgange mellem lovens forskellige tilbud skal tilrettelægges, så de er så ukomplicerede og harmoniske som muligt, og så de bidrager til, at barnet eller den unge oplever overgangene som naturlige i forhold til barnets eller den unges personlige og aldersmæssige udvikling.

Sammenhæng

51. De enkelte tilbud i børns og unges hverdag skal således ikke ses isoleret fra hinanden, men som dele af en helhed. Der må derfor ved tilrettelæggelsen af tilbudsstrukturen og det udviklings- og læringsforløb, som børn og unge gennemgår i de forskellige tilbud, tages nøje hensyn til, at der skal være en naturlig forlængelse mellem de forskellige tilbud og udviklings- og læringsforløbene.

Det er relevant, at der skabes sammenhæng mellem såvel de forskellige tilbud efter dagtilbudsloven som mellem tilbud efter dagtilbudsloven og tilbud efter anden lovgivning. Dette indebærer blandt andet, at der skal være sammenhæng mellem såvel tilbud til samme aldersgruppe som mellem de tilbud, der er i naturlig forlængelse af hinanden.

Kommunalbestyrelsen skal også i den sammenhængende børnepolitik beskrive, hvordan dag-, fritids- og klubtilbud skal medvirke til at skabe indbyrdes sammenhæng mellem tilbuddene samt mellem tilbuddene og indsatserne i forhold til børn og unge efter anden lovgivning. Se nærmere herom i kapitel 5.

Kapitel 5

Sammenhængende børnepolitik og mål og rammer

52. Dette kapitel handler om kommunalbestyrelsens pligt efter serviceloven og dagtilbudsloven til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik samt om kommunalbestyrelsens pligt til efter dagtilbudsloven at beskrive mål og rammer for dagtilbud.

Bestemmelsen om en sammenhængende børnepolitik findes i § 3, stk. 3, mens bestemmelsen om fastsættelse og offentliggørelse af mål og rammer findes i § 3, stk. 2.

§ 3. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre kommunens mål og rammer for henholdsvis dag-, fritids- og klubtilbud m.v. i kommunen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at dag-, fritids- og klubtilbud m.v. medvirker til udmøntningen af kommunens sammenhængende børnepolitik, jf. § 19, stk. 2, i lov om social service, herunder at tilbuddene medvirker til at

1) skabe indbyrdes sammenhæng mellem tilbuddene efter denne lov og andre relevante love og

2) yde særlig støtte til de børn og unge under 18 år, der har behov herfor.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre en oversigt over dag-, fritids- og klubtilbud m.v. i kommunen samt satser for tilskud til privat pasning og pasning af egne børn.

Sammenhængende børnepolitik

53. Efter servicelovens § 19, stk. 2 har kommunalbestyrelsen pligt til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik for kommunen og efter dagtilbudsloven at sikre, at dagtilbud medvirker til udmøntningen af den sammenhængende børnepolitik. Den sammenhængende børnepolitik skal udformes skriftligt og offentliggøres på kommunens hjemmeside.

Den sammenhængende børnepolitik er et værktøj fra kommunalbestyrelsen til aktørerne på dagtilbudsområdet, der skal hjælpe til at implementere kommunens sammenhængende børnepolitik i praksis.

Formål

54. Den sammenhængende børnepolitik har til formål at sikre sammenhæng mellem det generelle pædagogiske og forebyggende arbejde i bl.a. dag-, fritids- og klubtilbud og den målrettede indsats over for børn og unge med behov for særlig støtte.

Det er formålet med den sammenhængende børnepolitik, at den skaber fælles pejlemærker for arbejdet på hele børne- og ungeområdet i kommunen. Pejlemærkerne er de fælles perspektiver og retningslinjer, som kommunalbestyrelsen fastsætter i den sammenhængende børnepolitik.

Forebyggende indsats

55. Den sammenhængende børnepolitik skal beskrive den rolle, som dagtilbud og skolen skal spille i den forebyggende indsats over for børn, herunder dagtilbuddenes og skolernes inklusion af børn og unge med behov for støtte.

Dagtilbuddene er en integreret del af den sammenhængende børnepolitik og har som led i den forebyggende indsats en opgave i forhold til at medvirke til, at børn med særlige behov får den nødvendige opmærksomhed. Det er vigtigt i den forbindelse at være opmærksom på, at børn med særlige behov indbefatter såvel det barn, der blot i en periode har behov for særlig opmærksomhed og hjælp, som barnet med behov for særlig støtte efter serviceloven.

Hovedparten af de børn, der har behov for særlig støtte efter bestemmelserne i serviceloven, har også kontakt med de almindelige dagtilbud. Den sammenhængende børnepolitik bør derfor beskrive sammenhængen mellem på den ene side dag-, fritids- og klubtilbuddenes indsats i forhold til det pågældende barn eller den unge og på den anden side den indsats, der i andet regi iværksættes efter serviceloven.

Indbyrdes sammenhæng mellem tilbud

56. Den sammenhængende børnepolitik skal endvidere beskrive, hvordan dagtilbuddene efter dagtilbudsloven skal medvirke til at skabe sammenhæng mellem tilbuddene, og hvordan de kan være med til at skabe sammenhæng til tilbud efter anden lovgivning, eksempelvis skole og SFO.

Som et led i udarbejdelsen af den sammenhængende børnepolitik skal kommunen beskrive den rolle, som dagtilbuddene og skolen tilsigtes at spille i den forebyggende indsats, herunder dagtilbuds og skolars rummelighed i forhold til børn og unge med vanskeligheder. Der kan f.eks. være behov for, at kommunen er særligt opmærksom på indsatsen i dagtilbud, der ligger i belastede områder. Hvis et dagtilbud har en særlig høj andel af børn med sociale problemer, bør kommunen således overveje, om der er behov for særlige initiativer - f.eks. differentieret normering - for at sikre, at dette tilbud kan tilgodese børnenes behov.

Derudover spiller dagtilbuddene en vigtig rolle i forhold til barnets overgang til skolesystemet, og de skal aktivt være med til at forberede barnet på overgangen til skolen. Hvordan dette skal ske i praksis, afhænger af den lokale tilrettelæggelse af arbejdet og behovene i forhold til det enkelte barn.

I forhold til børn med særlige behov kan det være nødvendigt med en særlig indsats i forhold til at sikre en smidig overgang mellem dagtilbud indbyrdes og mellem dagtilbud og skole. Se i øvrigt kapitel 4 om formål med dag-, fritids- og klubtilbud m.v.

Mål og rammer

57. Efter dagtilbudslovens § 3, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen fastsætte og offentliggøre de mål og rammer, der skal gælde for dagtilbud i kommunen. Kommunen bør sikre sammenhæng mellem de mål og rammer, der fastsættes for dagtilbud og den sammenhængende børnepolitik. Kommunen kan vælge at have en politik med mål og rammer samt den sammenhængende børnepolitik.

I mål og rammer skal kommunalbestyrelsen konkret anvise, hvordan dagtilbuddene i kommunen skal efterleve og praktisere den overordnede formålsbestemmelse og den specifikke formålsbestemmelse for dagtilbud. Mål og rammer skal udtrykke, hvad kommunalbestyrelsen lægger vægt på, at dagtilbuddene i kommunen arbejder efter. Mål og rammer bør derfor være så præcise, at dagtilbuddene kan handle ud fra dem i det praktiske arbejde.

Samtidig forudsættes det, at det enkelte dagtilbud gives mulighed for at kunne agere i forhold til eget idégrundlag, forældrenes og børnenes ønsker og skiftende behov, og at den konkrete udformning af indhold og tilrettelæggelse af aktiviteter foregår i det enkelte dagtilbud i dialog mellem medarbejderne og brugerne og i samarbejde med forældrebestyrelsen i dagtilbuddet.

Mål og rammer kan være med til at skabe et fælles grundlag for dagtilbuddenes udarbejdelse af egne konkrete målsætninger. Da dagtilbuddene og lokalområderne ikke er statiske, skal mål og rammer revideres løbende.

Offentliggørelse

58. Kommunens mål og rammer er med til at sikre borgerne indblik i kommunens prioriteringer og serviceniveau på dagtilbudsområdet. Derfor har kommunalbestyrelsen også en pligt til at offentliggøre de til enhver tid gældende mål og rammer på området. Offentliggørelse skal ske på kommunens hjemmeside.

Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at udarbejde en sammenhængende børnepolitik er også beskrevet i servicelovens § 19, stk. 2. Der henvises derfor i øvrigt til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration

og Sociale Forholds vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familie (Vejledning nr. 3 til serviceloven).

Kapitel 6

Ansvarsfordeling

59. Dette kapitel handler om ansvarsfordelingen mellem kommunalbestyrelsen og ledelsen af dagtilbudene. Kapitlet beskriver kompetencefordelingen mellem ledelsen og kommunalbestyrelsen i forhold til de enkelte driftsformer.

Reglerne om ansvar for dagtilbud findes i dagtilbudslovens §§ 3 og 6.

§ 3. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre kommunens mål og rammer for henholdsvis dag-, fritids- og klubtilbud m.v. i kommunen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at dag-, fritids- og klubtilbud m.v. medvirker til udmøntningen af kommunens sammenhængende børnepolitik, jf. § 19, stk. 2, i lov om social service, herunder at tilbuddene medvirker til at

1) skabe indbyrdes sammenhæng mellem tilbuddene efter denne lov og andre relevante love og

2) yde særlig støtte til de børn og unge under 18 år, der har behov herfor.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre en oversigt over dag-, fritids- og klubtilbud m.v. i kommunen samt satser for tilskud til privat pasning og pasning af egne børn.

§ 6. Lederen af det enkelte kommunale dag-, fritids- eller klubtilbud m.v. har den pædagogiske og administrative ledelse af tilbuddet og er ansvarlig over for kommunalbestyrelsen herfor.

Stk. 2. Lederen af det enkelte selvejende dag-, fritids- eller klubtilbud m.v. har den pædagogiske og administrative ledelse af tilbuddet og er ansvarlig over for institutionsbestyrelsen herfor.

Stk. 3. Lederen af det enkelte udliciterede dag-, fritids- eller klubtilbud m.v. har den pædagogiske og administrative ledelse af tilbuddet og er ansvarlig over for den private leverandør herfor.

Lederen af det enkelte dagtilbud

60. Der er med dagtilbudsloven tale om et ledelsesbegreb, der defineres ud fra en funktion/opgave og ikke med udgangspunkt i en bestemt person. »Lederen af det enkelte dagtilbud« er således den eller de personer, der i henhold til ledelsesstrukturen i kommunen, har en ledelsesfunktion i forhold til det enkelte dagtilbud.

Således kan »lederen af det enkelte dagtilbud« i de tilfælde, hvor ledelsesfunktionen i forhold til dagtilbuddets opgaver er placeret hos forskellige personer, henvise til en kollektiv ledelsesopgave for flere personer og i de tilfælde, hvor alle ledelsesfunktioner i forhold til dagtilbuddets opgaver er placeret hos samme person, kan »lederen af det enkelte dagtilbud« henvise til én bestemt person.

Ved vurdering af hvilke personer, der udgør ledelsen af det enkelte dagtilbud, må det således fastlægges, hvilken funktion den pågældende person udfører. Varetager en person en ledelsesfunktion i forhold til dagtilbuddet, er personen at betragte som (en del af) ledelsen af dagtilbuddet.

Selvejende og udliciterede daginstitutioner er ikke direkte en del af den kommunale forvaltning, og der kan derfor ikke være ledelsesfunktioner på kommunalt niveau i forhold til selvejende og udliciterede daginstitutioner.

Ansaret for opgaveløsningen

61. Når der i dagtilbudsloven er placeret et ansvar for løsningen af en opgave hos »lederen af det enkelte dagtilbud«, betyder det, at ansvaret ligger hos den ledelsespersion, hos hvem opgaven/funktionen er placeret. Det er således den ledelsespersion, der faktisk har den pågældende opgave, der også har ansvaret for opgaveløsningen. Det styrende for ansvarsplaceringen er således, at den ansvarlige person og opgavens placering matcher hinanden, så opgavens placering og ansvaret for løsningen af opgaven følger samme ledelsespersion.

Ansaret for dagtilbud efter dagtilbudslovens § 6 følger således den leder eller ledelse, der i henhold til kommunens ledelsesstruktur er pålagt en ledelsesfunktion i forhold til det enkelte dagtilbud.

Ansvar for kommunale dagtilbud

62. De tre parter – kommunalbestyrelsen, ledelsen af dagtilbuddet og forældrebestyrelsen – udgør tilsammen den helhed, der træffer beslutninger vedrørende kommunale dagtilbud.

Ansvarsfordelingen i kommunale dagtilbud er herefter overordnet set således:

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for de kommunale dagtilbud, mens ledelsen af det enkelte kommunale dagtilbud har den daglige pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddet og agerer under ansvar for kommunalbestyrelsen. Forældrebestyrelsen fastsætter principper for dagtilbuddets arbejde og for anvendelsen af en budgetramme for dagtilbuddet inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. I det daglige pædagogiske arbejde og i den administrative ledelse, skal ledelsen agere i overensstemmelse med de principper og den budgetramme, som forældrebestyrelsen har fastsat.

Se nærmere om forældrebestyrelsens kompetence i kapitel 15.

Kommunalbestyrelsen og ledelsen af det enkelte kommunale dagtilbud

Kommunalbestyrelsen

63. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for de kommunale dagtilbud. Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen fastsætter serviceniveauet for de kommunale dagtilbud gennem mål og rammer, overordnede retningslinjer og politikker for dagtilbuddene. Herudover har kommunalbestyrelsen ansvaret for tilsynet med dagtilbuddene, herunder for at dagtilbuddene opfylder de rammer med videre, der er fastsat fra centralt og lokalt niveau.

Ledelsen

64. Ledelsen i kommunale dagtilbud har den daglige pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddet og udøver sin kompetence inden for de rammer, der er fastlagt af kommunalbestyrelsen og inden for de principper for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet, der er fastsat af forældrebestyrelsen. Dette indebærer, at ledelsen træffer pædagogiske og administrative dispositioner inden for kommunalbestyrelsens beslutninger og forældrebestyrelsens fastsatte principper, og forestår den daglige drift. Ledelsen er ansvarlig for at omsætte og udmønte kommunalbestyrelsens mål og rammer for dagtilbuddene i kommunen i den daglige pædagogiske praksis og i de daglige administrative dispositioner i dagtilbuddet.

Ledelsen skal således under ansvar for kommunalbestyrelsen, som fører tilsyn med dagtilbuddene i kommunen, sikre, at den daglige pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddene opfylder de rammer med videre, der er fastsat fra centralt og lokalt niveau.

Ledelsen af dagtilbuddene varetager f.eks. konkret samarbejdet med forvaltningen og andre eksterne samarbejdspartnere, som f.eks. den daglige personaleledelse, budgettering og regnskab, arbejdet med sprog-vurdering, og de pædagogiske læreplaner samt samarbejdet med andre daginstitutioner og skolen. Se nærmere om ledelsens opgaver i relation til de pædagogiske læreplaner og sprogvurderinger i kapitel 16.

Forældrebestyrelsen

65. Forældrebestyrelsen har kompetence til blandt andet at fastsætte principper for det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet og for anvendelsen af en budgetramme. Ledelsens tilrettelæggelse af den daglige drift skal derfor ske under hensyn til de principper, som forældrebestyrelsen har fastsat. Der bør derfor være et samarbejde og en dialog mellem ledelsen og forældrebestyrelsen herom.

Kommunalbestyrelsens mål og rammer, overordnede retningslinjer, politikker for dagtilbuddene og øvrige instruktioner af ledelsen bør ligeledes udformes på en måde, der giver rum for, at den enkelte forældrebestyrelse inden for lovgivningens rammer kan fastsætte egne principper for det enkelte dagtilbud.

Se nærmere om forældrebestyrelsens kompetence i kapitel 15.

Ledelsens ansvar over for kommunalbestyrelsen

66. Ledelsen har over for kommunalbestyrelsen ansvaret for, at der i det daglige pædagogiske arbejde og i den daglige administrative ledelse ageres inden for de principper, forældrebestyrelsen har fastsat.

Ledelsen er også ansvarlig over for kommunalbestyrelsen for den daglige pædagogiske og administrative ledelse af dagtilbuddet og for at arbejde inden for kommunalbestyrelsens målsætninger.

Underlagt kommunalbestyrelsens arbejdsgiverkompetence

67. Den kommunalt ansatte ledelse er undergivet kommunalbestyrelsens arbejdsgiverkompetence, hvilket indebærer, at ledelsen er undergivet kommunalbestyrelsens instruktionsbeføjelse. Ledelsen skal derfor handle i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens anvisninger.

Da ledelsen af et kommunalt dagtilbud er kommunalbestyrelsens stedlige repræsentant, medfører det, at ledelsen til enhver tid har ansvaret for den daglige drift af dagtilbuddet og for de indmeldte børn i institutionen.

Underretning af kommunalbestyrelsen

68. Ledelsen af dagtilbuddet har en forpligtelse til at underrette kommunalbestyrelsen om forhold, der er relevante for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde sit ansvar på området, herunder forpligtelsen til at føre tilsyn med dagtilbud. Ledelsen skal som følge heraf underrette kommunalbestyrelsen om problematiske forhold i dagtilbuddet, f.eks. problemer omkring børn i dagtilbuddet eller konflikter mellem forældre/forældrebestyrelse og dagtilbuddets personale.

Delegation fra kommunalbestyrelsen til ledelsen af kommunale dagtilbud

69. Kommunalbestyrelsen kan delegere kompetence til ledelsen af det enkelte dagtilbud. Generelt gælder det, at delegation skal ske med en sådan klarhed, at der ikke er tvivl om, hvilke beføjelser der overlades, og hvem de overlades til. Den person i ledelsen, som kommunalbestyrelsen delegerer til, må have de fornødne kvalifikationer og ressourcer til at klare opgaven. Kommunalbestyrelsen skal fortsat udøve tilsyn med løsningen af opgaverne.

Kommunalbestyrelsen må ved fastsættelse af ledelsesstrukturen placere opgaverne med en sådan klarhed, at der ikke er tvivl om, hvor ledelsesopgaven varetages. Dette for at sikre, at opgaveplaceringen følger ansvaret for opgaven, og at der er gennemsigtighed om, hvilke ledelsespersoner der varetager en opgave, herunder også i forhold til forældrebestyrelsen.

Personaleledelse

70. Kommunalbestyrelsen kan delegere ansvaret for den daglige personaleledelse i dagtilbuddet til ledelsen, herunder ansvaret for ansættelse og afskedigelse af personale. Ledelsen har som den ansvarlige for den daglige drift ligeledes i disse tilfælde ansvaret for den daglige personaleledelse i dagtilbuddene. Dette indebærer, at ledelsen af dagtilbuddet skal sikre, at kommunens personalepolitik og gældende overenskomster på området overholdes i dagtilbuddet.

Kommunalbestyrelsen har dog altid det endelige arbejdsgiveransvar i forhold til personalet i dagtilbuddet.

Ansvar for selvejende daginstitutioner

71. Selvejende daginstitutioner er ikke direkte en del af den kommunale forvaltning, men er selvstændige juridiske enheder, der drives på et privatretligt grundlag i form af en aftale om drift med kommunalbestyrelsen. Aftalen kaldes en driftsaftale.

En selvejende daginstitution kan være en fond, hvis den opfylder de dertilhørende betingelser. En selvejende daginstitution skal have en vedtægt. Vedtægten er sammen med driftsaftalen, det grundlag, der regulerer den selvejende daginstitution.

Fordi en selvejende daginstitution er en selvstændig juridisk enhed og drevet på et privatretligt grundlag, har den selvejende daginstitutions institutionsbestyrelse et selvstændigt arbejdsgiveransvar for de ansatte og et selvstændigt ansvar for økonomien i institutionen.

Ansvarsfordelingen i en selvejende daginstitution afhænger af, hvordan bestyrelsen i institutionen er sammensat. Der eksisterer to modeller for bestyrelsessammensætning: Den enstrengede model og den tostrengede model.

Den enstrengede model

72. Kommunalbestyrelsen, institutionsbestyrelsen og ledelsen af daginstitutionen udgør tilsammen den helhed, der træffer beslutninger vedrørende selvejende daginstitutioner.

Ledelsen af den selvejende daginstitution agerer i forhold til den daglige pædagogiske og administrative ledelse under ansvar over for institutionsbestyrelsen.

Den tostrengede model

Den tostrengede model giver en struktur med fire parter – kommunalbestyrelsen, institutionsbestyrelsen, ledelsen af daginstitutionen og forældrebestyrelsen.

Se nærmere om forældreindflydelsen i selvejende daginstitutioner i kapitel 15.

Institutionsbestyrelsen og ledelsen af den enkelte daginstitution

Institutionsbestyrelsens ansvar

73. Institutionsbestyrelsen er ansvarlig over for kommunalbestyrelsen for, at kommunalbestyrelsens mål og rammer med videre omsættes i ledelsen af den selvejende daginstitution.

Ledelsens ansvar

74. Ledelsen af den selvejende daginstitution har den daglige pædagogiske og administrative ledelse af daginstitutionen. Ledelsen udøver sin kompetence inden for de rammer, der er fastlagt af institutionsbestyrelsen og er således ansvarlig herfor over for institutionsbestyrelsen. Dette indebærer, at ledelsen træffer pædagogiske og administrative dispositioner inden for institutionsbestyrelsens beslutninger og forestår den daglige drift.

Ledelsen er ansvarlig for, i det daglige, at omsætte og udmønte institutionsbestyrelsens retningslinjer for daginstitutionen til den daglige pædagogiske praksis og til de daglige administrative dispositioner i daginstitutionen.

Ledelsen af daginstitutionerne varetager f.eks. konkret samarbejdet med institutionsbestyrelsen og andre eksterne samarbejdspartnere, som f.eks. den daglige personaleledelse, budgettering og regnskab, arbejdet med sprog vurdering og de pædagogiske læreplaner samt samarbejdet med andre dagtilbud og skoler. Se nærmere om ledelsens opgaver i relation til de pædagogiske læreplaner og sprog vurderinger i kapitel 16 og 17.

Når den selvejende daginstitution anvender den tostrengede model, skal ledelsens daglige drift af daginstitutionen også ske under hensyn til de principper for det pædagogiske arbejde og anvendelsen af budgetrammen, der er besluttet af forældrebestyrelsen. Det er i disse tilfælde både institutionsbestyrelsens og forældrebestyrelsens principper, der skal iagttages. Ledelsen er dog kun ansvarlig over for institutionsbestyrelsen for den daglige pædagogiske og administrative ledelse af daginstitutionen.

Underlagt institutionsbestyrelsens arbejdsgiverkompetence

75. Den ansatte ledelse er undergivet institutionsbestyrelsens arbejdsgiverkompetence, hvilket indebærer, at ledelsen er undergivet institutionsbestyrelsens instruktionsbeføjelse, og at ledelsen således skal handle i overensstemmelse med bestyrelsens anvisninger.

Da ledelsen er institutionsbestyrelsens stedlige repræsentant, medfører det, at ledelsen til enhver tid har ansvaret for den daglige drift af daginstitutionen og for de indmeldte børn i institutionen.

Underretning af kommunalbestyrelsen

76. Institutionsbestyrelsen og ledelsen af daginstitutionen har en forpligtelse til at underrette kommunalbestyrelsen om forhold, der er relevante for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde sit ansvar på området, herunder forpligtelsen til at føre tilsyn med daginstitutionerne. Dette sker som led i kommunalbestyrelsens ansvar for alle dagtilbud i kommunen.

Ansvar for udliciterede daginstitutioner

77. Udliciterede daginstitutioner er ikke direkte en del af den kommunale forvaltning, men er selvstændige juridiske enheder. Udliciterede daginstitutioner etableres på baggrund af et udbud og drives på et privatretligt grundlag i form af en aftale om drift med kommunalbestyrelsen.

Udliciterede daginstitutioner skal have en vedtægt. Vedtægten er sammen med den indgåede aftale om driften af daginstitutionen, det grundlag, der regulerer det udliciterede daginstitution.

Den private leverandørs ansvar

78. Fordi en udliciteret daginstitution er en selvstændig juridisk enhed og drevet på et privatretligt grundlag, har den private leverandør af den udliciterede daginstitution et selvstændigt arbejdsgiveransvar for de ansatte og et selvstændigt ansvar for økonomien i daginstitutionen.

Derudover er den private leverandør af den udliciterede daginstitution, gennem den indgåede aftale, ansvarlig over for kommunalbestyrelsen for, at institutionen lever op til de mål og rammer for dagtilbud, som er fastsat af kommunalbestyrelsen.

Der stilles ikke krav til hvilke juridiske personer eller enheder, der kan etablere og drive udliciterede daginstitutioner efter aftale med kommunen, da dette følger anden lovgivning.

Ledelsens ansvar

79. Ledelsen i en udliciteret daginstitution har den daglige pædagogiske og administrative ledelse af institutionen. Ledelsen udfører sin kompetence inden for de rammer, der er fastlagt af den private leverandør og er således ansvarlig overfor den private leverandør herfor. Dette indebærer, at ledelsen træffer pædagogiske og administrative dispositioner inden for den private leverandørs beslutninger og forestår den daglige drift.

Ledelsen er ansvarlig for i det daglige at omsætte og udmønte de fastsatte retningslinjer for daginstitutionens arbejde til den daglige pædagogiske praksis og til de daglige administrative dispositioner i institutionen.

Ledelsen af de udliciterede daginstitutioner varetager f.eks. den daglige personaleledelse, budgettering og regnskab, arbejdet med sprogvurdering og de pædagogiske læreplaner samt samarbejdet med andre

dagtilbud, samt skoler m.v. Se nærmere om ledelsens opgaver i relation til de pædagogiske læreplaner og sprogvurderinger i kapitlerne 15 og 16.

Underlagt den private leverandørs arbejdsgiverkompetence

80. Den ansatte ledelse er undergivet den private leverandørs arbejdsgiverkompetence, hvilket indebærer, at ledelsen er undergivet den private leverandørs instruktionsbeføjelse, og at ledelsen således skal handle i overensstemmelse med den private leverandørs anvisninger.

Da ledelsen er den private leverandørs stedlige repræsentant, medfører det, at ledelsen til enhver tid har ansvaret for den daglige drift af dagtilbuddet og for de indmeldte børn i dagtilbuddet.

Underretning af kommunalbestyrelsen

81. Den private leverandør og ledelsen af daginstitutionen har en forpligtelse til at underrette kommunalbestyrelsen om forhold, der er relevante for, at kommunalbestyrelsen kan opfylde sit ansvar på området, herunder forpligtelsen til at føre tilsyn med dagtilbud. Dette sker som led i kommunalbestyrelsens ansvar for alle dagtilbud i kommunen.

Tilrettelæggelse af ledelsesstrukturen

82. Kommunalbestyrelsen fastsætter som led i det overordnede ansvar for dagtilbuddene ledelsesstrukturen for disse og hermed hvorvidt der er tale om en ledelsesopgave, der varetages af flere personer, eller om alle dagtilbuddets ledelsesopgaver er placeret i én funktion hos én ledelsesperson.

Der er ikke i dagtilbudsloven fastsat konkrete regler for, hvordan ledelses- og institutionsstrukturen i kommunen skal tilrettelægges. Fastsættelse af ledelses- og institutionsstrukturen i kommunen skal derfor ske under hensyntagen til dagtilbudslovens øvrige regler, herunder f.eks. reglerne om forældrebestyrelser og reglerne om forældrebetaling i dagtilbud.

Ledelsesstrukturen skal afspejle lovens formål, herunder om at opretholde og udvide mangfoldighed og variation i pædagogiske tilgange, driftsformer med videre samt at skabe sammenhæng mellem dagtilbuddene. Det er derfor vigtigt at overveje, hvordan en ny ledelsesstruktur kan rumme og påvirke denne variation – herunder tage hensyn til særlige lokale vilkår.

Ledelsesstrukturen skal fastsættes under hensyn til sammensætningen af dagtilbud, herunder f.eks. daginstitutioner og dagpleje i kommunen. Ledelsesstrukturen skal således sammensættes, så der inden for de enkelte dagtilbud og på tværs af dagtilbud kan etableres en hensigtsmæssig opgaveløsning i forhold til driften af de eksisterende opgaver.

Det er afgørende for ledelsesstrukturen, at opgaveløsningen og ledelsesniveauet matcher hinanden, og at det er opgaveløsningen, der er styrende for ledelsesstrukturen i kommunen. Dette indebærer, at ledelsesopgaver og dermed ansvaret for opgaverne skal placeres i den ledelsesfunktion, hvor det er mest hensigtsmæssigt i forhold til det lokale behov og opgavens karakter. Dette indebærer ligeledes, at ledelsesstrukturen bør fastsættes, så den imødekommer behovet for udvikling af det pædagogiske arbejde samt en effektiv administrativ og økonomisk styring af dagtilbuddene.

Da der er tale om ledelsesstrukturer, der skal afspejle en dynamisk opgaveløsning, er det vigtigt løbende at afklare og genforhandle nye forskydninger i opgaver og kompetencer i ledelsesstrukturen og opgavebeskrivelsen set i forhold til den enkelte ledelsesfunktion.

Ledelsesfunktionen bør, uanset om funktionen er placeret hos én person eller fordelt på flere personer, fastsættes, så der ikke opstår tvivl og konflikter om placeringen af opgaverne. Dette indebærer ligeledes, at der bør skabes et klart og tydeligt ledelsesgrundlag for herved at få klarhed over grænsedragningen mellem ledelsens funktioner.

Ved placering af ledelsesopgaven skal kommunalbestyrelsen medtænke kvalifikationer og ressourcer til at håndtere det ledelsesansvar, der følger af opgaven. Kommunalbestyrelsen fastsætter, som led i ansvaret for dagtilbuddene, rammerne for udøvelsen af de opgaver, der placeres i ledelsen.

Selvejende daginstitutioner

83. Ved fastsættelsen af ledelsesstrukturen for dagtilbud i kommunen skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, hvordan andre driftsformer end de kommunale dagtilbud håndteres. Da selvejende daginstitutioner er selvstændige juridiske enheder, kan der ikke være kommunal ledelse af disse tilbud. I den selvejende daginstitution er det bestyrelsen, der har det overordnede ledelsesansvar.

Kommunen kan f.eks. vælge, at de selvejende daginstitutioner:

- indgår i en slags forpligtende samarbejde med andre selvejende og udliciterede daginstitutioner med en koordinator, der ikke har nogen formelle ledelsesbeføjelser,
- indgår i en ny ledelsesstruktur sammen med kommunale daginstitutioner, men hvor der er aftalt særlige samarbejdsformer m.v. i driftsaftalen.

Der er mulighed for, at to eller flere selvejende daginstitutioner kan sammenlægges til én selvejende daginstitution. Hvis en sammenlægning skal ske, er det bestyrelserne i de selvejende daginstitutioner, der skal træffe beslutning om det. Beslutningen skal ske under iagttagelse af institutionernes vedtægter. Sammenlægning af selvejende daginstitutioner, der opfylder betingelserne for at være fonde efter fondslovgivningen, kræver Civilstyrelsens tilladelse efter almindelige fondsretlige principper.

Dialog i ledelsen

84. Det er en forudsætning, at der i tilfælde, hvor ledelsesfunktionen varetages af flere personer, er tæt kontakt og dialog mellem lederne af de enkelte daginstitutioner om den pædagogiske og administrative opgave. Dette indebærer, at der bør være fastlagt en løbende dialog, der sikrer, at den samlede ledelsesopgave er sammenhængende og sker i overensstemmelse med de mål og rammer, der er fastlagt for dagtilbuddene.

Udliciterede daginstitutioner

85. Udliciterede daginstitutioner er ligesom selvejende daginstitutioner selvstændige juridiske enheder, hvorfor der ikke kan være kommunal ledelse af disse tilbud. I de udliciterede daginstitutioner er det den private leverandør, der har det overordnede ledelsesansvar.

Kommunen kan f.eks. vælge, at de udliciterede daginstitutioner:

- indgår i en slags forpligtende samarbejde med andre selvejende eller udliciterede daginstitutioner med en koordinator, der ikke har nogen formelle ledelsesbeføjelser,
- indgår i en ny ledelsesstruktur sammen med kommunale dagtilbud, men hvor der er aftalt særlige samarbejdsformer m.v. i driftsaftalen.

Kapitel 7

Støtte efter dagtilbudsloven

86. Dette kapitel handler om kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sikre støtte efter dagtilbudsloven til børn, der er optaget i almene dagtilbud. De relevante bestemmelser findes i dagtilbudslovens § 4, stk. 2 og 3.

§ 4. Kommunalbestyrelsen skal sørge for det nødvendige antal pladser i dag-, fritids- og klubtilbud, herunder det nødvendige antal pladser i dagtilbud 30 timer om ugen til børn omfattet af § 11, stk. 5, samt andre socialpædagogiske fritids-tilbud. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sørge for det nødvendige antal pladser i fritids- og klubtilbud m.v. anses for opfyldt, når pladserne stilles til rådighed i det tidsrum, hvor kommunens elever i folkeskolen har behov herfor.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at børn og unge under 18 år, der har behov for støtte i et dag-, fritids- eller klubtilbud m.v. for at kunne trives og udvikle sig, tilbydes en sådan støtte i tilbuddet.

Stk. 3. Dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge under 18 år, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling m.v., der ikke kan dækkes gennem ophold i et af tilbuddene efter denne lov, oprettes efter bestemmelserne i lov om social service.

Støtte efter dagtilbudsloven

87. Alle børn har behov for at blive understøttet i deres udvikling ved, at personalet f.eks. hjælper barnet til at forstå sammenhænge, løse konflikter og etablere venskaber. Alle børn skal gennem det daglige pædagogiske arbejde i dagtilbuddene understøttes, så de trives, lærer og udvikles. Det pædagogiske personales daglige arbejde med at understøtte børnene trivsel og udvikling er en integreret del af dagtilbuddenes hverdag og formål.

Dagtilbudslovens § 4 om støtte til børn omhandler den støtteindsats, som ligger ud over det almindelige pædagogiske arbejde med børnene. Støtte efter dagtilbudsloven udgør således noget ekstra i den forstand, at indsatsen eller midlerne til indsatsen ville bortfalde, hvis det pågældende barn/børn ikke var optaget i dagtilbuddet eller ikke længere har behov for indsatsen.

Den form for støtte, der kan gives efter dagtilbudslovens regler, er således en ekstra indsats, der tilbydes de børn i dagtilbuddet, der har et behov for støtte i forhold til at kunne trives, udvikles og lære i dagtilbuddet. Støtte efter dagtilbudslovens § 4, stk. 2, kan f.eks. ydes i form af støttepædagog, rådgivning til institutionen om et eller flere børn eller lignende.

Støtten kan f.eks. tildeles til børn med motoriske vanskeligheder, langsomt udviklede børn, børn med adfærdsproblemer, børn med fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne samt børn med sociale og følelsesmæssige vanskeligheder.

Støtte efter dagtilbudsloven har blandt andet til formål at være en integreret del i det dagtilbud, der har støttekrævende børn, så støtten også er til gavn for den samlede gruppe af børn i dagtilbuddet.

Normeringer i et dagtilbud, der varierer efter generelle baggrundsfaktorer, f.eks. på grundlag af forældrenes forhold eller på grundlag af faktorer i lokalområdet, er ikke omfattet af begrebet støtte efter dagtilbudslovens § 4, stk. 2.

Støtte efter § 4 i dagtilbudsloven kan indgå i de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagtilbud, der ligger til grund for beregningen af forældrenes egenbetaling.

Tildeling af støtte efter dagtilbudsloven

88. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde støtte efter dagtilbudsloven til de børn, som har behov for støtte for at trives og udvikle sig. Støtten skal medvirke til, at børn kan rummes i de almene dagtilbud efter dagtilbudsloven, så den pædagogiske indsats over for børn i vid udstrækning bygger på de almene dagtilbud til børn.

Kriterier

89. Støtte efter dagtilbudsloven tildeles efter en konkret faglig vurdering af det enkelte barns behov for støtte. Ved tildeling af støtte skal opholdskommunen foretage en kvalificeret afdækning af barnets behov for støtte, så den mest hensigtsmæssige og effektive form for støtte opnås i forhold til barnets behov og barnets bedste.

Ved vurdering af barnets behov for støtte er begrebet barnets bedste det bærende princip. Der skal ved tildeling af støtte lægges vægt på barnets mulighed for et udviklende, stabilt og trygt barndomsliv med mulighed for kontakt og inkluderende samvær med andre børn samt voksne i dagtilbuddene.

Tildeling af støtte efter dagtilbudsloven kræver ikke en forudgående undersøgelse af barnet efter service-lovens § 50.

Forebyggende funktion

90. Støtte efter dagtilbudsloven til børn skal ydes så tidligt som muligt, så barnets vilkår for at lære, trives og udvikles i dagtilbuddene sikres, og der hermed også kan blive tale om en forebyggende indsats.

Personalet er i kraft af deres kendskab til barnet centrale ressourcepersoner i forhold til at opdage et behov for støtte efter dagtilbudsloven hos et barn på et tidligt tidspunkt. Det er derfor væsentligt, at personalet i dagtilbud efter dagtilbudsloven er bevidste om, at børn sikres den nødvendige støtte i tilbuddet.

Personalet i dagtilbud bør derfor også have en generel viden om børns udvikling samt have kendskab til og være opmærksomme på børn, der viser tegn på, at de har behov for støtte efter dagtilbudslovens regler.

Forpligtelsens omfang

91. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at yde støtte efter dagtilbudsloven til børn, der er optaget i et dagtilbud, retter sig mod alle børn, der har et behov for støtte for at kunne trives, udvikles og lære i dagtilbuddene.

Det er barnets opholdskommune, der er forpligtet til at yde støtten efter dagtilbudsloven. Det er derfor barnets opholdskommune, som skal afdække barnets behov for støtte, yde støtten i dagtilbuddet eller på anden vis betale for støtten. Se dog afsnittet om »støtte til børn med plads i et kommunalt, selvejende eller udliciteret dagtilbud i en anden kommune« senere i kapitlet.

Kommunalbestyrelsen har ikke adgang til at fastsætte et maksimum for det beløb, kommunen skal yde til støtte til et barn inden for det enkelte budgetår. Hvis kommunalbestyrelsen har vurderet, at det på grund af barnets behov for støtte i dagtilbuddet ikke er muligt at optage barnet i dagtilbud på almindelige betingelser, og at den nødvendige støtte på det pågældende tidspunkt ikke kan tilbydes, må kommunalbestyrelsen på anden vis yde den nødvendige bistand, så barnets behov kan imødekommes.

Indhold

92. Støtte efter dagtilbudsloven kan antage flere forskellige former. Den kan eksempelvis tilrettelægges som støtte af ekspert/støttepædagog/ressourceperson, der er tilknyttet et barn i et dagtilbud i et antal timer pr. uge. Støtten kan også etableres i form af særlig efteruddannelse af personale i dagtilbuddet som følge af barnets behov. Eksemplerne er ikke udtømmende.

Privat pasning og pasning af egne børn

93. Der kan ikke ydes støtte efter dagtilbudsloven til børn med ophold i privat pasning eller i tilfælde, hvor forældrene får et økonomisk tilskud til pasning af deres egne børn.

Hvis den private ordning ikke opfylder barnets behov for støtte efter dagtilbudsloven, bør kommunen gå i dialog med forældrene med henblik på, at forældrene kan ansøge om at få barnet optaget i et dagtilbud med den nødvendige støtte.

Såfremt et barn har behov for særlig støtte efter servicelovens regler, kan en kommune beslutte ikke at yde tilskud til privat pasning og pasning af egne børn, jf. dagtilbudslovens §§ 84 og 91.

Støtte til børn med plads i et kommunalt, selvejende eller udliciteret dagtilbud i en anden kommune

94. I tilfælde, hvor et barn benytter en plads i et kommunalt, selvejende eller udliciteret dagtilbud i en anden kommune, er det den kommune, hvor barnet går i dagtilbud (institutionskommunen), der vurderer og beslutter, om barnet har behov for støtte efter dagtilbudsloven i tilbuddet, og hvordan støtten konkret skal gives. Hvis barnets opholdskommune kender barnet, bør vurderingen af behovet ske i samarbejde med barnets opholdskommune.

Støtten efter dagtilbudsloven til barnet skal ydes efter de samme retningslinjer som institutionskommunen yder støtte til egne børn efter.

Institutionskommunen skal betale udgifterne til støtten i dagtilbuddet. Se nærmere herom i kapitel 13 om tilskud og forældrebetaling for en plads i dagtilbud og om betaling for støtte iværksat efter dagtilbudsloven.

I tilfælde, hvor barnets opholdskommune ikke finder den støtte, som institutionskommunen yder, tilstrækkelig, kan opholdskommunen træffe afgørelse om at trække det tilskud, som opholdskommunen betaler til pladsen efter reglerne om tilskud til plads over kommunegrænsen, tilbage og beslutte, at barnet tilbydes et tilbud med den nødvendige støtte i opholdskommunen. En sådan beslutning bør træffes i samarbejde med forældrene.

Støtte til børn i privatinstitutioner

95. Barnets opholdskommune tager stilling til barnets behov for støtte efter dagtilbudsloven og betaler for støtten til et barn i en privatinstitution uanset privatinstitutionens beliggenhed.

Støtten efter dagtilbudsloven til barnet skal ydes efter de samme retningslinjer som kommunen yder støtte til børn i kommunale, selvejende og udliciterede dagtilbud. Kommunen og privatinstitutionen kan aftale, at privatinstitutionen arrangerer støtte indenfor et tildelt beløb, herunder f.eks. i form af ansættelse af ressourceperson, efteruddannelse m.v., jf. ovenfor, jf. også det indledende pkt. 82.

Hvis kommunen vurderer, at et barns behov ikke kan tilgodeses i privatinstitutionen i form af støttepædagog mv., hvor barnet er optaget, kan kommunen pålægge forældrene at flytte barnet til et andet dagtilbud, der kan opfylde barnets behov. Se nærmere herom i kapitel 12 om optagelse i dagtilbud til børn.

Støtte i dagtilbud efter dagtilbudsloven til børn anbragt uden for hjemmet eller i privat familiepleje

96. Den kommune, hvori et barn er anbragt uden for hjemmet eller er i privat familiepleje, har forpligtelsen til at stille et dagtilbud til rådighed for barnet og for, at barnet får den nødvendige støtte i dagtilbuddet.

Se nærmere om betaling for udgifterne til støtte til børn anbragt uden for hjemmet eller i privat familiepleje i kapitel 13.

Nedsat fysisk og psykisk funktionsevne

97. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sørge for støtte i dagtilbuddene til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kan opfyldes på forskellige måder.

Som eksempler kan nævnes:

- Oprettelsen af særlige handicapgrupper til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i almene dagtilbud, hvor barnets behov for støtte f.eks. kan dækkes via støttepædagog, rådgivning til institutionen eller lignende.
- Støtte til enkelte børn i et dagtilbud efter dagtilbudsloven, eventuelt i form af støttepædagog. Særligt støttepersonale kan her være med til at sikre den faglige ekspertise og gennemførelse af målrettet supervision, som kan være nødvendig for at kunne optage børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i almene dagtilbud.
- Optagelse af børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i den kommunale dagpleje, eventuelt med nedsættelse af antallet af dagplejebørn.

Støtte efter anden lovgivning.

98. Udover støtte til børn med hjemmel i dagtilbudsloven, kan der ligeledes gives støtte til børn i dagtilbud efter anden lovgivning.

Det er dog alene støtte til børn efter dagtilbudsloven, der kan indgå i de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagtilbud, som ligger til grund for beregning af forældrenes betaling.

Specialpædagogisk bistand til et barn i dagtilbud efter lov om folkeskolen, lbk nr. 665 af 20/06 2014 (folkeskoleloven) § 4.

99. Efter folkeskolelovens § 4 kan der gives specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, hvis barnets udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at fremme udviklingen hos børn med særlige

behov således, at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen. Den specialpædagogiske bistand kan ydes som rådgivning til forældre eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet, eller den kan ydes som undervisning og træning af barnet, der er tilrettelagt efter barnets særlige forudsætninger og behov.

Særlig støtte til et barn efter servicelovens § 52

100. Efter servicelovens § 52 kan kommunen iværksætte foranstaltninger til et barn. En foranstaltning efter servicelovens § 52 forudsætter, at der er gennemført en børnefaglig undersøgelse af barnets forhold efter servicelovens § 50. Støtte efter § 52 kan f.eks. iværksættes ved behov for praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet, hvor støtten blandt andet kan have til formål at understøtte familien i at tage vare på barnet eller den unge. Det kan f.eks. dreje sig om, at forældrene hjælpes til at sikre, at barnet kommer i dagtilbud hver dag, eller at forældrene hjælpes til at udvikle en bedre relation til barnet.

Kommunens udgift til særlig støtte til et barn efter serviceloven kan ikke indgå i beregningen af forældrenes egenbetaling for en plads i dagtilbud efter dagtilbudsloven.

Vejledning om sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger til et dagtilbud

101. Efter sundhedsloven, lbk nr. 1202 af 14/11 2014 § 124 har kommunalbestyrelsen pligt til vederlagsfrit at bistå skoler, daginstitutioner for børn og unge og den kommunalt formidlede dagpleje med vejledning om almene sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger.

Særlige dagtilbud efter serviceloven

102. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at børn og unge, der på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for hjælp eller særlig støtte, der ikke kan dækkes af de almene dagtilbud efter dagtilbudsloven, får en plads i et særligt dagtilbud efter servicelovens § 32.

Målgruppen for de særlige dagtilbud efter serviceloven er børn og unge under 18 år med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, hvor barnets behov for støtte og behandling kræver, at der skal iværksættes et særligt tilbud til barnet eller den unge.

Særlige dagtilbud efter serviceloven har blandt andet til opgave at observere barnet med henblik på senere optagelse i et alment dagtilbud, pædagogisk behandling, herunder genoptræning, beskæftigelse, pleje og anden form for bistand.

Afgrænsningen af målgruppen til et særligt dagtilbud efter serviceloven baserer sig ikke på bestemte diagnoser eller på karakteren af funktionsnedsættelsen, men på en fagkyndig vurdering af barnets behov for et særligt støtte- og behandlingstilbud, herunder et træningstilbud.

I tilknytning til dagtilbud efter dagtilbudsloven kan der etableres en gruppe med børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Etableringen af disse grupper/tilbud sker efter servicelovens § 32 om særlige dagtilbud. Støtte til børn i det særlige dagtilbud ydes i disse tilfælde efter servicelovens regler om støtte til børn, der er optaget i et særligt dagtilbud.

En sådan organisering betyder, at der skal være særskilte budgetter og regnskaber for det særlige dagtilbud og det almindelige dagtilbud, så kontering af udgifter, samt tilskud og egenbetaling for en plads kan beregnes henholdsvis efter reglerne for optagelse i almene dagtilbud efter dagtilbudsloven og efter servicelovens regler om særlige dagtilbud.

De særlige dagtilbud skal give vejledning til dagtilbud, hvor der er optaget børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Samarbejdspartnere

103. For at opfylde kommunalbestyrelsens forpligtelse til at give børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne den støtte, som den nedsatte funktionsevne kræver, vil der i disse situationer ofte være et særligt behov for, at den kommunale forvaltning og dagtilbuddet trækker på den særlige ekspertise hos og samarbejder med andre instanser, f.eks. kommunens pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR), VISO, sundhedsplejersker og de praktiserende læger.

Kapitel 8

Tilsyn

104. Dette kapitel handler om kommunalbestyrelsens forpligtelse til at føre tilsyn med dagtilbuddene samt de private pasningsordninger, hvor forældrene modtager tilskud fra kommunen. Kapitlet gennemgår rammerne for tilsynet og udøvelsen heraf.

Bestemmelsen om tilsyn på dagtilbudsområdet findes i dagtilbudslovens § 5.

§ 5. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med indholdet af tilbuddene efter denne lov og den måde, hvorpå opgaverne udføres, herunder at de mål og rammer, der er fastsat efter § 3, efterleves.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre rammerne for tilsynet.

Kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse retter sig både mod det indholdsmæssige i dagtilbuddene, samt på hvilken måde opgaverne udføres i dagtilbuddene. Herunder falder også tilsyn med de økonomiske forhold i dagtilbuddet, legepladssikkerhed, brandforhold, hygiejne og sundhed.

Dog har kommunalbestyrelsen for så vidt angår privatinstitutioner ikke som led i tilsynsforpligtelsen et ansvar for privatinstitutionens økonomi og rentabilitet.

Kernen i tilsynsforpligtelsen er, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for og pligten til at holde sig informeret om indhold og fremgangsmåde i dagtilbuddene, samt til at forholde sig til denne information i forhold til opgaver, formål og gældende lov.

Tilsynet skal sikre, at kommunens dagtilbud praktiseres i overensstemmelse med lovgivningen på dagtilbudsområdet, og at den ydelse, som dagtilbuddet leverer til forældre og børn, er i overensstemmelse med det serviceniveau, som kommunalbestyrelsen har besluttet er gældende i kommunen.

Sammenhæng til andre bestemmelser

105. Tilsynsforpligtelsen i dagtilbudslovens § 5 vedrører specifikt dagtilbudsområdet, men udøves i overensstemmelse med tilsynsforpligtelsen efter retssikkerhedslovens § 16, der fungerer som overordnet ramme for det sociale område. Retssikkerhedslovens bestemmelse om tilsyn følger også af dagtilbudsloven, så forpligtelsen dermed fremgår direkte af sektorlovgivningen.

Kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse efter dagtilbudslovens § 5 skal også ses i sammenhæng med den generelle tilsynspligt, der følger af servicelovens § 146. Bestemmelsen pålægger kommunalbestyrelsen en pligt til at føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge under 18 år lever i kommunen. Dette tilsyn har generel karakter, og det omfatter alle de forhold, der har betydning for børns levevilkår i lokalområdet, f.eks. trafik og boligforhold. Dette tilsyn skal kommunen, jf. servicelovens § 146, stk. 2, føre på en sådan måde, at den så tidligt som muligt kan få kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte til et barn.

Tilsynsforpligtelsen skal herudover ses i sammenhæng med den udvidede underretningspligt efter servicelovens § 153. Underretningspligten betyder, at personer, der er ansat i dagtilbud samt private pasningsordninger med videre til børn, skal underrette kommunen, hvis de får kendskab til forhold, der giver en formodning om, at et barn har behov for særlig støtte.

Hvilke tilbud omfatter tilsynet?

106. Tilsynet omfatter alle dagtilbud samt private pasningsordninger, hvori der indgår kommunal finansiering. Tilsynet omfatter også private pasningsordninger uden offentligt tilskud, hvis der passes mere end to børn i ordningen. Pligten til at føre tilsyn gælder således også for dagtilbud, hvor kommunalbestyrelsen har overladt driften til private. Kommunalbestyrelsen har ligeledes en tilsynsforpligtelse efter servicelovens § 146 i de tilfælde, hvor der ikke skal gives tilladelse til etablering og drift af en privat pasningsordning, hvis der modtages under to børn, og ordningen derfor ikke skal have tilladelse.

Kommunalbestyrelsen har hermed altid ansvaret for løsningen af opgaverne uanset, hvem der konkret udfører opgaverne.

Selvejende daginstitutioner

107. Kommunalbestyrelsens tilsyn med selvejende dagtilbud skal blandt andet baseres på aftalen mellem det selvejende dagtilbud og kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen bør derfor ved indgåelse af aftalen sikre, at de forhold, der skal føres tilsyn med, fremgår af aftalen.

Såfremt alle forhold, der skal føres tilsyn med, ikke udtrykkeligt fremgår af driftsaftalen, omfatter tilsynet som minimum de forhold, som de kommunale og udliciterede daginstitutioner samt privatinstitutioner i den pågældende kommune er undergivet, samt tilsyn med, at driftsaftalens bestemmelser overholdes.

Selvejende daginstitutioners økonomi

108. Kommunalbestyrelsens tilsyn med selvejende daginstitutioner omfatter også tilsyn med de selvejende daginstitutioners økonomi.

Puljeordninger

109. Samme forhold vedrørende tilsynet gør sig gældende for tilsynet med eksisterende puljeordninger som drives efter dagtilbudslovens §§ 101 og 102.

Udliciterede daginstitutioner

110. Kommunalbestyrelsens tilsyn med udliciterede daginstitutioner skal bl.a. baseres på den indgåede aftale mellem kommunalbestyrelsen og den udliciterede daginstitution. Kommunalbestyrelsen bør derfor ved indgåelse af aftalen sikre, at de forhold, der skal føres tilsyn med, fremgår af aftalen.

Såfremt alle forhold, der skal føres tilsyn med, ikke udtrykkeligt fremgår af den indgåede aftale, omfatter tilsynet som minimum de forhold, som de kommunale og selvejende daginstitutioner samt privatinstitutioner i den pågældende kommune er undergivet, samt tilsyn med, at driftsaftalens bestemmelser overholdes.

Tilsynsforpligtelsen indebærer desuden, at kommunalbestyrelsen ved indgåelse af aftale med en udliciteret daginstitution skal sikre sig, at daginstitutionens formål er lovligt, herunder at de kommunale midler alene anvendes til lovlige formål.

Udliciterede daginstitutioners økonomi

111. Der er ikke fastsat særskilte regler for tilsyn med udliciterede daginstitutioners økonomi. Det er den enkelte udliciterede daginstitution, der er ansvarlig for økonomien. Kommunalbestyrelsen har dermed ikke som led i tilsynsforpligtelsen et ansvar for en udliciteret daginstitutioners økonomi og daginstitutionens økonomiske rentabilitet.

Hvis kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at kommunale tilskud til en udliciteret daginstitution går til ulovlige formål, må kommunen efter omstændighederne standse tilskuddet til den udliciterede institution. Kommunalbestyrelsen bør sikre sig, at de ulovlige forhold er tilstrækkeligt dokumenterede, forinden at udbetaling af tilskud standses. I den forbindelse skal kommunen som offentlig myndighed iagttage de forvaltningsretlige regler og principper. Hvis den udliciterede daginstitution anvender kommunale midler til ulovlige formål, dvs. formål der strider mod lovgivningen, kan der være tale om et ansvarspådragende forhold.

Privatinstitutioner

112. Kommunen skal gennem et tilsyn sikre, at privatinstitutionerne i kommunen lever op til de centrale og kommunale kriterier, som privatinstitutionerne er godkendt efter.

Tilsynsforpligtelsen indebærer, at kommunalbestyrelsen ved godkendelsen af en privatinstitution skal sikre sig, at privatinstitutionens formål er lovligt, herunder at de kommunale midler alene anvendes til lovlige formål.

Privatinstitutioners økonomi

113. Kommunalbestyrelsens tilsyn omfatter ikke privatinstitutionens økonomi og rentabilitet. Det er privatinstitutionen selv, der er ansvarlig for institutionens økonomi. Privatinstitutionens bestyrelse er ansvarlig over for sine ejere.

Hvis privatinstitutionen i strid med godkendelsen anvender kommunale midler til ulovlige formål, dvs. formål der strider mod lovgivningen, kan der være tale om et ansvarspådragende forhold.

Hvis kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at kommunale tilskud til en privatinstitution går til ulovlige formål, må kommunen efter omstændighederne standse tilskuddet til privatinstitutionen. Kommunalbestyrelsen bør sikre sig, at de ulovlige forhold er tilstrækkeligt dokumenterede, forinden at udbetaling af tilskud standses. I den forbindelse skal kommunen som offentlig myndighed iagttage de forvaltningsretlige regler og principper.

Kommunerne skal ved deres tilsyn med privatinstitutioner have indsigt i bl.a. personalenormering, personalekvalifikationer, pædagogisk læreplan, sprogvurdering med videre.

Plads i et dagtilbud i en anden kommune

114. Hvis et barn har plads i et dagtilbud efter dagtilbudsloven i en anden kommune, har barnets opholdskommune tilsynsforpligtelse med barnet. Dette er en følge af, at kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse omfatter alle de børn, der har ophold i kommunen, uanset i hvilken kommune børnene går i et dagtilbud efter dagtilbudsloven.

Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen kan dog aftale med den anden kommune, at den konkret udfører tilsynet med barnet på vegne af opholdskommunen, men ansvaret påhviler opholdskommunen.

Private pasningsordninger

115. Kommunen skal føre løbende tilsyn med de private pasningsordninger, hvor forældrene modtager et økonomisk tilskud til brug for ordningen.

Tilsynsforpligtelsen påhviler den kommune, der godkender en pasningsaftale mellem forældrene og den private ordning eller en børnepasser.

Privat pasning i anden kommune

116. Hvis kommunalbestyrelsen i barnets opholdskommune godkender en pasningsaftale, der forudsætter, at barnet passes i en anden kommune, har opholdskommunen tilsynsforpligtelse med pasningsordningen for så vidt angår dette barn.

Kommunalbestyrelsen kan aftale med den anden kommune, at denne konkret udfører tilsynet med barnet på vegne af opholdskommunen, men ansvaret påhviler opholdskommunen.

Udøvelse af tilsyn

117. Tilsynet udøves blandt andet på baggrund af den konkrete pasningsaftale mellem forældrene og den private børnepasser/pasningsordning, som kommunen har godkendt. Kommunen må være særligt opmærksom på, om der er forhold, der ændrer sig i relation til, hvad der er fastsat i pasningsaftalen.

I forhold til sikkerhedsmæssige og hygiejniske hensyn kan der lægges de samme retningslinjer til grund for tilsynet med private pasningsordninger, som er gældende for den kommunale dagpleje.

De private pasningsordninger er omfattet af lovens generelle formålsbestemmelse og skal derfor blandt andet leve op til at skabe trivsel, udvikling og læring for barnet. Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med, at tilbuddene bidrager til børns trivsel, udvikling og læring.

I tilsynet med den private pasningsordning kan kommunen derfor lægge vægt på:

- Barnets almindelige trivsel og udvikling, herunder behov for omsorg, sproglig, følelsesmæssig og social udvikling.
- Børnepasserens kompetencer – formår hun/han at omsætte råd og vejledning til praksis, udvikle barnet, reagere på og opfylde barnets behov, yde omsorg og respondere positivt på barnets signaler.

Åbenhed om rammerne for tilsynet

118. Kommunen orienterer forældre og børnepasserer/pasningsordningen om kommunens rammer for udøvelse af tilsyn, f.eks. at der kan blive aflagt uanmeldte tilsynsbesøg, og at tilsynsbesøgene, når pasningen foregår i forældrenes hjem, kan falde på tidspunkter, hvor forældrene ikke er i hjemmet.

Kommunen kan tilbagekalde en godkendelse af en privat pasningsordning, hvis pasningsaftalen mellem forældrene og den private pasningsordning/passen ikke følges eller opfyldes.

Se nærmere om private pasningsordninger og tilskud til privat pasning i kapitel 18 og 19.

Hvem udfører tilsynet

119. Det er ikke et krav, at medlemmerne af kommunalbestyrelsen personligt udfører og tilrettelægger tilsynsvirksomheden.

Delegation til den kommunale forvaltning

120. Kommunalbestyrelsen kan delegere udførelsen af tilsynet til den kommunale forvaltning, og i praksis bliver væsentlige dele af tilsynsforpligtelsen ofte udført af den kommunale administration, der informerer det politiske niveau i kommunen.

Der kan være flere personer i de kommunale forvaltninger, der er involveret i tilsynet, f.eks. en økonomisk afdeling (økonomisk tilsyn), teknisk forvaltning (tilsyn med f.eks. bygninger, brandsikkerhed og legepladser) og børne- og ungeforvaltningen (det faglige og pædagogiske tilsyn).

Pædagogiske konsulenter/dagplejepædagoger i forvaltningen har ofte både en tilsyns- og rådgivningsfunktion.

Det er hensigtsmæssigt, at der er organisatoriske løsninger, der skaber entydighed om opgaverne over for dagtilbuddene, herunder tydelighed og fokus omkring, hvornår der udføres rådgivning og vejledning, og hvornår der udføres tilsyn.

Delegation til andre

121. Det er ikke et krav, at en person eller organisation, der udfører tilsyn med et dagtilbud efter dagtilbudsloven, skal være ansat i den kommunale forvaltning. Hvis en kommune indgår en aftale med en person eller en organisation om at udføre tilsyn med dagtilbuddene, bør det i aftalen præciseres, hvad opgaven går ud på, og hvilke kriterier der skal lægges vægt på, når tilsynet udføres.

Selvom kommunalbestyrelsen uddelegerer tilsynsopgaven, har den stadig ansvaret for tilsynsopgaven, herunder ansvaret for at følge op på de forhold, som tilsynet giver anledning til. Kommunalbestyrelsen bør således løbende sikre sig, at tilsynet udføres i overensstemmelse med aftalen.

Tilrettelæggelsen af tilsynet

122. Kommunalbestyrelsen fastsætter rammerne for tilsynet, herunder for hvordan tilsynet udøves inden for de rammer, der er fastsat i lovgivningen. Herunder fastsætter kommunalbestyrelsen frekvensen af tilsynsbesøg og eventuelle indrapporteringer fra dagtilbuddene.

Rammer for tilsynet

123. Fastlæggelsen af rammerne for tilsynet skal sikre en systematik, der bidrager til, at der føres tilsyn med alle relevante elementer. Rammerne for tilsynet bør tilrettelægges, så tilsynet er ensartet for både private og offentlige dagtilbud.

Følgende bør fremgå af rammerne for tilsynet:

- Formålet med tilsynet. Det gælder både det generelle formål, der kan udledes af lovgivningen og kommunalbestyrelsens beslutninger om serviceniveauet i dagtilbuddene.

- Hvad der føres tilsyn med.
- Frekvensen af tilsynsbesøg.
- Om der gennemføres både anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg.
- Hvordan tilsynet i øvrigt er tilrettelagt.
- Hvorvidt der gennemføres brugerundersøgelser som led i tilsynsforpligtelsen.

Kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af tilsynet skal sikre, at børn får de tilbud og den hjælp, som de har behov for, og at dagtilbuddene er tilrettelagt og bliver udført på en faglig og økonomisk forsvarlig måde.

Tilsynet tilrettelægges inden for rammerne af de hensyn og formål med tilsynsforpligtelsen, der oplystes i Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Offentliggørelse af rammer for tilsynet

124. For at skabe åbenhed omkring rammerne for tilsynet, herunder hvordan tilsynet udøves, frekvensen af tilsynene m.v., skal kommunalbestyrelsen efter dagtilbudsloven offentliggøre rammerne for kommunens udøvelse af tilsynet.

Offentliggørelse af rammerne for tilsynet indebærer, at forældre og dagtilbud kan gøre sig bekendt med indholdet af tilsynet, frekvensen m.v.. Rammerne for tilsynet skal derfor være tilgængelige på kommunens hjemmeside.

Udførelsen af tilsynet

125. Løsning af tilsynsopgaven forudsætter, at den udførende tilsynsmyndighed er opsøgende i forhold til eventuelle problemer. Den udførende tilsynsmyndighed, må derfor løbende være i forbindelse med dagtilbuddet, for at det kan konstateres, om de krav, der stilles, er opfyldte. Det er kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at dette finder sted.

Kritisable forhold i et dagtilbud

126. Viser det sig i forbindelse med tilsynet, at et dagtilbud ikke opfylder de krav, der stilles i lovgivningen og af kommunalbestyrelsen, f.eks. i forbindelse med kommunens mål og rammer for dagtilbuddene, må kommunalbestyrelsen reagere herpå, så forholdene kan bringes i orden. Kritisable forhold i et dagtilbud kan berettigg, at tilsynet i en periode intensiveres.

Hvis ledelsen af dagtilbuddet ikke inden for en overskuelig fremtid retter op på forholdene, kan og skal kommunen gribe ind. Er der tale om selvejende daginstitutioner, udliciterede daginstitutioner eller privatinstitutioner, kan og skal kommunen opsige eller ophæve driftsaftalen eller trække en godkendelse tilbage. Kommunen kan ikke i den forbindelse ensidigt beslutte at overtage driften af dagtilbuddet. Det kræver, at der indgås en aftale med det pågældende dagtilbud herom, og at kommunen kan opnå rådighed over de pågældende bygninger. Ligeledes skal kommunen iagttage de forvaltningsretlige regler og principper. Se nærmere herom i kapitel 24.

Hvis dagtilbuddet ved aftale overgår til at være et kommunalt dagtilbud, gælder lov om lønmodtagernes retsstilling ved virksomhedsoverdragelse.

Hvis det ikke er muligt for kommunen at overtage dagtilbuddet ved aftale, kan og skal kommunen alene opfylde sin forsyningsforpligtelse i henhold til dagtilbudsloven ved at tilbyde anden plads i dagtilbud til de pågældende børn.

Opstår der konflikter om det enkelte barns forhold eller om det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet, er det som led i tilsynsforpligtelsen kommunalbestyrelsens, herunder forvaltningens, opgave at bidrage til en løsning af konflikterne i samarbejde med dagtilbuddet og barnets forældre.

Udviklingsperspektiv

127. Tilsynet skal ses som led i kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sikre og udvikle kvaliteten på dagtilbudsområdet, dels generelt for alle dagtilbud i kommunen og dels som led i udvikling af enkelte dagtilbud i kommunen.

Den viden, der indhentes gennem tilsynet, bør anvendes i kommunens drøftelser og fastsættelse af serviceniveauet i kommunen samt i forbindelse med de løbende forbedringer og overvejelser om fornyelse og udvikling af dagtilbudsområdet i kommunen.

Tilsynsfunktionen kan tilrettelægges, så der også lægges vægt på brugerindflydelse og på brugernes vurdering af den service, de modtager. Forældre og børn er en kilde til viden om dagtilbuddene, herunder også viden om eventuelle problemer i dagtilbuddene. Inddragelse af brugere kan f.eks. ske ved dialogmøde eller brugertilfredshedsundersøgelse.

Udgifter til tilsyn

128. Efter dagtilbudslovens § 98 afholdes udgifterne til tilsyn og administration af dagtilbud efter dagtilbudsloven fuldt ud af kommunalbestyrelsen.

Indholdet af tilsynet

129. Kommunen skal via tilsynet undersøge og vurdere, om dagtilbuddet i sin udformning bliver udført på en økonomisk og fagligt forsvarlig måde, herunder at det daglige pædagogiske arbejde lever op til de lovgivningsmæssige krav, der følger af dagtilbudsloven og anden lovgivning samt kommunens og dagtilbuddets egne mål og rammer.

Det følger af tilsynsforpligtelsen, at kommunen skal reagere, hvis den får informationer om, at der er eller kan være grundlag for kritik af den pædagogiske praksis i dagtilbuddene i kommunen, herunder pasningen af børnene og den fysiske samt psykiske omsorg. Modtages der f.eks. oplysninger om, at forholdene, under hvilke den pædagogiske praksis i dagtilbuddene foregår, ikke er i orden, har kommunen som udgangspunkt pligt til at undersøge sagen og i givet fald at tage initiativ til at få rettet op på forholdene. Dette gælder, hvad enten oplysningerne kommer fra forvaltningen, ansatte i dagtilbuddet, brugere, pårørende eller andre personer.

Løsningen af tilsynsopgaven forudsætter, at kommunalbestyrelsen, typisk gennem forvaltningerne, er opsøgende over for eventuelle problemer. Dette kan ske ved, at der fastsættes procedurer og rutiner for tilsynsvirksomheden, f.eks. beslutninger om, hvilke områder der løbende skal vurderes, hvilke der skal vurderes periodisk og om principper for tilbagemeldinger til kommunalbestyrelsen.

Tilsynsforpligtelsen indebærer således en pligt til at holde sig informeret om indhold og fremgangsmåde i dagtilbuddene i kommunen samt pligt til at forholde sig til informationen i forhold til det serviceniveau, der er i kommunen, de godkendelser og aftaler, som kommunalbestyrelsen har indgået samt lovgivning af betydning for området.

Der skal føres tilsyn med dagtilbuddets egnethed i forhold til tilbuddets målgruppe. Dette indebærer, at der føres tilsyn med de fysiske rammer, det pædagogiske indhold i tilbuddet samt om de hygiejniske og sikkerhedsmæssige forhold er egnede til den målgruppe, som dagtilbuddet henvender sig til.

Mål og rammer

130. Kommunalbestyrelsen har en pligt til at føre tilsyn med, at opgaverne løses med det indhold og den kvalitet, som kommunalbestyrelsen har fastsat. Der skal føres tilsyn med, om de mål og rammer, kommunalbestyrelsen har fastsat efter dagtilbudslovens § 3, efterleves i den pædagogiske praksis i dagtilbuddene. Tilsynet skal tilrettelægges, således at kommunalbestyrelsen, typisk via forvaltningen, løbende påser, at dagtilbuddene reelt påtager sig de opgaver, der er fastlagt i kommunens mål og rammer. Dette indebærer ligeledes, at der føres tilsyn med om dagtilbudslovens formålsbestemmelser for området og de enkelte tilbud, der er konkretiseret i kommunens mål og rammer, reelt efterleves.

Børn med behov for støtte

131. Som led i tilsynsforpligtelsen skal kommunalbestyrelsen sikre, at rammerne i dagtilbuddet bevirker, at børn får den støtte, de har behov for efter dagtilbudsloven og anden lovgivning. Kommunalbestyrelsen skal som led i tilsynet foretage og udvikle forebyggende arbejde og gribe ind, således at eventuelle problemer ikke udvikler sig.

Hvis den udførende tilsynsmyndighed således bliver opmærksom på, at et dagtilbud i kommunen ikke giver den bevilgede eller nødvendige støtte til et barn, skal det påpeges over for dagtilbuddet og den ansvarlige kommunalbestyrelse, og forholdene skal bringes i orden.

Se nærmere om støtte efter dagtilbudsloven i kapitel 7.

Det pædagogiske indhold i dagtilbuddene

132. Ved udøvelse af tilsynet i kommunale, selvejende, udliciterede og private dagtilbud bør den udførende tilsynsmyndighed være opmærksom på følgende forhold:

Personalets kvalifikationer

133. Ved tilsynet skal det sikres, at personalet har de nødvendige kvalifikationer til at varetage de opgaver, der ligger i dagtilbuddene. Personalet skal kunne opfylde de målsætninger og opgaver, kommunalbestyrelsen og dagtilbuddet har, samt de krav, der efter dagtilbudsloven stilles til det pædagogiske arbejde.

Den pædagogiske praksis

134. Den pædagogiske praksis i dagtilbuddene skal leve op til de mål og rammer, der er fastsat i lovgivningen, af kommunalbestyrelsen i kontrakter/aftaler, politikker og retningslinjer samt i dagtilbuddets mål og værdier. Tilsynet kan blandt andet bidrage til udvikling af den pædagogiske praksis i dagtilbuddene ved at give ledelsen og personalet viden om forbedringsmuligheder og udviklingspotentialer i dagtilbuddene.

Sikkerhed, hygiejne m.v.

135. Ud over tilsynet med det pædagogiske arbejde, skal tilsynet også omfatte en række andre forhold, som har betydning for indholdet og fremgangsmåden samt børns trivsel i dagtilbuddene.

Der henvises bl.a. til Sundhedsstyrelsens anbefalinger i »Hygiejne i daginstitutioner – Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed«, der er 5. udgave fra 2013 af den hidtidige vejledning på området.

Overgreb på børn

136. Tilsynet skal sikre, at den fremgangsmåde, der anvendes i dagtilbuddene i forhold til pædagogernes samvær med børnene, er forsvarlig, herunder at der ikke sker seksuelle krænkelse eller overgreb på børn i dagtilbuddene.

Modtages der f.eks. oplysninger om, at en pædagogs samvær med børnene i en daginstitution ikke er forsvarlig, har kommunalbestyrelsen, medmindre informationerne er klart utroværdige, pligt til at undersøge sagen og i givet fald at tage initiativ til at få rettet op på forholdene. Dette gælder hvad enten oplysningerne kommer fra forvaltningen, ansatte på institutionen, brugere, pårørende eller andre personer.

Forsikringer og tilsynspligt

137. Det bør påses, at de forsikringsmæssige forhold vedrørende dagtilbuddene er afklaret. Når børn opholder sig i et dagtilbud, overtager personalet i dagtilbuddet tilsynspligten med børnene, og det er personalet, der skal føre et forsvarligt tilsyn med børnene. Personalet skal tilpasse deres tilsyn med børnene i forhold til børnenes alder, udvikling og adfærd.

Erstatningsansvar og ulykkesforsikringer

138. Spørgsmålet om hvem der ifalder et erstatningsansvar, hvis et barn kommer til skade under ophold i kommunens dagtilbud, afgøres efter de almindelige erstatningsretlige regler efter en konkret vurdering af situationen.

Indenrigs- og Økonomiministeriet har den 11. august 2011 udtalt, at det ikke er lovligt for kommuner at tegne ulykkesforsikringer for børn i dagtilbud. Det skyldes, at en kommune alene vurderes at kunne kompensere et skadelidt barn økonomisk, i det omfang, at kommunen er forpligtet hertil efter almindelige erstatningsretlige regler.

For nærmere information henvises til Forsikring og Pensions pjece: »Daginstitutionen og forsikring«. Pjecen findes i en elektronisk udgave på Forsikring og Pensions hjemmeside: www.forsikringogpension.dk.

Sovestillinger

139. Der henvises til hjemmesiden www.sundhed.dk, hvor der kan læses yderligere om sovestillinger og forebyggelse af pludselig uventet spædbarnsdød.

Barneseler

140. Det anbefales, at anvendelse af barneseler (soveseler) i dagtilbud i videst muligt omfang undgås. Hvor en anvendelse af barneseler undtagelsesvis findes nødvendig, bør der alene benyttes seler godkendt af Dansk Varefakta. Der henvises til Sundhedsstyrelsens rådgivningsnotat »Anvendelse af soveseler i dagtilbud til børn«, 2013, som findes i en elektronisk udgave på Sundhedsstyrelsens hjemmeside på www.sst.dk.

Sikker transport

141. Det bør påses, at enhver befordring af børn sker under betryggende forhold, herunder under iagttagelse af gældende regler i henhold til færdselslovgivningen. Ved kørsel i motorkøretøj skal børn under tre år benytte siddeplads forsynet med sikkerhedssele, barnestol eller andet godkendt sikkerhedsudstyr tilpasset barnets højde og vægt.

Kommer børn til skade under kørsel i de ansattes eller andres motorkøretøj, gælder reglerne i færdselsloven.

Der henvises i øvrigt til Justitsministeriets bekendtgørelse om brug af sikkerhedsseler m.v., bek nr. 324 af 07/04 2006, som er udstedt i medfør af bekendtgørelse af færdselsloven, lbk nr. 1386 af 11/12 2013 (færdselsloven).

Vejledning vedrørende fastspænding af børn i biler findes i brochuren: »Børn i bilen«, der udleveres ved henvendelse til Rådet for Sikker Trafik. Pjecen kan også findes i en elektronisk udgave på www.sikkertrafik.dk.

Herudover henvises til ovennævnte pjecce fra Forsikring og Pension: »Daginstitutionen og forsikring«. Pjecen findes i en elektronisk udgave på Forsikring og Pensions hjemmeside: www.forsikringogpension.dk.

Legetøj

142. Der bør kun anvendes legetøj godkendt til den relevante aldersgruppe. Der henvises blandt andet til legetøjsstandard DS/EN 71 samt Erhvervs- og Vækstministeriets bekendtgørelse om sikkerhedskrav til legetøj og produkter, som på grund af deres ydre fremtræden kan forveksles med levnedsmidler, bek nr. 1116 af 12/12 2003 (legetøjsbekendtgørelsen).

Hygiejne

143. I forhold til hygiejne skal der gøres særskilt opmærksom på, at flere undersøgelser har vist, at sygefraværet kan nedbringes markant, hvis både børn og voksne hyppigt vasker hænder.

Med hensyn til hygiejniske forhold henvises i øvrigt til Sundhedsstyrelsens anbefalinger i »Hygiejne i daginstitutioner – Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed«, der er 5. udgave fra 2014 af den hidtidige vejledning på området.

Ved madlavning henvises der til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris vejledning om hygiejne-regler for køkkener i børneinstitutioner, vej nr. 10158 af 15/01 2009.

I det omfang madordninger i dagtilbud er omfattet af fødevareloven, henvises der til bekendtgørelse af lov om fødevarer, lbk nr. 467 af 15/05 2014 (fødevareloven) samt Fødevarestyrelsens bekendtgørelse om fødevarehygiejne, bek nr. 788 af 24/07 2008.

Røgfri miljøer

144. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med, at dagtilbuddene overholder reglerne om røgfri miljøer i lov om røgfri miljøer, lov nr. 512 af 06/06 2007. Loven omfatter blandt andet regler om røgfri miljøer i dagtilbud samt den kommunale dagpleje og dagplejelignende puljeordninger.

Det følger af ovennævnte lov, at for dagtilbud er det ikke tilladt at ryge indendørs i dagtilbuddet eller på dagtilbuddets udendørsarealer, hvor børn færdes.

Der kan indrettes særlige rygerum, hvor der kan tillades rygning for medarbejdere med videre. Ved rygerum forstås et særligt lokale med gode udluftningsmuligheder eller ventilation. Rygerummet må ikke tjene som gennemgangsrum, og det må ikke indeholde funktioner, der anvendes af andre ansatte m.v. For medarbejdere m.v. i dagtilbuddet er det ligeledes ikke tilladt at ryge på daginstitutionens udendørsarealer, hvor børn færdes.

I den kommunale dagpleje og dagplejelignende puljeordninger er det ikke tilladt at ryge i dagplejehjemmet, når der passes børn. Reglerne om røgfri miljøer indebærer, at kommunalbestyrelsen gennem det løbende tilsyn skal sikre, at der ikke ryges i dagplejehjemmet, når der passes børn. Lokaler, der primært er indrettet som børnenes lege- og opholdsrum, skal være røgfri hele døgnet. Se kapitel 11 om godkendelse af dagplejehjem.

Mindstekrav for røgfri miljøer

145. Lov om røgfri miljøer fastsætter mindstekrav for røgfri miljøer. Det vil derfor være op til den enkelte kommune at beslutte, om man ønsker at fastsætte skærpede krav til røgfri miljøer, herunder dagplejen.

Indendørsareal

146. Efter bygningsreglementet (BR10) afsnit 3.4.2, der har hjemmel i bekendtgørelse af byggeloven, lbk nr. 1185 af 14/10 2010 (byggeloven), skal opholdsrum i nybyggede dag- og døgninstitutioner for pasning af børn mindst have et frit gulvareal på 3 m² pr. barn i vuggestuer og på 2 m² pr. barn i børnehaver. Dette gælder også i forhold til ombygning af eksisterende bygninger.

Legepladser

147. Kommunalbestyrelsen har tilsynsforpligtelsen med sikkerheden på legepladser i dagtilbuddene. I forbindelse med tilsynet bør det påses, at børnene opholder sig under trygge og sikre forhold, såvel indendørs som udendørs, f.eks. på legepladser. Ved opsøgende tilsyn med legepladser og legeredskaber i dagtilbuddene må det sikres, at disse er indrettet på en sådan måde, at de ikke udgør en risiko for alvorlige ulykker, f.eks. i forbindelse med mangelfuld indretning, konstruktion og vedligeholdelse.

Af byggelovens § 14 fremgår det, at ejendommens ubebyggede arealer og derpå placerede indretninger, herunder legepladser, skal holdes i forsvarlig stand således, at de ikke er til fare for ejendommens beboere eller andre eller på anden måde er behæftet med væsentlige mangler. Efter bestemmelsen er det som udgangspunkt ejeren af legepladsen, der er ansvarlig for, at legepladsen er sikker. Heri ligger også, at ejeren af legepladsen er forpligtet til at vedligeholde legepladsen og til at udbedre fejl, der kan være farlige for børnene.

Det kan være aftalt i en lejekontrakt, at lejeren står for vedligeholdelsen af legepladsen. I tilfælde, hvor en selvejende daginstitution eller en privatinstitution ejer legepladsen, kan det også være aftalt, at kommunen forestår vedligeholdelsen af legepladsen.

Der henvises til Energistyrelsen for yderligere information om reglerne i byggeloven.

Kommunalbestyrelsen har en generel tilsynsforpligtelse i forhold til alle kommunale legepladser samt legepladser, der ligger ved institutioner med offentlige tilskud – herunder også dagplejeres legepladser. Der er ikke centrale regler for, hvordan denne tilsynsforpligtelse skal opfyldes.

Kommunerne har endvidere forskellig praksis for, hvordan, og i hvilket omfang, den offentliggør sin praksis for tilsyn og vedligeholdelse med legepladser. Mange kommuner har imidlertid retningslinjer for dette.

I Bygningsreglementet (BR/10) fremgår det, at legepladsredskaber og lignende skal udformes og dimensioneres, så der opnås sikkerheds- og sundhedsmæssigt tilfredsstillende forhold i relation til personskader. I Bygningsreglementets vejledningstekst henvises der til de europæiske standarder DS/EN 1176 og DS/EN 1177 som er de sikkerhedskrav, der beskriver god praksis for en forsvarlig stand for legeredskaber. Andre

tekniske specifikationer kan imidlertid lægges til grund, hvis de giver tilsvarende sikkerhedsmæssigt tilfredsstillende forhold.

Den frivillige europæiske standard DS/EN 1176, som Danmark har tiltrådt, indeholder vejledning for inspektion og vedligeholdelse af legeredskaber. Standarden omtaler tre former for kontrol og vedligeholdelse.

Rutinemæssig visuel kontrol

148. Det anbefales i standarden, at legepladser, der benyttes meget, undergår en rutinemæssig daglig kontrol. Den rutinemæssige daglige inspektion gør det muligt umiddelbart at identificere åbenlyse fejl og farer, som f.eks. løse skruer, søm og skarpe genstande.

Driftsinspektion

149. Driftsinspektionen er et mere detaljeret gennemsyn, hvor også permanent forseglede dele kan undersøges.

Årlig hovedinspektion

150. I hovedeftersynet skabes det generelle overblik over sikkerhedsniveauet for udstyr, fundamenter og underlag.

Miljøforhold på legepladser

151. Kommunalbestyrelsen har tilsynsforpligtelsen med miljøforhold så som jordforurening på legepladser tilknyttet kommunens dagtilbud. Forurening på legepladser er et område, der hører under Miljøministeriet og Miljøstyrelsen. Se ministeriets hjemmeside: www.mem.dk og www.mst.dk.

Øvrig information

152. For yderligere oplysninger om kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse henvises til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Det almindelige kommunale tilsyn

153. Se nærmere om det kommunale tilsyn, som udøves af Statsforvaltningen med Økonomi- og Indenrigsministeriet som øverste tilsynsinstans efter bekendtgørelse af lov om kommunernes styrelse, lbk nr. 186 af 19/02 2014 (kommunestyrelseslovens) §§ 47-48 a, 53 og 53 a (bekendtgørelse af lov om kommunernes styrelse) i kapitel 23 om klageadgang.

Indhentelse af børneattester

154. For at styrke indsatsen imod seksuelle overgreb mod børn og for at sikre, at der ikke i dagtilbud og private pasningsordninger er ansat personer, som er dømt for seksuelt misbrug af børn, har myndigheder, private dagtilbud og private pasningsordninger efter dagtilbudsbekendtgørelsen pligt til at indhente børneattester, inden de ansætter eller beskæftiger personer, der som led i udførelsen af deres opgaver skal have direkte kontakt med børn under 15 år samt personer, der som led i udførelsen af deres opgaver færdes fast blandt børn under 15 år, og som derved har mulighed for at få direkte kontakt med børnene.

Reglerne om børneattester i bekendtgørelse om dagtilbud har hjemmel i børneattestloven, som administreres af Kulturministeriet.

Funktioner

155. Forud for ansættelse af personale med fast tilknytning i kommunale, selvejende, udliciterede og privatinstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-5, kommunale og private dagplejere efter dagtilbudslovens § 21, stk. 2 og 3, samt private pasningsordninger efter dagtilbudslovens §§ 78 og 80, samt puljeordninger efter §§ 101 og 102, skal der indhentes børneattester for personer med følgende funktioner:

- Ledere
- Pædagoger
- Pædagogmedhjælpere
- Dagplejere
- Dagplejepædagoger
- Private børnepassere
- Støttepædagoger
- Tale/høreopdagoger
- Pedeller
- Økonomaer
- Rengøringspersonale
- Teknisk og administrativt personale, herunder assistenter, afløsere, vikarer og studerende i praktik

Ægtefæller, samlever, hjemmeboende børn og andre

156. I forbindelse med ansættelse eller beskæftigelse af kommunale eller private dagplejere, jf. dagtilbudslovens § 21, stk. 2 og 3, og ansættelse eller beskæftigelse af personer i private hjem i private pasningsordninger og puljeordninger, jf. lovens §§ 78 og 80 og §§ 101 og 102, skal der indhentes børneattest for ægtefælle, samlever, hjemmeboende børn og andre personer bosiddende hos den kommunale eller private dagplejer, den private pasningsordning eller puljeordningen. Det gælder også, hvis vedkommende tilflytter husstanden.

Fast tilknytning

157. Ved fast tilknytning forstås, at det fra begyndelsen af ansættelsen eller beskæftigelsen er hensigten, at personens tilknytning til dagtilbuddet eller den private pasningsordning skal have mere end enkeltstående eller kortvarig karakter.

Hvornår skal attesten indhentes

158. For personer med fast tilknytning skal der indhentes børneattester inden, at personen tiltræder som ansat eller beskæftiges i dagtilbuddet eller den private pasningsordning. Herudover skal der indhentes børneattester for personer, der har været tilknyttet et dagtilbud eller en privat pasningsordning i mere end tre måneder og indenfor dette tidsrum har haft ansvar for børn under 15 år i mindst tre tilfælde eller en periode på mere end en uges varighed.

For personer, der skal fungere som private passere efter dagtilbudslovens §§ 78 og 80, skal børneattesten indhentes i forbindelse med godkendelse, og inden kommunen udbetaler det økonomiske tilskud til brug for privat pasning.

Beskæftigelse inden for samme myndighed eller samme dagtilbud eller privat pasningsordning

159. Der skal ikke indhentes en ny børneattest på personer, der overgår til anden ansættelse eller beskæftigelse inden for samme myndighed eller samme dagtilbud eller private pasningsordning.

Skriftligt samtykke

160. Den person, der indhentes børneattest for, skal give skriftligt samtykke til, at der indhentes en børneattest for vedkommende. Vil vedkommende ikke give sit samtykke, kan personen ikke ansættes i et job med direkte og vedvarende kontakt med børn under 15 år.

Bemærk at øvrige relevante regler skal overholdes, herunder forvaltningslovens regler om tavshedspligt og videregivelse af oplysninger samt de regler, der gælder for indhentelse af børneattester efter § 36 i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister, bek nr. 881 af 04/07 2014. Ligeledes skal persondatalovens regler om behandling af oplysninger og oplysningspligt over for den registrerede overholdes.

Håndtering af positiv børneattest

161. Ved modtagelse af en positiv børneattest er det inden for lovgivningens rammer op til det enkelte dagtilbud eller kommunen at træffe beslutning om, hvorvidt man stadig ønsker at ansætte den pågældende person.

Kapitel 9

Formål for dagtilbud

162. Dette kapitel handler om det specifikke formål for dagtilbud til børn i alderen fra 0 år og til skolestart. Formålsbestemmelsen for dagtilbud findes i dagtilbudslovens § 7 og skal ses i sammenhæng med den generelle formålsbestemmelse i dagtilbudslovens § 1 og fortolkes i lyset heraf.

§ 7. Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring.

Stk. 2. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd samt bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.

Stk. 3. Dagtilbud skal fremme børns læring og udvikling af kompetencer gennem oplevelser, leg samt pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, der giver børn mulighed for fordybelse, udforskning og erfaring.

Stk. 4. Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Dagtilbud skal som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber samt samhørighed med og integration i det danske samfund.

Stk. 5. Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre en god overgang til skole ved at udvikle og understøtte grundlæggende kompetencer og lysten til at lære. Dagtilbud skal

i samarbejde med skolerne skabe en sammenhængende overgang til skole og fritidstilbud.

Formålsbestemmelsens anvendelsesområde

163. Formålsbestemmelsen for dagtilbud omfatter dagtilbud til børn i alderen fra 0 år og op til skolestart. Dagtilbud skal leve op til formålsbestemmelsen, hvilket indebærer, at tilbuddene skal være sammensat og tilrettelagt, så de opfylder de hensyn og principper, der er i formålsbestemmelsen.

Ligestillede formål

164. De enkelte formål i formålsbestemmelsen er ligestillede i forhold til hinanden og danner tilsammen en fælles ramme for dagtilbud sammen med den fælles formålsbestemmelse efter loven.

Miljø for trivsel, sundhed, udvikling og læring

Barnet i centrum

165. Dagtilbuddene skal være steder, hvor der er aktiviteter og rum for trivsel, udvikling og læring. Børns behov og udvikling er i centrum, og både det fysiske, æstetiske og psykiske miljø skal tilsammen medvirke til, at børn i dagtilbud får gode betingelser.

Ophold i et dagtilbud skal medvirke til at give barnet en god og tryk barndom og samtidig støtte barnet i et udviklingsforløb, der rummer tilegnelse af en lang række sociale og almene færdigheder. Indsatsen over for barnet skal ske i samarbejde med forældrene.

For at skabe gode fysiske og æstetiske rammer i dagtilbud kan kommunalbestyrelsen og personalet i det enkelte dagtilbud indrette de fysiske rammer i tilbuddet, så de bedst muliggør trivsel og læring for børnene i dagtilbuddet. Dette indebærer, at de fysiske rammer kan understøtte, at børn kan udfordres og inspireres, udbygge deres sociale relationer og udfolde sig fysisk i dagtilbuddet.

Kommunalbestyrelsen og det enkelte dagtilbud kan i forhold til det psykiske miljø have fokus på relationerne mellem børnene, f.eks. i forhold til mobning og respekt mellem børnene. Et godt psykisk børnemiljø kan derfor understøttes ved, at børn i dagtilbud får et godt dannelsesgrundlag og lærer at fungere sammen med andre børn og voksne. Det forudsætter udvikling af egenskaber som åbenhed, tolerance og respekt for andre børn og voksne.

Omsorg

166. Omsorg er et nødvendigt fundament for barnets tro på sig selv og tillid til omgivelserne. At dagtilbuddet skal give barnet omsorg indebærer, at personalet i dagtilbuddet skal yde barnet fysisk og psykisk omsorg. Dette indebærer, at barnet skal have såvel den nødvendige pasning og pleje og den nødvendige følelsesmæssige kontakt.

Individuel trivsel og læringsforløb

167. Aktiviteter i dagtilbuddene skal udvikles ud fra en betragtning om, at børnenes trivsel og læringsforløb er individuelt bestemt. Indsatsen i dagtilbuddene skal således tilrettelægges ud fra børnenes forudsætninger, ressourcer og behov. Dette gælder ligeledes i forhold til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og udsatte børn. Det er afgørende for, at indsatsen kan medvirke til at styrke børnenes alsidige udvikling, selvværd og kompetencer.

Det pædagogiske arbejde skal under hensyn til børnenes alder og modenhed tilrettelægges, så børnene får indflydelse og ret til at bestemme i forhold, der omhandler dem. Indsatsen i forhold til børnene skal målrettes børnegruppen i dagtilbuddet og skal tage hensyn til den aldersgruppe, som de enkelte dagtilbud henvender sig til.

Leg og læring

168. Legen anses som fundamental for børns personlige og sociale udvikling. Dagtilbuddet skal give børnene rum til både at lege og lære. Børn udvikler sig og lærer gennem den spontane leg, men også ved tilrettelagte aktiviteter i samværet med andre børn og engagerede voksne.

Læringen tager ikke kun udgangspunkt i planlagte aktiviteter, men også i de naturlige læringsselementer, der opstår i løbet af dagligdagen. Dagtilbuddene skal være særligt opmærksomme på, når børnene efterspørger muligheden for at lære mere eller nyt.

Sociale og almene færdigheder

169. Social kompetence udvikles i fællesskab med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer. Social kompetence er nøglen til fællesskabet, hvor børnene har mulighed for at udfolde sig – i leg og i samarbejde med andre. Dagtilbuddet skal understøtte børnene i at tilegne sig sociale kompetencer som f.eks. empati, konfliktløsning, evne til tilknytning og kommunikation.

Børn skal ligeledes understøttes i at tilegne sig almene færdigheder på et alderssvarende niveau, f.eks. i at kunne etablere venskaber, opnå fin- og grov motoriske færdigheder mv.

Der skal være plads til at give udtryk for egne følelser og behov samtidig med, at børnene også lærer at have forståelse for, at andre børn kan have andre behov.

Sproglig udvikling

170. Dagtilbud skal give børn mulighed for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets sproglige udvikling. Børns sproglige udvikling er afgørende for deres muligheder for at kunne begå sig, og den pædagogiske indsats i dagtilbuddene skal derfor omfatte børnenes sproglige udvikling og begrebsdannelse både som selvstændige aktiviteter og integreret i en række af dagtilbuddets øvrige aktiviteter.

Dagtilbuddene har en særlig rolle i forhold til at sikre sproglig stimulering og udvikling af børn, der ikke har dansk som sprog i hjemmet eller børn som af andre årsager har sproglige vanskeligheder.

Muligheden for udvikling af sproglige færdigheder skal forstås i bred forstand, så det også omfatter f.eks. talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog, billedsprog og matematisk sprog. Det er derfor ikke blot det verbale sprog, men også det nonverbale sprog som udtryksmåde, dagtilbuddene og personalet skal fokusere på i den pædagogiske indsats.

Fantasi og kreativitet

171. Dagtilbud bør være trivselsfremmende miljøer, der giver barnet mulighed for udfoldelser og oplevelser, der kan stimulere fantasi og kreativitet, såvel i dagtilbuddet som i det omgivende lokale samfund.

Samarbejde med forældrene

172. Indsatsen over for det enkelte barn skal ske i samarbejde med barnets forældre, da det er forældrene, som har hovedansvaret for barnets udvikling.

Overgang til skole og fritidstilbud

173. Dagtilbud skal i samarbejde med forældre og skolen sikre, at der er en harmonisk og kontinuerlig overgang mellem dagtilbud og skole. Et samarbejde mellem dagtilbuddene og skolerne enten konkret eller på overordnet plan allerede inden barnets skolestart giver barnet en mere tryk og smidig overgang fra børnehave til skole.

Formålet med samarbejdet er at sikre, at personalet i dagtilbuddet og i skolen opnår større kendskab til hinandens målsætninger, arbejdsmetoder, institutionskulturer og traditioner for derigennem at skabe en god og kontinuerlig overgang for barnet.

Hvordan samarbejdet skal ske i praksis, afhænger af den lokale tilrettelæggelse af arbejdet i dialog mellem de involverede faggrupper, pædagoger og lærere og af behovene i forhold til børnegruppen.

Dagtilbuddet kan f.eks. gennem arbejdet med de pædagogiske læreplaner understøtte børns kompetencer i forhold til nogle af de temaer, der arbejdes med i skolen, så børnene får et naturligt udviklings- og læringsforløb. Dagtilbuddet kan også lægge vægt på at arbejde pædagogisk med de færdigheder, som skolen forventer, at børnene mestrer, når de møder i skole. På det mere praktiske plan kan besøg i den kommende skole/fritidsordning ligeledes medvirke til at gøre overgangen til skole mere tryk for barnet.

Ved samarbejde mellem dagtilbud og skole menes ikke nødvendigvis, at samarbejdet foregår mellem den enkelte skole og det enkelte dagtilbud. Der kan således være tale om et overordnet samarbejde ud fra de pædagogiske rammer for overgangen mellem dagtilbud og skole.

Det bør indgå i kommunalbestyrelsens mål og rammer for dagtilbuddene, hvordan samarbejdet mellem skolen og dagtilbuddene skal fungere. Det er den enkelte kommune, der bestemmer, på hvilket plan samarbejdet skal foregå, men samarbejdet bør have udgangspunkt i personalet i dagtilbuddene, børnehaveklasselederen og de centrale ledelsespersoner.

Børn med særlige behov

174. I forhold til børn med særlige behov kan det være nødvendigt med en særlig indsats for at sikre en smidig overgang mellem to dagtilbud eller mellem dagtilbud og skole. Læring og udvikling i en tidlig alder har særlig betydning for overgangen til skolen og det videre skoleforløb for børn med særlige behov. Børn med særlige behov kan derfor have brug for, at der ydes en særlig indsats både i dagtilbuddet og ved overgangen til skolen for, at de er godt rustede til skolestarten.

Herudover kan der være situationer, hvor viden om barnets særlige situation og erfaringerne med indsatsen i forhold til barnet vil være nyttig i forhold til at skabe en sammenhæng i indsatsen over for barnet. Har et barn i løbet af sin tid i et dagtilbud haft særlige vanskeligheder, bør det derfor nøje overvejes, om der er behov for at formidle viden og erfaringer om dette barns situation videre til et nyt dagtilbud eller til skolesystemet. Reglerne om tavshedspligt samt videregivelse af oplysninger skal i den sammenhæng iagttages.

Det er også vigtigt at medtænke forældreinddragelse, så konflikter i videst muligt omfang undgås i forbindelse med barnets overgang til skolen.

Overgang til fritidstilbud

175. Dagtilbud kan på mange områder indgå i et samarbejde med andre såvel offentlige som private tilbud til børn i lokalområdet. Ad denne vej kan der opnås mere fleksible tilbud og en bedre integration i kommunens samlede tilbudsvifte, herunder tilbud til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsev-

ne. Herved får forældre samt børn ligeledes kendskab til de øvrige aktivitetstilbud i kommunen, og der sikres en mere sammenhængende udnyttelse af lokalområdets samlede ressourcer.

Medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati

176. Dagtilbuddene har en vigtig rolle i forhold til integrationen af børn i det danske samfund. Dette indebærer, at dagtilbuddene har fokus på behovet for sproglig stimulering, udvikling af forståelse for dansk kultur, værdier og demokratiske principper.

Medbestemmelse og medansvar

177. Børn i dagtilbud skal have mulighed for at få medbestemmelse og indflydelse på deres dagligdag afhængig af alder og modenhed. Hensigten hermed er at medvirke til, at barnet udvikler selvstændighed, lærer at tage et medansvar og udvikler evner til at samarbejde og indgå i forpligtende fællesskaber. Dette skal også ses i sammenhæng med FN-konventionen om Barnets Rettigheder artikel 12 om barnets ret til at udtrykke sine synspunkter, se nærmere herom i kapitel 23.

Demokratiske, sproglige og kulturelle værdier

178. Dagtilbuddet skal som led i det daglige arbejde give børnene mulighed for forståelse for dansk kultur i bred forstand samt en forståelse for de andre kulturer, som børnene møder i deres dagligdag. Dagtilbuddene skal bygge på demokratiske værdier, der kendetegner det danske samfund og medvirke til integration i det danske samfund.

Det er derfor også en naturlig del af et dagtilbud, at hovedsproget er dansk. At dansk er hovedsprog skal sikre alle børn sprogstimulering i forhold til det danske sprog fra en tidlig alder. En tidlig indsats i forhold til børns sproglige udvikling er af særlig betydning i forhold til børn, der ikke taler et alderssvarende dansk, f.eks. fordi de har et andet modersmål.

Se i kapitel 12 om muligheden for at fastsætte retningslinjer for optagelse, der kan understøtte dagtilbuddenes integrationsmæssige rolle, herunder tosprogede børns sproglige stimulering. Kommunalbestyrelsen kan se bort fra kravet om, at hovedsproget i dagtilbud er dansk, hvis den konkret skønner, at det ikke fører til integrationsmæssige problemer. Dette kan f.eks. være, hvis der er tale om et dagtilbud, der er oprettet af det tyske mindretal eller andre dagtilbud, hvor hovedparten af børn har et andet hovedsprog end dansk. Med integrationsmæssige problemer forstås f.eks. forhold, der påvirker børns evne til at begå sig i det danske samfund.

Kapitel 10

Forsyningsforpligtelsen og dagtilbudsstrukturen

179. Dette kapitel handler om forsyningsforpligtelsen og kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af dagtilbudsstrukturen.

Kommunalbestyrelsens forsyningsforpligtelse reguleres af dagtilbudslovens § 4.

Forsyningsforpligtelsen

180. Forsyningsforpligtelsen betyder, at kommunalbestyrelsen har pligt til at sikre, at der i kommunen er det nødvendige antal pladser i dagtilbud, herunder det nødvendige antal sprogstimuleringsstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen, så alle børn i kommunen kan få en dagtilbudsplads. Forsyningsforpligtelsen dækker alene forældre med børn i kommunen.

§ 4. Kommunalbestyrelsen skal sørge for det nødvendige antal pladser i dag-, fritids- og klubtilbud, herunder det nødvendige antal pladser i dagtilbud 30 timer om ugen til børn omfattet af § 11, stk. 5, samt andre socialpædagogiske fritids-tilbud. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sørge for det nødvendige antal pladser i fritids- og klubtilbud m.v. anses for opfyldt, når pladserne stilles til rådighed i det tidsrum, hvor kommunens elever i folkeskolen har behov herfor.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at børn og unge under 18 år, der har behov for støtte i et dag-, fritids- eller klubtilbud m.v. for at kunne trives og udvikle sig, tilbydes en sådan støtte i tilbuddet.

Stk. 3. Dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge under 18 år, der på grund af betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling m.v., der ikke kan dækkes gennem ophold i et af tilbuddene efter denne lov, oprettes efter bestemmelserne i lov om social service.

Det er den enkelte kommune, der vurderer, hvor mange dagtilbudspladser der skal etableres i kommunen. Udbuddet af pladser i dagtilbud skal vurderes i forhold til den aktuelle og forventede efterspørgsel efter pladser samt kommunalbestyrelsens forpligtelse til at leve op til pasningsgarantien.

Se nærmere om pasningsgaranti i kapitel 12.

Som følge af forsyningsforpligtelsen og reglerne om pasningsgaranti, jf. dagtilbudsloven § 23, er kommunalbestyrelsen forpligtet til at stille en plads i et dagtilbud til rådighed på alle hverdage til alle børn mellem 26 uger og indtil skolestart, dog med undtagelse af den 5. juni (Grundlovsdag) og 24. december (Juleaftensdag).

Forsyningsforpligtelsen skal, som alle øvrige bestemmelser i dagtilbudsloven, ses i lyset af dagtilbudslovens generelle formålsbestemmelse, hvorefter kommunalbestyrelsen blandt andet skal give familien fleksibilitet og valgmuligheder i forhold til forskellige typer af tilbud, så udbuddet så vidt muligt passer til familiernes behov og forudsætninger og derved medvirker til at skabe fleksibilitet og valgmuligheder for familierne.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at tilpasse udbuddet af pladser til de lokale forhold ved løbende at foretage en kapacitetsvurdering og eventuel tilpasning af pladser, så udbuddet matcher behovet for pladser i kommunen.

Udbud

181. Udbuddet af pladser kan ikke ses isoleret, men må vurderes i sammenhæng med andre alderssvarende tilbud, der anvendes i kommunen.

Efterspørgsel

182. Efterspørgslen efter pladser afhænger af en række forhold, som kommunen må tage hensyn til, f.eks. befolkningssammensætning, overflytning til SFO og fritidshjem i forbindelse med skolestart, erhvervsudviklingen, ændring i boligmassen og forældrenes brug af andre tilbud, herunder private pasningsordninger, dagtilbud over kommunegrænsen og privatinstitutioner. Udsving i disse forhold hen over året kan have en afledt effekt på efterspørgslen i samme periode.

Tilbud omfattet af forsyningsforpligtelsen

183. Forsyningsforpligtelsen på dagtilbudsområdet kan opfyldes ved, at barnet tilbydes en plads i en kommunal, selvejende eller en udliciteret daginstitution, i en kommunal eller privat dagpleje eller i en eksisterende puljeordning.

Geografisk placering

184. Forsyningsforpligtelsen kan opfyldes ved hjælp af dagtilbud i opholdskommunen eller i en anden kommune, hvori opholdskommunen råder over pladser, under hensyntagen til afstanden mellem dagtilbuddet og den konkrete families hjem, arbejde m.v.

Kommunalbestyrelsen kan ikke henvise forældre til at søge en plads i en anden kommune, hvor opholdskommunen ikke råder over pladser.

Privatinstitutioner

185. Privatinstitutioner indgår ikke i kommunalbestyrelsens forsyning af dagtilbud, da kommunalbestyrelsen ikke har anvisningsret til en plads i en privatinstitution. Privatinstitutionen træffer selv afgørelse om optagelse i dagtilbuddet og er et tilbud, der vælges efter forældrenes eget ønske.

Tilskud til privat pasning/private pasningsordninger

186. Tilskud til privat pasning/private pasningsordninger og tilskud til pasning af egne børn indgår ikke i kommunalbestyrelsens forsyning. Disse tilbud vælges af forældrene selv efter eget ønske som et alternativ til dagtilbud.

Åbne pædagogiske tilbud

187. Åbne pædagogiske tilbud er til børn under skolealderen uden et egentligt pasningsbehov. Åbne pædagogiske tilbud og legestuer indgår ikke i kommunalbestyrelsens forsyning af pladser på dagtilbudsområdet.

Dagtilbudsstrukturen

188. Det er den enkelte kommune, der tilrettelægger dagtilbudsstrukturen for de tilbud, der indgår i kommunens forsyning. Dagtilbudsstrukturen skal afspejle og udvikles ud fra det lokale behov i kommunen. I tilrettelæggelsen af dagtilbudsstrukturen skal kommunen vurdere behovet for fuldtids- og deltidspadser.

Dagtilbudsstrukturen skal tilrettelægges under hensyn til formålsbestemmelsen for dagtilbud.

Ved tilrettelæggelsen af strukturen på dagtilbudsområdet er det hensigtsmæssigt, at der i forbindelse med overgange mellem tilbud, sikres et tæt samarbejde mellem de forskellige tilbud. Et tilbud kan f.eks. kombineres med eller have samarbejde med et andet tilbud, så der også er mulighed for en tryk og smidig

overgang for børnene mellem tilbuddene. Se nærmere om overgangen mellem dagtilbud og skole i kapitel 9.

Aldersfordeling

189. Der er ikke krav til, hvilke aldersgrupper de enkelte dagtilbud under kommunens forsyning skal forbeholdes. Det er den enkelte kommune, der sammensætter dagtilbuddene, så alderssammensætningen modsvarer de lokale behov og kravene i lovgivningen.

Pladstyper

Fuldtidsplads

190. Det er den enkelte kommune, der fastsætter, hvad der timemæssigt skal udgøre en fuldtidsplads i de dagtilbud, der hører under kommunens forsyning. Ved fastsættelsen af en fuldtidsplads kan kommunen tage udgangspunkt i, hvad der er egnet til at dække det generelle pasningsbehov.

Familiefleksordninger

191. Kommunen kan for de dagtilbud, der hører under den kommunale forsyning, vælge at tilbyde familiefleksordninger, som giver forældre mulighed for, at deres børn kan benytte et dagtilbud i andre pasningsmoduler end en fuldtidsplads med en betaling efter pasningsforbrug. En familiefleksordning kan organiseres så den omfatter et dagtilbud eller flere dagtilbud i kommunen. Dog gælder det fortsat, at et barn alene kan have plads i ét dagtilbud, det vil sige, at forældrene alene kan anvende familiefleksordningen i det tilbud, som barnet er optaget i.

En Familiefleksordninger er en ordning, hvor der i det enkelte dagtilbud eller inden for flere dagtilbud under den kommunale forsyning, tilbydes forskellige pasningsmoduler, såsom fuldtidsplads, ¾-tidsplads, halvdagsplads, 25 timers plads eller 5 timers modul m.v. Forældrene vælger efter behov og anvises et eller flere pasningsmoduler. Forældrebetalingen afhænger af det eller de pasningsmoduler, der er valgt til barnet.

Det er den enkelte kommune, der fastlægger, hvorledes pasningsmodulerne sammensættes.

Hvis en kommune ønsker at tilbyde familiefleksordninger, bør kommunen ved fastlæggelsen af pasningsmodulerne tage hensyn til, at børnene får mulighed for at deltage i pædagogiske aktiviteter i dagtilbuddet, og at det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene kan udføres. Det bør samtidig sikres, at der tages hensyn til de børn, der er i dagtilbuddet i de moduler, der ligger i ydertimerne enten om morgenen eller om eftermiddagen.

Halvtidspladser/deltidspladser

192. Ved vurdering af, om der er tale om en deltidsplads, tages der udgangspunkt i, hvordan en fuldtidsplads for den pågældende aldersgruppe normalt er i kommunen. For at være omfattet af begrebet deltidsplads skal der være tale om en, i forhold til fuldtidspladsen, nedsat tidsmæssig anvendelse af pladsen og en tilsvarende nedsat forældrebetaling.

En deltidsplads kan f.eks. være fordelt på halve dage, på hele dage, hvor barnet kommer hver anden dag, eller barnet kan komme i dagtilbuddet hver anden uge.

Åbningstider

193. Der er ikke i lovgivningen fastsat specifikke krav til åbningstiden i dagtilbud under kommunens forsyning.

Fastsættelsen af åbningstiden i dagtilbud må dog ske under hensyn til dagtilbudslovens formålsbestemmelse og den specifikke formålsbestemmelse for dagtilbud, ligesom åbningstiden skal fastsættes under hensyn til kommunalbestyrelsens forsyningsforpligtelse.

Dette indebærer, at den daglige åbningstid skal udgøre et reelt pasningstilbud, og at åbningstiden under ét må fastsættes, så den er egnet til at dække det lokale behov for fleksible pasningsmuligheder i dagtilbud. Se nærmere om formålsbestemmelserne i kapitel 4 og 9.

I det omfang, der er behov for det lokalt, kan dagtilbud oprettes med åbent både i dag- og nattetimerne.

Lukkedage

194. Lukkedage defineres som hverdage, hvor et dagtilbud holder helt eller delvist lukket. Med hverdage menes alle dage undtagen lørdage, søndage og helligdage samt den 5. juni (Grundlovsdag) og den 24. december (Juleaftensdag).

Der er også tale om lukkedage, hvis der f.eks. afholdes pædagogiske dage for hele personalet, eller der foregår andre aktiviteter, som betyder, at et barn ikke kan passes i den institution eller enhed/afdeling, som barnet er optaget i, og barnet derfor henvises til alternativ pasning, pasning i venskabsinstitution eller lignende.

Kommunalbestyrelsen har for børn mellem 26 uger og indtil skolestart som følge af forsyningsforpligtelsen og reglerne om pasningsgaranti en forpligtelse til at stille en plads i et dagtilbud til rådighed på alle hverdage. Holder et dagtilbud under kommunens forsyning en lukkedag, skal kommunen derfor stille et alternativt dagtilbud efter dagtilbudsloven til rådighed for barnet. Kommunen kan derfor kun undlade at stille alternativ pasning til rådighed, når dagtilbuddet holder lukket i weekender, på helligdage samt den 5. juni (Grundlovsdag) og den 24. december (Juleaftensdag), da dette ikke defineres som lukkedage.

En eventuel brug af lukkedage og tilrettelæggelsen af den alternative pasning skal ske under hensyn til dagtilbudslovens formålsbestemmelse. Kommunalbestyrelsen skal derfor sikre, at også det alternative pasningstilbud lever op til dagtilbudslovens formålsbestemmelser – herunder tilgodeser børnenes behov for stabile og trygge rammer i deres dagtilbud og familiernes muligheder for at få deres hverdag til at hænge sammen.

Lokale retningslinjer for praksis ved lukkedage

195. Kommunalbestyrelsen kan som led i fastsættelsen af serviceniveauet i sine mål og rammer fastsætte et maksimum for omfanget af lukkedage.

Kommunen kan desuden lokalt fastsætte retningslinjer for lukkedage og for den alternative pasning i de dagtilbud, der er omfattet af kommunens forsyning. For selvejende og udliciterede daginstitutioner skal eventuelle retningslinjer ske under hensyn til driftsaftalen.

Kommunen kan f.eks. fastsætte retningslinjer om, at der skal være voksne, som barnet kender, når et barn pga. lukkedage er henvist til at benytte et alternativt dagtilbud. Ligeledes kan der eksempelvis fastsættes retningslinjer om venskabsinstitutioner eller dagplejegrupper, der kan bidrage til, at barnet føler sig tryk ved den alternative pasning.

Brug af lukkedage

196. Som følge af aftalerne om kommunernes økonomi for 2009, 2010, 2012 og 2013 mellem regeringen og KL må der på hverdage kun holdes lukkedage på hverdage, hvor fremmødet af børn i en daginstitution er lavt, dvs. på dage hvor mange børn og forældre holder fri, og hvor der derfor kun er få børn med pasningsbehov. Det kan f.eks. være dage i sommerferien, mellem jul og nytår eller fredag efter Kristi Himmelfartsdag.

Regeringen og KL er enige om, at det kan være en fornuftig økonomisk løsning at holde lukket i daginstitutioner, når fremmødet ellers vil være lavt i forbindelse med indeklemte hverdage og ferieperioder, og det dermed vil være uforholdsmæssigt omkostningstungt at holde åbent.

Omvendt er det ikke i overensstemmelse med aftalen at melde spredte løsrevne lukkedage samt lukkeuger, f.eks. i sommerperioden, ud til kommunens institutioner, uden forudgående at have vurderet, at der er tale om et lavt pasningsbehov blandt forældrene i de pågældende dage og uger.

Kommunen skal sikre, at vurderingen afspejler forældrenes reelle pasningsbehov.

Med aftalen om kommunernes økonomi for 2010 mellem regeringen og KL er det præciseret, at den enkelte kommune skal fastsætte kriterier for lavt fremmøde i daginstitutioner. Kommunen kan indenfor aftalens rammer vælge at fastsætte enten ét generelt kriterium for lavt fremmøde, der gælder for samtlige institutioner, eller forskellige varierende kriterier for lavt fremmøde, der gælder for forskellige institutioner afhængigt af institutionernes størrelse.

Kommunen skal altså fastsætte kriterier for, hvor lavt fremmødet skal være, før der må afholdes en lukkedag i daginstitutioner. Kriterierne skal afspejle den situation, hvor det er uforholdsmæssigt omkostningstungt for kommunen at holde åbent. Endvidere er det med aftalen præciseret, at kommunerne i god tid forinden afholdelse af lukkedage skal informere forældrene om, at der afholdes lukkedage, samt at kommunen stiller et alternativt dagtilbud til rådighed i tilfælde af lukkedage. Kommunen skal ligeledes i god tid informere forældrene om, hvor den alternative pasning finder sted, så der er tale om et reelt alternativt tilbud for børnene.

Formål med afskaffelse af lukkedage på dage, hvor der er almindeligt pasningsbehov

197. Aftalerne om kommunernes økonomi omkring lukkedage skal ses i sammenhæng med og understøtte familiernes mulighed for at få familie- og arbejdslivet til at hænge sammen. Det er baggrunden for, at der alene må afholdes lukkedage på dage, hvor der er lavt fremmøde i den enkelte institution.

Kriterier for lavt fremmøde

198. Den enkelte kommune fastsætter og udmelder målbare kriterier for, hvad der er lavt fremmøde i daginstitutioner af sammenlignelig størrelse i kommunen. Kommunens kriterier for lavt fremmøde skal afspejle den situation, hvor det er uforholdsmæssigt omkostningstungt for kommunen at holde åbent.

Lavt fremmøde skal således ses i en ressourcemæssig kontekst. Lavt fremmøde afgrænses generelt til tilfælde, hvor det vil være uforholdsmæssigt omkostningstungt for kommunen at holde åbent.

Kommunen kan, som nævnt ovenfor i afsnittet omkring brug af lukkedage, vælge at fastsætte enten ét generelt kriterium for lavt fremmøde, der gælder for samtlige institutioner, eller forskellige varierende kriterier for lavt fremmøde, der gælder for forskellige institutioner afhængigt af institutionernes størrel-

se. Kommunen skal fastsætte målbare kriterier således, at det bliver muligt ved placering af lukkedage at vurdere, om pasningsbehovet i den enkelte institution ligger indenfor kriterierne.

Kommunernes kriterier for lavt fremmøde kan enten fastsættes som 1) et maksimalt antal børn, der må have behov for pasning eller 2) som en maksimal procentdel af børnene, der må have behov for pasning. Nedenfor beskrives de to modeller nærmere:

- 1) Model for lavt fremmøde som et maksimalt antal børn, der må have behov for pasning, før der kan holdes lukket i kommunens daginstitutioner. Såfremt kommunen vælger denne model og fastsætter kriterier for lavt fremmøde som et antal børn med pasningsbehov, kan det være hensigtsmæssigt, at kommunen tager hensyn til forholdet mellem antallet af børn og pædagogisk personale i kommunens institutioner.
- 2) Model for lavt fremmøde baseret på en procentvis andel af børn med pasningsbehov: Her fastsættes kriterier/et kriterium for lavt fremmøde som en maksimal procentdel af børnene, der må have behov for pasning, før der kan holdes lukket i kommunens daginstitutioner. Kommunen kan fastsætte et eller flere procentvise kriterier for lavt fremmøde. Dog kan det indenfor denne model være hensigtsmæssigt, at kommunen fastsætter flere varierende kriterier, så der dels tages hensyn til både antallet af børn og forholdet mellem antallet af børn og pædagogisk personale, således at der også tages hensyn til daginstitutionernes størrelse.

Vejledende eksempler på mulige kriterier for lavt fremmøde

199. Hvis kommunen vælger at fastsætte et bestemt antal børn som kriterium, kan et eksempel på et kriterium være, at en daginstitution ikke må holde lukket, hvis flere end f.eks. 12 børn har et pasningsbehov. Da lavt fremmøde skal ses i en ressourcemæssig kontekst, kan fastsættelsen af kriteriet eksempelvis tage udgangspunkt i den situation, hvor det ikke er muligt at tilpasse de personalemæssige ressourcer, og hvor normeringen (personale pr. barn) derfor bliver markant højere end det generelle niveau i institutionen.

I nedenstående tabel fremgår eksempler på kriterier for lavt fremmøde, fastsat som en procentdel, i forhold til forskellige institutionsstørrelser.

Institutionsstørrelse	Kriterium	Forklaring
80 indskrevne børn	15 pct.	Lukkedage kan kun afholdes, når maks. 15 pct. af institutionens indskrevne børn har et pasningsbehov.
60 indskrevne børn	20 pct.	Lukkedage kan kun afholdes, når maks. 20 pct. af institutionens indskrevne børn har et pasningsbehov.
40 indskrevne børn	30 pct.	Lukkedage kan kun afholdes, når maks. 30 pct. af institutionens indskrevne

		børn har et pasnings- behov.
--	--	---------------------------------

Vurdering af pasningsbehovet – om kriterierne for lavt fremmøde er opfyldt

200. Der kan alene placeres lukkedage på dage, hvor kriteriet for lavt fremmøde efter kommunens vurdering er opfyldt. Dette gælder ligeledes pædagogiske dage, der alene må placeres enten på dage, hvor der ifølge kommunens kriterier er lavt fremmøde i institutionen eller på dage, der ikke er hverdage, herunder weekender.

Ønsker kommunen eller daginstitutionen at afholde lukkedage, skal kommunen eller daginstitutionen derfor for hver af de ønskede lukkedage foretage en vurdering af, om pasningsbehovet i den enkelte daginstitution eller i den enkelte enhed/afdeling i daginstitutionen ligger inden for kommunens kriterier for lavt fremmøde.

Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at kommunens eller institutionens vurdering af, om der er lavt fremmøde på de ønskede lukkedage, er saglig. Ved vurderingen kan inddrages f.eks. erfaringer fra tidligere år, input fra forældrebestyrelser, forældremøder m.v.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at sikre, at vurderingen foretages på en sådan måde, at den afspejler forældrenes reelle pasningsbehov.

En beslutning om placering af lukkedage kan træffes i løbet af året, men skal som nævnt nedenfor meddeles forældrene i god tid.

Delegation til forældrebestyrelsen

201. Kommunalbestyrelsen kan delegere kompetencen til at beslutte placeringen af lukkedage til forældrebestyrelsen i kommunens daginstitutioner inden for de kriterier for lavt fremmøde, som er fastsat af kommunen.

Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på, at den fortsat er forpligtet til at tilbyde et alternativt dagtilbud til de børn, der har behov for pasning, selvom det er forældrebestyrelsen, der træffer beslutning om placering af lukkedage. Kommunen skal samtidig være opmærksom på, at den som følge af kommunekonomaftalen for 2010 har pligt til i god tid at informere forældrene om, at der i forbindelse med lukkedage stilles alternativ pasning til rådighed, samt hvor den alternative pasning finder sted, jf. afsnittet nedenfor.

Orientering af forældre vedrørende lukkedage i daginstitutioner

202. Ved afholdelse af lukkedage i daginstitutioner på dage, hvor der er lavt fremmøde, har kommunerne en pligt til at stille et alternativt dagtilbud til rådighed. Kommunerne skal, forud for afholdelse af eventuelle lukkedage, i god tid forinden orientere forældrene om, at der afholdes lukkedage, og at der stilles et alternativt dagtilbud til rådighed. Ligeledes skal kommunerne i god tid forinden afholdelse af eventuelle lukkedage orientere forældrene om, hvor den alternative pasning finder sted.

Orienteringen af forældrene skal ses i sammenhæng med, at der skal være tale om et reelt alternativt tilbud for børnene, og at forældrene ved afholdelse af lukkedage skal sikres mulighed for at planlægge deres hverdag og få deres familie- og arbejdsliv til at hænge sammen.

Kommunerne skal endvidere generelt orientere daginstitutioner og forældrebestyrelser om kommunens kriterier for lavt fremmøde samt orientere daginstitutioner, dagplejere og forældrebestyrelser om tilrettelæggelsen af den alternative pasning i kommunen. Denne generelle orientering skal foretages, når kommunen har fastsat kriterier for lavt fremmøde eller fastlagt, hvordan den alternative pasning tilrettelægges i kommunen, eller når der foretages ændringer i kriterierne eller tilrettelæggelsen af den alternative pasning.

Ovenstående indebærer bl.a., at forældre skal oplyses om nogle generelle forhold omkring lukkedage samt, at forældre i god tid forinden afholdelse af eventuelle lukkedage skal oplyses om nogle specifikke forhold. Dette er opsummeret nedenfor:

Generelt:

- 1) Kommunens kriterier for lavt fremmøde herunder, hvordan kommunen eller institutionen vurderer lavt fremmøde i de forskellige daginstitutioner, typer af daginstitutioner eller enheder/afdelinger i daginstitutionen.
- 2) Hvordan kommunen overordnet tilrettelægger den alternative pasning i forbindelse med eventuelle lukkedage, herunder om der er særlige forhold, f.eks. om der benyttes venskabsinstitutioner eller om der følger kendt personale med, når barnet benytter et alternativt pasningstilbud.

Ved eventuelle lukkedage i den enkelte daginstitution:

- 1) Hvornår der afholdes lukkedage på grund af lavt fremmøde i daginstitutionen, såfremt der er vedtaget lukkedage i institutionen.
- 2) Hvor, der tilbydes alternativ pasning for forældre med pasningsbehov på dage, hvor der er lukket i deres barns daginstitution, såfremt der er vedtaget lukkedage i institutionen.

Orienteringen af forældrene kan f.eks. ske gennem opslag i den enkelte daginstitution eller dagpleje.

Endvidere er det aftalt, at alle kommuner skal orientere om lukkedage på institutionsniveau på kommunens hjemmeside.

Beslutninger vedrørende lukkedage

203. Afgørelser om afholdelse af lukkedage kan ikke påklages. Forældre kan rette henvendelse til kommunalbestyrelsen vedrørende beslutninger om lukkedage i kommunens daginstitutioner.

Kommuner, der ikke afholder lukkedage

204. Kommuner, der ikke afholder lukkedage, jf. definitionen af lukkedage i pkt. 184, skal ikke fastsætte kriterier for lavt fremmøde. Dermed er det alene kommuner med en eller flere daginstitutioner, der holder helt eller delvist lukket på almindelige hverdage, eller som ønsker at holde helt eller delvist lukket på almindelige hverdage, der skal fastsætte kriterier for lavt fremmøde.

Selvejende og udliciterede daginstitutioner og lukkedage

205. Kommunalbestyrelsen kan som led i fastsættelsen af serviceniveauet i sine mål og rammer fastsætte et maksimum for omfanget af lukkedage. Selvejende og udliciterede daginstitutioner må ikke afholde flere lukkedage end det kommunalt fastsatte maksimum. Selvejende og udliciterede daginstitutioner kan dog vælge at afholde færre lukkedage, hvis institutionerne i øvrigt kan leve op til det kommunalt fastsatte serviceniveau. Der kan dog være særlige konkrete forhold, hvor kommunen vurderer, at den selvejende institution ikke lever op til det kommunalt fastsatte serviceniveau.

Privatinstitutioner og lukkedage

206. Kommunalbestyrelsen skal i sine godkendelseskriterier stille krav om, at en privatinstitution skal stille alternativ pasning til rådighed på lukkedage. Kommunalbestyrelsen kan ikke stille krav om antallet af lukkedage i en privatinstitution. Hvis privatinstitutionen holder flere lukkedage end det kommunalt fastsatte maksimum, kan kommunen tage højde for dette i beregning af driftstilskuddet. I grundlaget for beregning af driftstilskuddet til privatinstitutioner kan kommunen generelt tage højde for begrænset åbningstid. En privatinstitution indgår ikke i kommunalbestyrelsens forsyning af dagtilbud og er ikke omfattet af aftalerne om lukkedage. Omfang og placering af lukkedage skal derfor ikke indgå i kommunens oversigt.

Dagplejen

207. Dagplejen er ikke omfattet af aftalerne om kommunernes økonomi for 2009, 2010 og 2012 vedrørende lukkedage. Når aftalerne om lukkedage alene omfatter daginstitutionerne og ikke dagplejen, skyldes det dagplejens organiseringsform. I det enkelte dagplejehjem er der typisk kun én ansat hvilket betyder, at dagplejeren ved sygdom, kurser, ferie etc., ikke kan modtage børn.

I forbindelse med dagplejerens fravær ved f.eks. ferie, sygdom eller kursusdeltagelse skal kommunen skaffe alternativ pasning til dagplejebørnene.

Orientering vedrørende dagplejerens fravær

208. Som for daginstitutionerne skal forældre også for dagplejen oplyses om nogle generelle såvel som specifikke forhold, jf. ovenstående afsnit omkring orientering af forældre vedrørende daginstitutioner.

Generelt:

- 1) Hvordan kommunen overordnet tilrettelægger den alternative pasning i forbindelse med dagplejens fravær, herunder om der er særlige forhold, f.eks. om der benyttes dagplejegrupper. Såfremt der er etableret en fast ordning for, hvor den alternative pasning finder sted i tilfælde af fravær hos barnets faste dagplejer, skal dette oplyses.

Ved dagplejens fravær:

- 2) Hvor, der tilbydes alternativ pasning for forældre med pasningsbehov på dage, hvor barnets faste dagplejer er fraværende på grund af kurser, ferie el. lign.

Kapitel 11

Etablering og drift af dagtilbud

209. Dette kapitel handler om etablering og drift af dagtilbud til børn efter dagtilbudsloven. Kapitlet beskriver regler og rammer for dagtilbud etableret som daginstitutioner og dagpleje samt de driftsformer, daginstitutioner og dagpleje kan drives efter.

§ 19. Dagtilbud kan etableres som daginstitutioner.

Stk. 2. Daginstitutioner kan drives af en eller flere kommuner som kommunal daginstitution.

Stk. 3. Daginstitutioner kan efter aftale med kommunalbestyrelsen drives af private leverandører som selvejende daginsti-

tution. Reglerne i denne lov om selvejende daginstitutioner finder anvendelse for daginstitutioner som nævn i 1. pkt.

Stk. 4. Daginstitutioner kan efter aftale med kommunalbestyrelsen drives af private leverandører som udliciterede daginstitutioner. Reglerne i denne lov om udliciterede daginstitutioner finder anvendelse for daginstitutioner som nævn i 1. pkt.

Stk. 5. Daginstitutioner kan med kommunalbestyrelsens godkendelse drives af private leverandører som privatinstitution. Reglerne i denne lov om privatinstitutioner finder anvendelse for daginstitutioner som nævnt i 1. pkt.

Dagtilbud som daginstitutioner

210. Efter dagtilbudsloven kan dagtilbud etableres som daginstitutioner. Daginstitutioner er typisk etableret som vuggestuer for 0-2-årige børn, som børnehaver for 3-5-årige børn eller som aldersintegrerede daginstitutioner for 0-6-årige børn.

Efter dagtilbudsloven kan daginstitutioner etableres og drives enten som:

- kommunale daginstitutioner
- selvejende daginstitutioner
- udliciterede daginstitutioner
- privatinstitutioner

I de følgende afsnit beskrives de forskellige driftsformer. Se nærmere om puljeordninger som driftsform i kapitel 25.

Kommunale daginstitutioner

211. En kommune eller flere kommuner i samarbejde kan etablere og drive daginstitutioner som led i opfyldelsen af kommunens forpligtelse til at levere det nødvendige antal pladser i dagtilbud til børn. Når kommunen etablerer en daginstitution, bliver kommunen leverandør.

Kommunale daginstitutioner er undergivet de almindelige regler om kommunernes styrelse, herunder regler om budgetlægning, regnskabsførelse og revision. Endvidere skal de kommunale daginstitutioner følge de kasse-, regnskabs- og revisionsregulativer med videre, der er vedtaget af kommunalbestyrelsen.

Selvejende daginstitutioner

212. Daginstitutioner kan efter dagtilbudsloven oprettes og drives som selvejende daginstitutioner af en privat leverandør efter aftale med kommunalbestyrelsen. Den private leverandør kan f.eks. være en privat virksomhed, der ønsker at oprette en daginstitution i tilknytning til virksomheden med det formål at tilgodese virksomhedens medarbejdere. Det kan også være en organisation eller en gruppe forældre, der ønsker at etablere en selvejende daginstitution som alternativ til de kommunale institutioner i kommunen. Selvejende daginstitutioner drives af en bestyrelse.

En selvejende daginstitution er ikke en del af kommunen, men en selvstændig juridisk enhed der drives på et privatretligt grundlag i form af en aftale med kommunalbestyrelsen. Selvejende daginstitutioner er karakteriseret ved at være non-profit institutioner og kan derfor kun anvende overskud fra institutionen til institutionens drift eller et andet formål fastsat i institutionens vedtægter.

Selvejende daginstitution som fond

213. En selvejende daginstitution efter dagtilbudsloven kan være oprettet som en fond eller en selvejende institution i bekendtgørelse af lov om fonde og visse foreninger, lbk nr. 938 af 20/09 2012 (fondslovens) forstand. Afgørelsen af om en selvejende daginstitution er en fond eller selvejende institution efter fondsloven, sker ud fra de betingelser, fondsloven opstiller. Det er grundlaget, som fonden er stiftet på, der er afgørende for vurderingen. Hvis en selvejende daginstitution er oprettet som en fond, vil den ud over at være reguleret af reglerne i dagtilbudsloven ligeledes være reguleret af fondslovgivningen eller de ulovbestemte retsgrundsætninger om fonde, der gælder i andre situationer. Dette har blandt andet betydning i relation til en eventuel opsigelse af driftsaftalen.

Se om selvejende daginstitutioner som fonde i relation til opsigelse af en driftsaftale i afsnittet »Ændring eller opsigelse af en driftsaftale« i dette kapitel.

Vedtægt

214. Den selvejende daginstitution er reguleret af den konkrete vedtægt for den enkelte selvejende institution. Ligeledes vil den aftale om drift, som den selvejende daginstitution indgår med kommunalbestyrelsen, regulere institutionens forhold.

Aftale som grundlag for driften af den selvejende daginstitution

215. Efter dagtilbudsloven baseres driften af en selvejende daginstitution på en aftale mellem kommunen og bestyrelsen for den selvejende daginstitution – en driftsaftale. Driftsaftalen er kendetegnet ved at være en gensidigt bebyrdende aftale.

Som et eksempel på en driftsaftale, er der i bilag 1 medtaget standarddriftsaftale indgået af parterne KL og de selvejendes organisationer i 2004.

Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune, der beslutter, om kommunen vil indgå aftale med en selvejende daginstitution for at opfylde forpligtelsen til at levere det nødvendige antal dagtilbud. Det er således også kommunalbestyrelsen, der har kompetencen til at vælge, hvilke selvejende daginstitutioner der indgår driftsaftale med.

Selvejende daginstitutioner og tilbudsloven

216. De tidligere regler om annonceringspligt for bilag B-ydelser er ophævet med virkning fra 1. januar 2013. Kommunerne er dog som ordregivere underlagt udbudsdirektivets regler om tekniske specifikationer og meddelelse om indgåede kontrakter, når en bilag B-ydelse overstiger udbudsdirektivets tærskelværdier.

Kommunerne skal i forbindelse med indgåelse af driftsaftale med en selvejende daginstitution foretage en konkret vurdering af, om kontrakten har en grænseoverskridende interesse, der kan medføre pligt til at skabe offentlighed om kontrakten. Uanset om kontrakten har en grænseoverskridende interesse, skal reglerne om tekniske specifikationer og bekendtgørelse om indgået kontrakt følges, når kontraktens værdi overstiger udbudsdirektivets tærskelværdier. Der skal således foretages en vurdering af, om kontrakten har en grænseoverskridende interesse, selvom kontrakten ikke overstiger udbudsdirektivets tærskelværdi.

er. Hvis en kontrakt har grænseoverskridende interesse, er ordregiver forpligtet til at skabe offentlighed om kontrakten.

Overordnet indebærer forpligtelsen, at en virksomhed i en anden medlemsstat skal have adgang til de nødvendige oplysninger vedrørende kontrakten, før denne tildes, således at den, hvis den ønsker det, vil være i stand til at tilkendegive sin interesse i at opnå tildeling af kontrakten. Ordregiveren skal sørge for en aktiv åbenhed. Det vil således ikke være tilstrækkeligt, hvis ordregiveren alene udleverer oplysninger, når en interesseret virksomhed henvender sig. En ordregiver kan opfylde forpligtelsen til gennemsigtighed ved at offentliggøre en tilstrækkelig tilgængelig bekendtgørelse – en annonce – forud for kontraktindgåelsen. Herudover kan ordregivere, i forbindelse med indgåelse af kontrakter om B-ydelser i visse tilfælde, helt undlade at offentliggøre en annonce. Nedenfor er disse muligheder uddybet.

Du kan læse om kontrakter med grænseoverskridende interesse i vejledning om annoncering af bilag B tjenesteydelser på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside:

<http://www.kfst.dk/~media/KFST/Offentlig%20konkurrence/Regler%20og%20vejledninger/Vejledninger/Vejledning%20om%20koeb%20af%20Btjenesteydelser%203%20september%202013%20FINAL.pdf>

Det er ikke givet, at indgåelse af driftsaftaler i alle tilfælde er omfattet af udbudsreglerne. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i en vejledende udtalelse vurderet, at de selvejende institutioners opgavevaretagelse kan karakteriseres som in-house, såfremt in-house begrebets kriterier i det konkrete tilfælde er opfyldt. Er der i det konkrete tilfælde tale om en in-houseproduktion, vil indgåelse af driftsaftalerne ikke være omfattet af udbudsreglerne. Den vejledende udtalelse kan findes via følgende link:

<http://www.kfst.dk/Offentlig-konkurrence/Regler-og-vejledninger-mm/Vejledende-udtalelser/Klager-og-vejledende-udtalelser-2010/Vejledende-udtalelse-in-house-begrebets-betydning>

Der henvises til lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter, lbk nr. 1410 af 07/12 2007 (tilbudsloven) og lov om håndhævelse af udbudsreglerne m.v., lov nr. 492 af 12/05 2010. Endvidere henvises til Udbudsportalen: www.udbudsportalen.dk.

Indgåelse af aftale

217. Indgår kommunalbestyrelsen aftale med en selvejende daginstitution, indgår den selvejende daginstitution i den kommunale forsyning og får dækket den budgetterede udgift ved drift af ordningen, ligesom kommunalbestyrelsen som udgangspunkt anviser børn til den selvejende daginstitution. Se nærmere om delegation af optagelseskompetencen til en selvejende daginstitution i kapitel 12.

I forhold til den selvejende daginstitution handler kommunen på privatretligt grundlag i henhold til den mellem parterne indgåede driftsaftale. Aftalen hviler således på aftaleretlige principper.

Kommunens forpligtelse til at udbetale driftstilskud til den selvejende daginstitution følger af driftsaftalen. Endvidere indeholder aftalen de nærmere økonomiske og indholdsmæssige rammer for driften af den selvejende daginstitution. Kommunens adgang til at regulere tilskud til en selvejende daginstitution i løbet af et budgetår reguleres af driftsaftalen.

Aftaleretligt har en selvejende daginstitution alene krav på driftstilskud til dækning af de faktiske udgifter, der er afholdt inden for rammerne af budgettet. Tilsvarende har en selvejende daginstitution krav på driftstilskud i forhold til det faktiske børnetal, uanset om driftsaftalen måtte nævne et bestemt antal børn for institutionen.

Uforbrugte kommunale driftsmidler skal tilbageføres til kommunen, medmindre kommunale regler om adgang til overførsel af over-/underskud tilsiger andet. Således er selvejende daginstitutioner på samme måde som kommunale daginstitutioner stillet ens med hensyn til modtagelsen af driftstilskud.

Gennem aftalen skal det sikres, at selvejende daginstitutioner på samme måde som kommunale daginstitutioner overholder reglerne i den kommunale styrelseslov om budgetlægning, regnskabsførelse med videre og revision.

Revision

218. Revision af selvejende institutioner, med hvilke der er indgået en driftsaftale, skal ikke foretages i henhold til bekendtgørelse af årsregnskabsloven, lbk nr. 1253 af 01/11 2013 (årsregnskabslovens) bestemmelser, men ud fra budget- og regnskabssystem for kommuner. Dette følger af, at selvejende daginstitutioner i kraft af deres status som offentligretlige institutioner er undtaget fra lov om erhvervsdrivende fonde, lov nr. 712 af 25/06 2014 (erhvervsfondsloven). I tvivlstilfælde er det Erhvervsstyrelsen under Erhvervs- og Vækstministeriet, der afgør, om en institution er omfattet af erhvervsfondsloven. Dette sker på grundlag af vedtægt, eventuelle aftaler og regnskaber.

Driftsaftalen medfører blandt andet, at selvejende daginstitutioner skal optages i de kommunale budgetter og regnskaber efter samme regler, som er gældende for kommunale daginstitutioner. Det forudsættes, at alle institutionspladser i den selvejende daginstitution er omfattet af aftalen.

Vedtægt

219. Før, eller senest samtidig med, at kommunalbestyrelsen indgår aftale med en selvejende daginstitution, skal kommunalbestyrelsen sikre sig, at daginstitutionen har en vedtægt, der er i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler. Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal ligeledes sikre, at vedtægten er i overensstemmelse med de fastsatte mål og rammer for dagtilbudsområdet, samt at vedtægten sikrer forældrene den indflydelse, de er sikret efter dagtilbudslovens § 14. Se nærmere om reglerne om forældrebestyrelser i kapitel 15.

Aftalens indhold

220. Generelt gælder det, at dansk rets almindelige regler i kontraktforhold finder anvendelse på driftsaftalen mellem den selvejende daginstitution og kommunalbestyrelsen, herunder misligholdelsesbeføjelser såsom ophævelse på grund af væsentlig misligholdelse (ophør uden varsel) og krav om erstatning. Konkret bør driftsaftalen indeholde bestemmelser svarende til de bestemmelser, der er medtaget i standard-driftsaftalen i bilag 1.

Opsigelsesvilkår

221. Opsigelse af en driftsaftale mellem kommunalbestyrelsen og en selvejende daginstitution er reguleret ved aftalens bestemmelser herom. Driftsaftalen bør derfor indeholde bestemmelser om opsigelse. Et eksempel herpå kan være, at aftalen kan opsiges af begge parter med ni måneders varsel. En sådan bestemmelse giver såvel kommunalbestyrelsen som den selvejende daginstitution mulighed for til enhver tid at opsiges aftalen om driften med ni måneders varsel og herefter være frigjort fra aftalen. Opsigelse af en driftsoverenskomst er ikke omfattet af forvaltningslovens afgørelsesbegreb.

Kommunen er dog også, når den handler på privatretligt grundlag, underlagt offentligretlige retsgrundsætninger, herunder princippet om saglighed i forvaltningen samt proportionalitets- og lighedsprincippet.

Indeholder driftsaftalen undtagelsesvist ikke en bestemmelse om opsigelse, finder de almindelige aftaleretlige regler samt offentligretlige retsgrundsætninger anvendelse, hvilket betyder, at aftalen kan opsiges på grundlag af saglige kriterier og med et passende opsigelsesvarsel, medmindre det ud fra forholdene ligger klart, at parterne har tilsigtet uopsigelighed. Opsigelsesvarslets længde bør i disse tilfælde fastsættes i forhold til den konkrete situation og under hensyn til blandt andet de økonomiske konsekvenser, en opsigelse kan få for kontraktparten.

Forretningsorden

222. Kommunalbestyrelsen bør sikre, at den selvejende daginstitution har en forretningsorden, hvoraf retningslinjerne for bestyrelsesarbejdet fremgår.

Ændring eller opsigelse af en driftsaftale

223. Adgangen til opsigelse eller ændring af en driftsaftale vil først og fremmest afhænge af, hvad der er aftalt i driftsaftalen. Hvis den selvejende daginstitution og kommunalbestyrelsen imidlertid er enige om det, vil driftsaftalens opsigelsesvarsel kunne fraviges.

Opsiges en driftsaftale mellem kommunalbestyrelsen og en selvejende daginstitution, ophører grundlaget for den selvejende daginstitutionens etablering og drift som en selvejende daginstitution efter dagtilbudsloven. Dette betyder, at den selvejende daginstitution ikke længere eksisterer som daginstitution i dagtilbudslovens forstand.

Fondsreglernes betydning

224. Oprettes en selvejende daginstitution som en fond (en selvejende institution i fondslovens forstand), udelukker driftsaftalens bortfald ikke, at den selvejende institution i fondslovens forstand bevarer sin retlige status som fond. Det vil i disse tilfælde være fondslovens regler, der regulerer den selvejende institutions fortsatte virke, herunder ændring af institutionens vedtægter og eventuel anvendelse af dens formue (bundne kapital).

Fondslovgivningen administreres af Civilstyrelsen, som er en styrelse under Justitsministeriet. Mere information om fondslovgivningen kan findes på Civilstyrelsens hjemmeside: www.civilstyrelsen.dk.

Opgørelse af en selvejende daginstitutionens formue ved opsigelse af driftsaftale

225. Opsiges driftsaftalen mellem kommunalbestyrelsen og en selvejende daginstitution, og lukker den selvejende daginstitution, eller omdannes denne til en privatinstitution efter dagtilbudsloven, skal der som udgangspunkt ske en opgørelse af en eventuel formue. Spørgsmålet om formue reguleres ved bestemmelser i driftsaftalen mellem kommunen og den selvejende daginstitution samt den selvejende daginstitutionens vedtægter. Indgåede driftsaftaler med selvejende daginstitutioner har karakter af aftaler på »ikke-kommercielle vilkår«. Det følger i den forbindelse, at kommunen i forbindelse med aftaleindgåelsen har pligt til at overveje, hvordan en eventuel formue skal opgøres og anvendes i tilfælde af, at institutionen ophører.

Tvivlsspørgsmål om driftsaftalens indhold afgøres efter dansk rets almindelige aftaleretlige principper, og uenigheder om aftalegrundlaget må i sidste ende afgøres ved domstolene.

Overgangsregel

226. Hvis der før 1. juli 1998 er delegeret beføjelser til selvejende daginstitutioner efter den tidligere regel i bistandslovens § 9, stk. 2, som gav kommunalbestyrelsen adgang til at overlade beføjelser til at træffe afgørelser til den selvejende daginstitution, kan disse bevares, jf. retssikkerhedslovens § 89, stk. 6.

Forholdet til forvaltningsloven og offentlighedsloven

227. En selvejende daginstitution er i kraft af aftalen med kommunalbestyrelsen om drift en del af den offentlige forvaltning i forhold til forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det betyder, at de to loves regler om aktindsigt, notatpligt, tavshedspligt, partshøring, begrundelse med videre finder anvendelse.

Når det endvidere drejer sig om den virksomhed, den selvejende daginstitution udfører for kommunen, følger det af retssikkerhedslovens § 43, stk. 2, at tavshedspligten og udvekslingen af oplysninger mellem kommunen og den selvejende daginstitution reguleres af forvaltningslovens §§ 27, 29, 31 og 32.

Se nærmere om forholdet til forvaltningsloven og offentlighedsloven i kapitel 24.

Der henvises endvidere til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Udliciterede daginstitutioner

228. Daginstitutioner kan på baggrund af et udbud etableres og drives af en privat leverandør som udliciterede daginstitutioner efter aftale med kommunalbestyrelsen. Det er den enkelte kommune, der beslutter, om driften af daginstitutioner skal udbydes til private leverandører.

Udbud

229. En aftale med en udliciteret daginstitution indgås på baggrund af en udbudsproces. Der er ikke i dagtilbudsloven krav til udformningen af udbudsprocessen og indholdet af et udbud, da dette følger af regler i anden lovgivning. Der er ligeledes ikke i dagtilbudsloven krav til, hvilke juridiske personer eller enheder, der kan etablere og drive udliciterede daginstitutioner, da dette også følger anden lovgivning.

En udliciteret daginstitution er ikke en direkte del af den kommunale forvaltning, men en selvstændig juridisk enhed, der drives på et privatretligt grundlag i form af en aftale med kommunalbestyrelsen.

Vedtægt

230. Den udliciterede daginstitution er reguleret af den konkrete vedtægt for den enkelte udliciterede institution. Ligeledes vil den aftale om drift, som den udliciterede daginstitution indgår med kommunalbestyrelsen, regulere institutionens forhold. Før, eller senest samtidig med, at kommunalbestyrelsen indgår aftale med en udliciteret daginstitution, skal kommunalbestyrelsen sikre sig, at daginstitutionen har en vedtægt, der er i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler.

Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen skal ligeledes sikre, at vedtægten er i overensstemmelse med målsætningen for dagtilbudsområdet, samt at vedtægten sikrer forældrene den indflydelse, de er sikret efter dagtilbudslovens § 14. Se nærmere om reglerne om forældrebestyrelser i udliciterede daginstitutioner i kapitel 15.

Aftale som grundlag for driften af den udliciterede daginstitution

231. Efter dagtilbudsloven baseres driften af en udliciteret daginstitution på en aftale mellem kommunen og den udliciterede daginstitution. Aftalen er kendetegnet ved at være en gensidigt bebyrdende aftale. Generelt gælder det, at dansk rets almindelige regler i kontraktforhold finder anvendelse på aftalen mellem den udliciterede daginstitution og kommunalbestyrelsen, herunder misligholdelsesbeføjelser såsom ophævelse på grund af væsentlig misligholdelse (ophør uden varsel) og krav om erstatning.

Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune, der beslutter, om kommunen vil indgå aftale med en udliciteret daginstitution for at opfylde forpligtelsen til at levere det nødvendige antal dagtilbud. Indgår kommunalbestyrelsen aftale med en udliciteret daginstitution, indgår daginstitutionen i den kommunale forsyning og får dækket den budgetterede udgift ved drift af ordningen, ligesom kommunalbestyrelsen som udgangspunkt har anvisningsret til daginstitutionen. Anvisningsretten kan efter aftale uddelegeres til den udliciterede daginstitution.

I forhold til den udliciterede daginstitution handler kommunen på privatretligt grundlag i henhold til den mellem parterne indgåede aftale. Aftalen hviler således på aftaleretlige principper.

Opsigelsesvilkår

232. Opsigelse af en aftale mellem kommunalbestyrelsen og en udliciteret daginstitution er reguleret ved aftalens bestemmelser herom. Aftalen bør derfor altid indeholde bestemmelser om opsigelse.

Opsigelse af en aftale om drift af en udliciteret daginstitution er ikke omfattet af forvaltningslovens afgørelsesbegreb.

Kommunen er dog også, når den handler på privatretligt grundlag, underlagt offentligretlige retsgrundsætninger, herunder princippet om saglighed i forvaltningen samt proportionalitets- og lighedsprincippet.

Indeholder aftalen undtagelsesvist ikke en bestemmelse om opsigelse, finder de almindelige aftaleretlige regler samt offentligretlige retsgrundsætninger anvendelse, hvilket betyder, at aftalen kan opsiges på grundlag af saglige kriterier og med et passende opsigelsesvarsel, medmindre det ud fra forholdene ligger klart, at parterne har tilsigtet uopsigelighed.

Opsigelsesvarslets længde bør i disse tilfælde fastsættes i forhold til den konkrete situation og under hensyn til blandt andet de økonomiske konsekvenser, en opsigelse kan få for kontraktparten. Opsiges en driftsaftale mellem kommunalbestyrelsen og en udliciteret daginstitution, ophører grundlaget for den udliciterede daginstitutiones etablering og drift som en udliciteret daginstitution efter dagtilbudsloven. Dette betyder, at den udliciterede daginstitution ikke længere eksisterer som daginstitution i dagtilbudslovens forstand.

Udliciterede daginstitutioner og annonceringspligt efter tilbudsloven

233. Drift af en udliciterede daginstitutioner er karakteriseret som bilag B-tydelser i udbudsdirektivets forstand. Kommunerne er som ordregivere underlagt udbudsdirektivets regler om tekniske specifikationer og meddelelse om indgåede kontrakter, når en bilag B-tydelse overstiger udbudsdirektivets tærskelværdier. Der følger heraf en forpligtelse ift. krav til ikke-diskriminerende tekniske specifikationer i artikel 23 samt at bekendtgørelse om indgåede kontrakter skal fremsendes til publikationskontoret i artikel 35, stk. 4.

Forholdet til forvaltningsloven og offentlighedsloven

234. Udliciterede daginstitutioner er i kraft af aftalen med kommunalbestyrelsen om drift en del af den offentlige forvaltning i forhold til forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det betyder, at de to loves regler om aktindsigt, notatpligt, tavshedspligt, partshøring, begrundelse med videre finder anvendelse.

Når det endvidere drejer sig om den virksomhed, den udliciterede daginstitution udfører for kommunen, følger det af retssikkerhedslovens § 43, stk. 2, at tavshedspligten og udvekslingen af oplysninger mellem kommunen og den selvejende daginstitution reguleres af forvaltningslovens §§ 27, 29, 31 og 32. Se nærmere om forholdet til forvaltningsloven og offentlighedsloven i kapitel 24.

Der henvises endvidere til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Privatinstitutioner

235. Daginstitutioner kan efter dagtilbudsloven etableres og drives som privatinstitutioner af en privat leverandør efter godkendelse fra kommunalbestyrelsen. Der stilles ikke krav til, hvilke juridiske personer eller enheder der kan etablere privatinstitutioner, idet dette følger af anden lovgivning.

Det er alene institutioner, der omfattes af dagtilbudslovens regler om privatinstitutioner. Dagpleje er således ikke omfattet af ordningen om privatinstitutioner. Se om dagpleje, herunder privat dagpleje, i afsnittet »Dagtilbud i private hjem og andre lokaler i børnenes hjemlige miljø« i dette kapitel.

I vurderingen af, om ordningen er en institution eller en dagpleje, indgår blandt andet, hvorvidt pasningen foregår i passerens eget hjem eller i hjemlige omgivelser, antallet af passere samt hvor mange børn, der indgår i ordningen.

Eablering og godkendelse

236. Det er kommunalbestyrelsen i institutionskommunen, det vil sige den kommune, hvori privatinstitutionen fysisk etableres, der skal godkende privatinstitutionen.

Eableringsret

237. Kommunen, hvori privatinstitutionen fysisk er placeret, skal godkende den private leverandør, hvis denne lever op til de kvalitetskrav, der stilles til dagtilbud på centralt plan og på kommunalt plan. Der gælder derfor en etableringsret for privatinstitutioner.

Hvis samme private leverandør opretter flere privatinstitutioner, skal hver privatinstitution godkendes for sig. Kommunalbestyrelsen kan ikke afvise at godkende en privatinstitution, fordi kommunalbestyrelsen mener, at den ikke vil blive søgt.

Godkendelseskriterier

238. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre godkendelseskriterierne for privatinstitutioner. Godkendelseskriterierne skal fastsættes med udgangspunkt i de generelle krav til kommunens egne daginstitutioner. Kommunalbestyrelsen må ikke fastsætte kriterier, der er mere restriktive eller mere lempelige end de krav, kommunalbestyrelsen stiller til egne daginstitutioner.

Ved godkendelsen skal den private leverandør herudover dokumentere, at privatinstitutionen lever op til de centralt fastsatte krav blandt andet formålsbestemmelsen for dagtilbud, jf. dagtilbudslovens §§ 1 og 7 og bestemmelserne om pædagogiske læreplaner, jf. dagtilbudslovens §§ 8-10. Lovgivningens krav til daginstitutioner, herunder privatinstitutioner, omfatter ligeledes gældende bestemmelser om hygiejne, sikkerhed, bygninger m.v.

Saglige krav

239. Kommunalbestyrelsens krav til privatinstitutioner skal være saglige og konkrete og skal ligeledes opfyldes af kommunens egne daginstitutioner. Kravene kan eksempelvis vedrøre normering, fysiske rammer, krav til den uddannelsesmæssige baggrund for det udførende personale, krav om, at privatinstitutionen skal modtage studerende/stille praktikpladser til rådighed med videre. Endvidere kan der eksempelvis stilles krav om mål for brugertilfredshed.

Derimod anses det ikke som sagligt at stille krav om, at privatinstitutionen f.eks. skal etableres med et minimum antal normerede enheder, en laveste/højeste åbningstid, et laveste/højeste antal lukkedage, m.v. Derudover vurderes det ikke at være sagligt, at stille krav om en pædagogisk læreplan forud for godkendelse af privatinstitutionen. Udarbejdelse af en pædagogisk læreplan kræver kendskab til børnegruppen i institutionen, hvorfor udarbejdelse af læreplanen først må forventes at finde sted i umiddelbar forlængelse af en eventuel godkendelse.

Privatinstitutioner skal også leve op til de krav, kommunalbestyrelsen stiller vedrørende sprogvurdering, jf. dagtilbudslovens § 11. Beslutter kommunalbestyrelsen eksempelvis, at sprogvurderinger skal foretages i dagtilbuddene i kommunen, er privatinstitutionerne ligeledes omfattet af denne forpligtelse.

Offentliggørelse af godkendelseskriterier

240. Kommunalbestyrelsen skal som minimum offentliggøre kravene for godkendelse på kommunens hjemmeside. Disse krav kan eventuelt indgå i de samlede mål og rammer for dagtilbud.

Driftsgaranti

241. Kommunalbestyrelsen kan efter dagtilbudsloven stille krav om en driftsgaranti i forbindelse med godkendelsen af en privatinstitution. Formålet med kravet om driftsgaranti er at sikre, at privatinstitutionen kan yde den fornødne forsyningssikkerhed, da det er kommunalbestyrelsens ansvar at sikre det nødvendige antal pladser, såfremt en privatinstitution ophører. Driftsgarantien er dermed en sikkerhed i de tilfælde, hvor kommunen påføres et tab ved ophør af privatinstitutionen.

Det er op til den enkelte kommune, om den vil stille krav om driftsgaranti, og i givet fald hvor stor en garanti den ønsker. Størrelsen af garantien skal altid være sagligt begrundet i forhold til den konkrete institution, kommunalbestyrelsen skal godkende.

Der er ikke i dagtilbudsloven hjemmel til at stille krav om en driftsgaranti eller forhøje den eksisterende driftsgaranti for allerede godkendte privatinstitutioner. Dette vil være at betragte som en ændring af en begunstigende forvaltningsakt. Dette vil ligeledes være en ændring til ugunst for den enkelte privatinstitution, og som ikke er særskilt hjemlet i en lov eller anordning.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere stille krav om, at den private leverandør opfylder grundlæggende krav til økonomisk og faglig hæderlighed, eksempelvis at leverandøren har orden i sin økonomi, er hæderlig i erhvervsudtalelser og opfylder økonomiske forpligtelser med hensyn til betaling af skatter, sociale ydelser med videre. Kommunalbestyrelsen hæfter ikke for et eventuelt underskud hos en privatinstitution.

Depositum

242. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte et depositum på maksimalt kr. 30.000 i forbindelse med ansøgningen om godkendelse som privatinstitution. Depositumbeløbet tilbagebetales, når kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse, uanset om privatinstitutionen godkendes eller ikke godkendes.

Økonomi

243. Institutionens bestyrelse er ansvarlig over for sine ejere og er ikke ansvarlig over for kommunen. Kommunerne yder et tilskud, som er uafhængigt af institutionens økonomi, og kommunerne er ikke ansvarlige for, hvordan institutionen klarer sig. Se nærmere om tilskud i kapitel 13.

Dette indebærer, at ejeren af privatinstitutionen kan anvende et eventuelt overskud fra privatinstitutionen til andre formål end egentlig institutionsdrift, blot det ikke er i strid med lovgivningen i øvrigt. Det

står leverandørerne frit for f.eks. at reinvestere overskuddet i privatinstitutionen eller aftale en form for overskudsdeling med det ansatte personale.

Konkurs

244. Hvis privatinstitutionen går konkurs eller på anden måde pludselig ophører, er kommunen forpligtet til at skaffe plads til børnene andre steder i de kommunale dagtilbud, inden for de frister, som er fastsat af kommunen – dog senest på det tidspunkt hvor børnene vil være berettiget til en plads efter pasningsgarantien.

Dagtilbud i private hjem og andre lokaler i børnenes hjemlige miljø

245. Efter dagtilbudsloven kan dagtilbud etableres i private hjem eller i andre lokaler i børnenes hjemlige miljø som en dagpleje. En dagpleje kan enten drives som kommunal dagpleje eller som privat dagpleje. I de følgende afsnit beskrives de to former for dagpleje.

§ 21. Dagtilbud kan etableres som dagpleje i dagplejerens eller børnenes private hjem eller i andre lokaler i børnenes hjemlige miljø. Dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af børn, kan dog etableres i andre lokaler end dagplejerens hjem, børnenes hjem eller børnenes hjemlige miljø. I dette tilfælde er det et krav, at pasningen sker som følge af midlertidigt fravær af kortere varighed hos børnenes egen dagplejer.

Stk. 2. Dagpleje efter stk. 1 kan drives af kommunen som kommunal dagpleje.

Stk. 3. Dagpleje efter stk. 1 kan efter aftale med kommunalbestyrelsen drives af en privat leverandør som privat dagpleje.

§ 22. Kommunalbestyrelsen skal godkende private hjem og andre lokaler til brug for dagpleje, jf. § 21.

Stk. 2. Der kan i den enkelte dagpleje modtages op til fem børn. Varetages dagplejen af flere personer, kan kommunalbestyrelsen beslutte, at der i dagplejen kan modtages op til 10 børn.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at dagplejerens egne børn i samme aldersgruppe som de øvrige dagplejebørn i dagplejehjemmet kan indgå i det antal børn, dagplejeren modtager betaling for.

Kendetegn

246. Dagplejen adskiller sig fortrinsvis fra daginstitutioner ved, at pasningen omfatter et mindre antal børn, og at pasningen som udgangspunkt foregår i enten dagplejerens eller børnenes private hjem. Det

forudsættes, at dagplejeren eller barnet har tilknytning til det hjem eller lokale, der benyttes til dagplejen. Dette betyder, at dagplejen skal etableres i dagplejerens private hjem, børnenes private hjem eller i andre velegnede lokaler i børnenes hjemlige miljø, eksempelvis i boligbebyggelse eller bofællesskaber i børnenes hjemlige miljø.

Kommunal dagpleje

247. Kommunalbestyrelsen kan vælge at etablere et dagtilbud i kommunen som en kommunal dagpleje og tilbyde pladser i en kommunal drevet dagpleje. Den kommunale dagpleje skal leve op til formålsbestemmelserne i dagtilbudsloven og til kravene om udarbejdelse af pædagogiske læreplaner efter dagtilbudslovens § 8. Se kapitel 16 for yderligere oplysninger om pædagogiske læreplaner i dagtilbud.

Privat dagpleje

248. Privat dagpleje er en privat ordning til børn, der baseres på en aftale om drift mellem kommunen og den private dagpleje. Privat dagpleje, der drives efter aftale med en kommune, er omfattet af forvaltningsloven og offentlighedsloven, når de udfører opgaver for kommunalbestyrelsen, jf. retssikkerhedslovens § 43, stk. 3.

Aftale om drift

249. Der stilles ikke krav om, at kommunalbestyrelsen skal indgå aftaler om drift af privat dagpleje, ligesom der ikke stilles krav om med hvem, der kan indgås aftale. Det er således kommunalbestyrelsen, der afgør, blandt andet på baggrund af hensynet til den samlede forsyning af tilbud i kommunen, om den vil indgå en aftale med en privat dagpleje. Kommunalbestyrelsen er ikke forpligtet til at indgå aftale alene på grund af, at den tidligere har indgået en tilsvarende aftale med en anden privat dagpleje.

Den private dagpleje skal i lighed med den kommunale dagpleje leve op til blandt andet dagtilbudslovens formålsbestemmelser samt krav om udarbejdelse af pædagogisk læreplan. I aftalen mellem en privat dagpleje og kommunalbestyrelsen skal det sikres, at forældrene har indflydelse på arbejdet med børn i dagplejen.

Aftalens indhold

250. Aftalen mellem den private dagpleje og kommunalbestyrelsen bør som minimum indeholde følgende:

- Den juridisk ansvarlige for modtagelse af tilskud
- Antal børn og alderssammensætning
- Personalemæssige forhold, herunder beregning og udbetaling af løn
- Åbningstid, herunder forhold ved lukkedage, ferie og sygdom
- Tilskuddets størrelse og udbetaling
- Eventuelle børn med særlige behov
- Visitation/optagelse, herunder skal det fremgå af aftalen, om den private dagpleje selv træffer afgørelse om optagelse, eller om det foregår gennem kommunens pladsanvisning eller begge i fællesskab
- Betaling, herunder anføres forældrebetaling
- Forhold i lokaler og dagplejehjem, herunder bygnings-, sikkerheds- og sundhedsmæssige krav
- Opsigelse af aftalen
- Forældrenes indflydelse på arbejdet i den private dagpleje
- Ordningens ophør, herunder redegørelse for eventuel formue.
- Aftalens udløb

Herudover bør de krav, som kommunalbestyrelsen stiller ved godkendelsen, indføres i driftsaftalen.

Dagplejerens fravær i kommunal dagpleje og privat dagpleje

251. I forbindelse med dagplejerens fravær ved f.eks. ferie, sygdom eller kursusdeltagelse skal kommunen tilbyde anden midlertidig pasning til dagplejebørnene. For at sikre børnene regelmæssighed og kendskab til de personer, der varetager pasningen, kan dagplejere i lokalområdet organiseres i mindre grupper af dagplejere, der mødes sammen med deres dagplejebørn til forskellige aktiviteter.

Den midlertidige pasning består for det meste af pasning hos en anden dagplejer. Dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af børn, kan dog også etableres i andre lokaler end dagplejerens hjem, børnenes hjem eller børnenes hjemlige miljø. Det er en forudsætning, at den midlertidige pasning, der foregår i andre lokaler end dagplejerens hjem, børnenes hjem eller børnenes hjemlige miljø, sker som følge af midlertidigt fravær af kortere varighed hos børnenes egen dagplejer. Ved midlertidigt fravær af kortere varighed menes fravær som følge af f.eks. sygdom, ferie eller kursusdeltagelse af kortere varighed.

Formålet med dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af dagplejebørn, uden for børnenes hjem, dagplejerens hjem eller børnenes hjemlige miljø, er at skabe mulighed for, at børnene fast tilbydes midlertidig pasning et sted, hvor de er kendt med rammerne for tilbuddet.

Der kan ikke optages og indskrives børn i dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning af børn. Se nærmere om optagelse i dagpleje i kapitel 12.

Godkendelse af kommunale og private dagplejere og dagplejehjem

252. Inden der kan modtages børn i en kommunal eller privat dagpleje, herunder kommunal og privat dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af børn, skal den stedlige kommune, hvori dagplejen ligger, godkende dagplejen for at sikre gode forhold og kvalitet i tilbuddet. Dagpleje, der fungerer som midlertidig pasning af børn, skal opfylde de krav til dagplejen, der følger af dagtilbudsloven.

Godkendelseskrav

253. Godkendelse af den kommunale og private dagpleje, herunder dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning af børn, skal finde sted ud fra ensartede krav.

Kommunalbestyrelsens godkendelse skal som minimum omfatte godkendelse af dagplejehjemmets rammer. Dette omfatter en godkendelse af, at de fysiske rammer, dagplejerens personlige kvalifikationer, og forholdene i hjemmet er egnede til dagpleje.

Kommunalbestyrelsen opstiller de saglige og nødvendige krav, der skal være opfyldt, for at kunne varetage omsorgsopgaven som dagplejer og for at kunne opfylde de krav til pædagogisk indhold med videre, der er fastsat i dagtilbudsloven.

Formålsbestemmelserne i dagtilbudsloven

254. Som led i godkendelsen skal kommunalbestyrelsen påse, at dagplejen kan leve op til formålsbestemmelserne for dagtilbud som de er fastsat i dagtilbudslovens §§ 1 og 7.

Dagplejehjemmets rammer

255. I vurderingen af det enkelte dagplejehjems egnethed må der lægges vægt på, om forholdene i det pågældende hjem er velegnede til at kunne varetage pasningsopgaven og sikre et hensigtsmæssigt udviklingsforløb hos de optagne børn, ligesom forholdene skal være sundhedsmæssigt forsvarlige.

Det er vigtigt, at der er tale om et hjem, der er i stand til at tilgodese børnenes behov både fysisk, psykisk og socialt, og at alle familiemedlemmerne i hjemmet er indstillet på, at der modtages børn i dagpleje.

Der må lægges vægt på de fysiske rammer, det vil sige, at lokalerne, hvor børnene skal opholde sig, de sanitære forhold og de udendørs legemuligheder og faciliteter, er forsvarlige og hensigtsmæssige til formålet. Skønnes det nødvendigt, kan kommunen indhente en erklæring fra Sundhedsstyrelsen eller anden sagkyndig.

Røgfri dagpleje

256. Lov om røgfri miljøer fastsætter, at der i den kommunale og private dagpleje ikke må ryges i dagplejehjemmet, når der passes børn. Dette gælder dagplejeren, dennes familie og eventuelle gæster i dagplejehjemmet. Lokaler, der primært er indrettet som børnenes lege- og opholdsrum, skal være røgfri hele døgnet. Her tænkes på rum, der er særligt indrettet til dagplejebørnene, og hvor eksempelvis deres legetøj, bleer med videre befinder sig. Et sådant rum er ikke nødvendigvis indrettet i alle dagplejehjem.

For andre lokaler gælder rygeforbuddet i det tidsrum, hvor der passes børn. I forbindelse med rygning uden for åbningstiden i disse lokaler, bør dagplejerne foretage en grundig udluftning af lokalerne, inden dagplejen åbner igen.

Personlige forhold

257. I godkendelsen af den enkelte dagplejer skal der ligeledes foretages en vurdering af dagplejerens personlige kvalifikationer.

Personlige kvalifikationer – formål med dagtilbud (dagplejen)

258. En dagplejer skal have tilstrækkelige personlige kvalifikationer til at kunne opfylde formålsbestemelsen og de øvrige krav til pædagogisk indhold, der følger af dagtilbudsloven. Krav, der er pædagogisk og objektivt begrundede, må derfor anses for saglige krav ved godkendelse af en dagplejers personlige kvalifikationer.

Kommunen kan med ansøgerens tilladelse rette henvendelse til andre relevante personer, myndigheder eller institutioner, der kender ansøgeren nøje, med det formål at få oplysning om ansøgerens evne til at varetage opgaven som dagplejer.

Påklædning

259. Formålet med dagtilbud er blandt andet at fremme børns læring og udvikling af kompetencer, hvorunder udvikling af barnets sproglige kompetencer indgår, jf. § 7 i dagtilbudsloven. Det er i denne sammenhæng både det verbale sprog og det nonverbale sprog, der er vigtig i barnets udvikling. Den ansatte skal derfor kunne varetage pædagogiske aktiviteter og læringssituationer med både verbal, nonverbal og fysisk kommunikation. Den ansattes påklædning skal muliggøre disse former for kommunikation, så der opnås den bedst mulige udvikling af alle barnets sproglige kompetencer.

Ved afgørelse af sager om ansættelse i den offentlige forvaltning, herunder i et kommunalt dagtilbud, gælder som udgangspunkt det almindelige princip om, at stillinger i det offentlige skal søges besat med den bedst kvalificerede. Det følger endvidere af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, at der ved bedømmelsen af ansøgere til stillinger inden for den offentlige forvaltning alene kan lægges vægt på hensyn, der kan anses for saglige i relation til den pågældende stilling.

Hvad der i en konkret sag vil kunne anses for saglige hensyn ved bedømmelsen af en ansøger, vil bero på en samlet vurdering i forhold til den enkelte stilling. Det vil således afhænge af den konkrete stilling, om der af f.eks. pædagogiske eller andre saglige grunde kan stilles særlige krav til ansøgerens beklædning.

Reglerne på dagtilbudsområdet giver kommunerne mulighed for f.eks. i retningslinjer for de kommunale dagtilbud at opstille saglige og nødvendige hensyn, som efter en konkret vurdering kan tillægges vægt i forbindelse med besættelse af stillinger i kommunale dagtilbud, herunder krav til ansøgerens beklædning med videre.

En beklædning, hvor både dagplejerens krop og ansigt er tildækket, kan som udgangspunkt ikke anses som foreneligt med at passe børn i hverken kommunale dagtilbud eller private pasningsordninger, fordi det vanskeliggør kommunikationen med børnene. Hensynet til en forsvarlig pasning af barnet vil således altid komme i første række.

Det skal i den forbindelse imidlertid generelt påpeges, at den almindelige forvaltningsretlige grundsætning om, at en myndighed ikke lovligt kan opstille regler, der afskærer eller begrænser en skønsmæssig afvejning, også gælder for sager om ansættelse i den offentlige forvaltning, f.eks. i kommunal dagpleje. Dette indebærer, at eventuelle udarbejdede retningslinjer for, hvorledes ansøgernes kvalifikationer skal bedømmes, jf. herom ovenfor, ikke må udformes på en sådan måde, at en enkelt faktor opstilles som en ufravigelig regel.

Antal børn

260. Der kan maksimalt modtages 5 børn i en privat eller kommunal dagpleje, herunder dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning af børn. Det maksimale antal børn gælder, uanset om børnene kun møder en del af dagen, enkelte dage i ugen eller lignende. Som udgangspunkt medregnes dagplejerens egne børn ikke i det maksimale antal børn i dagplejen, som dagplejen godkendes til og modtager betaling for, jf. dog nedenfor om dagplejerens egne børn. Der er ikke lovgivningsmæssigt krav om et minimumsantal af børn i en dagpleje.

Varetages en dagpleje, herunder en dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning, af flere personer, der hver for sig opfylder kravene for godkendelse, kan der modtages op til 10 børn i en enkelt dagplejeordning. Dette gælder både for den kommunale og den private dagpleje. Når flere personer indgår i en dagplejeordning, skal hver enkelt person opfylde kravene til personlige kvalifikationer for at blive ansat som dagplejer. Børnene indskrives hos hver deres dagplejer.

Fastsættelse af antallet af børn, der kan modtages i den enkelte dagpleje, sker på grundlag af en konkret vurdering af forholdene i hjemmet. I vurderingen af, hvor mange børn hjemmet kan modtage, indgår antallet af egne børn. Er der i dagplejen også dagplejerens egne børn under skolealderen, må der specielt tages hensyn hertil ved fastsættelse af det antal børn, der kan modtages, se nedenfor.

Egne børn

261. Kommunen kan beslutte, at dagplejerens egne børn i samme aldersgruppe som de øvrige dagplejebørn kan indgå i det antal børn, dagplejeren modtager betaling for. Det er den enkelte kommune, der afgør, om der i kommunen skal indføres en sådan ordning. Vælger kommunalbestyrelsen, at dagplejerens egne børn kan indgå i antallet af betalende dagplejebørn, gælder ordningen for både kommunale og private dagplejere i kommunen, der opfylder betingelserne og ønsker at indgå i ordningen.

Som udgangspunkt modtager dagplejeren ud over egne børn også andre børn i dagpleje. Dagplejerens egne 3 børn f.eks. trillinger kan dog udgøre det samlede antal børn, dagplejeren får løn for at modtage.

Der gælder de samme retningslinjer for dagplejere, der passer egne børn, som for kommunens dagpleje i øvrigt, herunder regler for forældrebetalingen. Denne ordning er et tilbud til dagplejeren. Dagplejeren er ikke udelukket fra at få plads i et andet dagtilbud til sit barn, hvis vedkommende ønsker det.

Kapitel 12

Pasningsgaranti og optagelse i dagtilbud

262. Dette kapitel handler om pasningsgaranti, om optagelse i dagtilbud samt om opsigelse og udmeldelse af dagtilbud.

Bestemmelserne om pasningsgaranti og optagelse findes i dagtilbudslovens §§ 23 og 27.

§ 23. Alle børn indtil skolestart har adgang til at blive optaget i et dagtilbud.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældre pasningsgaranti i dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, eller § 21, stk. 2 og 3.

Stk. 3. Pasningsgarantien indebærer, at kommunalbestyrelsen har pligt til at anvise plads i et alderssvarende dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, eller § 21, stk. 2 og 3, til alle børn i aldersgruppen over 26 uger og indtil barnets skolestart. Ønsker forældrene en plads i umiddelbar forlængelse af de 26 uger, har kommunalbestyrelsen en frist på yderligere 4 uger til at tilbyde en plads.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for ansøgning om optagelse i et dagtilbud.

§ 27. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3. Forældre skal have mulighed for at tilkendegive ønsker om optagelse i konkrete dagtilbud.

Stk. 2. Selvejende og udliciterede daginstitutioner og privat dagpleje med optagelseskompetence, jf. § 26, stk. 2, skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i tilbuddet.

Stk. 3. Privatinstitutioner skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i institutionen.

Stk. 4. Privatinstitutioner kan kun afvise at optage børn, såfremt der ikke er plads i institutionen.

Pasningsgaranti

263. Pasningsgarantien er central på dagtilbudsområdet og udgør, sammen med reglen om at alle børn har adgang til en plads i dagtilbud, en del af de grundlæggende regler på dagtilbudsområdet.

Efter pasningsgarantien skal kommunen tilbyde garanti for plads i et dagtilbud til børn i alderen 6 måneder og indtil barnets skolestart. Begrebet skolestart er defineret i vejledningens indledning.

Pladsen skal tilbydes i et dagtilbud, der er etableret som kommunal daginstitution, selvejende daginstitution eller udliciteret daginstitution efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-4, kommunal eller privat dagpleje efter dagtilbudslovens § 21, stk. 2 og 3, eller en eksisterende puljeordning. Der kan ikke som led i pasningsgarantien, tilbydes en plads i en dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning af børn, jf. § 21, stk. 1, 2. pkt. Se nærmere om dagpleje, der er etableret til midlertidig pasning af børn, i kapitel 11.

Se nærmere om puljeordninger i kapitel 25.

Opholdskommunen er forpligtet

264. Det er barnets opholdskommune, der har forpligtelsen til at tilbyde pasning i henhold til pasningsgarantien. I tilfælde, hvor en kommune (opholdskommune) råder over pladser i en anden kommune, og disse pladser indgår som en del af opholdskommunens forsyning, kan disse ligeledes opfylde kommunens forpligtelse til pasningsgaranti.

Pasningsgaranti og kommunens forsyningsforpligtelse

265. Pasningsgarantien skal ses i sammenhæng med kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sikre det nødvendige antal pladser efter dagtilbudslovens § 4. Se nærmere om forsyningsforpligtelsen i kapitel 10.

Hvilke tilbud opfylder pasningsgarantien

Aldersvarende dagtilbud

266. For at opfylde pasningsgarantien skal kommunen tilbyde plads i et dagtilbud, som er alderssvarende.

Ved »alderssvarende« dagtilbud forstås, at tilbuddet skal være relevant for barnet i forhold til blandt andet barnets alder, udviklingstrin med videre. Det er den enkelte kommune, der for egne tilbud og efter aftale med selvejende og udliciterede daginstitutioner og private dagplejere fastsætter, hvilken aldersgruppe de enkelte dagtilbud er forbeholdt.

Ikke en garanti for plads i et bestemt dagtilbud

267. Pasningsgarantien indebærer ikke en garanti for en plads i et bestemt dagtilbud. Kommunalbestyrelsen kan således under iagttagelse af kravet om et aldersvarende dagtilbud og kommunens retningslinjer for optagelse opfylde pasningsgarantien inden for en vifte af dagtilbud. Se nærmere om retningslinjer for optagelse i afsnittet »Retningslinjer for optagelse« i dette kapitel.

Kommunalbestyrelsen kan ikke opfylde sin forpligtelse om pasningsgaranti ved f.eks. at henvise til et åbent pædagogisk tilbud, en legestue eller lignende, som ikke udgør en egentlig dagtilbudsplads.

Tilskud til privat pasning eller til pasning af egne børn

268. Forældre kan vælge at få tilskud til privat pasning eller tilskud til pasning af egne børn i stedet for en plads i et dagtilbud. I disse tilfælde er det forældrenes eget valg, og tilskuddet erstatter en plads i et dagtilbud. Pasningsgarantien opfyldes ikke ved at tildele tilskud til privat pasning eller pasning af egne børn mod forældrenes ønske.

Se nærmere om tilskud til privat pasning og tilskud til pasning af egne børn i kapitlerne 18 og 19.

Hvornår skal kommunalbestyrelsen tilbyde en plads

Frister for optagelse

269. For at opfylde pasningsgarantien skal kommunen sikre forældrene en plads inden for de frister, der er fastsat i dagtilbudsloven.

Der skelnes mellem to optagelsessituationer:

- 1) Plads i forlængelse af at barnet fylder 26 uger.
- 2) Andre situationer.

Plads i forlængelse af barsel

270. Kommunen fastsætter en ansøgningsfrist for forældre, som søger en plads i et dagtilbud i direkte forlængelse af barslen. Denne frist skal forældrene overholde for at opnå retten til at få en plads i direkte forlængelse af barslen, dog tidligst fra barnet er 26 uger.

Kommunen har pligt til at anvise en plads fra barslen er slut, hvis dette er forældrenes ønske, dog tidligst, når barnet er 26 uger. Det er præciseret i dagtilbudsloven, at kommunalbestyrelsen fra det tidspunkt, hvor et barn er 26 uger, har en frist på yderligere 4 uger til at tilbyde barnet en plads i dagtilbud.

Ønsker forældre en plads i direkte forlængelse af barnets 26. uge, og har forældrene ansøgt om plads i dagtilbud inden for kommunens ansøgningsfrist, skal kommunalbestyrelsen for at opfylde pasningsgarantien således kunne tilbyde en plads til barnet senest 4 uger efter, at barnet er fyldt 26 uger, det vil sige senest når barnet er 30 uger, uanset om dette er i direkte forlængelse af forældrenes barselsorlov.

Hvis forældrene overskrider ansøgningsfristen, kan kommunen rykke det tidspunkt, hvor den skal tilbyde en plads, med en periode, der svarer til forældrenes overskridelse af ansøgningsfristen og således stadig opfylde pasningsgarantien.

Barnet skal dog altid være sikret en plads senest 3 måneder efter endt barsel, dog tidligst når barnet er fyldt 26 uger. Det er en forudsætning, at forældrene søger om pladsen under orlovsperioden.

Plads i andre situationer

271. Når forældre søger en plads i andre situationer end i forlængelse af barslen, skal kommunen tilbyde plads senest 3 måneder efter ansøgningstidspunktet, det vil sige den dag, hvor kommunens forvaltning modtager forældrenes ansøgning.

Afholdelse af udskudt barselsorlov er omfattet af »andre situationer«.

Tilflyttere

272. En familie, der flytter til en anden kommune, er omfattet af denne kommunes retningslinjer for optagelse. Tilflyttere, som søger et barn optaget i direkte forlængelse af barslen, men som på grund af tilflytningstidspunktet ikke kan nå at søge en plads inden udløb af kommunens fastsatte ansøgningsfrist, skal være sikret en plads senest 3 måneder efter ansøgningstidspunktet.

En kommune kan beslutte at benytte forældrenes ansøgningstidspunkt i fraflytningskommunen som grundlag for placering på ventelisten. Det er kommunen, der beslutter, fra hvilket tidspunkt tilflyttende forældre kan ansøge om en plads i kommunen. Det kan f.eks. ske, når familien har folkeregisteradresse i kommunen, eller når forældrene kan fremvise dokumentation for, at de skal have bopæl i kommunen.

Endelig har familien også mulighed for at anvende reglerne for dagtilbud over kommunegrænsen. Se nærmere herom i afsnittet »Optagelse i dagtilbud i en anden kommune« i dette kapitel.

Meddelelse om frister og garantidato

273. Kommunen skal orientere forældrene om de fastsatte frister for ansøgning om plads i dagtilbud, således at forældrene kan tage stilling til ansøgning om plads på dette grundlag. Kommunen skal offentliggøre fristerne på kommunens hjemmeside.

Garantidato

274. Det forudsættes desuden, at forældrene får meddelelse om en »garantidato«, det vil sige den dato, hvorfra barnet senest er sikret en plads i et dagtilbud. Som følge af pasningsgarantien skal forældrene have garanteret en plads, fra barnet er 26 uger tillagt 4 uger, hvis forældrene har ansøgt inden for kommunens fastsatte frister.

Kommunen skal give forældrene skriftlig meddelelse om garantidatoen, da kommunens overskridelse af garantidatoen kan have konsekvenser for størrelsen af kommunens tilskud, jf. konsekvenserne af brud på pasningsgarantien.

Behovsdato

275. Kommunen vil i almindelighed bede forældrene om at oplyse, hvornår de har brug for en plads – forældrenes behovsdato – og om at give besked, hvis deres behov for en plads ændrer sig.

Hvis forældrene ønsker en plads tidligere end fra garantidatoen, og kommunen tilbyder en plads tidligere, får garantidatoen ingen betydning. Hvis forældrene afslår kommunens tilbud om en plads før garantidatoen, kan kommunen betragte det som en ny ansøgning og fastsætte en ny garantidato. Kommunen bør gøre forældrene opmærksomme på, hvilke konsekvenser et eventuelt afslag på tilbuddet om en plads kan få.

Hvis forældrene ikke ønsker at benytte en plads fra garantidatoen, men fra en senere behovsdato, kan kommunen fastsætte garantidatoen til behovsdatoen. Forældrene skal i denne situation have besked om, at deres garantidato er fastsat til behovsdatoen. Pasningsgarantien brydes ikke, når fristen for at få en plads forlænges efter ønske fra forældrene.

Ændring af behovsdato

276. Hvis forældre, som har fået fastsat garantidatoen til deres behovsdato - det vil sige en ønsket udskydelse af garantidatoen - herefter oplyser om en ny behovsdato, kan kommunen betragte dette som en ny ansøgning og fastsætte ny garantidato på grundlag heraf.

Ønsker forældrene pladsen på et tidligere tidspunkt - det vil sige en afkortning af fristen for at få plads - fastsættes den nye garantidato afhængigt af, hvor lang tid i forvejen forældrene siger til. Forældrene kan dog ikke i denne situation få forlænget den fastsatte garantiperiode, det vil sige, at den nye ansøgning ikke kan bevirke en udskydelse af den meddelte garantidato.

Ønsker forældrene pladsen på et senere tidspunkt - det vil sige en forlængelse af fristen for at få en plads - fastsættes den nye garantidato til den nye behovsdato.

Plads i bestemt dagtilbud eller garantiplads

277. Hvis kommunen giver forældrene mulighed for at vælge en plads i et bestemt dagtilbud eller et bestemt distrikt i kommunen, og forældrene ønsker at benytte denne mulighed, frasiger de sig samtidig retten til en plads fra garantidatoen.

Ønsker forældrene en plads fra garantidatoen (en garantiplads), må de således tage imod den plads, kommunen kan tilbyde dem. Forældrene er ikke forpligtet til at tage imod en plads fra garantidatoen.

Brud på pasningsgarantien

278. Kan en kommune mod forventning ikke opfylde forpligtelsen til at anvise en plads i et dagtilbud i kommunen senest på den dato, hvor barnet skulle være garanteret optagelse (garantidatoen), og forældrene ønsker en plads i dagtilbud, foreligger der et brud på pasningsgarantien.

Bestemmelserne om brud på pasningsgarantien findes i dagtilbudslovens §§ 24 og 25.

§ 24. Hvis kommunalbestyrelsen ikke kan anvise en plads i et dagtilbud senest fra den dato, hvor barnet skal anvises en plads efter § 23, betragtes det som brud på pasningsgarantien.

Stk. 2. Overholder kommunalbestyrelsen ikke pasningsgarantien, skal kommunalbestyrelsen med virkning fra det tidspunkt, hvor pladsen skulle være til rådighed,

- 1) dække bruttodriftsudgifterne til en dagtilbudsplads i en anden kommune, jf. § 28,
- 2) dække udgifterne til en plads i en privatinstitution, jf. § 19, stk. 5, eller privat pasning, jf. § 80, eller
- 3) give tilskud til pasning af egne børn, jf. § 86.

Stk. 3. Tilskud efter stk. 2, nr. 2 og 3, kan maksimalt svare til kommunens gennemsnitlige bruttodriftsudgifter pr. plads for dagtilbud i kommunen til den pågældende aldersgruppe.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal give tilskud efter stk. 2., nr. 3, uanset om kommunalbestyrelsen i øvrigt giver tilskud til pasning af egne børn efter § 86, og uanset om tilskudsperioden er kortere end minimumsperioden, jf. § 88, stk. 3.

Stk. 5. Tilskud til forældre efter stk. 2 skal ydes indtil det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen kan tilbyde en plads, og forældrene er frigjort fra betaling for anden pasning efter stk. 2.

§ 25. Kommunalbestyrelsen har pligt til med virkning fra den 1. i den følgende måned efter brud på pasningsgarantien at hæve tilskuddet efter § 31 til mindst 78 pct. for alle børn i

dagtilbud i kommunen, indtil pasningsgarantien kan opfyldes, og kommunalbestyrelsen har fastsat nye tilskudsprocenter og egenbetalingsandele.

Stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen ikke efterlever stk. 1, skal kommunalbestyrelsen tilbagebetale det beløb til forældrene, som tilskuddet uretmæssigt ikke er blevet forhøjet med.

Stk. 3. I ganske særlige tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke kan tilbyde en plads inden for fristerne, kan kommunalbestyrelsen undlade at forhøje tilskudsprocenten uanset stk. 1, hvis kommunalbestyrelsen inden for yderligere 1 måned kan anvise en plads til barnet.

Konsekvenser af brud på pasningsgarantien

279. Bryder kommunalbestyrelsen pasningsgarantien, har det en række konsekvenser for kommunen både i relation til det konkrete barn og dets forældre, der ikke har fået tilbudt en plads inden for pasningsgarantien, og i relation til alle de forældre, hvis børn har en plads i et dagtilbud i kommunen.

I forhold til de børn som ikke kan få plads fra garantidatoen

280. Hvis kommunalbestyrelsen bryder pasningsgarantien, skal kommunalbestyrelsen tilbyde forældrene til de børn, der ikke kan få plads fra garantidatoen, følgende tre muligheder:

- At dække bruttodriftsudgifterne til en plads i dagtilbud i en anden kommune,
- At dække udgifterne til en plads i privatinstitution eller til privat pasning eller
- At give tilskud til pasning af egne børn

Som konsekvens af bruddet på pasningsgarantien skal kommunen således som udgangspunkt holde forældrene fri for betaling, og de almindelige regler om tilskuddets størrelse og forældrenes egenbetaling gælder således ikke ved brud på pasningsgarantien.

Plads i en anden kommune

281. Ved plads i en anden kommune dækker tilskuddet bruttodriftsudgifterne ved denne plads, så forældrene ingen udgifter får ved denne.

Plads i privatinstitution eller privat pasning

282. Hvis forældrene vælger en plads i en privatinstitution eller vælger at indgå aftale om privat pasning med et tilskud fra kommunalbestyrelsen, skal kommunalbestyrelsen dække udgifterne til pladsen eller den private pasning.

Ved en aftale om privat pasning kan tilskuddet maksimalt udgøre, hvad der svarer til kommunens gennemsnitlige bruttodriftsudgifter pr. plads i et dagtilbud til aldersgruppen.

Tilskuddet ydes indtil det tidspunkt, hvor kommunen kan tilbyde en plads, og forældrene med rimeligt opsigelsesvarsel kan frigøre sig fra betaling for en anden plads eller aftale om privat pasning.

Tilskud til pasning af egne børn

283. I tilfælde af brud på pasningsgarantien kan forældre også vælge et tilskud til pasning af egne børn. Retten til tilskud til pasning af egne børn i tilfælde af kommunalbestyrelsens brud på pasningsgarantien gælder, uanset om kommunalbestyrelsen generelt har besluttet at give tilskud til pasning af eget barn, og uanset om perioden, der ønskes tilskud til, er kortere end minimumsperioden på 8 uger. De øvrige betingelser, der efter reglerne om pasning af egne børn normalt skal være opfyldt, kræves fortsat opfyldt. Se nærmere herom i kapitel 20.

Konsekvenser i forhold til alle børn i dagtilbud i kommunen

284. Hvis en kommune bryder pasningsgarantien, skal kommunen med virkning fra den første dag i den følgende måned hæve tilskuddet til forældrenes egenbetaling til mindst 78 pct. for alle børn i dagtilbud i kommunen.

Pligten til at give forhøjet tilskud gælder således ikke kun i forhold til det eller de børn, der ikke kan få en plads fra garantidatoen, men for fastsættelse af tilskud til plads i alle dagtilbud.

Forhøjelsen af tilskuddet har virkning, indtil kommunen igen opfylder pasningsgarantien, og kommunen har fastsat nye tilskudsprocenter og egenbetalingsandele.

Hvis kommunen ikke hæver tilskuddet til forældrene, skal kommunen tilbagebetale det beløb til forældrene, som tilskuddet burde være blevet hævet med.

Undtagelse

285. Der kan opstå særlige tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke kan tilbyde en plads inden for fristerne og dermed bryder pasningsgarantien, men hvor kommunalbestyrelsen alligevel kan undlade at hæve tilskudsprocenten.

Disse helt særlige tilfælde er afgrænset til følgende situationer:

- Hvis der sker et for kommunen uventet fald i antallet af pladser, f.eks. som følge af opsigelse fra flere dagplejere på én gang.
- Hvis en institution må evakueres/flyttes af miljømæssige grunde, således at børnene skal overflyttes til andre dagtilbud og herved forsinkes muligheden for optagelse af nye børn.
- Hvis der opstår helt ekstraordinære situationer, som har direkte sammenhæng med administrationen af anvisningen af pladser, f.eks. it-nedbrud eller enkeltstående menneskelige fejl i forbindelse med administrationen af kommunens pladsanvisning.

Undladelse af at forhøje tilskudsprocenten uanset kommunens brud på pasningsgarantien forudsætter herudover, at kommunalbestyrelsen kan anvise en plads til barnet inden for én måned efter den dato, hvor pasningsgarantien blev brudt.

Følgende eksempler kan ikke begrunde, at kommunen kan fortsætte med at opkræve særlig forhøjet forældrebetaling, efter at pasningsgarantien er brudt, uanset at kommunen ikke kan forudse dette:

- Vedtagelse af ny lovgivning.
- Stigning i efterspørgslen som følge af tilflytning til kommunen.
- Højere fødselstal end forudsat eller lignende planlægningsmæssige forudsætninger.
- Svingende efterspørgsel hen over året.
- Forsinkelser af projekteret byggeri eller lignende

Optagelse i dagtilbud under den kommunale forsyning

286. Efter dagtilbudsloven har alle børn ret til at blive optaget i et dagtilbud indtil det tidspunkt, hvor de starter i skole (skolestart). Forældre til tosprogede børn, der ikke går i dagtilbud, og hvor mindst én af forældrene ikke er i beskæftigelse, har pligt til at lade deres barn optage i et sprogstimuleringsstilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen, hvis en sprogvurdering af barnet viser, at barnet har behov for opfølgning. Reglerne om optagelse hænger naturligt sammen med reglerne om pasningsgaranti.

Mens reglerne om pasningsgaranti handler om, hvornår et barn skal tilbydes en plads i dagtilbud, handler reglerne om optagelse i dagtilbud blandt andet om, hvem der har kompetencen til at optage børn i dagtilbud, i hvilke dagtilbud der kan ske optagelse, muligheden for at fastsætte retningslinjer for optagelse, hvordan optagelsen af barnet sker og optagelsestidspunkter.

Optagelseskompetencen

287. Det er kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor barnet og dets forældre bor, der har kompetencen til at træffe afgørelse om optagelse af barnet i dagtilbud omfattet af den kommunale forsyning. Det vil som udgangspunkt sige, at kommunen har kompetence til at træffe afgørelse om optagelse i forhold til kommunale daginstitutioner og den kommunale dagpleje, selvejende og udliciterede daginstitutioner, private dagplejere og puljeordninger. Der kan ikke optages og indskrives børn i dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af børn. Se nærmere om dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning af børn i kapitel 11.

Delegation af optagelseskompetencen

288. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at delegere kompetencen til at træffe afgørelse om optagelse helt eller delvist til de enkelte dagtilbud. For de kommunale dagtilbud følger dette af de almindelige forvaltningsretlige regler om delegation inden for den kommunale forvaltning. For selvejende og udliciterede daginstitutioner, puljeordninger og private dagplejere i kommunen, som ikke er en del af den kommunale forvaltning, er adgangen til delegation fastsat i dagtilbudsloven.

Optagelsen foregår på kommunens ansvar, og inden for de rammer kommunen har fastsat, og selvom kommunen har delegeret optagelseskompetencen til de enkelte dagtilbud, er kommunen stadig forpligtet til at sikre, at der er et samlet overblik over udbuddet og efterspørgslen i kommunen.

Det enkelte dagtilbud skal ved anvisning af pladser og administration af eventuelle ventelister følge de retningslinjer for optagelse, der er fastsat af kommunen, ligesom de enkelte dagtilbud i disse tilfælde er omfattet af de forvaltningsretlige regler om sagsbehandling. Se nærmere herom i kapitel 24.

Tidsmæssigt omfang af en plads i dagtilbud

289. Loven indeholder ikke krav om et bestemt tidsmæssigt omfang af en dagtilbudsplads. Kommunen kan ikke ved anvisning af en plads i et dagtilbud stille betingelse om, at pladsen tildeles for en bestemt periode.

Anslået sagsbehandlingstid

290. Det følger af retssikkerhedslovens § 3, stk. 2, som også gælder for dagtilbudsområdet, at kommunen skal fastsætte en generel frist for, hvor lang tid der må gå, fra der ansøges om plads i et dagtilbud, til der træffes afgørelse om optagelse. Hvis denne frist ikke kan overholdes, skal ansøgeren skriftligt have besked om, hvornår forældrene kan forvente en afgørelse. Fristen skal fastsættes indenfor rammerne af pasningsgarantien.

Se nærmere om retssikkerhedslovens anvendelse på dagtilbudsområdet i kapitel 24.

Retningslinjer for ansøgning og optagelse

291. Kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune skal fastsætte egne retningslinjer for ansøgning og optagelse af børn i dagtilbud og offentliggøre de fastsatte retningslinjer. Retningslinjerne udgør de rammer, hvorefter kommunens forvaltning inden for reglerne om pasningsgarantien afgør, hvilke børn der skal have pladser i hvilke dagtilbud. Retningslinjer for optagelse indeholder herudover blandt andet frister og formalia for ansøgning om en plads i dagtilbud.

Retningslinjerne kan med fordel indgå i kommunalbestyrelsens mål og rammer. Se nærmere herom i kapitel 5.

Retningslinjernes indhold

292. Retningslinjerne for optagelse i dagtilbud skal fastsættes ud fra kommunens lokale forhold og skal indeholde kommunalbestyrelsens retningslinjer for, hvordan kommunen inden for reglerne om pasningsgarantien optager og fordeler børn i dagtilbud. Det er kommunalbestyrelsen, der under iagttagelse af reglerne om pasningsgarantien, der selv fastlægger retningslinjerne for optagelse.

Grupper af børn kan ikke udelukkes

293. Retningslinjerne for optagelse af børn i dagtilbud skal være baseret på, at dagtilbud er for alle børn. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke fastsætte retningslinjer, der udelukker grupper af børn fra at få en plads i et dagtilbud.

Lighedsprincippet og forvaltningsretlige principper

294. Kommunalbestyrelsen skal ved fastsættelse af retningslinjer sikre, at disse er i overensstemmelse med forvaltningsretlige principper, herunder lighedsprincippet. Også ved den konkrete anvisning af plads skal der ske ligebehandling. Kommunen skal administrere optagelsen efter lovlige kriterier, hvilket indebærer, at kriterierne ikke må diskriminere visse grupper af børn.

Retningslinjerne fastsættes inden for rammerne af pasningsgarantien med henblik på den konkrete fordeling af børnene i dagtilbuddene og kan f.eks. indeholde retningslinjer om, hvilke dagtilbud børn kan skrives op til og om muligheden for at vente på eller at kunne overflyttes til en plads i et bestemt dagtilbud.

Retningslinjerne fastsættes ud fra lokale forhold og kan inden for rammerne af pasningsgarantien tage hensyn til eksempelvis:

- At søskende kan komme i samme dagtilbud.
- At børn, der på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller astma/allergi, har behov for en plads i et specielt indrettet dagtilbud.
- Børn henvist fra anden myndighed, speciallæge eller fra andre afdelinger/dagtilbud i kommunen.
- Sammensætning af børnegrupperne med hensyn til alder, køn og etnicitet.
- Dagtilbuddets geografiske placering i forhold til familiens bopæl, arbejdsplads med videre.
- Forældre tilknyttet arbejdsmarkedet, ledige forældre, der får arbejde og forældre, som er under uddannelse.
- Kontanthjælpsmodtagere, forsikrede ledige, revalidender med videre, der ikke umiddelbart kan komme i ordinært job, så de kan få tilbud om aktivering med videre og dermed støttes i en indslusning på arbejdsmarkedet.

Børn med særlige behov for en plads i dagtilbud

295. Kommunen kan i deres retningslinjer fastsætte, at der tages hensyn til børn med særlige behov for en plads i dagtilbud. For at fremme det tidligt forebyggende arbejde for børn er det vigtigt, at personer, som i deres arbejde møder børn, der har brug for støtte, gør kommunen opmærksom på, at barnet har behov for en plads i et dagtilbud. Der kan her være tale om oplysninger fra kommunens egne afdelinger/institutioner, f.eks. sundhedsplejersker, speciallæger og andre myndigheder.

Understøtte integration

296. Dagtilbuddet skal som led i formålsbestemmelsen understøtte integration i det danske samfund og har en særlig rolle i forhold til at sikre sprogstimulering, tidlig læring og introduktion til demokratiske værdier. Ved fastsættelse af retningslinjer for optagelse i dagtilbuddene bør kommunen derfor sikre en fordeling af børn i dagtilbuddene, der kan understøtte tilbuddenes integrationsmæssige rolle, herunder tosprogede børns sproglige stimulering.

Se nærmere om dagtilbuddenes rolle i forhold til integrationen af børn i kapitel 9.

Overgang mellem tilbud

297. Kommunalbestyrelsen bør ved fastsættelse af retningslinjerne tage stilling til, hvordan overgangen fra et dagtilbud til det efterfølgende aldersrelevante dagtilbud tilrettelægges. Dette er i tråd med den generelle formålsbestemmelse for dagtilbudsloven om at skabe sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene efter dagtilbudsloven. Se nærmere herom i kapitel 4.

Obligatorisk digital ansøgning om pladser i dagtilbud

Ansøgning om plads

298. Forældrenes ansøgning om optagelse til en plads i et dagtilbud skal indgives digitalt til kommunalbestyrelsen. Ansøgningen skal indgives via den digitale selvbetjeningsløsning, som stilles til rådighed af kommunalbestyrelsen.

I de tilfælde, hvor optagelseskompetencen er delegeret fra kommunalbestyrelsen til den enkelte selvejende eller udliciterede daginstitution eller private dagpleje, kan kommunalbestyrelsen efter aftale med den enkelte institution eller dagpleje beslutte, om ansøgninger om optagelse i dagtilbud skal sendes digitalt til kommunen eller til den enkelte daginstitution eller dagpleje.

En ansøgning om plads i et dagtilbud, der ikke indgives digitalt, vil blive afvist af kommunalbestyrelsen.

Dispensation fra krav om obligatorisk digital ansøgning

299. I udgangspunktet skal kommunen bistå forældrene med rådgivning og vejledning i forhold til at anvende kommunens digitale selvbetjeningsløsning. Der kan dog være tilfælde, hvor forældre eller en forælder ikke med vejledningshjælp fra kommunen kan anvende den digitale selvbetjeningsløsning på grund af særlige forhold.

Når der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke kan eller ikke må forventes at kunne ansøge om optagelse digitalt, skal kommunen anvise borgeren en anden måde at ansøge på end digitalt. Det er kommunen, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold.

Der skal i den forbindelse lægges vægt på borgerens beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom kommunen ud fra en

helhedsvurdering af borgeren må bedømme, om borgeren vil kunne foretage ansøgningen digitalt efter modtagelse af hjælp hertil.

Eksempler på særlige forhold

300. Særlige forhold kan for eksempel foreligge, hvor der er tale om borgere med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse samt demens, borgere, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte borgere, borgere med psykiske lidelser, hjemløse, borgere med sprogveskelligheder mv., hvor hjælp eller medbetjening fra kommunens side konkret vurderes ikke at være en egnet løsning.

Der vil således kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold, der gør, at forældre ikke kan ansøge om optagelse digitalt. Tilsvarende vil der også være forældre fra de nævnte grupper, der kan ansøge digitalt, og derfor skal ansøge digitalt. Særlige forhold vil eksempelvis også kunne foreligge, hvor en borger er indsat i fængsel eller institutionsanbragt og af den grund ikke har adgang til en computer eller lignende digital platform, hvorfor borgeren ikke kan ansøge om optagelse digitalt.

Udover særlige forhold hos borgeren kan der også forekomme helt særlige situationer, hvor omstændighederne ved ansøgningen eller kommunens forhold gør, at der ikke kan ansøges digitalt. Der kan eksempelvis være tale om, at kommunens digitale selvbetjeningssystem ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation. Tilsvarende vil kommunen eksempelvis kunne anviser borgeren en anden måde at ansøge på, hvis deres selvbetjeningssystem er ude af drift. Det er således sikret, at de pågældende forældre fortsat vil kunne benytte andre kanaler som f.eks. telefonisk kontakt til kommunen i forhold til ansøgning til en plads i dagtilbud.

Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, hvordan en ansøgning skal indgives i de tilfælde, hvor der ikke stilles krav om, at ansøgningen skal indgives digitalt.

Anvisning af en plads

301. Ved anvisning af plads i dagtilbud skal kommunalbestyrelsen anvende reglerne om pasningsgaranti samt kommunens retningslinjer for optagelse. De hensyn, som kommunen tager ved anvisning af plads, skal fremgå af kommunens retningslinjer for optagelse. Se nærmere herom i afsnittene ovenfor.

Ved anvisning af en plads skal der foretages en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns og den enkelte families behov. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke beslutte generelt at anviser f.eks. børn af forældre på barsel eller overførselsindkomst en deltidsplads, da det enkelte barn kan have et pædagogisk eller socialt behov for en fuldtidsplads.

Deltids- eller fuldtidsplads

302. Kommunen har i forbindelse med anvisning af en plads mulighed for at foretage en konkret vurdering af barnets daglige tidsmæssige behov for et dagtilbud og tilbyde barnet en deltids- eller fuldtidsplads i overensstemmelse hermed. Kommunen kan derfor ud fra en vurdering af barnets tidsmæssige behov for en plads beslutte, at barnet alene tilbydes en deltidsplads, selv om forældrene ønsker en fuldtidsplads.

Kommunen bør ved vurderingen af barnets tidsmæssige behov være opmærksom på, at der kan ske ændringer i familiens forhold, så unødvendige skift for barnet fra deltids- til fuldtidstilbud kan undgås.

Forældrenes ønsker

303. Forældre skal i forbindelse med ansøgning om en plads i dagtilbud have mulighed for at tilkendegive deres ønsker om optagelse i konkrete dagtilbud i hele kommunen. Dette gælder uanset, om der i et eller

flere dagtilbud i kommunen på ansøgningstidspunktet ikke er ledige pladser. Kommunen skal så vidt muligt tage hensyn hertil ved anvisning af en konkret plads.

Muligheden for at tilkendegive ønsker om konkrete dagtilbud gælder ligeledes dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen. Optagelsen og opskrivningen sker efter den pågældende kommunes retningslinjer for dette.

Ved anvisning af den konkrete plads er der hensyn, som kommunen bør have fastsat i deres retningslinjer, f.eks. hensyn til børn med udviklet astma og allergi og den geografiske placering af familiens bopæl og arbejdspladser set i forhold til de dagtilbud, der kan tilbydes plads i, således at der i videst muligt omfang tages hensyn til familiernes mulighed for at kunne skabe sammenhæng i hverdagen.

Kommunalbestyrelsen kan i retningslinjerne for optagelse fastsætte, hvilke hensyn der tages i forhold til f.eks. geografisk placering, børn med udviklet astma og allergi med videre, herunder kan der indgå retningslinjer for forældre, der i sådanne tilfælde afviser et tilbud. Hvis kommunen tilbyder en plads i dagtilbud omfattet af kommunens forsyning, har kommunen opfyldt pasningsgarantien, selv om forældrene afviser pladsen.

Anvisning af plads i dagpleje

304. På grund af dagplejens særlige forhold, herunder ikke mindst at dagplejen typisk foregår i et privat hjem, er der særlige forhold, der må tages i betragtning, når der anvises plads til et nyt barn. For at få et godt samarbejde mellem forældre og dagplejeren er det vigtigt, at der er god overensstemmelse mellem forældrenes og dagplejerens holdninger til barnet.

Ved anvisning af en plads i dagpleje vil der være hensyn, som bør veje tungere end andre, f.eks. hvis forældrene har ønsket plads i en dagpleje uden dyr under henvisning til, at deres barn har udviklet allergi eller astma. Såfremt der tages dette hensyn i kommunen, skal det fremgå af kommunens retningslinjer for optagelse.

Venteliste

305. Kommunen kan vælge at tilbyde forældrene mulighed for at forblive på ventelister til dagtilbud eller overflytning til andre dagtilbud, selv om barnet har fået en plads.

Når barnet er optaget i et aldersrelevant dagtilbud, har forældrene dog ikke krav på, at barnet fortsat står på venteliste til et andet tilsvarende tilbud, og barnet har ikke krav på at blive flyttet til et andet aldersrelevant dagtilbud, så længe det dagtilbud, som det opholder sig i, er beregnet til barnets aldersgruppe.

Det vil eksempelvis sige, at de børn, som er optaget i en dagpleje, ikke har krav på at blive flyttet til en vuggestue eller aldersintegreret institution, ligesom børn eksempelvis ikke har krav på at blive opskrevet og flyttet fra en børnehave til en anden i kommunen.

Oplysning om plads på venteliste

306. Forældre til et barn på en venteliste til et offentligt dagtilbud har krav på at få oplyst deres eget barns placering på ventelisten til et dagtilbud i kommunen. Dette følger af, at placering på en venteliste er en afgørelse omfattet af forvaltningsloven, og at forældrene som parter i sagen om deres barns placering kan få aktindsigt heri. Se nærmere om aktindsigt i kapitel 24.

Kommunen bør samtidig oplyse forældrene om, hvis der eventuelt efterfølgende kan opstå forskydninger på ventelisten, der kan have betydning for placeringen på listen.

Børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

307. Optagelse i almene dagtilbud af børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som skønnes at kræve støtte, behandles efter almindelig praksis i et tværfagligt sammensat visitationsudvalg i kommunen.

Visitationsudvalg

308. Visitationsudvalget kan, når det findes nødvendigt, indhente den nødvendige faglige bistand eller eventuelt suppleres med særligt sagkyndige, f.eks. fra de kommunale forvaltninger og institutioner, herunder de særlige lands- og landsdelsdækkende institutioner og de kommunale og statslige (VISO) specialrådgivninger.

Almindeligt eller særligt dagtilbud

309. Visitationsudvalget i kommunen vurderer, om barnet skal optages i et almindeligt dagtilbud efter dagtilbudsloven, herunder den konkrete placering, eller om barnet skal indstilles til optagelse i et særligt dagtilbud efter servicelovens regler.

Ved beslutningen om optagelse må der tages udgangspunkt i barnets og familiens samlede situation, herunder blandt andet funktionsnedsættelsens art og omfang, behandlingsbehovet, barnets psykiske og sociale ressourcer og muligheder, barnets alder og dets behov for samvær og kontakt med andre børn med samme funktionsnedsættelse, f.eks. andre blinde eller døve børn, forholdet til søskende med videre sammenholdt med institutionens forhold.

Det må ved optagelsen sikres, at barnets behandlingsbehov og muligheder for personlig udvikling tilgodeses. Hvis barnet ikke både fysisk, psykisk og socialt kan integreres i børnegruppen i et almindeligt dagtilbud, vil det for at sikre barnet de bedst mulige udviklingsbetingelser være hensigtsmæssigt at tilbyde det plads f.eks. i en handicapgruppe i tilknytning til et almindeligt dagtilbud eller i et særligt dagtilbud.

Beslutningen om optagelse må ske i nært samarbejde med forældrene.

Skal barnet integreres i et almindeligt dagtilbud, optages det efter de almindelige retningslinjer for optagelse i kommunen, medmindre barnet af sociale eller pædagogiske grunde har et særligt behov for optagelse i et dagtilbud, som kan begrunde en fravigelse af de almindelige principper for optagelse. Se nærmere om støtte til børn og unge i kapitel 7.

Retningslinjer for optagelse i selvejende og udliciterede daginstitutioner og privat dagpleje med optagelseskompetence

310. Selvejende og udliciterede daginstitutioner og privat dagpleje, der har fået delegeret optagelseskompetencen fra kommunalbestyrelsen, skal selv optage børn i institutionen eller dagplejen.

De skal også fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i institutionen eller i dagplejen. Formålet med offentliggørelsen af retningslinjerne er at sikre forældre, der ønsker deres børn optaget i en selvejende eller udliciteret daginstitution eller i privat dagpleje, information om tilbuddenes retningslinjer for optagelse af børn.

Fastsættelsen af retningslinjer og anvisning af børn bør ske i et tæt samarbejde mellem den kommunale forvaltning og institutionen eller den private dagpleje for at sikre, at pasningsgarantien overholdes, og at der sker en lige behandling af forældrene.

Retningslinjerne skal fastsættes inden for og i tråd med kommunalbestyrelsens retningslinjer for optagelse i dagtilbud under den kommunale anvisning, ligesom retningslinjerne ikke må være i strid med almindelige retsprincipper, herunder lighedsprincippet og forbuddet mod at diskriminere på grund af race, køn, religion og lignende. Der må således ikke fastsættes retningslinjer, der udelukker grupper af børn fra optagelse.

Selvejende og udliciterede daginstitutioner og privat dagpleje kan være oprettet med et specielt formål, der gør, at der kan gives fortrinsret til bestemte grupper af børn, f.eks. virksomhedsbørnehaver. Hvis dette er tilfældet, skal det fremgå af institutionens eller den private dagplejes vedtægter, ligesom det skal fremgå, hvordan pladserne tildeles i institutionen.

Børn af forældre, der tilhører det tyske mindretal, bør gives fortrinsret til pladser i mindretallets dagtilbud, forudsat at disse er oprettet som selvejende daginstitutioner eller privat dagpleje.

Rammerne for retningslinjerne for selvejende og udliciterede daginstitutioner og private dagplejere er i øvrigt de samme som for kommunens tilbud, som gennemgået ovenfor. Selvejende og udliciterede daginstitutioner og private dagplejere kan ikke afvise at optage børn, medmindre der ikke er plads i dagtilbuddet.

Optagelse i privatinstitutioner

311. Privatinstitutioner træffer selv afgørelse om optagelse og anviser plads i institutionen. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke træffe afgørelse om optagelse eller anviser plads i privatinstitutioner. Det forudsættes dog, at der er et samarbejde mellem privatinstitutionen og kommunen om indsatsen i privatinstitutioner i forhold til børn med behov for støtte.

Retningslinjer for optagelse af børn i privatinstitutioner

312. Privatinstitutioner skal som led i deres optagelseskompetence fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i privatinstitutionen. Retningslinjerne for optagelse i privatinstitutioner må ikke være i strid med almindelige retsprincipper, herunder lighedsprincippet og forbuddet mod at diskriminere på grund af race, køn religion og lignende.

En privatinstitution kan være oprettet med et specielt formål, der gør, at der kan gives fortrinsret til bestemte grupper af børn. Hvis dette er tilfældet, skal det også for privatinstitutioner fremgå af institutionens vedtægter, ligesom det skal fremgå, hvordan pladserne tildeles i institutionen.

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at privatinstitutionerne i kommunen gennem deres optagelsesregler sikrer samme rummelighed som i kommunens dagtilbud. Der kan ikke fastsættes optagelsesregler eller udvikles en praksis, der formelt eller reelt udelukker visse grupper fra optagelse i privatinstitution.

Privatinstitutioner er forpligtede til at optage børn, der ønsker en plads i privatinstitutionen og opfylder retningslinjerne for optagelse, medmindre der ikke er en ledig plads i institutionen.

Børn med særlige behov

313. Ønsker forældre til et barn med særlige behov, at barnet optages i en privatinstitution, og har privatinstitutionen ledige pladser, er institutionen som udgangspunkt forpligtet til at optage barnet.

Vurderer kommunalbestyrelsen i opholdskommunen, at barnet – selv om det tilbydes støtte – ikke vil kunne trives og udvikles i privatinstitutionen, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om at tilbyde

barnet en plads i et dagtilbud med støtte i kommunen eller i et særligt dagtilbud efter servicelovens regler og således afslå at yde tilskud til en plads i en privatinstitution.

Optagelse i dagtilbud i anden kommune

314. Efter dagtilbudslovens § 28 har alle børn adgang til at blive optaget i et dagtilbud i en anden kommune end deres opholdskommune fra det tidspunkt, hvor forældrene efter opholdskommunens retningslinjer har fået et tilsagn om tilskud fra opholdskommunen til brug for dagtilbuddet.

§ 28. Alle børn har adgang til at blive optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3, i en anden kommune end opholdskommunen fra det tidspunkt, hvor forældrene har fået tilsagn om et tilskud fra opholdskommunen til brug for dagtilbud, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at lukke ventelisten for optagelse af børn fra andre kommuner af kapacitetsmæssige årsager og under væsentlige hensyn til børn fra kommunen.

Stk. 3. Alle børn har i forbindelse med flytning til en anden kommune ret til at bevare en plads i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3.

Det er institutionskommunen, der skal sikre sig, at opholdskommunen har givet et tilsagn om tilskud til brug for dagtilbud, inden der træffes afgørelse om optagelse af et barn i et af institutionskommunens dagtilbud. Ligesom det påhviler institutionskommunen at sikre, at barnet optages på de korrekte vilkår med den deraf følgende korrekte forældrebetaling.

Børn fra andre kommuner bliver optaget i kommunens dagtilbud på de samme vilkår som børn, der er bosiddende i kommunen.

Kommunen har ikke forsyningsforpligtelse over for borgere fra andre kommuner. Det betyder blandt andet, at kommunen fortsat løbende skal foretage en kapacitetsvurdering og tilpasse antallet af dagtilbudspladser i kommunen til de lokale forhold i kommunen. Se nærmere om tilskud til en plads i et dagtilbud i en anden kommune i kapitel 13.

Børn med behov for støtte

315. Inden et barn optages i en plads i en anden kommune, skal der foreligge tilsagn fra barnets opholdskommune om fra hvilket tidspunkt, der kan ydes tilskud til pladsen. I forbindelse hermed forudsættes det, at opholdskommunen, hvis den har forudgående kendskab til barnet og/eller forældrene, oplyser, om barnet har behov for støtte. Det er dog institutionskommunen, der skal vurdere behovet for støtte og tildele støtten.

En kommune kan ikke afvise at optage børn fra andre kommuner med den begrundelse, at barnet er støttekrævende.

Lukning for optagelse på venteliste for børn fra andre kommuner

316. En kommune har mulighed for at lukke for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner af kapacitetsmæssige grunde og under væsentlige hensyn til børn med ophold i kommunen.

Lukning for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner kan ske i to tilfælde:

Når

- 1) Når antallet af udefrakommende børn på ventelisten overstiger 1 pct. af de børn, der er bosiddende i kommunen, og som er indskrevet i et dagtilbud i kommunen.
- 2) Når kommunen kan påvise, at de forventede ansøgninger fra familier med bopæl i andre kommuner inden for de følgende tre måneder vil give behov for øget kapacitet (f.eks. gennem etablering af ny daginstitution eller tilbygninger), eller at ventetiden vil blive så forøget, at kommunen ikke kan efterleve reglerne for pasningsgaranti.

Ved beregningen af procentsatsen i tilfælde 1, skal der rundes op til nærmeste hele tal.

Regneeksempel

I en kommune med 2.820 bosiddende indskrevne børn, kan kommunen beslutte at lukke for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner, når der er 29 (28,2 rundet op) udefrakommende børn på ventelisten.

Ventelisten kan opgøres i forhold til hele kommunens dagtilbud, aldersgrupper, distrikter og/eller i forhold til de enkelte institutioner. Ved dagtilbud forstås dagpleje, vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner. Dagtilbudspladser, som er forbeholdt bestemte grupper af børn, kan udelades i opgørelsen og undtages fra beslutning om lukning af ventelisten.

Kombination

317. De to kriterier for lukning for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner – henholdsvis 1 pct. og fremtidsudsigterne – kan kombineres. Hvis det f.eks. er småbørnsområdet, der vil komme til at opleve et voldsomt pres på grund af søgning udefra, og det vil medføre, at pasningsgarantien vil blive truet, kan kommunen beslutte at lukke for optagelse på ventelisten for små børn fra andre kommuner. Samtidig kan kommunen beslutte at bruge det andet kriterium i forhold til de større børn, hvilket betyder, at ventelisten er åben, indtil ansøgningerne udefra udgør 1 pct. af de indskrevne børn i den aldersgruppe med ophold i kommunen.

Retsvirkning

318. En beslutning om at lukke for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner og om forlængelse af lukningen har virkning fra det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen korrekt har indberettet beslutningen elektronisk på hjemmesiden www.ventelistelukning.dk, og lukningen er registreret på hjemmesiden. Ved en korrekt indberetning forstås, at kommunens til enhver tid gældende beslutning fremgår på www.ventelistelukning.dk.

Derudover skal kommunalbestyrelsen offentliggøre beslutningen om at lukke for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner lokalt i kommunen.

Forlængelse af beslutning om lukning for optagelse på ventelisten

319. Kommunens beslutning om at lukke for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner kan maksimalt vare 3 måneder. Hvis kommunen ønsker at forlænge lukningsperioden, skal den træffe en ny beslutning, som igen skal indberettes til www.ventelistelukning.dk for at få retsvirkning i forhold til borgerne.

Kommunen kan kun forlænge lukningen for optagelse på ventelisten for børn fra andre kommuner, så længe betingelserne for lukning stadig er opfyldt.

Ansvar for korrekt indberetning

320. Det er den enkelte kommunes ansvar at sikre, at de indberettede oplysninger på www.ventelistelukning.dk er i overensstemmelse med kommunens beslutning om lukning for optagelse på ventelisten i kommunen. Ved en uoverensstemmelse mellem oplysningerne på www.ventelistelukning.dk og kommunens beslutning, eventuelt offentliggjort på kommunens hjemmeside, er det oplysningerne på www.ventelistelukning.dk, der har retsvirkning.

Bevaring af plads ved flytning

321. Et barn har ret til at bevare en plads i dagtilbud, hvis barnet og dets forældre flytter til en anden kommune. Denne ret til at bevare en plads ved flytning til en anden kommune opretholdes, selvom ventelisten i øvrigt er lukket i den kommune, hvor barnet er i dagtilbud. Retten til at bevare en dagtilbudsplads er uafhængig af familiens situation.

Et barn, som har en plads i et dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen, har ikke en automatisk ret til oprykning til andre dagtilbud i den anden kommune, f.eks. fra vuggestue til børnehave, medmindre der er tale om en aldersintegreret institution, hvor oprykning sker automatisk, og hvor udgangspunktet er, at alle børn oprykkes inden for tilbuddet.

I de tilfælde, hvor et barn skifter opholdskommune og samtidig opretholder en plads i en anden kommune, skal tilskuddet til forældrenes egenbetaling gives af den nye opholdskommune umiddelbart fra det tidspunkt, hvor flytningen finder sted efter reglerne om plads i dagtilbud i anden kommune.

Opsigelse, flytning og udmeldelse

322. Den relevante bestemmelse om opsigelse, flytning og udmeldelse af dagtilbud findes i dagtilbudslovens § 29.

Opsigelse

323. Kommunen kan ikke opsig børn, der er optaget i dagtilbud. Dette gælder også midlertidig opsigelse, f.eks. fordi en eller begge forældre bliver ledige.

§ 29. Kommunalbestyrelsen kan ikke opsig børn, der er optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3, medmindre barnet tilbydes et andet tilsvarende dagtilbud eller et andet relevant tilbud.

Stk. 2. Privatinstitutioner kan ikke opsiges børn fra en plads i en privatinstitution, medmindre der er tale om ganske særlige tilfælde.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for udmeldelse af børn i dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21 stk. 2 og 3.

Stk. 4. Privatinstitutioner skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for udmeldelse af børn i institutionen.

Opsigelse i privatinstitutioner

324. Privatinstitutioner kan ikke opsiges et barn, der er optaget i institutionen, medmindre der er tale om ganske særlige tilfælde. Privatinstitutioner kan således eksempelvis ikke opsiges børn alene under henvisning til, at barnet kræver støtte efter dagtilbudslovens § 4, stk. 2.

Ganske særlige tilfælde, som berettiger til opsigelse kan være følgende, som ikke er udtømmende:

- Hensynet til barnets bedste
- I situationer, hvor det er åbenlyst, at et barn, der er optaget i en privatinstitution, ikke kan trives og rummes i den pågældende privatinstitution med den støtte, der kan gives efter dagtilbudsloven, kan privatinstitutionen af hensyn til barnets bedste opsiges barnet efter forudgående aftale med kommunen.
- Da kommunens pasningsgaranti til en plads i kommunens dagtilbud først indtræder tre måneder efter, der er ansøgt om en plads i dagtilbud, er det vigtigt, at kommunen og privatinstitutionen har et tæt samarbejde for at sikre, at barnet oplever en sammenhæng mellem overgangen fra privatinstitutionen til det nye dagtilbud, som barnet optages i, og at barnet får sine behov dækket.

Manglende forældrebetaling

325. Manglende forældrebetaling i en privatinstitution anses som et brud på en privatretlig aftale, som kan begrunde, at privatinstitutionen opsiger barnet. I de tilfælde kan forældrene søge kommunen om optagelse af barnet i et dagtilbud, som kommunen har anvisningsret til, efter de almindelige optagelsesregler.

I sådanne situationer kan der opstå en periode, hvor forældrene ikke har ret til en plads i et dagtilbud under den kommunale anvisning, indtil pasningsgarantien indtræder.

Kommunen bør være opmærksom på, at den manglende forældrebetaling i privatinstitutionen kan være en indikator på andre problemer i familien, som kan begrunde, at barnet bør tilbydes en plads i et kommunalt dagtilbud snarest efter ophør i privatinstitutionen. Det kan være hensynet til barnet selv eller eventuelt andre børn i familien.

Flytning

Dagtilbudsstrukturen

326. Kommunen kan i forbindelse med tilrettelæggelse eller ændring af dagtilbudsstrukturen flytte børn fra et dagtilbud til et andet alderssvarende og relevant tilbud inden for kommunes grænser. Se nærmere om »aldersrelevant dagtilbud« i afsnittet »Hvilke tilbud opfylder pasningsgarantien« i dette kapitel.

Forældre kan generelt ikke modsætte sig, at kommunen flytter barnet til et tilsvarende tilbud, da forældrene ikke har ret til eller krav på en plads i et bestemt dagtilbud. Dog er det væsentligt, at forældrene inddrages og orienteres.

Konflikter med forældre

327. Er der i et dagtilbud alvorlige samarbejdsproblemer mellem forældre til et barn og personalet i dagtilbuddet, er det kommunens ansvar som led i dens tilsynsforpligtelse at gøre en indsats for at medvirke til at få løst konflikten. Hvis det i ganske særlige tilfælde ikke er muligt at få løst problemerne, på trods af samarbejde med forældrene, kan det af hensyn til børnene – det være sig det pågældende barn eller de øvrige børn – være nødvendigt som en sidste løsning at flytte et barn til et andet dagtilbud.

Et barn med særlige behov

328. Kommunen kan flytte et barn fra et dagtilbud, hvis det vurderes, at dagtilbuddet, hvor barnet har plads, ikke kan tilbyde barnet den nødvendige støtte. Barnet bør i de tilfælde tilbydes enten en specialplads i et dagtilbud efter dagtilbudsloven eller en plads i et særligt dagtilbud efter serviceloven.

Afgørelse om flytning

329. Træffer kommunen afgørelse om en flytning, bør denne varsles i så god tid, at forældrene får mulighed for at overveje det nye tilbud og benytte sig af udmeldelsesfristen, hvis de ikke ønsker at modtage det nye tilbud.

Ophør

330. Kommunen kan beslutte, at et dagtilbud er forbeholdt en bestemt aldersgruppe. Når et barn når den øverste aldersgrænse for dagtilbuddet, ophører pladsen uden særligt varsel. Der er i denne situation ikke tale om opsigelse. Kommunen har dog mulighed for i en overgangsperiode at tilbyde børn at blive i dagtilbuddet, hvis der ikke umiddelbart kan tilbydes plads i et andet alderssvarende dagtilbud.

Ændring af aldersgrænsen

331. Hvis kommunen beslutter at ændre aldersgrænserne for de enkelte dagtilbud, gælder ændringen ikke for børn, der allerede er optaget i de pågældende dagtilbud på det tidspunkt, hvor beslutningen træffes, medmindre børnene får et andet aldersrelevant tilbud.

Udmeldelse af dagtilbud

332. Kommunen skal fastsætte og offentliggøre en frist for udmeldelse af et dagtilbud. Forældre med børn i dagtilbud kan udmelde børnene med et rimeligt varsel, der er fastsat af kommunen. Et rimeligt varsel for udmeldelse vil normalt være en måned til den 1. eller eventuelt den 15. i en måned.

Udmeldelse ved flytning fra kommune

333. Ved flytning fra et dagtilbud i en kommune til et dagtilbud i en anden kommune påhviler det forældrene at udmelde deres barn af dagtilbuddet i fraflytningskommunen. Udmeldelsen skal ske efter fraflytningskommunens retningslinjer. Sørger forældre ikke for at få udmeldt deres barn fra dagtilbuddet i fraflytningskommunen, og får de tildelt en plads i dagtilbud i tilflytningskommunen, opstår der en situation, hvor forældrene har en plads både i fra- og tilflytningskommunen og deraf følgende dobbelt egenbetaling.

Det er i denne situation forældrene, der selv skal afholde udgifterne til pladsen i fraflytningskommunen, indtil opsigelse er sket, og opsigelsesperioden er udløbet, ligesom hver af kommunerne betaler den kommunale andel af udgiften i egen kommune. Kommunen har derfor pligt til at offentliggøre retningslinjerne for udmeldelse og dermed gøre forældrene opmærksomme på fristerne for udmeldelse af deres barn fra dagtilbuddet.

Manglende brug af plads i dagtilbud

334. I situationer, hvor et barn over en længere periode ikke har gjort brug af en plads i et dagtilbud, kan kommunalbestyrelsen overveje, om dette kan opfattes som en tilkendegivelse af, at familien ikke vil gøre brug af pladsen. Kommunen bør i sådanne situationer først og fremmest tage en drøftelse med forældrene.

Herefter kan kommunen foretage en konkret vurdering af alle de forhold, der kan have betydning for familiens brug af pladsen, herunder barnets behov for en plads i et dagtilbud og barnets behov for kontinuitet. Hvis kommunen beslutter at meddele forældrene, at barnet anses for udmeldt af dagtilbuddet, er der tale om en afgørelse i forvaltningsretlig forstand, hvorfor kommunen må sikre sig, at forvaltningslovens regler er iagttaget. Se nærmere om forvaltningslovens regler i kapitel 24.

Privatinstitutioner

335. Det skal fremgå af privatinstitutionens vedtægter eller af en aftale mellem forældre og privatinstitution med hvilke varsler, henholdsvis forældrene og institutionen kan opsige aftalen. Nedlæggelse af en privatinstitution opfattes som en opsigelse af aftalen og de aftalte varsler skal derfor overholdes.

Kommunen har ifølge dagtilbudslovens § 4 pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i dagtilbud til børn. Dette indskrænkes ikke ved oprettelsen af privatinstitutioner. I forbindelse med opsigelse fra en privatinstitution er børn, der har været optaget i en privatinstitution, berettigede til en plads i en kommunal daginstitution inden for de gældende optagelsesregler i kommunen. Dette medfører, at barnet kan optages på kommunens venteliste og derefter tilbydes en plads inden for tre måneder.

Hvis privatinstitutionen går konkurs, eller på anden måde pludselig ophører, er kommunen forpligtet til at skaffe plads til børnene andre steder i de kommunale dagtilbud inden for de frister, som er fastsat af kommunen – dog senest på det tidspunkt hvor børnene vil være berettiget til en plads efter pasningsgarantien.

Udmeldelse af privatinstitutioner

336. Privatinstitutioner skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for udmeldelse af børn i privatinstitutionen. I tilfælde, hvor et barn er optaget i en privatinstitution og ønsker at overgå til en plads i f.eks. et kommunalt dagtilbud, er forældrene forpligtet til at overholde den rimelige frist for udmeldelse, som privatinstitutionen har fastsat.

Udmeldelse af privatinstitutioner ved flytning

337. I situationer, hvor en familie flytter til en ny kommune og samtidig opretholder en plads i en privatinstitution i fraflytningskommunen, er det forældrenes nye opholdskommune, der skal betale tilskuddene til privatinstitutionen i fraflytningskommunen umiddelbart fra det tidspunkt, hvor forældrenes flytning finder sted.

Tilskuddene skal beregnes efter §§ 36-38 i dagtilbudsloven om tilskud til privatinstitutioner.

Hvis forældrene ikke længere ønsker en plads i privatinstitutionen, har forældrene pligt til at udmelde barnet af privatinstitutionen efter de retningslinjer, som er fastsat af privatinstitutionen.

Hvis forældre ikke udmelder deres barn af privatinstitutionen i fraflytningskommunen, og forældrene samtidig får tildelt en dagtilbudsplads i ny opholdskommune, opstår en situation, hvor forældrene har en plads i et dagtilbud i både den tidligere og nye opholdskommune med deraf følgende dobbelt egenbetaling.

Det er i denne situation forældrene selv, der skal afholde egenbetalingen til såvel pladsen i privatinstitutionen i fraflytningskommunen som egenbetalingen for pladsen i ny opholdskommune, indtil udmeldelse har fundet sted, og opsigelsesperioden, som fastsat af privatinstitutionen, er udløbet.

Det vil samtidig være fraflytningskommunen, der skal betale tilskuddene til privatinstitutionen indtil, at opsigelsesvarslet er udløbet, ligesom ny opholdskommune skal betale den kommunale andel af pladsen i ny opholdskommune.

Udmeldelse i forbindelse med skolestart

338. Hvis en kommune har fastlagt skolestart til en bestemt dato, er privatinstitutionen forpligtet til at tage højde for denne dato ved fastsættelse af deres udmeldelsesfrist, idet kommunalbestyrelsen ikke har hjemmel i lov til at give tilskud til privatinstitutioner efter tidspunktet for barnets skolestart.

I tilfælde, hvor kommunen har fastlagt skolestart til at finde sted over en periode på f.eks. tre måneder, er kommunen forpligtet til at overholde den rimelige frist for udmeldelse, som privatinstitutionen har fastsat i sine retningslinjer for udmeldelse.

Privatinstitutionens fastsatte frist for udmeldelse kan dog aldrig fastsættes, så den rækker ud over datoen for den konkrete skolestart i kommunen.

Midlertidig udmeldelse

Garantiordning

339. Kommunen kan fastsætte retningslinjer om, at forældre, der midlertidigt tager deres barn ud af et dagtilbud, garanteres en plads til barnet, når forældrene igen ønsker det. Årsagen til den midlertidige udmeldelse kan f.eks. være barselsorlov, orlov til børnepasning eller den ene eller begge forældres ledighed.

Garanteret plads

340. Garantiordningen kan bestå i, at forældrene er sikret en plads til deres barn efter en bestemt periode, når en bestemt situation opstår, f.eks. at de får arbejde igen, eller når forældrene ønsker at gøre brug af pladsen igen. Pladsen kan være enten i det samme dagtilbud eller i et andet aldersrelevant tilbud.

Når den garanterede plads tages i brug igen, er der ikke tale om overspringelse på en eventuel venteliste. Det er frivilligt for kommunalbestyrelsen, om den vil etablere en sådan ordning i kommunen, ligesom det er frivilligt for forældrene at indgå i en sådan ordning. Garantiordningen kan tilbydes fra det tidspunkt, hvor der tilbydes en plads, det vil sige også inden barnet er startet i et dagtilbud.

Kapitel 13

Tilskud og forældrebetaling til dagtilbud og et sundt frokostmåltid

341. I dette kapitel beskrives reglerne om tilskud til en plads i dagtilbud og til et sundt frokostmåltid samt reglerne om forældrenes betaling for en plads i dagtilbud og et sundt frokostmåltid. Herudover beskrives reglerne for opgørelse af bruttodriftsudgiften for en plads i dagtilbud og et sundt frokostmåltid, hvor

bruttodriftsudgiften ligger til grund for beregning af forældrenes egenbetaling for dagtilbudspladsen og et sundt frokostmåltid.

Tilskudsformer

342. De forskellige tilskud til en plads er følgende:

- Grundtilskud (kommunalbestyrelsens almindelige tilskud).
- Tilskud til et sprogstimuleringsstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen
- Økonomisk fripladstilskud.
- Søskenetilskud.
- Behandlingsmæssigt fripladstilskud.
- Socialpædagogisk fripladstilskud.
- Ekstra tilskud til brug for dagtilbud over kommunegrænsen.
- Tilskud til et sundt frokostmåltid

Hertil kommer de lovfastsatte bygnings- og administrationstilskud til privatinstitutioner samt administrationstilskud til selvejende daginstitutioner.

Endeligt kan der være tilskud, der udbetales efter aftale mellem kommune og den pågældende institution eller efter aftale med en anden kommune. F.eks. tilskud til bygningsrelaterede udgifter og administrative udgifter til selvejende eller udliciterede daginstitutioner, der udbetales efter aftale.

I de følgende afsnit behandles de forskellige tilskudsformer.

Tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i daginstitution og dagpleje og et sundt frokostmåltid under den kommunale anvisning

343. Reglerne om kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i henholdsvis daginstitution og dagpleje under den kommunale forsyning findes i dagtilbudslovens §§ 31, 32, 33 og 34 og i bekendtgørelse om dagtilbud. Reglerne om forældrenes betaling og kommunens eventuelle tilskud til et sundt frokostmåltid findes i dagtilbudslovens § 32 a.

Dagtilbud under den kommunale forsyning er: Kommunale daginstitutioner, selvejende daginstitutioner, udliciterede daginstitutioner, kommunal dagpleje, herunder dagpleje til midlertidig pasning af børn og privat dagpleje. Se nærmere om hver af disse driftsformer i kapitel 11.

§ 31. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen skal give forældre et tilskud pr. barn til brug for dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2, i opholdskommunen.

Stk. 2. Tilskud og egenbetaling fastsættes på grundlag af dagtilbuddenes vedtagne budgetter.

§ 32. Tilskud efter § 31, stk. 1, til forældre med børn i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, skal udgøre mindst 75 pct. og forældrenes egenbetaling højst 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter opgjort efter stk. 2.

Stk. 2. Ved optagelse i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, fastsættes kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egenbetaling efter stk. 1 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter for ophold i daginstitutioner, jf. stk. 5, eksklusive udgifter til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, og ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse.

Stk. 3. Træffer kommunalbestyrelsen beslutning om, at et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen, jf. § 16 a, stk. 2, skal kommunalbestyrelsens tilskud udgøre mindst 75 pct. og forældrenes egenbetaling højst 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter, inklusive udgifter til et sundt frokostmåltid.

Stk. 4. Ved optagelse i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, hvor et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen, jf. § 16 a, stk. 2, fastsættes kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egenbetaling efter stk. 3 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter for ophold i daginstitutioner, jf. stk. 5, inklusive udgiften til et sundt frokostmåltid, og eksklusive ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse.

Stk. 5. Ved optagelse i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, beregnes kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egenbetaling efter stk. 2 og 4 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter for den enkelte daginstitution eller på grundlag af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter for daginstitutioner af samme type i kommunen

§ 32 a. I kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, afholder forældrene udgiften til frokostmåltidet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et tilskud til at nedbringe forældrenes betaling efter stk. 1.

Stk. 3. Ved optagelse i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt frokostmåltid fastsættes forældrenes betaling efter stk. 1 og kommunalbestyrelsens eventuelle tilskud efter stk. 2 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, eksklusive ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse.

Stk. 4. Ved optagelse i kommunale, selvejende eller udlicite-
rede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt fro-
kostmåltid beregnes forældrenes betaling efter stk. 1 og kom-
munalbestyrelsens eventuelle tilskud efter stk. 2 på grundlag
af de budgetterede bruttodriftsudgifter til et sundt frokostmåltid
efter § 16 a, stk. 1, for den enkelte daginstitution eller
på grundlag af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsud-
gifter til et sundt frokostmåltid for daginstitutioner af samme
type i kommunen.

Stk. 5. Forældrenes betaling efter stk. 1 og kommunalbesty-
relsens eventuelle tilskud efter stk. 2 fastsættes på grundlag af
kommunalbestyrelsens vedtagne budget for et sundt frokost-
måltid.

Stk. 6. Der opkræves ikke betaling efter stk. 1 for børn, der er
omfattet af § 16 a, stk. 2-4.

§ 33. Tilskud efter § 31, stk. 1, til forældre med børn i kom-
munal dagpleje efter § 21, stk. 2, skal udgøre mindst 75 pct.
og forældrenes egenbetaling højst 25 pct. af de budgettere-
de bruttodriftsudgifter, eksklusive ejendomsudgifter, herunder
husleje og vedligeholdelse.

Stk. 2. Ved optagelse i kommunal dagpleje efter § 21, stk. 2,
beregnes kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egen-
betaling efter stk. 1 på grundlag af de gennemsnitlige budget-
terede bruttodriftsudgifter for den kommunale dagpleje.

§ 34. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen skal til pri-
vat dagpleje give et tilskud pr. barn.

Stk. 2. Tilskud til privat dagpleje fastsættes af kommunalbe-
styrelsen, og forældrenes egenbetaling kan højst udgøre 25
pct. af den private dagplejes budgetterede bruttodriftsudgifter,
som aftalt med kommunalbestyrelsen.

Når et barn får en plads i et dagtilbud under den kommunale forsyning, yder kommunen et tilskud til udgiften for pladsen (grundtilskud), mens forældrene betaler et beløb i egenbetaling. Den samlede pris for en plads i et dagtilbud finansieres således som udgangspunkt dels ved et tilskud fra kommunalbestyrelsen og dels ved en egenbetaling fra forældrene.

Udgifter til daginstitutioner og dagpleje opgøres særskilt

344. Kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i henholdsvis daginstitution og en plads i dagpleje opgøres og beregnes særskilt.

Størrelsen af kommunalbestyrelsens tilskud

345. Kommunalbestyrelsens tilskud til en plads i daginstitution skal mindst udgøre 75 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn i en daginstitution eksklusiv udgifter til et sundt frokostmåltid ved driften af den enkelte daginstitution eller af de budgetterede gennemsnitlige bruttodriftsudgifter pr. barn ved driften af daginstitutioner af samme type i kommunen. Se nærmere om afgrænsning af typer i afsnittet »Hvad forstås ved type af daginstitutioner«, jf. pkt. 336.

For den kommunale dagpleje skal kommunalbestyrelsens tilskud pr. barn mindst udgøre 75 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter. Tilskuddet pr. barn beregnes på baggrund af de gennemsnitlige bruttodriftsudgifter pr. barn for den kommunale dagpleje, herunder dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning, som følge af midlertidigt fravær af kortere varighed hos børnenes egen dagplejer.

Kommunalbestyrelsens tilskud til daginstitutioner og dagpleje udbetales ikke direkte til forældrene, men skal benyttes til driften af dagtilbuddet.

Hvad forstås ved type af daginstitutioner

346. Med type forstås de daginstitutioner, som den enkelte kommune har målrettet til specifikke aldersgrupper af børn, f.eks. børn i alderen 0-2 år (vuggestuer) henholdsvis børn i alderen 3 år – skolestart (børnehaver). Aldersintegrerede daginstitutioner er ikke en selvstændig type, og bruttodriftsudgifterne skal derfor opgøres på relevante aldersgrupper svarende til vuggestue og børnehave, hvis kommunen anvender den gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgift ved driften af dagtilbud pr. barn af samme type.

Hvis kommunen i budgettet har differentieret driftsudgiften pr. barn afhængig af barnets alder (et beløb pr. barn i en specifik aldersgruppe), skal dette afspejles i de takster og tilskud, som kommunen fastsætter for en plads i dagtilbud. Det vil sige, at kommunen i dette tilfælde skal opgøre takster og tilskud for børn i aldersgruppen 0-2 år og opgøre takster og tilskud for børn i aldersgruppen 3 år – skolestart. Hermed følges princippet om, at der som udgangspunkt er sammenhæng mellem den ydelse, som barnet modtager og forældrenes betaling heraf.

Enhedstakster

347. Det er kommunalbestyrelsen, som beslutter, om tilskudsprocenten skal være den samme for alle aldersgrupper.

Hvis kommunen ønsker, at forældrenes egenbetaling (taksten) for en plads i dagtilbud skal være den samme for alle 0-6 årige børn i kommunen, kan kommunalbestyrelsen anvende forskellig tilskudsprocent til de enkelte aldersgrupper og dermed opkræve samme takst på tværs af aldersgrupper, idet forældrenes egenbetaling aldrig må overstige 25 pct. for hver af de fastsatte aldersgrupper.

Forældrenes egenbetaling

Forældrenes egenbetaling til en plads i daginstitution

348. Forældrenes betaling for en plads i daginstitution til børn i alderen fra 0 år og frem til skolestart må højst udgøre 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn ved driften af den enkelte daginstitution eller af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter ved driften af daginstitutioner af samme type i kommunen. Se afsnittet »Hvad forstås ved type af daginstitutioner« tidligere i dette kapitel for nærmere om, hvad der forstås ved type.

Kommunalbestyrelsen kan herudover beslutte, at forældrenes egenbetaling (og kommunens tilskud) inden for den/de enkelte typer skal fastsættes, så den varierer med børnenes alder. Kommunalbestyrelsen kan anvende forskellig tilskudsprocent, hvor forældrenes egenbetaling dog aldrig må overstige 25 pct. for

hver af aldersgrupperne. Beslutter kommunalbestyrelsen dette, skal de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter for den pågældende aldersgruppe anvendes ved beregningen af forældrenes egenbetaling (og kommunens tilskud) til aldersgruppen samt ved beregningen af tilskud til en plads i anden kommune og tilskud til privatinstitutioner.

Forældrenes egenbetaling til en plads i dagpleje

349. Forældrenes betaling for en plads i dagpleje til børn i alderen fra 0 år og frem til skolestart må højst udgøre 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagpleje.

For den kommunale dagpleje beregnes forældrenes egenbetaling på baggrund af de gennemsnitlige bruttodriftsudgifter for den kommunale dagpleje, herunder dagpleje, der anvendes til midlertidig pasning, som følge af midlertidigt fravær af kortere varighed hos børnenes egen dagplejer.

Inden for disse rammer kan kommunalbestyrelsen beslutte, om kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling skal opdeles på aldersgrupper, idet forældrenes egenbetaling aldrig må overstige 25 pct. for hver af aldersgrupperne.

Skolestart

350. Der henvises til vejledningens indledning for definition af begrebet skolestart. I relation til betaling for en plads i et tilbud omfattet af dagtilbudsloven, kan skolestart tidligst regnes fra den 1. maj i det år, hvor barnet overgår til skoleregi. Overflyttes et barn således til fritidshjem tidligere end 1. maj i det kalenderår, hvor barnet begynder i skolen, skal forældrenes egenbetaling frem til 1. maj fastsættes på baggrund af bruttodriftsudgiften for pladsen i fritidshjem med en maksimal egenbetalingsandel på 25 pct.

Grundprincipper for forældrebetaling

351. Grundprincipperne i forældrebetalingsreglerne er:

- At der som udgangspunkt er sammenhæng mellem den ydelse, man modtager og betalingen heraf.
- At der inden for typerne af dagtilbud (vuggestue og børnehave) kan fastsættes betaling efter barnets alder under hensyn til udgifterne til den pågældende aldersgruppe. Se nærmere om type i afsnittet »Hvad forstås ved type af daginstitutioner«.
- At betalingen fastsættes, så det er gennemskueligt for forældrene, hvilket betalingsprincip der anvendes.
- At lige tilfælde behandles ens, det vil sige, at forældre med børn i samme aldersgruppe i daginstitution eller dagpleje betaler det samme for den samme ydelse.

Forældrebetaling ved en halvtids-/deltidsplads eller ved brug af familiefleksordninger

352. Forældrebetalingsandelen for den benyttede plads i dagtilbud kan ikke overstige den maksimale forældrebetalingsandel på 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter. Det gælder, uanset om kommunen tilbyder pladsen som fuldtidsplads, halvtids-/deltidsplads, familiefleksordning eller anden form for timebaseret tilbud til forældrene. Kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling skal således afspejle udgifterne ved den benyttede plads. Dette kan dog godt resultere i forskellige modeller, således kan betalingen f.eks. bestå af en basisbetaling, der dækker generelle forhold som er uafhængige af tidsforbruget (forældremøder, udarbejdelse af læreplan med videre) og en forældrebetaling, der dækker udgifterne til de forbrugte timer.

Halvtids-/deltidspladser kan i relation til forældrebetaling ikke betragtes som en selvstændig dagtilbudstype. Det samme gælder for familiefleksordninger. Se nærmere om type i afsnittet om »Hvad forstås ved type af daginstitutioner« tidligere i kapitlet.

Se nærmere om forskellen mellem halvtids-/deltidspladser og familiefleksordninger i kapitel 10.

Udgifter pr. barn

353. Ved opgørelsen af »de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn« skal summen af forældrebetalingen og tilskuddet pr. barn efter dagtilbudslovens § 32 afspejle de reelle udgifter pr. barn. Ved opgørelsen af antallet af pladser i tilbuddet, skal der ud over kapaciteten tages hensyn til den forventede søgning over året. Det antal pladser, der indgår i beregningen af »bruttodriftsudgiften pr. barn«, skal derfor svare til den forventede belægning over året, dvs. det antal børn, der på helårsbasis forventes at benytte kommunens daginstitutioner eller dagpleje.

Ved kommunalbestyrelsens vurdering af belægningen må der ud over kapaciteten tages hensyn til forventninger om den faktiske søgning i løbet af året, bl.a. på baggrund af den forventede udvikling i børnetallet i kommunen og forventninger til ændret andel af de enkelte årgange, der efterspørges en plads til. Da det er de budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn, der skal lægges til grund for forældrebetalingen, må der ved beregningen af forældrebetalingen benyttes samme opgørelsesmetode af pladsantallet, som er lagt til grund ved udarbejdelsen af dagtilbuddenes budgetter. Dette gælder både ved fastlæggelse af budgetterede udgifter og budgetterede pladstal for det kommende år og ved eventuelle ændringer i de budgetterede udgifter og budgetterede antal pladser i løbet af året.

Regulering af tilskud og forældrenes egenbetaling

354. Kommunalbestyrelsen kan regulere tilskud og forældrenes egenbetaling for dagtilbud løbende hen over året. Ændres de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter i løbet af året, følger det af dagtilbudslovens § 31, at der samtidig skal fastsættes tilskud og egenbetaling pr. barn i forhold til det nye budget.

Forældrebetalingen og det kommunale tilskud fastsættes således på et retvisende grundlag både ved vedtagelse af budgettet for det kommende år og ved eventuelle senere ændringer, uanset om disse medfører stigninger eller fald i tilskud og forældrebetaling.

Ved ændringer af forældrenes egenbetaling og kommunens tilskud i løbet af året, skal kommunalbestyrelsen varsle ændringen senest 3 måneder før, at ændringen får virkning. Sker ændringen i tilknytning til vedtagelsen af det kommende års budget, skal der varsles senest 1 måned før, at ændringen får virkning.

Forældrenes egenbetaling for en plads efterreguleres ikke som følge af en eventuel forskel mellem de budgetterede og de faktiske bruttodriftsudgifter pr. barn.

Løft over forældrebetaling

355. Dagtilbudsloven og bekendtgørelse om dagtilbud gør endeligt op med reglerne for fastsættelse af forældrebetalingen. Betalingsreglerne sætter den øvre grænse for, hvad en kommune kan opkræve i forældrebetaling. Reglerne om forældrebetaling kan således ikke fraviges, uanset om forældrene »frivilligt« måtte ønske at betale mere. Udgangspunktet er, at der ikke kan opkræves ekstrabetaling fra forældrene.

Beregningsgrundlaget for kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egenbetaling

356. Kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling i såvel daginstitutioner som dagpleje baseres på de budgetterede bruttodriftsudgifter ved driften af daginstitutioner eller dagpleje i kommunen.

Bruttodriftsudgift

357. Kommunens bruttodriftsudgift er den samlede udgift ved at drive henholdsvis daginstitutioner og dagpleje før indtægter fra forældrenes egenbetaling for en plads i dagtilbud. I de budgetterede bruttodriftsudgifter kan kommunen alene medtage udgifter, der vedrører selve driften af dagtilbud.

Aktiviteter og ydelser der er en integreret del af dagtilbuddets virksomhed

358. Udgifter til ydelser eller aktiviteter, der må anses for at være en integreret del af dagtilbuddets virksomhed, udgør en del af udgifterne til dagtilbuddets drift og kan derfor indregnes i kommunalbestyrelsens bruttoudgifter for driften af dagtilbud. Udgifterne indgår i grundlaget for beregning af forældrebetalingen på højst 25 pct. af de budgetterede bruttodriftsudgifter og kommunens tilskud på mindst 75 pct. af bruttodriftsudgifterne. Betalings- og tilskudsreglerne åbner således ikke mulighed for, at der i dagtilbuddet kan opkræves særskilt forældrebetaling for sådanne ydelser eller aktiviteter.

Udgifter til et sundt frokostmåltid, jf. dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, kan ikke indregnes i de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i en daginstitution, men skal opgøres og betales særskilt. Kommunalbestyrelsen kan dog, jf. dagtilbudslovens § 16, stk. 2, beslutte, at et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen i alle kommunens daginstitutioner eller til bestemte aldersgrupper, og såfremt dette er gældende, skal udgifterne til et sundt frokostmåltid indregnes i de budgetterede bruttodriftsudgifter.

Som en integreret del af dagtilbuddets virksomhed betragtes som minimum de aktiviteter og de ydelser, der skal til for, at dagtilbuddet opfylder dagtilbudslovens formålsbestemmelser for dagtilbud, jf. §§ 1 og 7, bestemmelserne om støtte jf. § 4, pædagogiske læreplaner, jf. § 8 m.v.

Aktiviteter, der må anses for at udgøre en integreret del af dagtilbuddets virksomhed, kan eksempelvis være diverse planlagte arrangementer såsom svømning eller rytmik samt andre pædagogiske aktiviteter. Eller det kan være ydelser i form af ekstra hjælp i dagtilbuddet efter dagtilbudslovens regler om støtte. Eksemplerne er ikke udtømmende.

Opgørelse af de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i daginstitution

359. Den enkelte kommunalbestyrelse kan beslutte, om de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i daginstitution skal opgøres som de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter ved driften af daginstitutioner af samme type i kommunen eller som budgetterede bruttodriftsudgifterne ved driften af den enkelte daginstitution. Dette gælder alene for opgørelse af de budgetterede bruttodriftsudgifter for kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner. De budgetterede bruttodriftsudgifter opgøres, uanset hvilken måde kommunalbestyrelsen vælger, på grundlag af daginstitutionernes budgetter for driften.

Gennemsnitstakster for en plads i daginstitution

360. Vælger en kommune at opgøre de budgetterede bruttodriftsudgifter som de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn ved daginstitutioner af samme type i kommunen, er det dette beløb, som forældrebetalingen på maksimum 25 pct. og kommunens tilskud på minimum 75 pct. beregnes på grundlag af. Ved denne opgørelsesmåde er størrelsen af tilskuddet og forældrebetalingen variabelt med de gennemsnitlige bruttoudgifter ved driften af alle kommunens daginstitutioner af samme type. Der tales om gennemsnitstakster.

Institutionsbestemte takster for en plads i daginstitution

361. Hvis kommunalbestyrelsen opgør de budgetterede bruttodriftsudgifter på grundlag af driften af den enkelte daginstitution, beregnes forældrebetalingen og kommunens tilskud separat for børnene i den

enkelte daginstitution på grundlag af den konkrete daginstitutionens budgetterede bruttodriftsudgifter. Der tales om institutionsbestemte takster.

Opgørelse af de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagpleje

362. Opgørelse af de budgetterede bruttodriftsudgifter for en plads i dagpleje sker på baggrund af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter for den kommunale dagpleje.

Hvad kan indgå i beregningsgrundlaget for en plads i daginstitution eller dagpleje

363. Det er alene udgifter til driften af daginstitutioner eller dagpleje, der kan og skal indgå i bruttodriftsudgiften – som er beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling og kommunens tilskud.

Ved vurderingen af, om en udgift kan og dermed skal indgå i bruttodriftsudgiften, må man derfor se på formålet med udgiften. Det har således ingen betydning i forhold til beregning af forældrebetalingen, om opgaven bliver varetaget i kommunen eller i dagtilbuddet. Det afgørende er, hvilken karakter opgaven har. Der skelnes blandt andet mellem:

- Udgifter til dagtilbuddets drift, som kan indregnes. Det er udgifter, der vedrører udførelsen af den pædagogiske opgave og derfor vedrører drift og udvikling af dagtilbuddets kerneopgaver.
- Udgifter til myndighedsopgaver, som ikke kan indregnes. Det er f.eks. udgifter til tilsyn, tildeling af pladser, udgifter til sprogvurdering efter dagtilbudsloven, tildeling af fripladstilskud, søskendetilskud med videre.

Det er ikke muligt at give en udtømmende opremsning af alle de enkelte udgiftsposter, der kan forekomme på kommunernes budgetter. Den følgende oversigt er derfor alene at betragte som vejledende retningslinjer for, hvordan der skal sondres mellem udgifter, der kan eller ikke kan indregnes. Hvis det vurderes, at en udgift kan indgå, skal den indregnes i bruttodriftsudgiften.

Anlægsudgifter og ejendomsrelaterede udgifter

364. Anlægsudgifter og ejendomsrelaterede udgifter, der kan indgå i beregningsgrundlaget:

- Løbende nyanskaffelser af inventar, når anskaffelsen ikke sker i forbindelse med nybygning eller om- og tilbygning af dagtilbud.
- Nyanskaffelser, der er børnerelaterede, såsom legeredskaber, borde og stole med videre.
- Løbende driftsudgifter vedrørende den faste ejendom, herunder forbrugsafgifter vedrørende ejendommen såsom udgifter til renovation, vand, vandafledningsafgift, el, gas, varme med videre.
- Løbende driftsudgifter ved busbørnehaver, f.eks. til benzin, vask og lignende.
- Forsikring, der ikke vedrører ejendommen, som f.eks. arbejdsulykkesforsikring med videre.
- Udgifter til renholdelse, vask, vinduespolering og lignende renholdelse – herunder kan vask på vaskeri eller anskaffelse af vaskemaskine indgå.
- Udgifter til almindelig daglig vedligeholdelse af daginstitutionerne med små reparationer og lignende både af udendørsarealer og indvendig vedligeholdelse.

Anlægsudgifter og ejendomsrelaterede udgifter, der ikke kan indgå i beregningsgrundlaget:

- Anlægsudgifter, herunder udgifter til om- og tilbygninger og alle vedligeholdelsesudgifter i umiddelbar forbindelse hermed. Herunder indgår blandt andet udgifter til installationer i fast forbindelse med dagtilbuddets ejendom, f.eks. varmeanlæg, tilslutning til fjernvarme og større antenneanlæg. Anskaffelse af fast inventar i forbindelse med dagtilbuddets ibrugtagning og supplerende indkøb af sådant inventar i tiden til og med udløbet af det første hele regnskabsår efter dagtilbuddets åbning. Der er således primært tale om udgifter i tilknytning til etablering og montering af en daginstitution.
- Renter og afdrag i fast ejendom.

- Husleje.
- Driftsudgifter vedrørende fast ejendom såsom afgifter, moms og forsikringer.
- Udgifter til ordinær og ekstraordinær vedligeholdelse af de fysiske rammer, det vil sige, når der er tale om egentlige ejendomsvedligeholdelser såvel indvendige som udvendige. Ordinær indvendig vedligeholdelse kan eksempelvis være arbejder, som har karakter af renovering eller egentlige vedligeholdelsesarbejder. Heroverfor kan almindelig daglig vedligeholdelse, som kan indgå i beregningsgrundlaget, eksempelvis være arbejder som små reparationer. Eksemplerne er ikke udtømmende.
- Anskaffelse af bus til udflytterbørnehaver samt vedligeholdelsesudgifter til bussen, som betragtes på linje med vedligeholdelse af ejendomme.
- Leasing af bus til udflytterbørnehave, som anses for at modsvare ejendomsudgift eller huslejeudgift.

Lønudgifter

365. Løn med videre til medarbejdere udgør en stor post på dagtilbuddenes budgetter og er langt den største andel af de udgifter, der kan indgå i bruttodriftsudgiften, som er beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling. Som lønudgifter kan medregnes:

- 1) Udgifter både til fastansatte og til vikarer i dagtilbuddene.
- 2) Udgifter til støtte til et barn, når støtten gives med hjemmel i dagtilbudsloven og ikke har karakter af individuel behandling.
- 3) Efteruddannelse/kurser til pædagogisk personale og andet personale ansat på institutionen.

Lønudgifter til personale i dagpleje og daginstitutioner indgår, uanset om de benyttes til det enkelte dagtilbud eller er samlet i en central pulje. På områder, hvor der er statslig refusion for lønudgifter, kan kun de kommunale udgifter indregnes. F.eks. i forbindelse med barsel og sygdom, løntilskudsjob, fleksjob med videre.

Udgifter til støtte

366. Støtte efter dagtilbudsloven kan antage flere forskellige former. Den kan eksempelvis tilrettelægges som ekstern støtte, det vil sige at eksperter/støttepædagoger udefra er tilknyttet et barn i et dagtilbud i et antal timer pr. uge. Støtten kan også etableres i form af særlige ressourcepersoner eller særligt efteruddannede personer i dagtilbuddet. Der kan også i kommunen etableres et »udrykningshold« e.l., der vejleder det faste personale i dagplejen og daginstitutionerne. Eksemplerne er ikke udtømmende.

I det omfang, der ydes støtte til enkelte børn eller grupper af børn i dagtilbud, og støtten er hjemlet i dagtilbudsloven og finder sted som en integreret del af dagtilbuddets almindelige drift og ikke har et individuelt behandlingsmæssigt sigte, kan udgiften til støtte indgå i beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling. Støttefunktioner, der har karakter af egentlig behandling til et barn, kan dog ikke indregnes i beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling.

Udgifter til børn, der ydes efter anden lov, f.eks. servicelovens bestemmelser om særlig støtte til børn og unge efter servicelovens § 52, eller folkeskolelovens § 4, kan ikke indregnes i beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling.

Sprogvurdering og sprogstimulering til 3-årige børn

Sprogvurdering

367. Udgiften til sprogvurderinger efter dagtilbudsloven er omfattet af reglen i dagtilbudslovens § 98, stk. 2, som fastsætter, at kommunen afholder alle udgifter til en opgave efter dagtilbudsloven, med mindre andet er fastsat i lovens bestemmelser.

Sprogvurderingen er derfor ikke en del af den almindelige drift i et dagtilbud og kan derfor ikke indgå i beregningsgrundlaget for kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling. Kommunen skal derfor være opmærksom på, at udgiften til sprogvurdering ikke indgår i de driftstilskud, der beregnes ud fra regelfastsatte kriterier som f.eks. valg af plads i dagtilbud i anden kommune, ved valg af plads i en privatinstitution samt ved beregning af minimumsgrænsen for tilskud til privat pasning.

Opfølgning på sprogvurdering

368. I det omfang sprogstimulering i forhold til grupper af børn eller enkelte børn sker som en integreret del af dagtilbuddets almindelige drift og ikke har et individuelt behandlingsmæssigt sigte, kan udgiften til sprogstimulering indgå i beregningsgrundlaget for kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling.

Opfølgning på sprogvurderingen som gives efter folkeskolelovens regler om specialpædagogisk bistand kan ikke indgå i beregningsgrundlaget for kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling.

Børn der ikke er indskrevet i dagtilbud

369. Eventuelle udgifter til sprogstimulering til børn, der ikke er indskrevet i dagtilbud, kan ikke indgå i beregningsgrundlaget for kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i et dagtilbud. Dette gælder også i tilfælde, hvor sprogstimuleringen fysisk er placeret i dagtilbuddet.

Pensionsopsparinger

370. Udgifter til pensionsopsparing indgår på samme måde som anden aflønning, herunder løn og kan derfor indgå i beregningsgrundlaget.

Reglen om, at der ikke kan ske efterregulering af udgifter, se afsnittet »Forældrebetaling for et år ad gangen« i dette kapitel, betyder for tjenestemandspensioner såvel som pensioner til overenskomstansatte, at det alene er opsparing til pension knyttet til den arbejdstid, der udføres i årets løb, der kan medtages i beregningsgrundlaget for det aktuelle år.

Tolkeudgifter

371. I det omfang tolkebistand er en integreret del af børnearbejdet og nødvendig for at kunne udføre den pædagogiske opgave med barnet, kan udgiften indregnes i beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling. Der kan således ikke indregnes udgifter i forbindelse med tolkebistand, der hører under kommunens generelle vejledningsforpligtelse, herunder f.eks. i forbindelse med ansøgning om optagelse i et dagtilbud.

Børnerelaterede udgifter

Øvrige udgifter knyttet til hverdagen i dagtilbuddene

372. Det beløb, dagtilbuddet får til aktiviteter med videre, er direkte driftsudgifter, som kan indregnes. Der kan være tale om udgifter til beskæftigelsesmaterialer, IT-udstyr til børnenes aktiviteter, legeredskaber, legetøj, bøger og lignende. Udgifter knyttet til hygiejniske forhold som vask, bleer, sæbe m.v. kan også indregnes.

Almindelig transport af barnet mellem hjem og til og fra dagtilbud er ikke en del af dagtilbudsydelsen og dækkes derfor fuldt ud af forældrene. Transport som led i aktiviteter med børnene under opholdet i dagtilbuddet kan indregnes, f.eks. udgifter til klippekort.

Moms

373. Kommunalbestyrelsens tilskud og forældrenes egenbetaling til dagtilbud opgøres inklusiv merværdi-afgift (moms). Ved beregning af forældrebetaling er det momsen af de udgiftstyper, som kan indregnes i forældrenes egenbetaling, der indgår. Momsbærende poster vedrørende f.eks. ejendomsudgifter kan ikke indgå.

Rådgivning

374. Efter serviceloven har kommunerne en generel forpligtelse til at give rådgivning til borgerne. Kommunen skal således sørge for, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Kommunen er samtidig forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde rådgivning til enhver, der på grund af særlige forhold må antages at have behov for det. Denne form for rådgivning efter serviceloven afholdes af kommunen, også i tilfælde hvor rådgivningen ydes i tilknytning til børns ophold i dagtilbud.

Den kommunale myndigheds rådgivning om dagtilbuddenes opgaver er en kommunal opgave. Udgiften hertil afholdes af kommunen og kan derfor ikke indgå i beregningsgrundlaget for forældrebetalingen og kommunens tilskud – de budgetterede bruttodriftsudgifter.

Tilsyn

375. Kommunalbestyrelsen skal efter dagtilbudsloven føre tilsyn med de forhold, som børn og unge under 18 år i kommunen lever under. Kommunalbestyrelsen har efter lov om retssikkerhed og administration på det sociale område samtidig pligt til at føre tilsyn med løsningen af de kommunale opgaver. Tilsynsforpligtelsen gælder både i forhold til de opgaver, som udføres af kommunens ansatte, og i forhold til opgaver, som udføres for kommunen af private.

Tilsynet har blandt andet til formål at sikre kvaliteten af de kommunale serviceydelser. Udgiften til denne tilsynsopgave afholdes efter dagtilbudslovens § 98 af kommunen og kan derfor ikke medregnes i de budgetterede bruttodriftsudgifter – beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling og kommunens tilskud.

Administration

376. Kommunalbestyrelsen skal efter dagtilbudslovens § 98 afholde udgifterne til administration. Som eksempler på administrationsudgifter vedrørende dagtilbud, som skal afholdes af kommunen, kan nævnes:

- Lønadministration.
- Bogføring, regnskab og revision.
- Pladsanvisningen/visitation samt udgifter til generelt informationsmateriale til forældre, herunder porto og trykning.
- Administrationstilskud til selvejende daginstitutioner og privatinstitutioner.
- Generel administration/kontorholdsudgifter, f.eks. vedrørende fastsættelse af forældrebetaling og opkrævning af forældrebetaling.
- IT-udstyr til administration, herunder køb, leje eller leasing.

I de enkelte dagtilbud vil der være nogle administrative opgaver, som er børnerelaterede, og som kan indregnes i grundlaget for forældrenes egenbetaling, f.eks. planlægning af medarbejdernes arbejdstid, visse dele af arbejdet med de pædagogiske læreplaner, opgaven som sekretær for forældrebestyrelsen, orienteringer til forældre og lignende.

Afhængigt af, hvordan de administrative opgaver er fordelt mellem kommunens forvaltning og de enkelte dagtilbud, kan det være nødvendigt ved budgetteringen at foretage en forholdsmæssig fordeling af

(løn)bevillingen til dagtilbuddene, således at en del af udgifterne ikke indgår i grundlaget for beregning af forældrenes egenbetaling – de budgetterede bruttodriftsudgifter.

Den forholdsmæssige fordeling vedrørende henholdsvis administration og pædagogisk arbejde kan ske på baggrund af kommunens skønsmæssige vurdering. Kommunerne skal kunne dokumentere beregningen af og herunder beregningsgrundlaget for fastsættelse af forældrebetalingen, ligesom det følger af almindelige forvaltningsprincipper, at den skønsmæssige vurdering skal være saglig.

Ansatte i den kommunale forvaltning (pædagogiske konsulenter m.fl.)

377. I den kommunale forvaltning er der personer med forskellige opgaver i forhold til dagtilbuddene, f.eks. pædagogiske konsulenter og dagplejepædagoger. Det afgørende for spørgsmålet om medregning i forældrebetalingen er den opgave, disse personer varetager.

Såfremt der er tale om administration og myndighedsopgaver, som f.eks. tilsyn og visitation, kan udgifterne ikke indregnes.

Derimod kan opgaver, som er knyttet til udførelse af det pædagogiske arbejde, indregnes i grundlaget for forældrebetalingen, f.eks. supervision/træning af personale, uddannelse, pædagogisk ledelse og ledelse af støttepædagogkorps.

Det kan være nødvendigt at foretage en opdeling af lønudgifterne, så kun den del, der ikke er myndighedsudøvelse, medregnes i forældrebetalingen. Opdelingen kan ske på baggrund af kommunens skønsmæssige vurdering.

Kommunerne skal kunne dokumentere beregningen af og herunder beregningsgrundlaget for fastsættelse af forældrebetalingen, ligesom det følger af almindelige forvaltningsprincipper, at den skønsmæssige vurdering skal være saglig.

§ 32 a. I kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, afholder forældrene udgiften til frokostmåltidet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et tilskud til at nedbringe forældrenes betaling efter stk. 1.

Stk. 3. Ved optagelse i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt frokostmåltid fastsættes forældrenes betaling efter stk. 1 og kommunalbestyrelsens eventuelle tilskud efter stk. 2 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, eksklusive ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse.

Stk. 4. Ved optagelse i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, med et sundt frokostmåltid beregnes forældrenes betaling efter stk. 1 og kommunalbestyrelsens eventuelle tilskud efter stk. 2 på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, for den enkelte daginstitution eller på

grundlag af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter til et sundt frokostmåltid for daginstitutioner af samme type i kommunen.

Stk. 5. Forældrenes betaling efter stk. 1 og kommunalbestyrelsens eventuelle tilskud efter stk. 2 fastsættes på grundlag af kommunalbestyrelsens vedtagne budget for et sundt frokostmåltid.

Stk. 6. Der opkræves ikke betaling efter stk. 1 for børn, der er omfattet af § 16 a, stk. 2-4.

Tilskud og forældrebetaling til et sundt frokostmåltid

378. Reglerne om tilskud og forældrebetaling til et sundt frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, findes i dagtilbudslovens § 32 a.

Hvem afholder udgiften til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

379. I daginstitutioner, hvor børnene får et sundt frokostmåltid, er det forældrene, der som udgangspunkt afholder udgiften til frokostmåltidet.

Kommunen kan give tilskud til et sundt frokostmåltid

380. Kommunen kan beslutte at give et tilskud til at nedsætte forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid.

Hvis kommunen beslutter at give tilskud til et sundt frokostmåltid, skal det fremgå, hvis tilskuddet gives for en bestemt periode. Herudover skal tilskuddet gives efter forvaltningsretlige grundprincipper om bl.a. saglighed og ligebehandling.

Tilskud til private pasningsordninger

381. Hvis kommunen giver tilskud til et sundt frokostmåltid til kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner i kommunen, skal kommunalbestyrelsen ligeledes give et tilskud pr. barn, der er optaget i en institutionslignende privat pasningsordning, når der er frokost i ordningen. Med institutionslignende private pasningsordninger menes pasningsordninger, hvor pasningen af børnene ikke foregår i privat hjem eller i hjemligt miljø.

Tilskuddet til frokost i en privat pasningsordning skal svare til det tilskud, som kommunen giver til et barn, der modtager et sundt frokostmåltid i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner for den aldersgruppe, barnet tilhører.

Tilskuddet skal udbetales til forældrene og skal anvendes til at nedsætte forældrenes betaling til ordningen. Tilskuddet må ikke overstige forældrenes udgift til frokostmåltid.

Beregningsgrundlaget for forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1.

382. Forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid baseres på de budgetterede bruttodriftsudgifter til frokostmåltidet. Udgifterne skal opgøres eksklusive udgifter til administration og eksklusive ejendomsudgifter.

Hvad kan indgå i beregningsgrundlaget?

383. I beregningsgrundlaget for forældrenes betaling til et sundt frokostmåltid kan alene indgå udgifter, der er tilknyttet produktionen af frokosten, herunder udgifter til køkkenpersonale og råvarer. Ved køb af eksternt producerede varer (catering) indgår cateringprisen i beregningsgrundlaget.

Hvad kan ikke indgå i beregningsgrundlaget?

384. Følgende udgifter kan ikke indgå i beregningsgrundlaget for forældrenes betaling til den kommunale frokostordning:

- Bygningsrelaterede udgifter, herunder anlægsudgifter, renter, afdrag og husleje, hårde hvidevarer ved etablering og montering af køkkener mv.
- Administrative udgifter, herunder udgifter til opkrævning af takster og tildeling af tilskud, udbud og indgåelse af kontrakter, administration af lønudbetalinger, bogføring, budget/regnskab, revision og personalejuridisk bistand.
- El i tilknytning til produktion af frokostmåltidet, renovation, personaleudgifter i tilknytning til frokostordningen (afdækning, oprydning) o.l.
- Myndighedsopgaver, herunder tilsyn med institutionerne, rådgivning og vejledning af forældrene.

Udgifter, der ikke udelukkende er tilknyttet frokostmåltidet, eller som kan være svært at opdele på almindelig drift af daginstitutionen og drift af frokostordningen, kan ikke indgå i beregningsgrundlaget for frokostmåltidet. Det kan f.eks. være eventuelle ekstraudgifter til el i tilknytning til produktion af frokostmåltidet, renovation, personaleudgifter i tilknytning til, at børnene spiser frokosten (f.eks. opdækning, hjælp til spisning og afrydning) o.l.

Disse udgifter kan dog indgå i beregningsgrundlaget for forældrenes egenbetaling til en plads i daginstitutionen, idet der i alle institutioner, uanset om der er et sundt frokostmåltid eller ej, er udgifter til el, renovation, personale mv. Opgørelsen af beregningsgrundlaget for et sundt frokostmåltid følger de samme principper, som anvendes ved opgørelsen af beregningsgrundlaget for en plads i en daginstitution, jf. afsnit om tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i daginstitution og dagpleje og et sundt frokostmåltid under den kommunale anvisning.

Forældrenes betaling og kommunens eventuelle tilskud til et sundt frokostmåltid

385. For kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner kan den enkelte kommune beslutte, at forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid og et eventuelt kommunalt tilskud skal fastsættes på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter til frokostmåltidet i den enkelte daginstitution eller på grundlag af den gennemsnitlige bruttodriftsudgift til frokostmåltidet i daginstitutioner af samme type. Se nærmere om definitionen på type i afsnittet »Hvad forstås ved type af daginstitutioner« i dette kapitel, jf. pkt. 336.

Kommunen skal anvende samme opgørelsesprincip for et sundt frokostmåltid, som kommunen har valgt i forhold til tilskud og forældrenes betaling til en plads i en daginstitution. Hvis kommunen således har valgt at opgøre tilskud og egenbetaling for en plads i daginstitution på baggrund af de gennemsnitlige bruttodriftsudgifter, skal kommunen følge samme opgørelsesprincip for tilskud og forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid.

Regulering af forældrenes betaling for et sundt frokostmåltid

386. Kommunalbestyrelsen kan regulere taksten for et sundt frokostmåltid løbende hen over året. Hvis de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter for et sundt frokostmåltid ændres i løbet af året,

følger det af dagtilbudslovens § 32 a, stk. 5, at der samtidig skal fastsættes en ny forældrebetaling pr. barn i forhold til det nye budget for frokostmåltidet. Sker ændringen i tilknytning til vedtagelsen af det kommende års budget, skal der varsles senest 1 måned før, ændringen får virkning.

Hvis kommunen ændrer forældrenes betaling til et sundt frokostmåltid i løbet af året, skal kommunalbestyrelsen varsle ændringen senest 3 måneder før, at ændringen får virkning. Forældrenes betaling for frokostmåltidet efterreguleres ikke som følge af en eventuel forskel mellem de budgetterede og de faktiske udgifter til frokostmåltidet.

Børn, der er fritaget fra et sundt frokostmåltid

387. Kommunen kan ikke opkræve betaling for et sundt frokostmåltid, hvis et barn er blevet fritaget fra frokostmåltidet på grund af en lægedokumenteret allergi eller anden sygdom, som kræver specialkost, eller der er tale om en daginstitution, som hovedsageligt anvender skovens areal eller lignende naturområder som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen. Se nærmere om børn, der er blevet fritaget fra et sundt frokostmåltid i kapitel 14.

Administrationstilskud til selvejende daginstitutioner

388. Reglerne om kommunens administrationstilskud til selvejende daginstitutioner findes i dagtilbudslovens § 35.

§ 35. Når en selvejende daginstitution ønsker at varetage administrationen, skal kommunalbestyrelsen give et administrationstilskud til den selvejende daginstitution.

Stk. 2. Administrationstilskuddet svarer til det gennemsnitlige administrationstilskud pr. barn, som kommunalbestyrelsen giver til selvejende og udliciterede daginstitutioner i kommunen.

Hvornår skal administrationstilskud gives?

389. Kommunalbestyrelsen skal efter dagtilbudsloven give et administrationstilskud til selvejende daginstitutioner, når en selvejende daginstitution ønsker at varetage administrationen selv.

Selvejende daginstitutioner, der ønsker at varetage administrationen selv, har således en lovmæssig sikret ret til at modtage et tilskud herfor fra kommunalbestyrelsen. At varetage administrationen indebærer, at den selvejende daginstitution selv varetager følgende fem opgaver:

- Løn
- Bogføring
- Budget/regnskab
- Revision
- Personalejuridisk bistand

En selvejende daginstitution og kommunalbestyrelsen kan dog aftale, at den selvejende daginstitution får et forholdsmæssigt tilpasset administrationstilskud for at varetage nogle af de nævnte administrationsopgaver.

Administrationstilskuddets størrelse

390. Ved fastsættelsen af administrationstilskuddets størrelse sondres der mellem to situationer:

- 1) Når der i kommunen allerede er selvejende og udliciterede daginstitutioner, der modtager administrationstilskud for varetagelsen af alle fem administrationsopgaver, jf. det foregående afsnit, og størrelsen af tilskuddet er fastsat på grundlag af en aftale mellem den selvejende daginstitution eller udliciterede daginstitution og kommunalbestyrelsen, der omfatter alle fem administrationsopgaver.
- 2) Når der i kommunen ikke er selvejende og udliciterede daginstitutioner, der modtager administrationstilskud på grundlag af en aftale med kommunalbestyrelsen, eller hvor der ikke er selvejende daginstitutioner og udliciterede daginstitutioner, der varetager alle fem administrationsopgaver.

I de følgende to afsnit gennemgås, hvordan administrationstilskuddet beregnes i hver af de to situationer.

Administrationstilskud i henhold til en aftale

391. Ønsker en selvejende daginstitution at varetage administrationen selv, og findes der allerede i kommunen selvejende daginstitutioner og/eller udliciterede daginstitutioner, der modtager administrationstilskud på grundlag af en aftale mellem kommunalbestyrelsen og den selvejende og/eller udliciterede daginstitution, anvendes tilskudsniveauet i disse aftaler ved beregningen af administrationstilskuddet til selvejende daginstitutioner. Det er en forudsætning, at alle fem administrationsopgaver varetages.

Således udgør administrationstilskuddet til selvejende daginstitutioner, der ønsker at varetage administrationen, et beløb svarende til gennemsnittet af de aftalte administrationstilskud pr. barn, som kommunen allerede yder til selvejende daginstitutioner og/eller udliciterede daginstitutioner i kommunen, der varetager alle fem administrationsopgaver.

Tilbagefaldsregel

392. Når kommunen ikke i forvejen yder administrationstilskud til selvejende og/eller udliciterede daginstitutioner på grundlag af en aftale med kommunalbestyrelsen om tilskuddets størrelse, er de selvejende daginstitutioner, der ønsker at varetage alle fem administrationsopgaver, sikret et administrationstilskud efter en tilbagefaldsregel.

Tilbagefaldsreglen anvendes således i tilfælde, hvor der ikke er selvejende og/eller udliciterede daginstitutioner, der efter aftale varetager alle fem administrationsopgaver, eller hvor de selvejende daginstitutioner, der allerede varetager administrationen selv, modtager tilskud efter tilbagefaldsreglen.

Efter tilbagefaldsreglen skal kommunalbestyrelsens administrationstilskud udgøre et beløb svarende til 2,1 pct. af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn i et alderssvarende dagtilbud for en fuldtidsplads i kommunen efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3.

Beregningseksempel på administrationstilskud efter tilbagefaldsregel

I en kommune med budgetterede udgifter for kommunale dagtilbud som i nedenstående eksempel, vil administrationstilskuddet udgøre 2.663 kr. pr. barn pr. år.

	Daginstitution 0-2 år	Dagpleje 0-2 år
Takst pr. måned	2.700 kr.	2.450 kr.
Forældrebetalingssandel	24,9 pct.	24,7 pct.
Bruttodriftsudgift pr. år	130.120 kr.	119.028 kr.
Fordeling af 0-2 årige (andel)	70 pct.	30 pct.

Gennemsnitlig bruttodriftsudgift 0-2 årige pr. år	126.793 kr.
Administrationstilskud pr. barn pr. år	2.663 kr.

Administrationstilskuddet kan ikke reguleres i forhold til eventuelle deltidspladser.

Tilbagefaldsreglen finder også anvendelse i de tilfælde, hvor administrationstilskuddet til selvejende og udliciterede daginstitutioner i kommunen ikke har omfattet alle fem administrationsopgaver, og en selvejende daginstitution fremadrettet ønsker at varetage alle fem administrationsopgaver og modtage et administrationstilskud herfor.

Aftalefrihed

393. Der er mulighed for, at en selvejende daginstitution kan have eller indgå en aftale med kommunalbestyrelsen om tilskuddets størrelse, hvis der kan opnås enighed herom.

Tilskud og forældrenes egenbetaling ved en plads i privat dagpleje

394. Indgår kommunalbestyrelsen en aftale med en privat leverandør om driften af en privat dagpleje, skal kommunalbestyrelsen give et tilskud pr. barn i den private dagpleje. Tilskuddet går til driften af den private dagpleje. Der gælder ikke regler for størrelsen af tilskuddet, som derfor alene afhænger af den indgåede aftale mellem kommunalbestyrelsen og den private dagpleje. Se nærmere om indgåelse af aftale med privat dagpleje i kapitel 11.

Ved aftalen tages udgangspunkt i den enkelte private dagplejes budget, men kommunalbestyrelsen har ikke den samme pligt som ved den kommunale dagpleje til at dække hele den resterende driftsudgift (nettodriftsudgiften) til den private dagpleje, når forældrenes egenbetaling er fratrasket. Kommunalbestyrelsen har således ikke pligt til at yde et tilskud, der svarer til 75 pct. af den private dagplejes budgetterede udgifter for driften. I den private dagplejes budget kan der derfor indgå midler fra private virksomheder mv.

Forældrenes egenbetaling for en plads i en privat dagpleje kan maksimalt udgøre 25 pct. af den private dagplejes budgetterede bruttodriftsudgifter, som er aftalt med kommunalbestyrelsen.

Tilskud og forældrenes egenbetaling ved en plads i privatinstitution

395. Reglerne om etablering af privatinstitutioner findes i dagtilbudslovens §§ 19 og 20. Se afsnittet »Privatinstitutioner« i kapitel 11 om godkendelse af privatinstitutioner.

Det tilskud, som privatinstitutionen modtager fra kommunalbestyrelsen pr. barn optaget i privatinstitutionen, er fastsat ud fra objektive kriterier og udgøres af summen af:

- Driftstilskud (dagtilbudslovens § 36)
- Bygningstilskud (dagtilbudslovens § 37)
- Administrationstilskud (dagtilbudslovens § 38)

Tilskuddene – driftstilskuddet, bygningstilskuddet og administrationstilskuddet – er fastsat ud fra niveauet i det enkelte barns opholdskommune. Kommunalbestyrelsen har pligt til at give tilskud fra det tidspunkt, hvor et barn er berettiget til et dagtilbud under den kommunale forsyning.

Driftstilskud

396. Reglerne om driftstilskud til privatinstitutioner findes i dagtilbudslovens § 36.

§ 36. Kommunalbestyrelsen skal give et driftstilskud pr. barn, der optages i en privatinstitution.

Stk. 2. Driftstilskuddet svarer til de gennemsnitlige budgetterede nettodriftsudgifter eksklusive støttepædagogudgifter, jf. § 4, stk. 2, pr. barn i et alderssvarende dagtilbud i kommunen efter § 19, stk. 2-4, og § 21, stk. 2 og 3.

Størrelsen af tilskuddet til den løbende drift fastsættes, så det svarer til de gennemsnitlige budgetterede nettodriftsudgifter pr. barn, eksklusive udgifter til støttepædagog, i et alderssvarende dagtilbud for en fuldtidsplads i den enkelte kommune. Tilskuddet vægtes efter antal pladser i de forskellige alderssvarende dagtilbud i kommunen.

Driftstilskuddet er således fastsat, så privatinstitutionen modtager et tilskud pr. barn svarende til den udgift, kommunen kunne påregne, at barnet gennemsnitligt set ville have kostet i et alderssvarende dagtilbud under den kommunale forsyning. Det vil sige, at en kommune, der alene har dagpleje for aldersgruppen 0-2 år, vil fastsætte tilskuddet til 0-2-årige ud fra driftsudgifterne i dagplejen.

I beregningsgrundlaget for driftstilskuddet kan kommunerne tage højde for privatinstitutionens åbnings- tid, således at kommunen kan nedsætte tilskuddet i forhold til privatinstitutioner med deltidspladser og begrænset åbningstid. Der er ikke hjemmel til at give privatinstitutioner højere tilskud end de objektive fastsatte tilskud i dagtilbudslovens regler om privatinstitutioner. Der kan derfor ikke gennem driftstilskuddet tages højde for en udvidet åbningstid i privatinstitutionen.

Privatinstitutioner er underlagt alle krav i dagtilbudsloven, og kommunen skal sikre, at privatinstitutionen lever op til dagtilbudslovens krav om, at der skal tilbydes dagtilbud alle hverdage undtagen den 5. juni (Grundlovsdag) og den 24. december (Juleaftensdag). Kommunalbestyrelsen skal i sine godkendelseskriterier stille krav om, at en privatinstitution skal stille alternativ pasning til rådighed på lukkedage. Kommunalbestyrelsen kan ikke stille krav om antallet af lukkedage i en privatinstitution. Hvis privatinstitutionen holder flere lukkedage end det kommunalt fastsatte maksimum, kan kommunen tage højde for dette i beregning af driftstilskuddet.

Udgifter til støtte ved en plads i privatinstitution

397. Udgifter til støtte indgår ikke i beregningsgrundlaget for driftstilskud til privatinstitutioner. Det er derfor kommunens forpligtelse at yde støtte til børn i dagtilbud, uanset om barnet er optaget i et kommunalt dagtilbud eller i en privatinstitution. Udgiften til støtte til børn i privatinstitutioner betales ved siden af driftstilskuddet. Se nærmere om, hvad der forstås ved støtte til børn i dagtilbud i kapitel 7.

Støtte ved plads i en privatinstitution i en anden kommune

398. Ved tildeling af støtte til et barn i en privatinstitution beliggende i en anden kommune end barnets opholdskommune, er det opholdskommunen, der træffer beslutning om behovet for støtte, og det er også opholdskommunen, der betaler udgifterne til støttepædagog med videre. Denne udgift betales ved siden af driftstilskuddet.

Bygningstilskud

§ 37. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen skal give et bygningstilskud pr. barn, der er optaget i privatinstitution.

Stk. 2. Bygningstilskuddet svarer til det gennemsnitlige bygningstilskud pr. barn i samme aldersgruppe i de selvejende og udliciterede daginstitutioner i kommunen.

399. Reglerne om bygningstilskud til privatinstitutioner findes i dagtilbudslovens § 37. Bygningstilskuddet til privatinstitutioner fastsættes med udgangspunkt i kommunens ejendomsrelaterede udgifter til selvejende og udliciterede daginstitutioner. De ejendomsrelaterede udgifter, der kan indgå i beregningsgrundlaget for bygningstilskuddet, er de ejendomsrelaterede udgifter, der ikke kan indregnes i grundlaget for beregning af kommunalbestyrelsens tilskud og forældrebetalingen pr. barn efter lovens § 32, stk. 2.

Kommunalbestyrelsens bygningstilskud til en privatinstitution udgør dermed et beløb pr. barn svarende til kommunens ejendomsrelaterede udgifter i selvejende og udliciterede daginstitutioner for aldersgruppen delt med det samlede antal børn i aldersgruppen i selvejende og udliciterede daginstitutioner i kommunen, hvortil kommunen yder tilskud til ejendomsrelaterede udgifter.

I aldersintegrerede daginstitutioner, hvor der er flere aldersgrupper, skal de ejendomsrelaterede udgifter fordeles på de relevante aldersgrupper i forhold til de enkelte aldersgruppers anvendelse af arealet i institutionen.

Tilbagefaldsregel

400. For kommuner uden selvejende og/eller udliciterede daginstitutioner, der modtager tilskud til de ejendomsrelaterede udgifter husleje, er der fastsat en tilbagefaldsregel. Herefter udgør bygningstilskuddet for 0-2-årige et beløb svarende til 4,1 pct. af den budgetterede bruttodriftsudgift for et alderssvarende dagtilbud i kommunen for en fuldtidsplads. For børn i alderen 3 år og indtil skolestart udgør bygningstilskuddet et beløb svarende til 3,2 pct. af de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter i et alderssvarende dagtilbud i kommunen for en fuldtidsplads.

Bygningstilskuddet kan ikke reguleres i forhold til eventuelle deltidspladser.

Beregningseksempel på et bygningstilskud til en privatinstitution efter tilbagefaldsregel

I en kommune med budgetterede udgifter for kommunale dagtilbud som i nedenstående eksempel, vil bygningstilskuddet til en privatinstitution, som udelukkende har 0-2 årige børn, udgøre 5.199 kr. pr barn pr. år.

	Daginstitution 0-2 år	Dagpleje 0-2 år
Takst pr. måned	2.700 kr.	2.450 kr.
Forældrebetalingsandel	24,9 pct.	24,7 pct.
Bruttodriftsudgift pr. år	130.120 kr.	119.028 kr.
Fordeling af 0-2 årige (andel)	70 pct.	30 pct.
Gennemsnitlig bruttodriftsudgift 0-2 årige pr. år	126.793 kr.	
Bygningstilskud pr. barn pr. år	5.199 kr.	

Administrationstilskud

401. Reglerne om administrationstilskud til privatinstitutioner findes i dagtilbudslovens § 38.

§ 38. Når en privatinstitution ønsker at varetage administrationen, skal kommunalbestyrelsen i opholdskommunen give et administrationstilskud pr. barn, der er optaget i privatinstitutionen.

Stk. 2. Administrationstilskuddet svarer til det gennemsnitlige administrationstilskud pr. barn, som kommunalbestyrelsen giver til selvejende daginstitutioner i kommunen.

Reglerne om administrationstilskud for privatinstitutioner svarer til de regler, der gælder for administrationstilskud til selvejende daginstitutioner. Der henvises derfor til afsnittet »Administrationstilskud til selvejende daginstitutioner« i dette kapitel for en nærmere gennemgang af reglerne.

Privatinstitutionen kan aftale med kommunalbestyrelsen, at kommunen varetager privatinstitutionens administration, og at privatinstitutionen dermed ikke modtager et administrationstilskud.

Administrationstilskuddet kan ikke reguleres i forhold til eventuelle deltidspladser.

Forældrenes egenbetaling

402. Privatinstitutioner fastsætter selv forældrenes egenbetaling. Der gælder således ikke et loft for forældrebetalingen.

Privatinstitutioner kan fastsætte forældrenes egenbetaling løbende, men skal offentliggøre denne, således at forældre ved ønske om optagelse i en privatinstitution har indsigt i forældrebetalingens størrelse.

Kommunalbestyrelsen skal give økonomisk fripladstilskud, søskendetilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud samt socialpædagogisk fripladstilskud til de forældre, som er berettiget hertil.

Regler for tilskud til institutioner oprettet af det tyske mindretal

403. Reglerne om tilskud til institutioner oprettet af det tyske mindretal findes i bekendtgørelse om dagtilbud.

Driftstilskud

404. Til privatinstitutioner, som oprindeligt er oprettet af det tyske mindretal som selvejende daginstitutioner, yder kommunalbestyrelsen et driftstilskud pr. barn, der er optaget i en privatinstitution, svarende til opholdskommunens gennemsnitlige tilskud pr. barn i samme aldersgruppe i selvejende daginstitutioner til det tyske mindretal i kommunen.

Hvis en selvejende daginstitution oprettet af det tyske mindretal omlægges til en privatinstitution, og der ikke længere er selvejende daginstitutioner for det tyske mindretal i kommunen, skal kommunalbestyrelsen yde et driftstilskud pr. barn ud fra det senest kendte regnskabsår for selvejende daginstitutioner i kommunen til samme aldersgruppe for det tyske mindretal.

Bygningstilskud

405. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen yder et bygningstilskud pr. barn, der er optaget i en privatinstitution, som oprindeligt er oprettet af det tyske mindretal som en selvejende daginstitution. Bygningstilskuddet skal svare til det gennemsnitlige vægtede tilskud pr. barn i samme aldersgruppe til ejendomsrelaterede udgifter i de selvejende daginstitutioner i kommunen for det tyske mindretal.

Hvis en selvejende daginstitution oprettet af det tyske mindretal omlægges til en privatinstitution, og der ikke længere er selvejende daginstitutioner for det tyske mindretal i kommunen, skal kommunalbestyrelsen yde et bygningstilskud pr. barn til privatinstitutionen ud fra det senest kendte regnskabsår for selvejende daginstitutioner i kommunen til samme aldersgruppe for det tyske mindretal.

Tilskud til en plads i dagtilbud i en anden kommune

406. Reglerne om tilskud til dagtilbud i anden kommune findes i dagtilbudslovens §§ 41 og 42 samt bekendtgørelse om dagtilbud.

Kommunalbestyrelsen i et barns opholdskommune har efter dagtilbudsloven pligt til at give tilskud til børn, der optages i dagtilbud i en anden kommune. I tilfælde, hvor barnet ved fraflytning bevarer en plads i et dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen, skal den nye opholdskommune umiddelbart efter tilflytningen give et tilskud til brug for dagtilbud i den kommune, hvor barnet bevarer en plads i et dagtilbud.

Se nærmere om retten til en plads i dagtilbud i en anden kommune i kapitel 12.

Opholdskommunens tilskud til en plads i dagtilbud i en anden kommune

407. Når et barn optages i et dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen, beregnes kommunens tilskud, så det svarer til de gennemsnitlige budgetterede nettodriftsudgifter pr. barn for dagtilbud i opholdskommunen beregnet for den aldersgruppe, som barnet tilhører. Beregningsmetoden bruges i de tilfælde, hvor dagtilbud i opholdskommunen er billigere end det benyttede dagtilbud i institutionskommunen.

Beregningseksempel på et tilskud til en plads i dagtilbud i anden kommune

I en kommune med budgetterede nettodriftsudgifter for kommunale dagtilbud som i nedenstående eksempel, vil kommunens tilskud til en plads i dagtilbud i en anden kommune for et 0-2 årigt barn udgøre 98.437 kr. pr. år.

Opholdskommunens takster og tilskud

	Daginstitution 0-2 år	Dagpleje 0-2 år
Takst pr. måned	2.700 kr.	2.450 kr.
Tilskudsprocent	76,3 pct.	75,3 pct.
Nettodriftsudgift pr. år	104.309 kr.	89.628 kr.
Fordeling af 0-2 årige (andel)	60 pct.	40 pct.
Gennemsnitlig samlet tilskudsprocent	75,9 pct.	
Gennemsnitlig budgetteret nettodriftsudgift 0-2 årige pr. år	98.437 kr.	

I de tilfælde, hvor dagtilbuddet i institutionskommunen er billigere end i opholdskommunen, beregnes tilskuddet ud fra den samlede tilskudsprocent i de alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen og de budgetterede bruttodriftsudgifter pr. barn i det benyttede dagtilbud. Det er således den billigste af a) eller b), hvor

- a) er opholdskommunens gennemsnitlige nettodriftsudgift for aldersgruppen, som barnet tilhører, og
- b) er det beløb, som svarer til opholdskommunens gennemsnitlige samlede tilskudsprocent af institutionskommunens bruttodriftsudgift pr. barn for det benyttede dagtilbud.

Beregningseksempel på et tilskud til plads i anden kommune, hvor dagtilbud i institutionskommunen er billigere end opholdskommunens

I en opholdskommune med budgetterede nettodriftsudgifter for kommunale dagtilbud som i ovenstående eksempel, og en institutionskommune med budgetterede udgifter for kommunale daginstitutioner som i nedenstående eksempel, vil kommunens tilskud til en plads i dagtilbud i en anden kommune for et 0-2 årigt barn udgøre 94.481 kr. pr. år

Institutionskommunens takster og tilskud

Daginstitution 0-2 år	
Takst pr. måned	2.500 kr.
Tilskudsprocent	75,2 pct.
Nettodriftsudgift pr. år	90.968 kr.
Bruttodriftsudgift pr. år i institutionskommune med opholdskommunes tilskudsprocent	124.481 kr.
Tilskud til dagtilbud i anden kommune, § 41,stk. 3	$75,9 \cdot 124.481 \text{ kr.} = 94.481 \text{ kr.}$

Det er kommunens beregning af bruttodriftsudgiften efter bestemmelserne i dagtilbudslovens §§ 32, 33 og 34, der er gældende ved brug af dagtilbud over kommunegrænsen. Det er derfor de samme budgetterede bruttodriftsudgifter, som kommunen benytter til at beregne tilskud og egenbetaling for egne pladser, der skal bruges ved beregning af tilskud, der følger med til betaling af en plads i en anden kommune.

Hvis en kommune har både dagpleje og vuggestuer til børn i alderen 0-2 år, forstås den gennemsnitlige bruttodriftsudgift som den vægtede gennemsnitlige bruttodriftsudgift, hvor antallet af pladser i henholdsvis dagpleje og vuggestue vægtes. Hvis kommunen kun har dagpleje, er det bruttodriftsudgiften her, der lægges til grund, uanset at familien vælger plads i en vuggestue i en anden kommune.

Opholdskommunen betaler tilskuddet direkte til institutionskommunen.

Støtteudgifter

408. Udgifter til støtte til et barn med plads i en anden kommune indgår som en del af de budgetterede bruttodriftsudgifter og indgår dermed som en del af opholdskommunens tilskud til institutionskommunen. Det er derfor institutionskommunen, der vurderer typen af støtte, tildeler støtten og betaler støtten til et barn, der er optaget i en anden kommune. Der henvises endvidere til afsnittet om støtte til børn anbragt uden for hjemmet senere i dette kapitel.

Forældrenes egenbetaling for en plads i dagtilbud i en anden kommune

409. Forældrenes egenbetaling for en plads i et dagtilbud i en anden kommune udgør forskellen mellem tilskuddet fra opholdskommunen og bruttodriftsudgiften for det benyttede dagtilbud. Med »bruttodriftsudgiften for det benyttede dagtilbud« forstås den udgift, som institutionskommunen lægger til grund for beregning af forældrenes egenbetaling for egne borgere. Denne kan for daginstitutioners vedkommende enten være beregnet på baggrund af de budgetterede bruttodriftsudgifter for det enkelte dagtilbud eller de gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgifter for daginstitutioner af samme type i institutionskommunen. Se nærmere om »type« i afsnittet »Hvad forstås ved type af daginstitutioner« her i kapitlet.

Institutionskommunens beregning skal foregå på standardiseret vis med udgangspunkt i de budgetterede bruttodriftsudgifter, der danner grundlag for beregningen af forældrebetalingen, så en eventuel difference reelt afspejler et højere serviceniveau i dagtilbuddet i den anden kommune.

Moms

410. Forældrebetalingen på dagtilbudsområdet er inklusiv moms. Kommunerne skal derfor beregne forældrenes egenbetalingsandel på grundlag af en bruttodriftsudgift inklusiv moms.

Forældrenes egenbetaling ved brug af dagtilbud i en anden kommune skal også opgøres inklusiv moms.

Den mellemkommunale afregning derimod er eksklusiv moms, da institutionskommunen får afløftet momsen via den kommunale momsudligningsordning, jf. bekendtgørelse om momsrefusionsordning for kommuner og regioner.

Ekstra tilskud fra opholdskommunen til dagtilbud i en anden kommune

411. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen kan beslutte at give et ekstra tilskud til enten forældrene, institutionskommunen eller begge ved brug af dagtilbud over kommunegrænser. Det ekstra tilskud kan enten benyttes til at reducere institutionskommunens udgifter, reducere forældrenes egenbetaling eller begge dele.

Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen kan f.eks. beslutte at give et ekstra tilskud til institutionskommunen, således at det f.eks. medvirker til at dække institutionskommunens ejendomsudgifter. Opholdskommunen kan ligeledes beslutte at give et ekstra tilskud til institutionskommunen i forhold til børn, der kræver støtte i dagtilbuddet.

Er der tale om ekstra tilskud til forældre ved en reduktion af egenbetalingen, kan kommunalbestyrelsen i opholdskommunen generelt beslutte at reducere egenbetalingen ved at betale denne helt eller delvis i kraft af et højere tilskud til institutionskommunen. Et ekstra tilskud kan benyttes til at kompensere forældre for den forskel i egenbetalingen mellem en plads i egen kommune og en plads i en anden kommune, der kan opstå som følge af reglerne om tilskud over kommunegrænsen.

Kommunalbestyrelsen kan ved beslutningen om at yde ekstra tilskud til pladser i anden kommune fastsætte længden af tildelingen. Det er intentionen, at kommunerne skal kunne bruge det ekstra tilskud fleksibelt, f.eks. hvis kommunalbestyrelsen har problemer med at overholde pasningsgarantien. Kommunen kan således beslutte at indføre det ekstra tilskud for en afgrænset periode og kan herefter tage stilling til, om kommunen vil fortsætte med at give det ekstra tilskud. Det væsentlige er, at kommunen sikrer sig, at forældrene og/eller institutionskommunen er informeret om størrelsen og varigheden af tilskuddet med videre ved brug af et dagtilbud i anden kommune.

Kommunerne kan under iagttagelse af forvaltningsretlige principper, herunder lighedsprincippet, beslutte en nærmere afgrænsning af i hvilke tilfælde, der ydes et ekstra tilskud.

Kommunalbestyrelsen kan ikke henvise forældre til at søge en plads i en anden kommune i stedet for en plads i opholdskommunen, men kommunalbestyrelsens mulighed for at give et ekstra tilskud til plads i anden kommune kan give forældre, der måtte ønske en plads i en anden kommune, et yderligere incitament til at søge en sådan plads.

Opholdskommunen skal betale et eventuelt ekstra tilskud direkte til institutionskommunen.

Ophævelse eller ændring af ekstra tilskud

412. Kommunalbestyrelsen kan træffe generel beslutning om at ophæve eller ændre en generel beslutning om ekstra tilskud til en plads i en anden kommune. En sådan ophævelse eller ændring har dog alene virkning for behandlingen af fremtidige anmodninger om ekstra tilskud, da et allerede bevilget ekstra tilskud er en begunstigende forvaltningsakt, som ikke kan ændres til skade for den begunstigede. Ligeledes kan en beslutning om at ophæve eller ændre en beslutning om at give ekstra tilskud først træde i kraft, når beslutningen er offentliggjort. Se nærmere om adgang til ændring eller ophævelse af begunstigende forvaltningsakter generelt i kapitel 24.

Børn anbragt uden for hjemmet eller i privat familiepleje

Børn anbragt uden for hjemmet

413. Anbringes et barn frivilligt eller tvangsmæssigt uden for hjemmet efter regler i serviceloven i en anden kommune end anbringende kommune kan en plads i dagtilbud være en foranstaltning som led i anbringelsen. Det er derfor servicelovens regler om betaling for foranstaltninger som led i en anbringelse, der gælder i forhold til betaling for pladsen. Det betyder, at det er den anbringende kommune, der skal betale de fulde udgifter til en foranstaltning i form af et dagtilbud. Udgiften til dagtilbuddet kan efter reglerne i retssikkerhedslovens § 9c, stk. 2, kræves refunderet fra den kommune, der har medvirket ved anbringelsen.

Udgifter til støtte i form af f.eks. støttepædagoger efter § 4 i lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven) indregnes i bruttodriftsudgiften for en plads i dagtilbud. Den udgift, der kan refunderes, er den beregnede gennemsnitlige bruttodriftsudgift for en plads i dagtilbud i institutionskommunen, hvori indgår udgifter til f.eks. støtte. Der kan derfor ikke kræves særskilt refusion for de faktiske udgifter til støtte til barnet.

Børn i privat familiepleje

414. Er et barn i privat familiepleje efter reglerne i serviceloven, gælder de almindelige tilskuds- og forældrebetalingregler i dagtilbudsloven og bekendtgørelse om dagtilbud. Dette gælder både, når barnet er i familiepleje i samme kommune som forældrenes eller i en anden kommune. Det betyder, at barnets opholdskommune - den kommune, hvori barnet bor og opholder sig - yder tilskud til pladsen, og forældrene skal betale for pladsen efter de almindelige tilskuds- og forældrebetalingregler i dagtilbudsloven og bekendtgørelse om dagtilbud. Dette gælder også udgifter til eventuel støtte til barnet efter dagtilbudsloven. I tilfælde, hvor barnet er i dagtilbud i en anden kommune end den kommune, hvor barnet bor og opholder sig, anvendes dagtilbudslovens regler om tilskud og forældrenes egenbetaling til en plads i en anden kommune.

Forældrebetalingen kan nedbringes af et eventuelt økonomisk fripladstilskud, søskendetilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud fra barnets opholdskommune, hvis forældrene opfylder betingelserne for disse tilskud.

Se nærmere om opholdskommune for børn, der ikke bor hos deres forældre i kapitel 2.

Tilskud til børn af grænsegængere

415. Når en grænsegængerfamilie får plads til deres barn i et dagtilbud i den kommune, hvortil den ene eller begge forældre har arbejdsmæssig tilknytning (opholdskommunen), jf. kapitel 2, er det denne kommune, der anses som opholdskommune, og som derfor skal give tilskud til pladsen og opkræve forældrebetaling.

I tilfælde, hvor en grænsegængerfamilie arbejdsmæssigt har tilknytning til to danske kommuner og dermed har ret til en plads i en af de to kommuner, jf. kapitel 2, vil det være den kommune, hvori forældrene søger om optagelse i dagtilbud, der skal yde tilskud til pladsen og opkræve forældrebetaling.

Ønsker forældrene efter reglerne om plads i anden kommune en dagtilbudsplads i en anden kommune end de to beskæftigelseskommuner, er betalingskommunen den af de to beskæftigelseskommuner, hvortil forældrene henvender sig angående plads.

Fripladstilskud og søskendetilskud

416. Dagtilbudsloven fastsætter reglerne for de forskellige fripladstilskud og søskendetilskud, der kan gives til en plads i dagtilbud. De nærmere beregningsregler om fripladstilskud og søskendetilskud til en plads i dagtilbud er reguleret i bekendtgørelse om dagtilbud.

Den overordnede bestemmelse om friplads- og søskendetilskud fremgår af dagtilbudslovens § 43.

§ 43. Kommunalbestyrelsen skal give et

- 1) søskendetilskud til forældre med mere end et barn i dagtilbud, fritidshjem, SFO (skolefritidsordning) eller privat pasning med tilskud efter § 80,
- 2) økonomisk fripladstilskud under hensyn til forældrenes økonomiske forhold,
- 3) behandlingsmæssigt fripladstilskud, når et barn med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne af behandlingsmæssige grunde har ophold i et dagtilbud, og
- 4) socialpædagogisk fripladstilskud, når ophold i dagtilbud må anses som særligt påkrævet af sociale eller pædagogiske grunde og betalingsspørgsmålet vanskeliggør barnets optagelse eller forbliven i et dagtilbud.
- 5) tilskud, når et barn med behov for sprogstimulering er optaget i et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen, jf. § 11, stk. 5.

Stk. 2. Når kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om at give et søskendetilskud, økonomisk fripladstilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud efter § 43, stk. 1, nr. 1-4, til nedsættelse af forældrenes egenbetaling til en plads i daginstitution, skal kommunalbe-

styrelsen tillige give de pågældende forældre med børn i daginstitutioner, hvor der er et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, et søskendetilskud, økonomisk fripladstilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud til et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1.

Der er tale om en prioriteret rækkefølge på de forskellige tilskud til en dagtilbudsplads. Den prioriterede rækkefølge er:

- 1) Grundtilskud
- 2) Tilskud til sprogstimuleringsstilbud i form af plads i et dagtilbud 30 timer om ugen
- 3) Økonomisk fripladstilskud
- 4) Søskendetilskud
- 5) Behandlingsmæssigt fripladstilskud
- 6) Socialpædagogisk fripladstilskud

Den prioriterede rækkefølge indebærer, at økonomisk fripladstilskud beregnes før et eventuelt søskendetilskud.

Et samlet tilskud til en familie med krav på økonomisk fripladstilskud og søskendetilskud fastsættes til et beløb, der svarer til: Grundtilskuddet + økonomisk fripladstilskud + søskendetilskud.

Forældrene betaler forskellen mellem kommunens samlede tilskud og bruttodriftsudgiften pr. barn.

Den tilskudsberettigede forældrebetaling

417. Den tilskudsberettigede forældrebetaling er den forældrebetaling, der skal ligge til grund for beregning af friplads- og søskendetilskud i forhold til både en plads i dagtilbud og et sundt frokostmåltid samt tilskud til et sprogstimuleringsstilbud i form af en plads i dagtilbud 30 timer om ugen. Størrelsen af det beløb, som den tilskudsberettigede forældrebetaling udgør, er afhængig af, om forældrene har deres barn i et dagtilbud i opholdskommunen, i en anden kommune eller i en privatinstitution.

Reglerne om den tilskudsberettigede forældrebetaling findes i bekendtgørelse om dagtilbud, jf. nedenstående boks.

§ 22. Ved optagelse i dagtilbud efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2 og 3, og § 21, stk. 2 og 3, udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for søskendetilskud, økonomisk fripladstilskud og tilskud til et sprogstimuleringsstilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen, efter dagtilbudslovens § 43 et beløb svarende til forældrenes egenbetaling for dagtilbudspladsen, jf. dagtilbudslovens §§ 31-32 og §§ 33-34 tillagt betaling for et sundt frokostmåltid, jf. dagtilbudslovens § 32 a, stk. 1, såfremt der er et sundt frokostmåltid i daginstitutionen.

§ 23. Ved optagelse i en privatinstitution efter dagtilbudslovens § 19, stk. 5, udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for søskendetilskud og økonomisk fripladstilskud efter dagtilbudslovens § 43 et beløb svarende til den gennem-

snitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen tillagt den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. barn for et sundt frokostmåltid i en alderssvarende daginstitution i opholdskommunen opgjort efter dagtilbudslovens § 32 a, såfremt der er et sundt frokostmåltid i den benyttede privatinstitution.

Stk. 2. Hvis der ikke er daginstitutioner med et sundt frokostmåltid til aldersgruppen i opholdskommunen, og forældrene benytter en privatinstitution med et sundt frokostmåltid, udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for søskendetilskud og fripladstilskud efter dagtilbudslovens § 43 for en plads og et sundt frokostmåltid et beløb svarende til den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen tillagt den forventede takst, jf. dagtilbudslovens § 16 b, stk. 6, for et sundt frokostmåltid, som kommunalbestyrelsen har fastsat forud for den seneste beslutning om et eventuelt fravalg af et sundt frokostmåltid.

§ 24. Ved optagelse i dagtilbud efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2 og 3, og § 21, stk. 2 og 3, i anden kommune udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for søskendetilskud, økonomisk fripladstilskud og tilskud til et sprogstimuleringstilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen, efter dagtilbudslovens § 43 et beløb svarende til den laveste af:

1) den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen, tillagt den gennemsnitlige egenbetaling pr. barn for et sundt frokostmåltid i opholdskommunen, såfremt der er et sundt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, og

2) den faktiske egenbetaling pr. plads i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, dvs. den gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgift pr. plads i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, som beregnet i institutionskommunen, jf. dagtilbudslovens §§ 31-32 og §§ 33-34, fratrukket opholdskommunens tilskud efter dagtilbudslovens § 41, og et eventuelt ekstra tilskud efter dagtilbudslovens § 42 til reduktion af forældrenes egenbetaling, tillagt den faktiske egenbetaling for frokostmåltid i det benyttede dagtilbud, d.v.s. bruttoudgiften pr. barn for et sundt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud, fratrukket opholdskommunens eventuelle tilskud til et sundt frokostmåltid, såfremt der er et sundt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen.

Stk. 2. Hvis der ikke er daginstitutioner med et sundt frokostmåltid til aldersgruppen i opholdskommunen, og forældrene benytter en daginstitution med et sundt frokostmåltid i en anden kommune, udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for søskendetilskud, økonomisk fripladstilskud og tilskud til et sprogstimulerings tilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen, efter dagtilbudslovens § 43 for en plads i dagtilbud og et sundt frokostmåltid et beløb svarende til den laveste af:

1) den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen, tillagt den forventede takst, som kommunalbestyrelsen har fastsat ved den seneste beslutning om et eventuelt fravalg, jf. dagtilbudslovens § 16 b, stk. 6, og

2) den faktiske egenbetaling pr. plads i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, dvs. den gennemsnitlige budgetterede bruttoudgift pr. plads i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, som beregnet i institutionskommunen, jf. dagtilbudslovens §§ 31-32 og §§ 33-34, fratrasket opholdskommunens tilskud efter dagtilbudslovens § 41 og et eventuelt ekstra tilskud efter dagtilbudslovens § 42 til reduktion af forældrenes egenbetaling, tillagt den faktiske egenbetaling pr. barn for et sundt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud, dvs. bruttoudgiften pr. barn for et sundt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud fratrasket opholdskommunens eventuelle tilskud til et sundt frokostmåltid.

Beregningen af fripladstilskud og/eller søskendetilskud til en plads i dagtilbud og til et sundt frokostmåltid sker »under et«. Med dette forstås, at hvis forældrene er berettiget til at modtage et fripladstilskud og/eller søskendetilskud på dagtilbudspladsen efter dagtilbudslovens § 43, er forældrene ligeledes berettiget til at modtage et fripladstilskud og/eller søskendetilskud til et sundt frokostmåltid såfremt, at der er et sundt frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, i den konkrete daginstitution.

Kommunen skal således ikke foretage en ny vurdering af forældrenes økonomi og behov i forbindelse med tildelingen af fripladstilskud og søskendetilskud til frokostmåltidet. Størrelsen af det beløb, som den tilskudsberettigede forældrebetaling udgør, er dermed også afhængig af, om der er et sundt frokostmåltid i den konkrete daginstitution.

Tilskudsberettiget forældrebetaling til en plads og til et sundt frokostmåltid i opholdskommunen

418. Den tilskudsberettigede forældrebetaling ved en plads i opholdskommunen er lig med den fastsatte egenbetaling for den benyttede plads og egenbetaling for et eventuelt frokostmåltid.

Tilskudsberettiget forældrebetaling til en plads og til et sundt frokostmåltid i en anden kommune

419. Den tilskudsberettigede forældrebetaling ved en plads i et dagtilbud i anden kommune udgør den laveste af følgende:

- 1) den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen inkl. et eventuelt frokostmåltid, hvis der benyttes en plads med frokost
- 2) forældrenes faktiske egenbetaling for en plads og et eventuelt frokostmåltid i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen, som denne er beregnet efter reglerne om dagtilbud over kommunegrænser.

Ad. 1)

Opholdskommunens takster og tilskud

	Daginstitution 0-2 år	Dagpleje 0-2 år
Takst pr. måned	2.700 kr.	2.450 kr.
Fordeling af 0-2 årige (andel)	60 pct.	40 pct.
Gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads	2.600 kr.	

Ad. 2)

Opholdskommunens takster og tilskud

	Daginstitution 0-2 år
Takst pr. måned	2500 kr.
Forældrebetalingsandel	24,8 pct.
Bruttodriftsudgift pr. år	120.968 kr.
Tilskud til dagtilbud i anden kommune pr. år (jf. nr. 407)	2.600 kr.
Tilskudsberettiget forældrebetaling pr. måned	$(120.968 - 94.481) / 12 = 2.207$ kr.

Den tilskudsberettigede forældrebetaling beregnes i udgangspunktet på baggrund af betalingen for en fuldtidsplads. Benyttes en deltidspads kan egenbetalingen reduceres.

Hvis en kommune har både dagpleje og vuggestue som tilbud til aldersgruppen 0-2 år, skal den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling beregnes ved at vægte med antallet af pladser i henholdsvis dagpleje og vuggestue.

Med forældrenes faktiske egenbetaling pr. plads i det benyttede dagtilbud i institutionskommunen menes den gennemsnitlige budgetterede bruttodriftsudgift pr. barn i det benyttede dagtilbud fratrasket opholdskommunens tilskud efter dagtilbudslovens § 41.

Beregningen af tilskud til nedsættelse af egenbetalingen for en plads og et sundt frokostmåltid foretages under ét for familier, hvor barnet er indskrevet i en daginstitution, hvor der indgår et sundt frokostmåltid. Hvis forældrene således har en dagtilbudsplads i en anden kommune med et sundt frokostmåltid, og de er berettiget til at modtage tilskud til pladsen, har forældrene ligeledes ret til tilskud til frokostmåltidet.

Tilbagefaldsregel, når opholdskommunen har fravalgt et sundt frokostmåltid

420. Da der kan forekomme en situation, hvor alle daginstitutioner i opholdskommunen har fravalgt et sundt frokostmåltid, og der derfor ikke er daginstitutioner/enheder under den kommunale forsyning med et sundt frokostmåltid, er der fastsat en tilbagefaldsregel.

I dette tilfælde skal egenbetalingen således beregnes i forhold til den laveste af:

- 1) den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen *tillagt* den forventede egenbetaling for frokostmåltidet, og
- 2) forældrenes faktiske egenbetaling for en plads i det benyttede dagtilbud, som denne er beregnet efter reglerne om dagtilbud over kommunegrænser, tillagt den faktiske betaling for frokostmåltidet i det benyttede dagtilbud.

Den forventede egenbetaling for frokost er den pris, der senest er anvendt som grundlag for forældrenes valg af frokost i opholdskommunen.

Tilskudsberettiget forældrebetaling til en plads og til et sundt frokostmåltid i privatinstitution

421. Den tilskudsberettigede forældrebetaling ved en plads i privatinstitution er lig med den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen, som er det beløb, som fripladstilskudsprocenten beregnes i forhold til.

Den tilskudsberettigede forældrebetaling beregnes i udgangspunktet på baggrund af betalingen for en fuldtidsplads. Benyttes en deltidspads kan den tilskudsberettigede forældrebetaling reduceres.

Hvis en kommune har forskellige forældrebetaling for alderssvarende dagtilbud, f.eks. én takst for henholdsvis dagpleje og vuggestue som tilbud til aldersgruppen, skal den gennemsnitlige forældrebetaling beregnes ved at vægte med antallet af pladser i henholdsvis dagpleje og vuggestue.

Nedenfor er vist et eksempel, hvor kommunens gennemsnitlige vægtede bruttodriftsudgift i et alderssvarende dagtilbud er på 110.000 kr.

Heraf udgør udgiften til støtte efter dagtilbudslovens § 4, 5.500 kr., hvorfor den resterende udgift er lig med 104.500 kr. Med en gennemsnitlig vægtet forældrebetalingsandel på 25 procent, udgør den gennemsnitlige vægtede forældrebetaling i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen 27.500 kr.

Beregningseksempel - vægtet gennemsnitlig driftsudgift og støtte efter dagtilbudslovens § 4, stk. 2

	Samlet udgift	Forældrebetaling	Kommunens tilskud pr. plads, vægtet
Udgift inkl. støtte, vægtet gennemsnit	110.000 kr.	27.500 kr.	82.500 kr.
Heraf støtte, vægtet gennemsnit	5.500 kr.	1.375 kr.	4.125 kr.
Heraf ikke støtte, vægtet gennemsnit	4.125 kr.	4.125 kr.	78.375 kr.

Ved beregning af tilskud til privatinstitution til et barn i aldersgruppen, anvendes nettodriftsudgiften, som i eksemplet er lig med 82.500 kr. Herfra skal fratrækkes udgiften til støtte, som i eksemplet er lig med 5.500 kr. Både kommunens og forældrenes andel af udgiften til støtte skal fratrækkes, hvorefter tilskuddet til privatinstitutionen er lig med 77.000 kr.

Beregning af tilskud til privatinstitutionen

Nettodriftsudgift, vægtet gennemsnit	82.500 kr.
--------------------------------------	------------

Støtte efter dagtilbudslovens § 4. stk. 2, vægtet gennemsnit	5.500 kr.
Netto ex. støtte, vægtet gennemsnit	77.000 kr.

Hvis privatinstitutionen skal kunne have samme udgiftsniveau som kommunens (104.500 kr.), skal privatinstitutionen med et tilskud på 77.000 kr. opkræve en forældrebetaling på 27.500 kr., som svarer til kommunens gennemsnitlige forældrebetaling i et alderssvarende dagtilbud.

Udgift uden støtte efter § 4, stk. 2	104.500 kr.
Kommunens tilskud	77.000 kr.
Forældrebetaling i privatinstitution	27.500 kr.

Forældre, der vælger en plads i en privatinstitution, medfinansierer udgifterne til støtte i dagtilbud på lige vilkår med alle andre forældre. Medfinansieringen sker for disse forældre via fradraget i tilskud, idet både kommunens og forældrenes andel af den gennemsnitlige udgift til støtte skal fratrækkes tilskuddet.

Dette er baggrunden for, at eventuelle tilskud til nedsættelse af forældrenes egenbetaling i privatinstitution sker i forhold til den vægtede gennemsnitlige egenbetaling i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen.

Hvis forældrene benytter en dagtilbudsplads i en privatinstitution med et sundt frokostmåltid, er den tilskudsberettigede forældrebetaling lig med den gennemsnitlige budgetterede egenbetaling pr. plads i et alderssvarende dagtilbud i opholdskommunen tillagt den gennemsnitlige budgetterede betaling pr. barn for et sundt frokostmåltid i en alderssvarende daginstitution i opholdskommunen.

Tilbagefaldsregel

422. Da der kan forekomme en situation, hvor alle daginstitutioner under den kommunale forsyning i opholdskommunen har fravalgt et sundt frokostmåltid, og der derfor ikke er daginstitutioner/enheder under den kommunale forsyning med et sundt frokostmåltid, er der fastsat en tilbagefaldsregel.

I dette tilfælde skal kommunen anvende den forventede pris for et sundt frokostmåltid som udgangspunkt for beregningen af den tilskudsberettigede egenbetaling for frokost. Det vil sige den pris, som forældrene har fået oplyst i forbindelse med, at forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed har skullet tage stilling til, om de ønskede at fravælge frokostmåltidet, jf. dagtilbudslovens § 16 b, stk. 6.

Tilskud til et sprogstimuleringsstilbud i form af en plads 30 timer om i dagtilbud

Tilskud til et sprogstimuleringsstilbud i opholdskommunen

423. Et tosproget barn, der er optaget i et dagtilbud 30 timer om ugen efter dagtilbudslovens § 11, stk. 5, skal modtage et tilskud på 100 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling. Den tilskudsberettigede forældrebetaling for en plads i opholdskommunen er lig med forældrenes faktiske egenbetaling for en plads i opholdskommunen.

En plads i et dagtilbud 30 timer om ugen i barnets opholdskommune svarer derfor til, at forældrenes egenbetaling for dagtilbudspladsen bortfalder. Der kan således heller ikke ydes søskendetilskud eller økonomisk fripladstilskud til pladsen.

Daginstitutioner med et sundt frokostmåltid

424. Har forældrene en plads i en daginstitution med et sundt frokostmåltid, har forældrene ligeledes ret til at få dækket udgifterne til frokostmåltidet.

Tilskud til et dagtilbud 30 timer om ugen i anden kommune

425. Tilskuddet til et tosproget barn, som er optaget i et 30 timers dagtilbud efter dagtilbudslovens § 11, stk. 5, i en anden kommune, udgør 100 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling. Tilskuddet kan dog højst udgøre 100 pct. af forældrenes faktiske egenbetaling ved den benyttede plads.

Når et tosproget barn er optaget i et dagtilbud 30 timer om ugen i en anden kommune, vil forældrene i nogle tilfælde komme til at betale et beløb for pladsen i anden kommune, da det lovfastsatte tilskud til pladsen er lig med opholdskommunens udgifter til pladsen. Der kan således heller ikke ydes søskendetilskud eller økonomisk fripladstilskud til pladsen.

Tilskud til en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen med et sundt frokostmåltid i anden kommune

426. Hvis forældre til et tosproget barn har valgt et 30 timers dagtilbud i en anden kommune, hvor børnene får et sundt frokostmåltid, har forældrene ret til tilskud til frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes tilskud til frokostmåltidet.

Økonomisk fripladstilskud til en plads og et sundt frokostmåltid

Fripladsskala

427. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold offentliggør en gang årligt en fripladsskala, hvoraf det fremgår, hvilket fripladstilskud der udløses af en given husstandsindkomst. Ved fuld friplads skal forældrene betale 0 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling, og det økonomiske fripladstilskud udgør således 100 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling. Ved delvis friplads vil forældrebetalingen udgøre mellem 5 pct. og 99 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling, og kommunens tilskud modsvarende mellem 95 pct. og 1 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling.

Økonomisk fripladstilskud skal gives, når forældrene dokumenterer, at deres aktuelle indtægter ligger inden for indtægtsgrænserne i fripladsskalaen.

Vejledning om mulighed for økonomisk fripladstilskud

428. Ledelsen i et dagtilbud skal give forældrene vejledning om mulighederne for fripladstilskud. Oplysning om reglerne for økonomisk fripladstilskud skal offentliggøres i dagtilbuddet eller på dagtilbuddets hjemmeside og skal efter anmodning udleveres til forældrene.

Beregningsgrundlaget for økonomisk fripladstilskud

429. Den indtægt, der skal lægges til grund for vurderingen af, om der kan gives økonomisk fripladstilskud til en plads i dagtilbud, er:

- Den personlige indkomst efter § 3 i personskatteloven med tillæg af positiv nettokapitalindkomst, der anvendes til beregning af indkomstskat efter § 7 i bekendtgørelse af lov om indkomstskat for personer m.v., lbk nr. 382 af 08/04 2013 (personskatteloven), dog før det deri nævnte grundbeløb og bundfradrag, og
- Aktieindkomst, der beskattes efter § 8 a, stk. 1-2, i personskatteloven bortset fra udbytteindkomst op til 5.000 kr.

Hvis indtægt skal lægges til grund?

430. Bor barnet sammen med begge samlevende forældre, er det forældrenes samlede aktuelle indtægt, der skal lægges til grund ved beregningen af økonomisk fripladstilskud.

Hvis barnets forældre ikke lever sammen, er det den aktuelle indkomst hos den af forældrene, hvor barnet er tilmeldt folkeregistret, der skal anvendes ved beregning af økonomisk fripladstilskud. Og er denne forælder gift eller har en samlever, skal ægtefællens eller samlevers indtægt medregnes ved beregningen af fripladstilskud.

Dette gælder imidlertid ikke, hvis barnet i strid med CPR-loven bor mest hos den af forældrene, hvor barnet ikke har folkeregisteradresse. Hvis dette er tilfældet, er det indkomsten hos denne forælder, der skal anvendes ved beregning af økonomisk fripladstilskud. Også her gælder det, at en ægtefælles eller samlevers indtægt skal medregnes ved beregningen af fripladstilskud. En nærmere afgrænsning af, hvilke indtægter der omfattes af personlig indkomst og aktieindkomst efter personskatteoven, hører under SKAT. For mere information se: www.skat.dk

Skattefri personer – sømænd

431. I forbindelse med indtægtsopgørelse for skattefri personer er det nødvendigt at foretage en omregning af den skattefri indtægt for at kunne sammenligne denne med en almindelig skattepligtig persons indtægt før skat og arbejdsmarkedsbidrag. På den måde ligestilles forældre, hvis indtægter reelt er skattefri, med forældre, der er almindeligt skattepligtige i relation til muligheden for økonomisk fripladstilskud. De personer, der typisk er skattefri, er sømænd.

Indtægtsgrundlaget for beregning af økonomisk fripladstilskud til forældre, der er eller har været beskæftiget om bord på et skib, der er registreret i Dansk Internationalt Skibsregister, opgøres efter § 11 i bekendtgørelse nr. 1417 af 23. december 2012 om beregning af dagpengesatsen for lønmodtagere.

For nærmere information herom henvises til Beskæftigelsesministeriet (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering).

Børn i privat familiepleje

432. Er et barn eller flere børn i privat familiepleje efter reglerne i serviceloven, er det fortsat forældrene, der har den økonomiske forsørgelsesforpligtelse over for barnet, hvorfor det er deres indtægt, der skal lægges til grund ved beregning af økonomisk fripladstilskud.

Børnefamilieydelse og børnetilskud

433. Børne- og ungeydelsen og børnetilskud er ikke skattepligtige for modtageren og indgår derfor ikke i beregningsgrundlaget for økonomisk fripladstilskud.

Barnets egne og øvrige børns indtægter

434. Barnets egne indtægter skal ikke indgå i indkomstgrundlaget for beregningen af økonomisk fripladstilskud. Da et privatretligt børnebidrag er en indtægt for barnet, kan dette altså ikke have indflydelse på beregningen af økonomisk fripladstilskud.

En eventuel indtægt fra andre børn i husstanden skal ligeledes ikke indgå i beregningsgrundlaget for økonomisk fripladstilskud.

SU-lån

435. SU-lån, som forældre under uddannelse modtager, er ikke skattepligtig indkomst og medregnes derfor ikke i beregningsgrundlaget for økonomisk fripladstilskud.

Vægt på faktisk indtægt

436. Hvis den indtægt, som forældre har til rådighed, er væsentlig større eller mindre end den aktuelle indtægt, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om økonomisk fripladstilskud efter en samlet vurdering af familiens økonomiske og sociale forhold.

Forhold, der gør, at den faktiske indtægt kan være forskellig fra den aktuelle indtægt, kan f.eks. være specielle skattetekniske fradrag. Som specielle skattetekniske fradrag anses bl.a. henlæggelser til investeringsfonde, bygnings- og inventarnedskrivning udover normal nedskrivning samt underskud på skibsvirksomhed og containeranpartar. Herudover kan der være tale om, at den aktuelle indkomst ikke er en personlig indkomst, der beskattes i Danmark.

Nyoptagelse

437. Ved nyoptagelser i dagtilbud får fripladstilskud virkning fra optagelsestidspunktet i dagtilbuddet, når forældrene dokumenterer, at deres aktuelle indtægter ligger under den fastsatte indtægtsgrænse. I andre situationer, og hvis forældrenes aktuelle indtægter ændrer sig efter, barnet er optaget i dagtilbuddet, får fripladstilskuddet virkning fra begyndelsen af den måned, der følger efter datoen for ansøgningen om økonomisk fripladstilskud til kommunen.

Økonomisk fripladstilskud til enlige forsørgere

438. Der gælder særlige regler for økonomisk fripladstilskud til enlige forsørgere. Når der skal træffes afgørelse om økonomisk fripladstilskud, er det den af forældrene, der har retten til dagtilbudspladsen og dermed retten til fripladstilskuddet, som skal opfylde betingelsen om at være enlig forsørger. Kun i de tilfælde kan reglerne anvendes.

En forælder, der ønsker fripladstilskud som enlig forsørger, skal ansøge kommunen herom. Kommunen kan beslutte, at forælderen allerede ved ansøgningen skal dokumentere sin aktuelle indtægt samt sin status som enlig forsørger.

Det vil i udgangspunktet være tilstrækkeligt, at ansøgeren ved indgivelse af ansøgningen dokumenterer sin ret til at få fripladstilskud som enlig forsørger ved en erklæring om, at pågældende er reelt enlig.

Finder kommunen, at ansøgeren er reelt enlig, har kommunen pligt til at forhøje fripladsgrænserne med 57.407 kr. (2015-niveau) med virkning fra begyndelsen af den måned, der følger efter datoen for ansøgningen om forhøjelse af fripladsgrænserne til kommunen.

Hvornår er en person enlig forsørger i relation til økonomisk fripladstilskud?

439. Det er en betingelse for retten til fripladstilskud som enlig forsørger, at ansøgeren er reelt enlig. Afgrænsning af begrebet enlig forsørger følger i videst muligt omfang afgrænsningen af enlige forsørgere i relation til børnetilskud.

Personer, der lever i et ægteskab eller i et registreret partnerskab

440. En person, der er gift eller lever i et registreret partnerskab, kan alene betragtes som enlig forsørger, når den pågældende er separeret eller lever adskilt fra ægtefællen/partneren på grund af uoverensstemmelse.

Den anden ægtefælles/partners fravær f.eks. på grund af sygdom, ophold i udlandet eller optagelse på plejehjem anses ikke som ophævelse af samlivet med den virkning, at fripladsskalaens indtægtsgrænser forhøjes med 57.407 kr. (2015-niveau). Kun når der samtidig er tale om samlivsophævelse på grund af uoverensstemmelse, kan disse tilfælde bevirke en status som enlig forsørger.

Når en ægtefælle er meldt savnet i Danmark eller i udlandet, kan kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering anse den tilbageværende ægtefælle for enlig forsørger med ret til at få økonomisk fripladstilskud som enlig forsørger.

Personer, der lever i et samlivsforhold

441. En person, der ikke er gift, anses som enlig forsørger, medmindre pågældende lever i et samlivsforhold med en anden person. Ved samlivsforhold forstås et forhold mellem to parter, som lever sammen på samme måde som ægtefæller, men uden at være gift eller have indgået registreret partnerskab. Der tales typisk om et ægteskabslignende forhold.

Der er tale om samlivsforhold, når der er fælles husholdning og tale om et forhold, der kan føre til ægteskab eller registreret partnerskab efter dansk ret. I almindelighed forudsætter et samlivsforhold, at der er samme bopæl. I tvivlstilfælde kan kommunen tage udgangspunkt i, hvem der er tilmeldt folkeregistret på ansøgers adresse. Den formelle tilmelding til folkeregistret er dog ikke i alle tilfælde afgørende.

Det er hverken nødvendigt for eller tilstrækkeligt til at statuere et samlivsforhold, at kommunen via folkeregistret bliver bekendt med, at en anden person er tilmeldt ansøgerens adresse. Der kan således forekomme situationer, hvor det for to personer med samme folkeregisteradresse kan dokumenteres, at der alene er tale om et fremleje-forhold mellem to personer uden fælles husholdning.

Omvendt kan der være tale om et samlivsforhold mellem to personer, selv om der ikke er samme folkeregisteradresse, hvis det skønnes, at den part, der er tilmeldt folkeregistret på en anden adresse, reelt ikke bor på denne adresse.

Ved vurderingen af, om en person er reelt enlig, kan kommunen lægge vægt på karakteren af de involverede parter indbyrdes forhold og på boligforholdene hos den, som menes at leve sammen med ansøgeren.

Det kan have betydning, om der er tale om tidligere ægtefæller eller samlevende par, der fortsat har hyppig kontakt og måske har fået børn sammen efter samlivsophør. Der kan også lægges vægt på de involverede personers egen forklaring om det indbyrdes forhold.

Ophører samlivsforholdet, er det - modsat for ægtefæller - ikke en betingelse for at blive anset som enlig forsørger, at samlivsforholdet er ophørt på grund af uoverensstemmelse.

Indsat i institutioner under kriminalforsorgen

442. En forælder, der er enlig, fordi ægtefællen eller samleveren er indsat udover 3 måneder i institutioner under Kriminalforsorgen, anses som enlig forsørger i relation til økonomisk fripladstilskud.

Bestemmelsen omfatter indsættelse i institutioner under Kriminalforsorgen i Danmark i form af varetægtsfængsel, fængselsophold eller anden frihedsberøvende foranstaltning i henhold til dom, f.eks. i institutioner under sygehusvæsenet.

Det er en betingelse, at indsættelsen har varet ud over 3 måneder. En kortvarig indsættelse giver derfor ikke ret til forhøjelse af fripladsgrænserne. Desuden er det en betingelse, at den indsatte ægtefælle/partner ikke lever sammen med en tredje person, men er reelt enlig.

Indtægtsændringer og efterregulering

443. Forældre har pligt til at oplyse kommunalbestyrelsen om varige stigninger i deres indtægter i årets løb eller andre forhold, der har betydning for bortfald eller nedsættelse af forældrebetalingen som følge af et økonomisk fripladstilskud. Dette gælder også i forhold til ændring af status som enlig forsørger.

Forældre har pligt til at underrette kommunen om varige stigninger i deres faktiske indtægter eller andre forhold i årets løb, der har betydning for forældrenes ret til at modtage økonomisk fripladstilskud.

Regulering ved indtægtsfremgang

444. Når forældrene har en indtægtsfremgang på over 10 pct., kan kommunen regulere det økonomiske fripladstilskud og dermed indirekte forældrenes egenbetaling med tilbagevirkende kraft fra det tidspunkt, hvor forældrenes forhold har ændret sig. Kravet om tilbagebetaling forudsætter, at ydelsesmodtageren har modtaget ydelsen mod bedre vidende.

Ingen regulering ved indtægtsnedgang

445. Der er ikke mulighed for at efterregulere det økonomiske fripladstilskud, hvis forældrene har haft en indtægtsnedgang. Ved en indtægtsnedgang skal forældrene derfor på ny ansøge om økonomisk fripladstilskud og dokumentere deres ændrede indtægtsforhold.

Forældre kan på et hvilket som helst tidspunkt i løbet af året indgive ansøgning om økonomisk fripladstilskud og dermed få foretaget en ny vurdering af deres indtægtsforhold.

I det omfang forældrene ved ansøgning godtgør, at deres indtægter er ændret i nedadgående retning, som bevirker, at de har ret til højere fripladstilskud, har kommunen pligt til at forhøje det økonomiske fripladstilskud med virkning fra begyndelsen af den måned, der følger efter datoen for ansøgningen om fripladstilskud til kommunen.

Regulering ved ændring af status som enlig forsørger

446. Når der sker ændringer, der betyder, at den enlige forsørger ikke længere kan betegnes som reelt enlig, kan kommunen regulere forældrebetalingen med tilbagevirkende kraft fra det tidspunkt, hvor den enlige forsørgers forhold har ændret sig. Kravet om tilbagebetaling forudsætter, at ydelsesmodtageren har modtaget ydelsen mod bedre vidende.

Det er ikke muligt at efterregulere det økonomiske fripladstilskud i tilfælde, hvor en forælder bliver enlig forsørger, men ikke har ansøgt kommunen om forhøjelse af fripladsgrænserne. I sådanne tilfælde skal den enlige forsørger ansøge kommunen om forhøjelse af fripladsgrænserne og dokumentere, at han/hun er reelt enlig.

Kommunernes mulighed for at indhente oplysninger

447. Er kommunen i tvivl om, hvorvidt der er sket ændringer i forældrenes faktiske indtægter, status som enlig forsørger eller andre forhold, der har betydning for forældrenes ret til at modtage økonomisk fripladstilskud, må den søge at indhente tilstrækkeligt med oplysninger til at kunne afgøre sagen.

For nærmere oplysninger om, hvem kommunen kan indhente oplysninger fra henvises til retssikkerhedslovens §§ 10-12 og denne vejlednings kapitel 24.

Beregning af økonomisk fripladstilskud til en plads og et sundt frokostmåltid

Økonomisk fripladstilskud til en plads i opholdskommunen

448. Hvis forældrene har en dagtilbudsplads i opholdskommunen, og de er berettiget til at modtage et økonomisk fripladstilskud til pladsen, findes det beløb, der udgør den »tilskudsberettigede forældrebetaling« for en plads i et dagtilbud i opholdskommunen – altså det beløb, som er udgangspunktet for beregningen.

Beregningseksempel

Tilskudsberettiget forældrebetaling	2.700 kr.
daginstitution 0-2 år pr. måned	
Forældres årlige indkomst	400.000 kr.
Forældrenes betaling i pct. af fuld takst	69 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads	1.863 kr.
Søskendetilskud	50 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads og søskendetilskud	932 kr.

Et fuldt fripladstilskud ved en plads i barnets opholdskommune svarer til, at forældrenes egenbetaling for dagtilbudspladsen bortfalder.

Økonomisk fripladstilskud til et sundt frokostmåltid i opholdskommunen

449. Beregningen af økonomisk fripladstilskud til en plads og et sundt frokostmåltid i opholdskommunen foretages under ét for familier, hvor barnet er indskrevet i en daginstitution, og hvor der indgår et sundt frokostmåltid

Hvis forældrene således har en dagtilbudsplads, hvor børnene får et sundt frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, og forældrene er berettiget til at modtage et økonomisk fripladstilskud til pladsen, har forældrene ligeledes ret til økonomisk fripladstilskud til frokostmåltidet.

Økonomisk fripladstilskud til en plads i en anden kommune

450. Hvis forældrene har en dagtilbudsplads i en anden kommune, og de er berettiget til at modtage et økonomisk fripladstilskud til pladsen, findes det beløb, der udgør den »tilskudsberettigede forældrebetaling« for en plads i anden kommune – altså det beløb, som er udgangspunktet for beregningen.

Nedenstående beregning er lavet med udgangspunkt i den beregnede tilskudsberettigede forældrebetaling fra eksempel 2 i pkt. 419

Tilskudsberettiget forældrebetaling daginstitution 0-2 år pr. måned, anden kommune.	2.207 kr.
Forældres årlige indkomst	400.000 kr.
Forældrenes betaling i pct. af fuld takst	69 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads	1.523 kr.
Søskendetilskud	50 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads og søskendetilskud	761 kr.

Økonomisk fripladstilskud til en plads i anden kommune med et sundt frokostmåltid

451. Beregningen af økonomisk fripladstilskud til en plads og et sundt frokostmåltid foretages under ét for familier, hvor barnet er indskrevet i en daginstitution, hvor der indgår et sundt frokostmåltid. Hvis forældrene således har en dagtilbudsplads i en anden kommune med et sundt frokostmåltid, og de er berettiget til at modtage et økonomisk fripladstilskud til pladsen, har forældrene ligeledes ret til et økonomisk fripladstilskud til frokostmåltidet.

Økonomisk fripladstilskud til en plads i privatinstitution

452. Et barn i en privatinstitution er berettiget til et økonomisk fripladstilskud, hvis forældrene kan dokumentere, at deres aktuelle indtægter ligger indenfor indtægtsgrænserne i fripladsskalaen. Som for øvrige dagtilbud gælder det, at fripladstilskuddet beregnes før eventuelt søskendetilskud og tilskud af behandlingsmæssige og socialpædagogiske årsager.

Nedenstående beregning er lavet med udgangspunkt i den beregnede tilskudsberettigede forældrebetaling til plads i privatinstitution fra første eksempel i pkt. 421

Tilskudsberettiget forældrebetaling daginstitution 0-2 år pr. måned i privatinstitution.	2.600 kr.
Forældres årlige indkomst	400.000 kr.
Forældrenes betaling i pct. af fuld takst	69 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads	1.794 kr.
Søskendetilskud	50 pct.
Forældrebetaling pr. måned efter økonomisk friplads og søskendetilskud	897 kr.

Det økonomiske fripladstilskud til en plads i en privatinstitution udbetales til privatinstitutionen sammen med grundtilskuddet og skal anvendes til at reducere de konkrete forældres egenbetaling. Fripladstilskud inklusiv andre tilskud til nedbringelse af egenbetalingen (f.eks. søskendetilskud og tilskud af behandlingsmæssige og socialpædagogiske årsager) kan ikke overstige forældrenes egenbetaling.

Privatinstitutioner med et sundt frokostmåltid

453. Beregningen af økonomisk fripladstilskud til en plads i privatinstitution og et sundt frokostmåltid foretages under ét for familier, hvor barnet er indskrevet i en privatinstitution, hvor der indgår et sundt frokostmåltid.

Hvis forældrene således har en dagtilbudsplads i en privatinstitution med et sundt frokostmåltid, og de er berettiget til at modtage et økonomisk fripladstilskud til pladsen, har forældrene ligeledes ret til økonomisk fripladstilskud til frokostmåltidet.

Økonomisk fripladstilskud til børn i privat dagpleje

454. Børn i privat dagpleje er berettigede til et økonomisk fripladstilskud, hvis forældrene kan dokumentere, at deres aktuelle indtægter ligger indenfor indtægtsgrænserne i fripladsskalaen. Det økonomiske fripladstilskud beregnes før eventuelt søskendetilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud og socialpædagogisk fripladstilskud.

Søskendetilskud til en plads og et sundt frokostmåltid

455. Søskenetilskud er et tilskud, som kommunen skal give til forældre med flere børn i tilbud ved siden af kommunens grundtilskud og eventuelle økonomiske fripladstilskud.

Søskenetilskud skal gives til børn i dagtilbud med søskende i:

- Dagtilbud og fritidshjem.
- Dagtilbud og fritidshjem i en anden kommune.
- Privat pasning.
- Skolefritidsordning (SFO) efter folkeskoleloven.

Kommunalbestyrelsen kan give søskenetilskud til forældre, som både har børn i dagtilbud og i et klubtilbud, idet det er op til kommunen at beslutte, om klubtilbud er omfattet af reglerne om søskenetilskud.

Hvem anses for søskende?

456. Søskende omfatter: Biologiske søskende, adoptivsøsken og sammenbragte børn. Det er i relation til søskenetilskud et krav, at søskende har ophold i samme hjem. Ved beregning af søskenetilskud tages der således udgangspunkt i det enkelte hjem og i de børn, der har ophold i hjemmet. Bor to søskende således i hver deres hjem, kan de ikke anses for søskende i relation til søskenetilskud, og der vil ikke være grundlag for at yde søskenetilskud. Børn af ikke-samlevende forældre med fælles forældremyndighed, som bor lige meget hos begge forældre, medtælles som søskende hos den af forældrene, hvor de er tilmeldt folkeregistret.

Søskenetilskud til den billigste plads

457. Søskenetilskuddet beregnes altid i forhold til den/de billigste plads(er). Den billigste plads findes ved at sammenligne opholdskommunens nettodriftsudgifter for de tilbud, som søskende går i. Når en eller flere søskende optages i et dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen efter reglerne om plads over kommunegrænsen, er det opholdskommunens tilskud til pladsen i en anden kommune før eventuel tilskud til økonomisk friplads, der skal indgå ved sammenligningen af pladser, for at finde den billigste plads.

Når en eller flere søskende optages i en privatinstitution, er det opholdskommunens driftstilskud til pladsen i privatinstitutionen før eventuel tilskud til økonomisk friplads, der skal indgå ved sammenligningen af pladser for at finde den billigste plads.

Søskenetilskuddet beregnes altid efter nedsættelse af forældrebetalingen med et eventuelt økonomisk fripladstilskud.

Søskende optaget i samme dagtilbud med samme egenbetaling – billigste plads

458. I tilfælde, hvor to eller flere søskende er optaget i dagtilbud, hvor forældrebetalingen er den samme, anses det yngste barn for at være det dyreste. Derfor vil der i sådanne tilfælde altid skulle betales fuld pris for det yngste barn.

Søskenetilskud til et sundt frokostmåltid

459. Hvis forældrene har en plads i en daginstitution med et sundt frokostmåltid, og forældrene har ret til søskenetilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til søskenetilskud på frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes søskenetilskud til frokostmåltidet. Søskenetilskuddet beregnes derfor i forhold til det barn, som modtager søskenetilskud på pladsen.

Nedenstående skema er eksempler på, hvornår der udløses søskenetilskud på et sundt frokostmåltid.

Eksempel:

Et forældrepar med et barn i vuggestue og et barn i børnehave får et søskendetilskud på den billigste af de to pladser, som i dette eksempel er børnehavepladsen. I eksempel 1-3 nedenfor er vist, hvornår der i forhold til eksemplet gives et søskendetilskud på frokostmåltidet. Herudover er vist eksempler for familier, hvor et af børnene er optaget i henholdsvis dagpleje og fritidshjem.

	Dyreste plads Barn i vuggestue	Billigste plads Barn i børnehave	Søskendetilskud
Eksempel 1	Frokost i daginstitution.	Frokost i daginstitution.	+ Søskendetilskud til frokostmåltidet i børnehaven
Eksempel 2	Ikke frokost i daginstitution	Frokost i daginstitution	+ Søskendetilskud på frokostmåltidet i børnehaven
Eksempel 3	Frokost i daginstitution.	Ikke frokost i daginstitution	% Søskendetilskud på frokostmåltid i vuggestuen
	Barn i dagpleje	Barn i børnehave	
Eksempel 4	Ikke omfattet af reglerne	Frokost i daginstitution.	+ Søskendetilskud på frokostmåltidet i børnehaven
	Barn i børnehave	Barn i fritidshjem	
Eksempel 5	Frokost i daginstitution	Ikke omfattet af reglerne	% Søskendetilskud på frokostmåltid i børnehaven

Beregning af søskendetilskud til en plads og et sundt frokost måltid i opholdskommunen

460. Hvis forældrene har en dagtilbudsplads i opholdskommunen, og de er berettiget til at modtage et søskendetilskud til pladsen, findes først det beløb, der udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling. Den tilskudsberettigede forældrebetaling er det beløb, som er udgangspunkt for beregning af søskendetilskud.

Hvis forældrene har en plads i en daginstitution med et sundt frokostmåltid, og forældrene har ret til søskendetilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til søskendetilskud på frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes søskendetilskud til frokostmåltidet. Søskendetilskuddet beregnes derfor i forhold til det barn, som modtager søskendetilskud på pladsen.

Søskendetilskuddet skal udgøre mindst 50 pct. af forældrenes egenbetaling efter fradrag for et eventuelt økonomisk fripladstilskud. Kommunen kan fastsætte en højere tilskudsprocent. Se beregningseksempel i pkt. 452.

Beregning af søskendetilskud til en plads og et sundt frokostmåltid i en anden kommune

461. Hvis søskendetilskuddet gives til et barn med en plads i en anden kommune, beregnes søskendetilskuddet i forhold til den »tilskudsberettigede forældrebetaling« for en plads i en anden kommune, efter fradrag for et eventuelt økonomisk fripladstilskud. Tilskudsprocenten for søskendetilskud skal udgøre

mindst 50 pct. Giver kommunen et søskendetilskud på mere end 50 pct. til en plads i opholdskommunen, skal kommunen anvende samme tilskudsprocent til en plads i anden kommune.

Hvis forældrene har en plads i en anden kommune med et sundt frokostmåltid, og har forældrene ret til søskendetilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til søskendetilskud på frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes søskendetilskud til frokostmåltidet.

Søskendetilskuddet til børn i anden kommune betales sammen med grundtilskuddet og et eventuelt økonomisk fripladstilskud og skal anvendes til at reducere de konkrete forældres egenbetaling. Se beregningseksempel i pkt. 450.

Beregning af søskendetilskud til en plads i en privatinstitution og et sundt frokostmåltid

462. Hvis forældrene har en plads i en privatinstitution, og de er berettiget til at modtage et søskendetilskud til pladsen, findes det beløb, der udgør den tilskudsberettigede forældrebetaling for en plads i en privatinstitution – altså det beløb, som er udgangspunktet for beregningen. Tilskudsprocenten for søskendetilskud skal udgøre mindst 50 pct. Giver opholdskommunen et søskendetilskud på mere end 50 pct. til en plads i opholdskommunen, skal kommunen anvende samme tilskudsprocent til en plads i. Se beregningseksempel i pkt. 452.

Privatinstitutioner med et sundt frokostmåltid

463. Hvis et barn har en plads i en privatinstitution med et sundt frokostmåltid, og forældrene har ret til søskendetilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til søskendetilskud på frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes søskendetilskud på frokostmåltidet.

Udbetaling af søskendetilskuddet

464. Søskendetilskuddet til børn i privatinstitutioner udbetales til privatinstitutionen sammen med grundtilskuddet og et eventuelt økonomisk fripladstilskud og skal anvendes til at reducere de konkrete forældres egenbetaling.

Søskendetilskud ved private pasningsordninger

465. Søskendetilskud til private pasningsordninger efter dagtilbudslovens § 80 fastsættes til et beløb, der svarer til mindst 85 pct. af søskendetilskuddet for det billigste alderssvarende dagtilbud i kommunen.

Søskendetilskuddet er uafhængigt af, hvad kommunen i øvrigt har valgt at give i tilskud til privat pasning. Grundtilskuddet til den private pasningsordning og søskendetilskuddet skal anvendes til forældrenes betaling til ordningen.

Beregningseksempel - søskendetilskud ved tilskud til privat pasning

	Daginstitution 3-5 år	Dagpleje 3-5 år
Takst pr. måned	1.600 kr.	2.200 kr.
Forældrebetalingsandel	24,9 pct.	24,7 pct.
Bruttodriftsudgift pr. år	77.108 kr.	106.883 kr.
Billigste alderssvarende tilbud	77.108 kr.	

Søskendetilskud i dagtilbud pr. måned	800 kr.
Søskendetilskud ved privat pasning pr. måned	800 kr.*0,85 = 680 kr.

Tilskud til pasning af egne børn

466. Det er ikke muligt at få søskendetilskud i forbindelse med tilskud til pasning af egne børn efter dagtilbudslovens § 86.

Søskendetilskud ved ophold i dagtilbud af behandlingsmæssige grunde

467. Når et barn i en søskendeflok går i et dagtilbud af behandlingsmæssige grunde, og denne plads er den billigste, hvorefter der skal gives søskendetilskud til denne plads, skal søskendetilskuddet beregnes af den halve takst, jf. afsnittet »Fripladstilskud af behandlingsmæssige grunde« i dette kapitel.

Fripladstilskud af behandlingsmæssige grunde

468. Fripladstilskud af behandlingsmæssige grunde gives, når et barn med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne af behandlingsmæssige grunde har ophold i et dagtilbud.

Behandlingsmæssigt fripladstilskud beregnes efter, at egenbetalingen er nedbragt med eventuelle øvrige tilskud, jf. den prioriterede tilskuds rækkefølge i afsnittet »Fripladstilskud og søskendetilskud« tidligere i dette kapitel. Tilskuddet anvendes til at reducere forældrenes egenbetaling.

Betingelser for behandlingsmæssigt fripladstilskud

469. Behandlingsmæssigt fripladstilskud gives, når kommunalbestyrelsen vurderer, at:

- Barnet har et vidtgående fysisk eller psykisk handicap, og
- barnet har ophold i et dagtilbud af behandlingsmæssige grunde.

Begge betingelser skal være opfyldt. Hvorvidt der er tale om et vidtgående handicap, beror på en konkret individuel vurdering, der skal omfatte en vurdering af handicappets sværhedsgrad. Til brug for denne vurdering kan kommunen indhente faglig ekspertise hos kommunens faglige konsulenter.

Der henvises til følgende principielle afgørelser fra Ankestyrelsen: 4-14, 33-10, C-12-07 og C-9-00, hvori behandlingsmæssigt fripladstilskud nærmere belyses.

Behandlingsmæssigt fripladstilskud til en plads og et sundt frokostmåltid i opholdskommunen

470. Det behandlingsmæssige fripladstilskud til en plads i opholdskommunen skal beregnes på baggrund af den »tilskudsberettigede forældrebetaling« for en plads i opholdskommunen, med fradrag for et eventuelt økonomisk fripladstilskud og søskendetilskud til pladsen. Det behandlingsmæssige tilskud udgør 50 pct. af dette beløb.

Behandlingsmæssigt fripladstilskud til et sundt frokostmåltid i opholdskommunen

471. Har et barn en plads i en daginstitution med et sundt frokostmåltid, og er forældrene berettiget til et behandlingsmæssigt fripladstilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til et behandlingsmæssigt fripladstilskud til frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes behandlingsmæssigt fripladstilskud til frokostmåltidet.

Behandlingsmæssigt fripladstilskud til børn i privatinstitution

472. For børn optaget i privatinstitutioner udgør det behandlingsmæssige fripladstilskud 50 pct. af den tilskudsberettigede forældrebetaling, med fradrag for et eventuelt økonomisk fripladstilskud og søskendetilskud.

Behandlingsmæssigt fripladstilskud til et sundt frokostmåltid i privatinstitutioner

473. Når et barn har en plads i en privatinstitution med et sundt frokostmåltid, og forældrene har ret til et behandlingsmæssigt fripladstilskud på pladsen, har forældrene ligeledes ret til et behandlingsmæssigt fripladstilskud på frokostmåltidet. Dette betyder, at kommunen ikke skal foretage en ny vurdering af, om der skal ydes behandlingsmæssigt fripladstilskud til frokostmåltidet.

Fra hvilket tidspunkt kan behandlingsmæssigt fripladstilskud gives

474. Mange børn med nedsat funktionsevne optages i dagtilbud på et tidspunkt, hvor omfanget af funktionsnedsættelsen ikke er kendt, eller hvor optagelsen ikke sker af behandlingsmæssige grunde. Derfor må udtrykket »optages i institutionen« forstås så bredt, at det behandlingsmæssige fripladstilskud gives fra det tidspunkt, hvor det konstateres, at der foreligger en varig og betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og behandlingsmæssige grunde. Det er i denne forbindelse underordnet, om der herudover tillige foreligger et pasningsbehov.

Et behandlingsmæssigt fripladstilskud forudsætter ikke ansøgning fra forældrene og er ikke afhængig af forældrenes økonomiske eller arbejdsmæssige situation.

Socialpædagogisk fripladstilskud

475. Socialpædagogisk fripladstilskud skal gives, når kommunalbestyrelsen vurderer, at:

- Barnets ophold i dagtilbud er særligt påkrævet af sociale eller pædagogiske grunde, og
- Betalingsspørgsmålet vanskeliggør barnets ophold eller forbliven i dagtilbuddet.

Begge betingelser skal være opfyldt, og der skal ved tildelingen af et socialpædagogisk fripladstilskud altid ske en konkret og individuel vurdering af familiens og barnets situation. Det er op til den enkelte kommune at foretage vurderingen, herunder at fastlægge hvilke kriterier der lægges vægt på.

Der henvises til følgende principielle afgørelser fra Ankestyrelsen: 164-12, C-64-01, 0-108-98 og 0-141-96, hvori specialpædagogisk fripladstilskud nærmere belyses.

Socialpædagogisk fripladstilskud kan benyttes som supplement til et eventuelt økonomisk fripladstilskud, søskendetilskud og behandlingsmæssigt fripladstilskud for at reducere forældrebetalingen yderligere eller helt fjerne forældrebetalingen. Dog således, at forældre maksimalt kan få dækket 100 pct. af forældrenes faktiske egenbetaling i det benyttede dagtilbud. Det vil sige, at forældrenes egenbetaling kan bortfalde helt uanset, om barnet f.eks. er optaget i et dagtilbud i en anden kommune eller i en privatinstitution. Det er ikke hensigten, at der som led i vurderingen skal foretages en § 50-undersøgelse efter serviceloven.

Delegation af kompetence til at tildele socialpædagogisk fripladstilskud

476. Kommunen kan helt eller delvis delegere kompetencen til at tildele socialpædagogisk fripladstilskud til ledelsen i det enkelte dagtilbud eller visse typer af tilbud efter nærmere fastsatte retningslinjer.

Kapitel 14

Mad i daginstitutioner

477. Dette kapitel indeholder en beskrivelse af reglerne om frokostmåltid i daginstitutioner. Herudover indeholder kapitlet en beskrivelse af reglerne om frivillige forældrearrangerede frokost- og madordninger i daginstitutioner.

Reglerne om et sundt frokostmåltid i daginstitutioner fremgår af dagtilbudslovens § 16 a og 16 b, mens reglerne om forældrearrangerede frokost- og madordninger findes i dagtilbudslovens § 17.

§ 16 a. Alle børn i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner og privatinstitutioner efter § 19 skal have et sundt frokostmåltid alle hverdage, jf. dog stk. 3 og 4 og § 16 b, stk. 1, 2 og 3.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, for alle børn i samme aldersgruppe.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen træffer efter ansøgning fra et barns forældre afgørelse om, at et barn kan fritages fra et sundt frokostmåltid efter stk. 1, hvis barnet har en lægedokumenteret allergi eller anden sygdom, som kræver en specialkost, og kommunen ikke på forsvarlig vis kan give barnet et sundt frokostmåltid i daginstitutionen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at børn i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, der hovedsageligt anvender skovens areal eller lignende naturområder som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen, ikke skal omfattes af et sundt frokostmåltid efter stk. 1.

§ 16 b. Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, kan beslutte at fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, jf. dog stk. 2, 4 og 8.

Stk. 2. I kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, som består af flere enheder, kan et simpelt flertal af forældre med børn i den pågældende enhed beslutte at fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1. Forældrene har én stemme for hvert barn, de har i enheden.

Stk. 3. Forældre med børn i privatinstitutioner efter § 19, stk. 4, kan beslutte at fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1. Beslutningen efter 1. pkt. træffes ved simpelt

flertal af forældre, der har børn i den pågældende privatinstitution. Forældrene har én stemme for hvert barn, de har i privatinstitutionen. Forældre med børn i privatinstitutioner efter § 19, stk. 4, skal mindst hvert andet år og højst én gang om året have mulighed for at fravælge et sundt frokostmåltid. Frokostmåltidet skal ophøre senest 6 måneder efter, at forældrenes beslutning om fravalg er modtaget af privatinstitutionen. Forældre med børn i privatinstitutionen er ansvarlige for at oplyse privatinstitutionen om beslutningen efter 1. pkt. Privatinstitutionen skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for forældrenes fravalg af frokostmåltidet efter § 16 a, stk. 1, herunder længden af perioden for forældrenes fravalg af et sundt frokostmåltid og frister og procedurer for formidling af forældrenes beslutning om fravalg til privatinstitutionen.

Stk. 4. Hvis kommunalbestyrelsen efter § 16 a, stk. 2, har besluttet, at et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, for alle børn i samme aldersgruppe, kan forældre ikke træffe beslutning efter stk. 1 og 2.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal mindst hvert andet år og højst én gang om året give mulighed for fravalg efter stk. 1 og 2 af et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1. Frokostmåltidet skal ophøre senest 6 måneder efter, at forældrenes beslutning om fravalg er modtaget af kommunalbestyrelsen. Forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed er ansvarlig for at oplyse kommunalbestyrelsen om forældrenes beslutning om fravalg af et sundt frokostmåltid.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal forud for forældrebestyrelsens eller forældrene i den enkelte enheds beslutning efter stk. 1 og 2 oplyse forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed om kommunens forventede takst for et sundt frokostmåltid, jf. § 32 a, stk. 3.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen fastsætter og offentliggør retningslinjer for forældrenes fravalg, jf. § 16 b, stk. 1, 2, 5 og 6, af et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, herunder længden af perioden for forældrenes fravalg og frister og procedurer for formidling af forældrenes beslutning om fravalg til kommunalbestyrelsen.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk.

2-4, ikke kan fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, hvis det vurderes, at et sundt frokostmåltid af både sociale og sundhedsmæssige årsager er særligt påkrævet for børnene i den pågældende daginstitution eller enhed. Kommunalbestyrelsens beslutning efter 1. pkt. gælder for den periode, kommunalbestyrelsen i medfør af stk. 7 har fastsat for forældrebestyrelsens eller forældrene i den enkelte enheds mulighed for fravalg.

Frokostmåltid i daginstitutioner

478. Jf. § 16 a i dagtilbudsloven skal alle børn i daginstitutioner have et sundt frokostmåltid. Formålet er, at alle børn i daginstitutioner får et tilbud om et sundt måltid midt på dagen, som skal medvirke til at fremme gode kostvaner, forebygge fedme og bidrage til børnenes generelle velvære og udvikling.

Skal der tilbydes frokost, hvis en daginstitution afholder en lukkedag?

479. Hvis en daginstitution afholder en lukkedag, og der tilbydes et sundt frokostmåltid i den pågældende institution, skal børnene i daginstitutionen have et alternativt pasningstilbud, hvor der indgår et sundt frokostmåltid.

Hvad er et sundt frokostmåltid?

480. Et sundt frokostmåltid betegner, at måltidet skal følge de til enhver tid gældende officielle danske anbefalinger for kost til børn i den relevante aldersgruppe. Information om anbefalingerne kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside www.altomkost.dk. Frokostmåltidet omfatter både mad og drikke. Kravet om, at frokostmåltidet skal være sundt, omfatter det samlede frokostmåltid. Det er en lokal beslutning, om maden skal være varm eller kold, om maden skal være økologisk, om maden skal tilberedes i institutionen, leveres fra kommunalt storkøkken eller privat leverandør mv.

Hvem er omfattet af reglerne om et sundt frokostmåltid?

481. Alle daginstitutioner efter dagtilbudslovens § 19 er omfattet af reglerne om et sundt frokostmåltid. Det vil sige kommunale daginstitutioner, selvejende daginstitutioner, udliciterede daginstitutioner og privatinstitutioner samt eksisterende puljeordninger efter dagtilbudslovens § 102.

Dagplejen er ikke omfattet af reglerne om frokost i daginstitutioner, da kost allerede i dag i praksis er en del af dagplejeydelsen. Der henvises til, at dagplejere i henhold til dagplejeoverenskomsten er forpligtet til at drage omsorg for barnets pasning og pleje, herunder ydelse af kost, så længe barnet opholder sig i dagplejehjemmet. Ligeledes har kommunale dagplejere efter bekendtgørelse af lov om påligningen af indkomstskat til staten, lbk nr. 1041 af 15/09 2014 (ligningslovens) § 9 H et skattemæssigt fradrag for blandt andet udgifter til kost til børnene i dagplejehjemmet.

Private pasningsordninger, jf. dagtilbudslovens §§ 78 og 80, er ikke omfattet af § 16 om frokost i daginstitutioner.

Kommunens organisering og tilrettelæggelse af frokostmåltidet

482. Det er kommunalbestyrelsen, som har ansvaret for, hvordan frokostmåltidet organiseres og tilrettelægges i kommunen. Som eksempel herpå kan kommunalbestyrelsen vælge, at frokosten skal produceres i

de enkelte dagtilbud. En anden mulighed kan være, at kommunalbestyrelsen beslutter, at frokosten leveres fra et kommunalt storkøkken eller en privat leverandør.

Kommunalbestyrelsen har endvidere mulighed for at etablere et fælles selskab mellem kommunen og en privat aktør.

Godkendelse af køkkenfaciliteter i kommunale og selvejende daginstitutioner

483. Kommunalbestyrelsen skal i relation til frokostmåltidet sikre, at der er eller etableres faciliteter til madlavning i den enkelte daginstitution eller, at der indgås aftaler om levering af et frokostmåltid fra eventuelle kommunale fælleskøkkener eller private leverandører. Der henvises i den sammenhæng til Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk for så vidt angår daginstitutionskøkkener og de indretningsmæssige krav, som fødevaremyndighederne stiller til køkkener i daginstitutioner. Der henvises endvidere til Arbejdstilsynets hjemmeside www.at.dk, hvad angår Arbejdstilsynets regler om arbejdsmiljø i køkkener.

Godkendelse af køkkenfaciliteter i privatinstitutioner

484. Kommunalbestyrelsen skal som led i godkendelsen af privatinstitutioner fastsætte godkendelseskriterier, der indeholder de krav, der stilles til daginstitutioner fra kommunalt og statsligt niveau, jf. dagtilbudslovens § 20. Der må ikke stilles krav, der er mindre eller går videre end de krav, der fastsættes til kommunale, selvejende daginstitutioner og udliciterede daginstitutioner. Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen ved godkendelse af og gennem det løbende tilsyn med privatinstitutioner har ansvaret for at sikre, at der, medmindre forældrene har fravalgt frokostmåltidet, er et sundt frokostmåltid til alle børn, der er optaget i en privatinstitution. Kommunalbestyrelsen skal ligeledes ved godkendelse og det løbende tilsyn med privatinstitutionen påse, at der er de nødvendige køkkenmæssige faciliteter til, at børn i privatinstitutionen kan få et sundt frokostmåltid.

Frokost som en del af dagtilbudsydelsen

485. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at et sundt frokostmåltid indgår som en del af dagtilbudsydelsen. I disse tilfælde indregnes udgiften til frokostmåltidet i de budgetterede bruttodriftsudgifter for daginstitutionspladsen. I disse tilfælde opkræves der ikke en særskilt takst for frokostmåltidet, ligesom det indebærer, at kommunen finansierer 75 procent og forældrene 25 procent af udgifterne til frokostmåltidet.

Når frokost indgår som en del af dagtilbudsydelsen, kan forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed ikke fravælge frokostmåltidet. Frokostmåltidet skal efterleve de til enhver tid gældende officielle danske anbefalinger for kost til børn i den relevante aldersgruppe.

Hvis kommunen har besluttet, at frokost indgår som en del af dagtilbudsydelsen, skal denne beslutning gælde alle børn i den pågældende aldersgruppe i kommunen

Hvem kan undtages fra frokostmåltidet?

Børn med lægedokumenteret allergi

486. Jf. dagtilbudslovens § 16 a, stk. 3, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at et barn kan fritages fra et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, hvis barnet har en lægedokumenteret allergi eller anden sygdom, som kræver specialkost, og kommunen ikke på forsvarlig vis kan give barnet den særlige frokost i daginstitutionen. I disse tilfælde skal forældrene ikke betale for barnets frokost i daginstitutionen.

Bestemmelsen er rettet mod de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering finder, at kommunen ikke på forsvarlig vis kan tilbyde et barn med lægedokumenteret behov for specialkost et frokostmåltid i dagtilbuddet. Bestemmelsen dækker således alene de tilfælde, hvor et barn har en lægedokumenteret allergi eller anden sygdom, der kræver en speciel og kompleks kostsammensætning, der kræver specialviden at tilberede, og som kommunalbestyrelsen vurderer, at den ikke forsvarligt kan tilbyde barnet.

Der er således to betingelser, som skal være opfyldt for, at et barn med lægedokumenteret behov for specialkost kan omfattes af undtagelsesbestemmelsen og dermed undlade at betale for frokostmåltidet:

- 1) Barnet har en lægedokumenteret allergi eller anden sygdom, som kræver specialkost og
- 2) Kommunalbestyrelsen vurderer, at kommunen ikke forsvarligt kan tilbyde barnet frokost i daginstitutionen.

Der er ikke grundlag for, at et barn kan omfattes af undtagelsesbestemmelsen, alene fordi forældrene via lægeerklæring eller andet kan dokumentere, at barnet f.eks. er lactose-intolerant eller allergisk over for æg, fisk eller andet. Både punkt 1 og 2 skal være opfyldt. Det er alene kommunalbestyrelsen, som kan træffe afgørelse om, hvorvidt et barn kan fritages fra frokostmåltidet.

Daginstitutioner, der anvender et naturområde som grundlag for barnets ophold.

487. Jf. dagtilbudslovens § 16 a, stk. 4, kan kommunalbestyrelsen beslutte at undtage daginstitutioner, som hovedsagelig anvender skovens areal eller lignende naturområde som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen (f.eks. kaldet skovbørnehaver), fra reglerne om frokost.

Udgangspunktet for vurderingen af, hvorvidt en daginstitution kan betragtes som en skovbørnehave eller lignende er, at institutionen som hovedregel anvender skoven eller lignende naturområde som udgangspunkt for barnets ophold i daginstitutionen. Institutioner, hvor en del af børnegruppen på skift f.eks. en eller to uger om måneden tager i skoven eller andet sted hele dage, vil ikke være at betragte som en skovbørnehave og kan dermed ikke undtages.

Kommunalbestyrelsen skal som grundlag for en eventuel beslutning om, at børn i skovbørnehaver eller lignende ikke er omfattet af lovens § 16 a, stk. 1, vurdere, om et frokostmåltid vanskeliggør institutionens mulighed for fortsat at anvende skoven eller lignende naturområde som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen.

Såfremt kommunalbestyrelsen har undtaget kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner fra et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med godkendelse af privatinstitutionen tillige undtage privatinstitutionen fra et frokostmåltid, hvis privatinstitutionen anvender skovens areal eller lignende naturområder som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen. Kommunalbestyrelsen skal stille samme krav til privatinstitutioner som til institutioner under den kommunale forsyning i forhold til at blive undtaget fra et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1.

Fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

Forældrebestyrelsen kan fravælge den kommunale frokostordning

488. Forældrebestyrelsen i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, har mulighed for at fravælge den kommunale frokostordning. Bestemmelsen omfatter både kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner.

I selvejende daginstitutioner med en tostrengt bestyrelsesmodel træffes beslutningen af forældrebestyrelsen, hvor der er et flertal af forældre. I tilfælde, hvor den selvejende daginstitution har valgt en

såkaldt enstrengt bestyrelsesmodel, hvor bestyrelsen består af et flertal af forældre, træffes en eventuel beslutning om fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 i institutionsbestyrelsen.

I forhold til forældrebestyrelsesbegrebet henvises til dagtilbudslovens § 14, stk. 1 og 2 samt §§ 15 og 16.

Formålet med bestemmelsen er at give forældregruppen i den enkelte daginstitution indflydelse på, om deres barn skal have et sundt frokostmåltid i daginstitutionen.

Mulighed for differentiering af beslutning om fravalg af frokost på aldersgrupper i 0-6 års institutioner

489. I 0-6 års institutioner kan beslutningen om fravalg af frokostordning differentieres på aldersgrupper således, at forældrebestyrelsen f.eks. træffer beslutning om at fravælge frokostmåltidet for henholdsvis de 0-2 årige og 3-5 årige. Ved aldersgrupper forstås de aldersgrupper, som kommunen i øvrigt anvender i forhold til fastsættelse af takster for en plads i daginstitution.

Forældrebestyrelsens beslutning gælder alle forældre

490. Det vil være udgangspunktet, at forældrebestyrelsens beslutning om fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 foregår på baggrund af dialog med de øvrige forældre i daginstitutionen, så det sikres, at forældrene i daginstitutionen får mulighed for at tilkendegive deres ønsker og bliver hørt forud for forældrebestyrelsens eventuelle beslutning om at fravælge frokostmåltidet.

Uanset hvilken beslutning forældrebestyrelsen træffer, er beslutningen gældende for alle børn i daginstitutionen. Det vil sige, at de enkelte forældre i daginstitutionen ikke kan træffe anden beslutning end den, som er truffet af forældrebestyrelsen.

Hvornår er en beslutning gældende?

491. Hvis de retningslinjer, som er fastsat af kommunalbestyrelsen i forhold til fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 og daginstitutionens vedtægter i øvrigt er fulgt, kan en beslutning om fravalg af et frokostmåltid ikke ændres eller forkastes af forældregruppen eller ledelsen i daginstitutionen.

Hvem har ret til at stemme, hvis forældrene har fælles forældremyndighed og ikke er enige?

492. I tilfælde, hvor et forældrepar med et barn i daginstitution er skilt, og forældrene har fælles forældremyndighed, og der ikke er enighed blandt forældrene om, hvilken stemme der skal gives, er det den forælder, der har retten til dagtilbudspladsen, som har ret til at afgive en stemme om at fravælge frokostmåltidet.

Daginstitution med flere enheder

493. En daginstitution er efter gældende lov ikke en fysisk afgrænset størrelse. Udgangspunktet for afgrænsningen og definitionen af en daginstitution er, at der er etableret en forældrebestyrelse og en ledelse af daginstitutionen herunder fællesskaber og samarbejde omkring børn og personale. På den baggrund kan en daginstitution i dag bestå af flere fysisk adskilte enheder, og ledelsen og forældrebestyrelsen i en daginstitution kan i nogle tilfælde favne store grupper af børn og forældre.

For at sikre, at beslutningen om fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 træffes så tæt på forældrene som muligt, er begrebet 'daginstitutioner med flere enheder' indført i lovgivningen. I daginstitutioner, som består af flere enheder, træffes beslutningen om eventuelt fravalg af den kommunale frokostordning af et flertal af forældre med børn i den pågældende enhed.

Hvad kendetegner en daginstitution med flere enheder?

494. En daginstitution med flere enheder er som hovedregel kendetegnet ved, at daginstitutionen har flere enheder, der er fysisk adskilt fra hinanden på en måde, så børn og personale ikke i det daglige kan bevæge sig fra en enhed til de andre enheder i daginstitutionen, dvs. f.eks., at bygningerne er placeret på to forskellige matrikler. Samtidig er der et samarbejde i den enkelte enhed omkring den daglige opgavevaretagelse, der er afgrænset til den pågældende enheds børnegruppe og personalegruppe.

Hvis en daginstitution f.eks. ligger placeret på to matrikler umiddelbart ved siden af hinanden, men der ikke er et samarbejde i den enkelte matrikel omkring den daglige opgavevaretagelse, der begrænser sig til den enkelte matrikel, kan kommunalbestyrelsen vælge at lægge vægt på dette og således beslutte, at der er tale om én daginstitution. En gruppe af børn i en daginstitution, der på skift tager ud af huset hver dag, betragtes ikke som en enhed i en daginstitution.

Det er kommunalbestyrelsen, der beslutter hvilke daginstitutioner i kommunen, der består af flere enheder.

I daginstitutioner med flere enheder træffes beslutningen om fravalg af frokost af et flertal af forældre

495. Når en daginstitution består af flere enheder, træffes beslutningen om fravalg af frokost i den enkelte enhed og ved en flertalsafgørelse blandt forældrene med børn i den pågældende enhed. De forældre, der har børn i enheden på det konkrete tidspunktet for afstemningen, har ret til at afgive en stemme.

Samdreven daginstitution

496. I kommunale daginstitutioner efter § 19, stk. 2, der etableres og drives som en samdreven daginstitution sammen med en skole, træffes beslutningen af et flertal af forældrene i daginstitutionen, da denne betragtes som en enhed i den samdrevne institution, jf. § 16 b, stk. 2.

Hvad forstås ved simpelt flertal?

497. Med et simpelt flertal af forældre menes, at over halvdelen af alle forældre med børn i enheden skal fravælge frokostmåltidet før, at beslutningen er gyldig. Forældrene har én stemme for hvert barn, de har i enheden. Det vil sige, at hvis et forældrepar har to søskendebørn i en daginstitution med flere enheder, har forældrene én stemme for hvert barn. For definitionen af forældre henvises til gældende regler i dagtilbudslovens § 2.

Hvor ofte kan forældrebestyrelsen/forældrene træffe beslutning om at fravælge et sundt frokostmåltid?

498. Forældre med børn i daginstitutioner har mulighed for at fravælge den kommunale frokostordning minimum hvert andet år og ikke oftere end hvert år.

Hvornår skal frokostmåltidet senest ophøre?

499. Det er forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed, som er ansvarlige for at oplyse kommunen om den beslutning, der er truffet, så kommunen på den baggrund kan sikre, at en evt. igangværende frokostordning ophører senest 6 måneder efter, at beslutningen er modtaget i kommunen. Forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed skal i forbindelse med fravalget overholde de retningslinjer, som er fastsat af kommunalbestyrelsen.

Udløb af fravælgsperiode

500. Daginstitutioner, som har fravalgt den kommunale frokostordning, bliver omfattet af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 på ny, når den af kommunalbestyrelsen fastsatte periode for fravalget er udløbet, og forældrebestyrelsen ikke har truffet en ny beslutning om at fravælge den kommunale frokostordning.

Forældre med børn i en privatinstitution kan fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

501. Forældre med børn i privatinstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 5, har mulighed for at fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1. En eventuel beslutning om fravalg af frokostmåltidet træffes ved en flertalsafgørelse blandt forældrene med børn i privatinstitutionen.

Privatinstitutionen skal give forældrene mulighed for at fravælge frokostmåltidet mindst hvert andet år og højst én gang om året. Når forældrene har truffet en beslutning, er forældrene ansvarlige for at oplyse om beslutningen til den private leverandør, der driver daginstitutionen, så den private leverandør er bekendt med forældrenes beslutning. Hvis forældrene har besluttet at fravælge frokostmåltidet, skal privatinstitutionen sikre, at frokostmåltidet er ophørt senest 6 måneder efter, at forældrenes beslutning om fravalg er modtaget af privatinstitutionen.

Privatinstitutionen skal fastsætte retningslinjer for forældrenes fravalg af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

502. Privatinstitutionen skal fastsætte retningslinjer for forældrenes fravalg. Af retningslinjerne skal det blandt andet fremgå, hvor ofte forældrene kan fravælge frokostmåltidet (inden for de lovgivningsmæssige rammer på minimum hvert andet år og højst hvert år), de nærmere procedurer for fravalget herunder, hvordan beslutningen konkret skal træffes (f.eks. via en omdelt stemmeseddel, indtastning på en hjemmeside eller lignende), frister for, hvornår afstemningen senest skal være gennemført, procedurer for privatinstitutionens modtagelse af forældrenes fravalg mv.

Der henvises i øvrigt til pkt. 478 vedrørende fravalg af et frokostmåltid i kommunale, selvejende daginstitutioner og udliciterede daginstitutioner.

Orientering om forventet takst for frokostmåltidet

503. Før forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i den enkelte enhed træffer beslutning om eventuelt at fravælge den kommunale frokostordning, skal kommunalbestyrelsen orientere forældregruppen om den forventede takst for frokostmåltidet herunder om muligheden for at få friplads- og søskendetilskud til frokosten.

Forældrenes beslutning om fravalg skal finde sted på et oplyst og retvisende grundlag. Kommunens forventede takst for frokostmåltidet skal således afspejle den reelle forventede pris for frokosten og i videst muligt omfang være i overensstemmelse med den betaling for frokostmåltidet, der fastsættes. Den forventede takst kan f.eks. baseres på indhentede priser/tilbud fra leverandører, egenproduktion i de enkelte daginstitutionskøkkener eller en kombination heraf afhængig af den model, der er valgt i de enkelte daginstitutioner og kommuner.

Udover oplysningen om den forventede takst for frokostmåltidet, kan kommunen orientere forældrene om typen af den frokostordning, som kommunen forventer at tilbyde i institutionen. Her tænkes f.eks. på, hvorvidt frokosten vil blive leveret fra ekstern leverandør, produceret i eget køkken eller andet.

Hvor længe er beslutningen om fravalg gældende?

504. Forældrenes fravalg er gældende i den periode, som kommunalbestyrelsen har fastsat i retningslinjerne, dog maksimalt to år. Hvis forældrene efter periodens udløb fortsat ikke ønsker et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, skal der træffes en beslutning på ny i forældrebestyrelsen om fravalg af et frokostmåltid.

Fastsættelse af retningslinjer for forældrenes fravalg

505. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer for forældrenes fravalg af frokostmåltidet. Kommunalbestyrelsens retningslinjer skal som minimum beskrive, hvordan forældrebestyrelsernes beslutning om fravalg skal foregå, herunder hvor lang tid forældrebestyrelsens beslutning er gældende, tidsfrister i relation til fravalget, procedurer for hvordan forældrebestyrelserne/forældrene skal oplyse kommunen om evt. beslutning om fravalg mv.

Retningslinjerne skal ligeledes indeholde en beskrivelse af, hvordan forældre med børn i enheder, hvor der afholdes flertalsafstemning, kan afgive stemme om fravalg, herunder om det er pr. brev, på et forældremøde e.l.

Nyetablerede daginstitutioner

506. Nyetablerede daginstitutioner er omfattet af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, men kommunalbestyrelsen kan i retningslinjerne fastsætte, hvorvidt disse daginstitutioner ved opstart har mulighed for at træffe beslutning om at fravælge et frokostmåltid, selvom denne beslutning skal træffes uden for den valgperiode, der i øvrigt er fastsat for forældrenes fravalg.

Kommunalbestyrelsens retningslinjer kan indgå i vedtægten for styrelsen af de kommunale dagtilbud.

Offentliggørelse af retningslinjer

507. Kommunalbestyrelsens retningslinjer skal offentliggøres, så de er tilgængelige for forældre og andre, således at forældrene har mulighed for at orientere sig om, hvordan de kan fravælge frokostmåltidet herunder hvilke tidsfrister, der er fastsat i den enkelte kommune. Offentliggørelse skal ske på kommunens hjemmeside samt på daginstitutionens hjemmeside, såfremt institutionen har en hjemmeside.

Fastholdelse af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 af sociale og sundhedsmæssige årsager

508. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed ikke kan fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at et sundt frokostmåltid ud fra en samlet vurdering af både sociale og sundhedsmæssige forhold i børnegruppen ersærligt påkrævet for børnene i den pågældende daginstitution eller enhed. Uanset, at der i den enkelte daginstitution eller enhed i en daginstitution måtte være et forældreønske om at fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen således beslutte, at der skal være et sådan frokostmåltid.

Kommunalbestyrelsens beslutning skal basere sig på en konkret vurdering af de sociale og sundhedsmæssige forhold hos børnene i den pågældende daginstitution/enhed. Et sundt frokostmåltid er et væsentligt element i forhold til at understøtte, at børn trives, leger og deltager aktivt i lærende aktiviteter. Kommunalbestyrelsen skal derfor i sin vurdering lægge vægt på, om der er sociale og sundhedsmæssige forhold, der har betydning for børnenes trivsel, sundhed, udvikling og læring, og som gør det særlig påkrævet, at der er et sundt frokostmåltid i daginstitutionen.

Eksempler på sundhedsmæssige forhold, der kan nødvendiggøre et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

509. I vurderingen af, om der hos børnene er sundhedsmæssige forhold, der gør det særligt påkrævet, at daginstitutionen/enheden skal være omfattet af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, kan der eksempelvis lægges vægt på, at der er en høj andel af over- eller undervægtige børn, høj andel af børn med dårlig tandsundhed eller høj andel af børn, hvor familien ikke kan eller vil sikre sund og tilstrækkelig kost til barnet.

Eksempler på sociale forhold, der kan nødvendiggøre et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

510. I vurderingen af, om der hos børnene er sociale forhold, der gør det særligt påkrævet, at daginstitutionen/enheden skal være omfattet af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, kan der lægges vægt på, at der er en høj andel af børn med børnesager eller hvor søskende har børnesager, høj andel af børn med socialpædagogisk- eller økonomisk fripladstilskud eller høj andel af underretninger på børn i en given daginstitution.

Hvad forstås ved 'høj andel'?

511. Med begrebet 'høj andel' refereres til, at der i den konkrete daginstitution eller enhed er en større andel af børn, der, sammenlignet med kommunens øvrige daginstitutioner og enheder og/eller, hvad der gør sig gældende på landsplan, har særlige forhold som f.eks. børnesager, søskende med børnesager, underretninger eller dårlig tandhygiejne, der nødvendiggør et sundt frokostmåltid

De ovenstående sundhedsmæssige og sociale forhold vil kunne sammenholdes med udtalelser fra dagtilbudsledelsen, forældre, sundheds- og tandplejen i forhold til deres vurdering af om det er særlig påkrævet, at der skal være et sundt frokostmåltid i daginstitutionen. Både de sociale og sundhedsmæssige kriterier skal være opfyldt før, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der skal være et sundt frokostmåltid i en daginstitution eller enhed, og forældrene således ikke kan fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1. I forbindelse med indhentelse af oplysninger skal de almindelige regler om tavshedspligt iagttages.

Hvor ofte kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om, at forældre ikke kan fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1

512. Kommunalbestyrelsen skal træffe beslutningen om, at forældre ikke kan fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 i umiddelbar tilknytning til, at forældrebestyrelserne eller forældrene i de enkelte enheder i øvrigt har mulighed for at træffe beslutning om at fravælge frokostmåltidet. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse, om beslutningen om fastholdelse af et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 skal træffes på forhånd, eller om beslutningen først træffes, hvis der kommer en anmodning om fravalg af frokostmåltidet fra en daginstitution/enhed.

Uanset kommunalbestyrelsens procedurer vil det være hensigtsmæssigt med en høj grad af offentlighed og åbenhed omkring rammerne for frokostmåltidet og forældrebestyrelsens/forældrenes mulighed for fravalg.

Hvor længe er beslutningen gældende?

513. Kommunalbestyrelsens beslutning om at fastholde et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 er gældende i den periode, som kommunalbestyrelsen har fastsat for, hvor ofte forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed kan beslutte at fravælge et sådan frokostmåltid. Når denne periode er slut, skal kommunalbestyrelsen således på ny foretage en vurdering af, hvorvidt et sundt frokostmåltid fortsat er særligt påkrævet i forhold til børnene i den konkrete daginstitution/enhed.

Hensynet er, at hovedparten af børnene i en daginstitution/enhed efter to år er udskiftet, hvorfor det er hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelsen på ny vurderer, om der er forhold hos børnene, der betyder, at det fortsat er særligt påkrævet, at der skal være et sundt frokostmåltid i daginstitutionen/enheden.

Kommunalbestyrelsen, dagtilbudspersonalet og sundhedsplejen har som hidtil en forpligtelse til at vejlede og rådgive familier i forhold til at sikre barnet den bedst mulige trivsel.

Forældrearrangerede frokost- og madordninger

--	--

§ 17. Forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i den enkelte enhed i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, der efter § 16 b, stk. 1 og 2, har fravalgt et sundt frokostmåltid eller ikke er omfattet af et sundt frokostmåltid, jf. § 16 a, stk. 4, kan beslutte at oprette en forældrearrangeret frokostordning.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte et maksimumbeløb for forældrenes betaling til forældrearrangerede frokostordninger efter stk. 1.

Stk. 3. Forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, kan beslutte at oprette en forældrearrangeret madordning for den mad, der ikke udgør frokostmåltidet.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte rammer for forældrearrangerede frokost- og madordninger efter stk. 1 og 3. Forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, beslutter inden for de eventuelle rammer, kommunalbestyrelsen har fastsat, hvordan ordningerne skal tilrettelægges.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning fra forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed beslutte at ansætte køkkenpersonale til forældrearrangerede frokost- eller madordninger efter stk. 1 og 3. Kommunalbestyrelsen afholder udgiften til administration af ansættelsesforholdet.

Stk. 6. Forældre med børn i en privatinstitution efter § 19, stk. 5, der efter § 16 b, stk. 3, har fravalgt et sundt frokostmåltid, kan beslutte at oprette en forældrearrangeret frokostordning. Forældre med børn i en privatinstitution kan endvidere beslutte at oprette en forældrearrangeret madordning for den mad, der ikke udgør frokostmåltidet. Privatinstitutionen kan fastsætte rammer for forældrearrangerede frokost- og madordninger. Forældre med børn i privatinstitutionen beslutter inden for privatinstitutionens eventuelle fastsatte rammer, hvordan ordningerne skal tilrettelægges. De enkelte forældre med børn i privatinstitutionen beslutter, om de vil benytte den forældrearrangerede frokost- eller madordning efter 1. og 2. pkt.

Stk. 7. De enkelte forældre med børn i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, beslutter, om de vil benytte den forældrearrangerede frokost- el-

ler madordning efter stk. 1 og 3. Forældrene, der benytter den forældrearrangerede frokost- eller madordning, betaler udgifterne til ordningerne, jf. dog stk. 9, herunder administration af ordningerne og en eventuel lønudgift til køkkenpersonale, jf. stk. 5. Udgiften til frokost- og madordninger efter stk. 1 og 3 opgøres eksklusive ejendomsudgifter, herunder husleje og vedligeholdelse.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde at administrere forældrearrangerede frokost- og madordninger efter stk. 1, 3 og 6. Forældrene betaler kommunalbestyrelsens udgifter til administration efter 1. pkt., jf. dog stk. 5.

Stk. 9. Når kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om at give økonomisk fripladstilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud efter § 43, stk. 1, nr. 2-4, skal kommunalbestyrelsen tillige give forældre med børn i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, som har valgt at være med i en forældrearrangeret frokostordning efter stk. 1 eller 6, et økonomisk fripladstilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud til det forældrearrangerede frokostmåltid efter stk. 1 eller 6. Kommunalbestyrelsen skal administrere og afholde udgiften til administration ved tildeling af fripladstilskud.

Stk. 10. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et økonomisk tilskud til at nedsætte forældrenes betaling for forældrearrangerede madordninger efter stk. 3 og 6. Når kommunalbestyrelsen har truffet beslutning om at give et økonomisk tilskud til at nedsætte forældrenes betaling, jf. 1. pkt., skal tilskuddet til de enkelte forældre gives under hensyn til de pågældende forældres økonomiske forhold. Kommunalbestyrelsen skal administrere og afholde udgiften til administration ved tildeling af tilskuddet.

Stk. 11. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold fastsætter regler om fripladstilskud til forældrearrangerede frokostordninger.

Forældrearrangerede frokost- og madordninger i daginstitutioner

514. Dette kapitel beskriver reglerne for henholdsvis 'Forældrearrangerede frokostordninger' og 'Forældrearrangerede madordninger'.

Opbygning af kapitlet

515. Der knytter sig forskellige regler til henholdsvis forældrearrangerede frokostordninger og forældrearrangerede madordninger. Der er dog også en række bestemmelser, der er fælles for de to ordninger.

Nærværende kapitel om forældrearrangerede frokost- og madordninger er opdelt således, at første afsnit beskriver de regler, der specifikt knytter sig til forældrearrangerede frokostordninger. Andet afsnit beskriver de regler, der knytter sig til forældrearrangerede madordninger.

Tredje afsnit beskriver de regler, der er fælles for forældrearrangerede frokost- og madordninger.

Forældrearrangerede frokostordninger

Hvad er en forældrearrangeret frokostordning?

516. En forældrearrangeret frokostordning omfatter alene børnenes frokostmåltid i institutionen. Forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i en enhed kan beslutte at etablere en forældrearrangeret frokostordning, hvis forældrebestyrelsen mv. har fravalgt den kommunale frokost.

Hvem kan etablere en forældrearrangeret frokostordning?

517. Forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i en enhed i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner, der har fravalgt det kommunale frokosttilbud efter dagtilbudslovens § 16 a, kan beslutte at etablere en forældrearrangeret frokostordning (dagtilbudslovens § 17, stk. 1). Forældre til børn i privatinstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 5, der har fravalgt et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, kan beslutte at etablere en forældrearrangeret frokostordning.

En forældrearrangeret frokostordning kan endvidere etableres i daginstitutioner, hvor kommunalbestyrelsen har besluttet, at institutionen ikke er omfattet af et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 som følge af, at institutionen anvender skovens areal eller andet naturområde som grundlag for barnets ophold i daginstitutionen.

Der kan ikke etableres forældrearrangerede frokostordninger i daginstitutioner, hvor børnene får et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, idet børnene i disse institutioner allerede har en frokostordning.

Der kan kun etableres én forældrearrangeret frokostordning i en enhed

518. I enheder, hvor det er forældrene i fællesskab, som beslutter, om der skal etableres en forældrearrangeret frokostordning, kan der kun etableres én frokostordning. Der kan således ikke etableres to forskellige forældrearrangerede frokostordninger i enheden, hvor forskellige forældre deltager i de to ordninger.

Der er ikke krav om, at der skal være et flertal af forældre i enheden, som ønsker en frokostordning før, at denne kan etableres. Det er således i princippet tilstrækkeligt, at der f.eks. er fem forældre i enheden, der ønsker at etablere en frokostordning. Det afgørende er blot, at der kan opnås enighed blandt forældrene om etablering af denne ordning.

En forældrearrangeret frokostordning baserer sig på et privatretligt grundlag

519. Den forældrearrangerede frokostordning baserer sig på et privatretligt grundlag, hvor forældrene f.eks. indgår en aftale med en ekstern leverandør af frokost. Eventuelle tvister mellem parterne skal afgøres efter almindelige aftaleretlige regler ved domstolene. Det skal endvidere bemærkes, at enhver frokostordning skal opfylde bestemmelserne i fødevarerlovgivningen.

Hvornår skal en forældrearrangeret frokostordning ophøre?

520. En forældrearrangeret frokostordning skal ophøre, når en daginstitution eller en enhed igen modtager et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, som kommunen er ansvarlig for.

Forældrebestyrelsen/forældrene i den enkelte enhed er ansvarlige for, at frokostordningen ophører til det tidspunkt, hvor et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1 leveres via kommunen. Det er forældrenes ansvar, at en eventuel indgået kontrakt med en ekstern leverandør bliver opsagt rettidigt i henhold til de i kontrakten aftalte vilkår for opsigelse af aftalen.

En forældrearrangeret frokostordning kan ligeledes ophøre, når forældrebestyrelsen eller forældrene i enheden beslutter eller erfarer, at der ikke længere er tilslutning blandt forældrene til den forældrearrangerede frokostordning.

Fastsættelse af maksimumbeløb for forældrearrangerede frokostordninger

521. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte et maksimumbeløb for forældrenes betaling til forældrearrangerede frokostordninger i kommunen.

Hensigten er at sikre, at der ikke etableres dyre frokostordninger, som nogle forældre ikke vil have mulighed for at deltage i.

Forældrebestyrelsen eller forældrene i de enkelte enheder fastsætter selv prisen for frokostordningen inden for det maksimumbeløb, som kommunalbestyrelsen har fastsat.

Fripladstilskud til forældrearrangerede frokostordninger

522. Kommunalbestyrelsen skal give et økonomisk fripladstilskud, behandlingsmæssigt fripladstilskud eller socialpædagogisk fripladstilskud (dagtilbudslovens § 17, stk. 9) til det forældrearrangerede frokostmåltid til forældre med børn i kommunale, selvejende, udliciterede daginstitutioner og privatinstitutioner, som er berettiget hertil, og som har valgt at være med i en forældrearrangeret frokostordning

Hvem kan få fripladstilskud til en forældrearrangeret frokostordning?

523. Såfremt et forældrepar eller en forælder er berettiget til at modtage fripladstilskud på dagtilbudspladsen efter dagtilbudslovens § 43, nr. 2-4, er de også berettigede til at modtage fripladstilskud til det forældrearrangerede frokostmåltid. Kommunen skal således ikke foretage en ny vurdering af forældrenes økonomi og behov i forbindelse med tildelingen af fripladstilskud til frokostmåltidet.

Forældrene har pligt til at oplyse kommunen om til- og framelding til en forældrearrangeret frokostordning

524. Jf. bekendtgørelse om dagtilbud har forældrene eller forælderen pligt til at oplyse kommunen om tilmelding eller framelding af et barn til en forældrearrangeret frokostordning, så det sikres, at kommunen har de nødvendige oplysninger med henblik på udbetaling af fripladstilskud til den forældrearrangerede frokostordning.

Kommunalbestyrelsens tilskud til forældrearrangerede frokostordninger skal anvendes til at nedsætte forældrenes betaling til den forældrearrangerede frokostordning.

For nærmere om, hvilke forældre som er berettiget til fripladstilskud henvises til bekendtgørelse om dagtilbud.

Kommunen afholder udgiften til administration af fripladstilskud

525. Kommunalbestyrelsen skal varetage administrationen ved tildeling af fripladstilskud til forældre, der opfylder kriterierne for at modtage tilskuddet, ligesom kommunen skal afholde de udgifter, som er forbundet med at administrere fripladstilskuddene. Dette følger af de almindelige regler for afholdelse af udgiften til administration af fripladstilskud.

Kommunalbestyrelsen beslutter, hvorledes organiseringen af fripladstilskuddet tilrettelægges, herunder om kommunen vælger at tilbyde at administrere opkrævning af forældrenes samlede betaling. Kommunen beslutter, om fripladstilskuddet skal udbetales forskudsvis eller bagudrettet.

Kommunalbestyrelsen kan, jf. dagtilbudslovens § 16, stk. 4, ikke overlade opgaven med tildeling af økonomisk fripladstilskud til forældrebestyrelsen.

Forældrearrangerede madordninger

Hvad er en forældrearrangeret madordning?

526. En forældrearrangeret madordning omfatter den mad, der ligger ud over frokosten som f.eks. en morgenmadsordning eller en eftermiddagsmadordning. Forældrebestyrelsen eller forældrene i en enhed kan beslutte at etablere en madordning i institutionen.

Hvem kan etablere en forældrearrangeret madordning?

527. Forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i en enhed i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner kan beslutte at etablere en forældrearrangeret madordning (dagtilbudslovens § 17, stk. 3). Forældre til børn i privatinstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 5, der har fravalgt et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, kan beslutte at etablere en forældrearrangeret madordning (dagtilbudslovens § 17, stk. 6).

De forældrearrangerede madordninger kan etableres i daginstitutioner uafhængigt af, om børnene modtager et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1, eller ej.

Der kan kun etableres én forældrearrangeret madordning i en enhed

528. I enheder, hvor det er forældrene i fællesskab, som beslutter, om der skal etableres en forældrearrangeret madordning, kan der alene etableres én forældrearrangeret madordning. Den forældrearrangerede madordning kan både omfatte en morgenmads og/eller en eftermiddagsmadordning for børnene, men der kan ikke etableres to forskellige morgenmadsordninger eller eftermiddagsmadordninger i enheden, hvor forskellige forældre deltager i de to ordninger.

Der er ikke krav om, at der f.eks. skal være et flertal af forældre i enheden, som ønsker en madordning før, at denne kan etableres. Det er således tilstrækkeligt, at der f.eks. er fem forældre i enheden, der ønsker at etablere en madordning. Det afgørende er, at der kan opnås enighed blandt forældrene om etablering af denne ordning.

En forældrearrangeret madordning baserer sig på et privatretligt grundlag

529. Den forældrearrangerede madordning baserer sig på et privatretligt grundlag, hvor forældrene f.eks. indgår en aftale med en ekstern leverandør af mad. Eventuelle tvister mellem parterne skal afgøres efter almindelige aftaleretlige regler ved domstolene.

Pris for forældrearrangeret madordning

530. Det er forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed, der fastsætter prisen for den forældrearrangerede madordning i den enkelte daginstitution eller enhed.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et økonomisk tilskud til madordningen

531. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at give et økonomisk tilskud (dagtilbudslovens § 17, stk. 10) til forældre, som ønsker at deltage i en forældrearrangeret madordning i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner samt privatinstitutioner.

Det økonomiske tilskud kan gives under hensyn til forældrenes økonomiske forhold. Det økonomiske tilskud kan således gives med henblik på at sikre, at det ikke er forældrenes økonomiske situation, der er afgørende for, om et barn deltager i en madordning.

Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at give et økonomisk tilskud til forældre til brug for en forældrearrangeret madordning under hensyn til forældrenes økonomiske forhold, vil dette gælde for alle forældre i daginstitutioner i kommunen, som deltager i en forældrearrangeret madordning, og som er berettiget hertil.

Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse, hvordan det økonomiske tilskud til forældrearrangerede madordninger skal administreres og organiseres. Økonomisk tilskud til madordninger kan eksempelvis organiseres, så tilskuddet følger retten til økonomisk fripladstilskud efter de almindelige forældrebetalingsregler.

Kommunen varetager administrationen ved tildeling af tilskud

532. Kommunalbestyrelsen skal varetage administrationen ved tildeling af tilskud til forældrearrangerede madordninger og afholder ligeledes udgiften hertil.

Regler, der både gælder for forældrearrangerede frokost- og madordninger

Deltagelse og betaling i forældrearrangerede frokost- og madordninger

533. Det er op til de enkelte forældre i daginstitutionen at beslutte, om de vil benytte den forældrearrangerede frokost- og/eller madordning. Forældrene i daginstitutionen har således ikke pligt til at være med i den forældrearrangerede frokost- og/eller madordning, og det er alene de forældre, som er med i ordningen, som betaler til ordningen (dagtilbudslovens § 17, stk. 6 og 7).

Lønoms-kostninger til eventuelt køkkenpersonale, der er ansat til at tilberede mad i forbindelse med forældrearrangerede ordninger i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-5, skal indregnes i den pris, som forældrene betaler til den forældrearrangerede frokost- og madordning. Dette indebærer, at lønudgift, ATP, feriepenge, arbejdsskadeforsikring, nettoudgifter ved sygdom og barsel mv. til køkkenpersonale i forbindelse med en forældrearrangeret frokost- og madordning skal indregnes i forældrenes betaling til ordningen. Hermed skal indregnes de lønudgifter, der knytter sig til forberedelse og tilberedning af maden mv.

Der kan ikke indregnes udgifter til f.eks. lønadministration i forældrenes betaling til de forældrearrangerede ordninger, idet kommunalbestyrelsen, jf. dagtilbudslovens § 17, stk. 5, afholder udgiften til administration af ansættelsesforholdet.

Hvad kan indregnes i udgiften til en forældrearrangeret frokost- eller madordning?

534. Bygningsrelaterede udgifter, såsom indretning af køkken mv., kan ikke indgå som en del af udgiften til frokost- eller madordningen.

Der henvises i øvrigt til kapitel 13 i forhold til de udgifter, der kan indregnes i forældrenes betaling til frokost- eller madordningen.

Tilrettelæggelse af en forældrearrangeret frokost- eller madordning

535. Hvis forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed beslutter, at daginstitutionen skal have en forældrebetalt frokost- eller madordning, som de enkelte forældre kan vælge at benytte, skal forældrebestyrelsen i daginstitutionen eller forældrene i den enkelte enhed fastsætte, hvordan ordningen konkret skal tilrettelægges.

Hvis kommunalbestyrelsen har fastsat rammer for forældrearrangerede frokost- og madordninger, skal frokost- eller madordningen tilrettelægges inden for disse rammer.

Bestemmelsen om forældrearrangerede frokost- og madordninger udvider ikke forældrebestyrelsens kompetence – f.eks. i forhold til kommunens udgifter, fastsættelse af forældrebetaling med videre. Forældrebestyrelsen kan således ikke beslutte at tilrettelægge en frokost- eller madordning, der pålægger kommunen udgifter til f.eks. etablering af køkken.

Samarbejde på tværs af institutioner om forældrearrangerede frokost- og madordninger

536. Forældrebestyrelser i to eller flere daginstitutioner med forældrebetalte frokost- eller madordninger kan indgå i et samarbejde om de forældrearrangerede ordninger med henblik på bl.a. at opnå stordriftsfordele.

Fastsættelse af rammer for forældrearrangerede frokost- og madordninger

537. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte rammer for de forældrearrangerede frokost- og madordninger i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner og privatinstitutioner (dagtilbudslovens § 17, stk. 4 og 6).

Såfremt kommunalbestyrelsen fastsætter rammer for ordningerne, skal de forældrearrangerede ordninger i kommunen etableres inden for de fastsatte rammer. Kommunalbestyrelsens rammer skal være sagligt begrundede. Kommunalbestyrelsen kan f.eks. fastsætte rammer om, at ordningerne skal kunne gennemføres inden for de fysiske rammer, der er til stede i daginstitutionen eller enheden, og forældrene kan ikke pålægge kommunen at etablere større eller udvidede køkkenfaciliteter.

Kommunalbestyrelsen kan endvidere fastsætte rammer om, at ordningen ikke må medføre betydelige merudgifter til personaleressourcer, end der almindeligvis benyttes til håndtering af mad i daginstitutionerne i kommunen eller, at ordningen ikke må pålægge kommunalbestyrelsen et arbejdsgiveransvar ved f.eks. ansættelse af køkkenpersonale i daginstitutionen.

Af hensyn til kommunalbestyrelsens mulighed for at administrere fripladstilskud til de forældrearrangerede frokostordninger, kan kommunalbestyrelsen fastsætte rammer for varsel af forældrenes til- og framelding af ordningerne. Kommunalbestyrelsen kan f.eks. fastsætte, at forældrenes til- og framelding kun kan finde sted med virkning fra den 1. dag i en måned. Hvis en forældrebestyrelse har etableret en frokostordning i en daginstitution fire eller fem hverdage i en uge, kan kommunalbestyrelsen ligeledes fastsætte rammer om, at et barn skal være tilmeldt frokostordningen alle dage i den periode, barnet er tilmeldt ordningen.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at administrere forældrearrangerede frokost- og madordninger, jf. dagtilbudsloves § 17, stk. 8, kan kommunalbestyrelsen fastsætte rammer om, at forældrenes indbetalinger til forældrearrangerede frokost- og madordninger skal indbetales forskudsvis.

Kommunalbestyrelsen kan ligeledes fastsætte rammer om, at administration af forældrearrangerede frokost og/eller madordninger ikke omhandler den konkrete opkrævning af penge fra de forældre, som

benytter den forældrearrangerede frokost- og/eller madordning, men alene omhandler betalingen til eventuel leverandør eller lignende.

*Kommunalbestyrelsen kan beslutte at ansætte køkkenpersonale i
forældrearrangerede frokost- og madordninger*

538. Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning fra forældrebestyrelsen eller forældrene i den enkelte enhed i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner beslutte at ansætte køkkenpersonale i de forældrearrangerede frokost- og madordninger (dagtilbudslovens § 17, stk. 5).

Det er alene kommunalbestyrelsen, som beslutter, hvorvidt der kan ansættes køkkenpersonale i kommunens daginstitutioner, og hvis kommunalbestyrelsen har besluttet, at der ikke kan ansættes køkkenpersonale, har forældrene ikke mulighed for på anden måde at indgå aftaler om ansættelse af køkkenpersonale i daginstitutionerne.

Hvis kommunalbestyrelsen har givet tilladelse til at ansætte køkkenpersonale til forældrearrangerede frokost- og madordninger i daginstitutioner, ansættes køkkenpersonalet i givet fald på tilsvarende måde som det øvrige personale i daginstitutionen.

Kommunalbestyrelsen er arbejdsgiver for køkkenpersonalet og har dermed ansvaret for, at køkkenpersonalet er omfattet af lovpligtige forsikringer, bliver dækket under fravær ved sygdom pga. barsel, indbetaling af feriepenge m.v.

Forældrene betaler lønomkostninger mv. til køkkenpersonale

539. Lønomkostninger til køkkenpersonale, der er ansat til at tilberede mad i forbindelse med forældrearrangerede ordninger i daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, skal indregnes i den pris, som forældrene betaler til den forældrearrangerede frokost- og madordning (dagtilbudslovens § 17, stk. 7). Dette indebærer, at lønudgift, ATP, feriepenge, arbejdsskadeforsikring, nettoudgifter ved sygdom og barsel mv. til køkkenpersonale i forbindelse med en forældrearrangeret frokost- og madordning skal indregnes i forældrenes betaling til ordningen. Hermed skal indregnes de lønudgifter, der knytter sig til forberedelse og tilberedning af maden mv.

Det er kommunalbestyrelsen, som afholder udgifter til administration af ansættelsesforholdet,

Tilbud om administration af forældrearrangerede frokost- og madordninger

540. Kommunalbestyrelsen kan tilbyde at administrere forældrearrangerede frokost- og madordninger (dagtilbudslovens § 17, stk. 8).

Hvis kommunen vælger at tilbyde at administrere de forældrebetalte frokost- og madordninger, er det forældrene selv, som skal betale den fulde udgift til kommunens administration af ordningerne. Dette indebærer, at kommunens udgifter til administration af ordningen, herunder udsendelse af girokort, portoudgifter mv. indgår som en del af forældrenes betaling til ordningen.

Betaling for madordninger er ikke en del af den almindelige forældrebetaling og administration heraf, hvorfor administrationen af frokost- og madordninger skal holdes adskilt fra administrationen af kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling til dagtilbudspladsen.

Opkrævning af betalingen for frokost- og madordninger skal ske på en måde, så det af opkrævningen klart fremgår, hvad der opkræves for den forældrearrangerede frokost- eller madordning, og hvad der opkræves for pladsen.

Udgifterne ved kommunens administration af en forældrearrangeret frokost- eller madordning kan ikke indgå i grundlaget for beregningen af den almindelige forældrebetaling.

Hvis kommunen giver et økonomisk tilskud til et barns deltagelse i en forældrebetalt madordning, varetager kommunen administrationen af det økonomiske tilskud til madordningen.

Kommunal og privat dagpleje

541. Det er ikke muligt at oprette forældrebetalte frokost- eller madordninger i kommunal eller privat dagpleje efter dagtilbudslovens § 21, stk. 2 og 3, da kosten her indgår som en del af dagplejeydelsen. Dette følger af, at dagplejere efter ligningsloven kan fradrage de faktiske udgifter til dagplejen, eller foretage et standardfradrag, når de opgør den skattepligtige indkomst. Fradrag i henhold til ligningsloven skal dække udgifterne til børnenes kost, sanitær service og slitage på dagplejerens hjem. Således er der i fradraget taget højde for, at børnene i dagplejen får kost som en del af dagplejeydelsen.

Andre regler

542. Afhængigt af, hvordan frokost- og/eller madordningen er sammensat, kan den være omfattet af fødevarermyndighedernes krav til hygiejne. Om dette henvises til Fødevarestyrelsens hjemmeside www.fvst.dk.

Kapitel 15

Forældreindflydelse i dagtilbud

543. Dette kapitel handler om forældreindflydelse i kommunale og private dagtilbud og beskriver blandt andet de formelle rammer for forældreindflydelse i de forskellige former for dagtilbud, kompetenceforhold og eksempler på forskellige måder at organisere bestyrelsesarbejdet på.

Kapitlet er struktureret således, at reglerne om forældreindflydelse behandles for hver driftsform. Reglerne om forældreindflydelse i henholdsvis kommunale daginstitutioner, den kommunale dagpleje, selvejende daginstitutioner – herunder puljeordninger – udliciterede daginstitutioner, privatinstitutioner og den private dagpleje behandles i hver sit afsnit. Se nærmere om de forskellige driftsformer i kapitel 11. De centrale bestemmelser om forældreindflydelse i dagtilbud findes i dagtilbudslovens §§ 14, 15 og 16.

§ 14. Forældre med børn i en kommunal, selvejende eller udliciteret daginstitution eller i kommunal dagpleje skal have adgang til at få oprettet en forældrebestyrelse i den kommunale dagpleje eller i den enkelte daginstitution med et flertal af valgte forældre, jf. dog § 24 a i lov om folkeskolen. Medarbejderne i dagtilbuddet skal være repræsenteret i forældrebestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelser i kommunale daginstitutioner og kommunal dagpleje skal have stemmeret.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for selvejende daginstitutioner, hvis bestyrelse består af et flertal af valgte forældre.

Stk. 3. For privatinstitutioner skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med godkendelse efter § 20 påse, at forældrene

sikres en indflydelse svarende til forældreindflydelsen i selvejende daginstitutioner.

Stk. 4. For privat dagpleje skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med aftalen sikre forældrene indflydelse på dagplejens arbejde med børnene.

§ 15. Forældrebestyrelsen i en daginstitution skal fastsætte principper for daginstitutionens arbejde og for anvendelsen af en budgetramme for daginstitutionen inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner efter § 19, stk. 2-4, kan beslutte at fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1, jf. dog § 16 b, stk. 2, 4 og 8.

Stk. 2. Forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje skal fastsætte principper for dagplejens arbejde og for anvendelsen af en budgetramme for dagplejen inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat.

Stk. 3. Forældrebestyrelsen varetager sine opgaver inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. I selvejende og udliciterede daginstitutioner varetager forældrebestyrelsen endvidere sine opgaver inden for det formål og idegrundlag, der er fastsat i vedtægten, jf. § 16, stk. 2 og 3.

Stk. 4. Forældrebestyrelsen har indstillingsret og ret til at deltage ved ansættelsen af lederen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner og i den kommunale dagpleje.

Stk. 5. Forældrebestyrelsen har indstillingsret ved ansættelsen af personale i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner og i den kommunale dagpleje.

§ 16. Kommunalbestyrelsen fastsætter efter indhentet udtalelse fra forældrebestyrelserne vedtægter for styrelsen af de kommunale dagtilbud.

Stk. 2. Den selvejende daginstitutionens bestyrelse udarbejder efter indhentet udtalelse fra forældrebestyrelsen en vedtægt for styrelsen af institutionen. Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen.

Stk. 3. Den private leverandør af den udliciterede daginstitution udarbejder efter indhentet udtalelse fra forældrebestyrelsen en vedtægt for styrelsen af institutionen. Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan ikke til en forældrebestyrelse overlade opgaver med at føre tilsyn og beføjelser, der følger af kommunalbestyrelsens bevillings- og arbejdsgiverkompetence.

Forældreindflydelse i kommunale daginstitutioner

544. Som led i de strukturforandringer, der sker på dagtilbudsområdet, etableres der løbende nye dagtilbudsstrukturer og ledelsesstrukturer.

De forskellige dagtilbudsstrukturer og ledelsesstrukturer i kommunerne bevirker, at forældreindflydelsen kan tage mange former og tilrettelægges på forskellig vis, alt efter hvilken strukturmodel der anvendes i den enkelte kommune på dagtilbudsområdet.

Fokus for dette afsnit om forældreindflydelse i kommunale daginstitutioner er forældreindflydelse i den form, som dagtilbudsloven giver forældrene retskrav på, og som er tillagt en række lovfæstede minimumsrettigheder.

Retskrav på forældrebestyrelse i en kommunal daginstitution

545. Efter dagtilbudsloven skal forældre med børn i en kommunal daginstitution have adgang til at oprette en forældrebestyrelse. Forældre til børn i en daginstitution har således et retskrav på, at der i institutionen oprettes en forældrebestyrelse. I hver kommune må det således afgøres, i hvilke tilfælde, der foreligger en daginstitution, med det heraf følgende retskrav for forældrene til børn i daginstitutionen på at få etableret en forældrebestyrelse. Begrebet institution er defineret i vejledningens indledning.

Det bærende princip for forældreindflydelse i daginstitutioner er, at den harmonerer med ledelsesstrukturen og opgaveløsningen. Det er afgørende, at opgaveløsningen, ledelsesniveauet og forældreindflydelsen i institutionen matcher hinanden, og at det er opgaveløsningen, der er styrende for strukturen. Det skal således sikres, at hvor der er ledelse, er der også forældreindflydelse. Er der ledelse i forhold til daginstitutionen både lokalt i institutionen og centralt i forvaltningen, skal forældreindflydelsen også afspejle denne struktur. Dette indebærer dog ikke, at der er krav på mere end én forældrebestyrelse tilknyttet en daginstitution. Afstemningsreglerne for forældrebestyrelsen afgøres af forældrebestyrelsens forretningsorden og vedtægten.

Ledelsen fungerer som sekretær

546. Det er en forudsætning for reglerne om forældrebestyrelser i daginstitutioner, at ledelsen fungerer som forældrebestyrelsens sekretær. Ledelsen organiserer og tilrettelægger sekretærfunktionen hensigtsmæssigt i forhold til den struktur, der er i kommunen.

Med sekretærfunktion menes der, at det er ledelsens ansvar at forberede sagerne og forelægge spørgsmål for bestyrelsen, herunder at belyse punkterne på en sådan måde, at bestyrelsen har mulighed for at træffe en kvalificeret beslutning på det foreliggende grundlag. Det vil endvidere være naturligt, at dagsordenen udarbejdes af formanden for bestyrelsen i samarbejde med ledelsen. Der er intet til hinder for, at formanden for bestyrelsen eller medlemmer af bestyrelsen udarbejder referater med videre fra bestyrelsens møder.

Rammer for forældrebestyrelsen i kommunale daginstitutioner

547. Dagtilbudslovens regler om forældrebestyrelser i kommunale daginstitutioner er udformet som rammebestemmelser, inden for hvilke den enkelte kommunalbestyrelse kan beslutte den nærmere tilrettelæggelse og de nærmere rammer for forældrebestyrelserne i kommunale daginstitutioner. Bestemmelserne lægger derfor også op til lokale løsninger, der sikrer forældrene en reel indflydelse på deres børns daginstitution.

Vedtægt

548. De rammer, som kommunalbestyrelsen fastlægger for forældrebestyrelsernes arbejde i kommunale daginstitutioner, skal fremgå af en vedtægt. Vedtægten skal ikke nødvendigvis være ens for alle kommunale daginstitutioner i kommunen eller for alle institutioner inden for samme aldersgruppe. Det kan således ske gennem en fælles vedtægt eller gennem en vedtægt for den enkelte institution.

Kommunen kan tillægge forældrebestyrelser i de enkelte daginstitutioner forskellig kompetence. Er der delegeret kompetence til forældrebestyrelsen, skal omfanget af delegationen fremgå af vedtægten – eller af tillæg til vedtægten. Hvis en forældrebestyrelse ikke ønsker at modtage yderligere kompetence, må vedtægten tilpasses i overensstemmelse hermed.

Ved fastlæggelsen af rammerne for forældrebestyrelsens arbejde bør kommunalbestyrelsen overveje og lægge vægt på hvilke opgaver og kompetencer, der egner sig til at blive varetaget af forældrebestyrelsen og hvilke, der ikke gør. Forældrebestyrelsen skal dog altid have den minimumskompetence, som fremgår af dagtilbudslovens § 15.

Vedtægtens form

549. Der er ingen formkrav til vedtægten, som kan udformes efter de lokale behov og ønsker. For at sikre tilstrækkelig klarhed om rammerne for forældrebestyrelsernes arbejde i de kommunale daginstitutioner anbefales det, at vedtægten indeholder visse rammeelementer, f.eks. mål og rammer for kommunens daginstitutioner, budgettrammens omfang, omfanget og afgrænsningen af forældrebestyrelsernes kompetence, beslutningsprocedure med mere. Kommunalbestyrelsen har på denne måde mulighed for at fastsætte rammerne under hensyn til de lokale forhold, herunder dagtilbudsstrukturen i kommunen.

Det er af hensyn til forældrebestyrelsens kompetencer vigtigt, at vedtægten klart afgrænser, hvor de forskellige opgaver i kommunen er placeret. Således er det væsentligt, at ansvarsfordelingen mellem kommunalbestyrelse, ledelse af daginstitutionen og forældrebestyrelsen, herunder arbejdsdeling, beskrivelse af ledelseskompeter, initiativpligt med videre er synliggjort i vedtægten.

Forældrebestyrelsen har kompetence i forhold til de opgaver, der er omfattet af dens minimumskompetence i dagtilbudsloven, og de opgaver, som eventuelt yderligere er delegeret til forældrebestyrelsen. For at forældrebestyrelsen har mulighed for at udøve denne kompetence skal det være klart, hvilke personer der i dagtilbuddets ledelse har ansvar for disse opgaver, det vil sige hvem i ledelsen, der er i besiddelse af og har ansvaret for den kompetence, der modsvarer forældrebestyrelsens kompetence.

Det bør derfor fremgå klart af vedtægten, hvilke personer, der varetager og har ansvaret for de opgaver, som modsvarer forældrebestyrelsens kompetence. Når kommunalbestyrelsen har udarbejdet eller ændret en eksisterende vedtægt, skal den fremsendes til udtalelse hos forældrebestyrelserne i kommunens daginstitutioner, før vedtægten kan vedtages endeligt af kommunalbestyrelsen.

Offentliggørelse af vedtægten

550. Vedtægten bør offentliggøres, så den er frit tilgængelig og kan anvendes af forældrebestyrelserne, kommunen samt personalet og ledelsen i den kommunale daginstitution med henblik på at fastslå ram-

merne for forældrebestyrelsens arbejde, herunder for at mindske usikkerhed om kompetencefordelingen mellem de forskellige aktører.

Forældrebestyrelsens sammensætning i kommunale daginstitutioner

551. Kommunalbestyrelsen skal i vedtægten fastlægge antallet af forældre- og medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelser i kommunale daginstitutioner. Af hensyn til eventuelle afstemninger bør den samlede forældrebestyrelse have et ulige antal medlemmer. Der er ikke krav om, at forældrebestyrelser i alle kommunale daginstitutioner skal have det samme antal medlemmer. Antallet af medlemmer bør således afspejle daginstitutionens størrelse.

Andre medlemmer

552. Kommunalbestyrelsen kan af egen drift eller efter anmodning fra den enkelte forældrebestyrelse beslutte, at der skal sidde andre end forældre og medarbejdere i bestyrelsen. Det er ikke i dagtilbudsloven fastlagt, hvem disse »andre« kan være. Formålet er at give mulighed for, at et særligt tæt samarbejde i et lokalområde, f.eks. mellem en daginstitution og en forening, på denne måde kan afspejle sig i forældrebestyrelsens sammensætning

Deltagelse af kommunalbestyrelsesmedlem

553. Kommunalbestyrelsen kan yderligere beslutte, at et kommunalbestyrelsesmedlem deltager i forældrebestyrelsens møder uden stemmeret. En sådan udpegning bør dog kun ske i det omfang, forældrebestyrelsen anmoder om det. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor forældrene ønsker at have mulighed for at få afklaret tvivlsspørgsmål samt drøfte kommunalbestyrelsens fastsatte mål og rammer for daginstitutionen.

Forældrerepræsentanter - flertal af forældrevalgte repræsentanter

554. Der skal blandt medlemmerne i forældrebestyrelsen i kommunale daginstitutioner være et flertal af forældre. Antallet af medlemmer bør fastsættes under hensyn til forældrebestyrelsens manøvre- og beslutningsdygtighed.

Hvem betragtes som forældre i relation til forældrebestyrelser?

555. Ved forældre forstås de personer, der på tidspunktet for valget til bestyrelsen har del i forældremyndigheden over børn, der er indskrevet i daginstitutionen eller den forælder, hvor barnet opholder sig mest, men som ikke nødvendigvis har del i forældremyndigheden.

Kommunalbestyrelsen kan dog også tillægge personer, der har den faktiske omsorg for barnet, valgret og valgbarhed som forældre.

Herved forstås f.eks.:

- Personer, som har et barn boende hos sig i døgnpleje efter bestemmelserne i serviceloven.
- Personer, der har indgået ægteskab eller registreret partnerskab med indehaveren af forældremyndigheden over et barn, og som tilhører samme husstand som forældremyndighedsindehaveren og barnet (det er herved en forudsætning, at forældremyndigheden over barnet ikke er delt mellem forældrene).
- Ugifte samlevende, der tilhører samme husstand som barnet, og hvor den ene part i husstanden har forældremyndigheden over barnet.

Valg af forældrerepræsentanter

556. Forældrerepræsentanterne vælges af og blandt forældre til børn i daginstitutionen. Følgende kan fremgå af vedtægten:

- Hvornår valg finder sted.
- Hvornår valgperioden påbegyndes og varigheden heraf.
- Om nogle forældre vælges i lige år og andre i ulige år.
- Hvor længe et forældrevalgt bestyrelsesmedlem kan fortsætte i bestyrelsen efter barnets udmeldelse af den pågældende daginstitution.
- Antallet af suppleanter, og hvorvidt disse skal være personlige eller ej.
- Hvordan antallet af stemmeberettigede opgøres, f.eks. om hvert barn udløser to stemmer eller andet.

Der kan højest tildeles valgret til to personer på grundlag af samme barn.

Forældre til børn med særlige behov

557. I de daginstitutioner, som er normeret til at modtage en særlig gruppe børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, bør denne gruppes forældre så vidt muligt være repræsenteret i bestyrelsen for at tilgodese disse børn og familiers særlige behov. Kommunalbestyrelserne bør derfor tage hensyn til dette ved udarbejdelse af vedtægten.

Medarbejderrepræsentanter

558. Ud over de forældrevalgte bestyrelsesmedlemmer skal daginstitutionens medarbejdere også være repræsenteret i forældrebestyrelsen. Medarbejderrepræsentanter vælges af og blandt medarbejderne i daginstitutionen. Kommunalbestyrelsen fastlægger, om medarbejderrepræsentanterne skal have stemmeret.

Antal medarbejderrepræsentanter

559. Der er ikke krav om et bestemt antal medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelsen. Det anbefales, at der som udgangspunkt kan indgå to medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelsen i daginstitutioner. Antallet af medarbejderrepræsentanter bør dog være daginstitutionens størrelse.

Fastansatte medarbejdere

560. Valg af medarbejdernes repræsentanter til forældrebestyrelsen foretages af og blandt medarbejderne i daginstitutionen. Ved medarbejdere forstås i denne sammenhæng alle fastansatte medarbejdere i daginstitutionen bortset fra ledelsen i daginstitutionen.

Undgå dobbeltrolle

561. En fastansat medarbejder i en daginstitution, som samtidig er forælder til et barn i daginstitutionen, kan ikke være valgbar som både forældre- og medarbejderrepræsentant. Valgbarheden som forældrerepræsentant bør i disse tilfælde vige under hensyn til personens arbejdsmæssige tilknytning til daginstitutionen. De pågældende medarbejdere er dog ikke afskåret fra at have stemmeret ved valg til en forældrebestyrelse som både forældre og medarbejdere.

Spørgsmålet om valgbarhed og de formelle regler omkring valg af medarbejderrepræsentanter bør ligesom ved valg af forældrerepræsentanter fremgå af vedtægten.

Ansættelsesforholdet ophører

562. Hvis en medarbejderrepræsentants ansættelsesforhold ophører, udtræder den pågældende medarbejder af forældrebestyrelsen senest ved ansættelsesforholdets ophør. Der kan imidlertid være situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt at indsætte en suppleant i bestyrelsen allerede fra det tidspunkt, den pågældende medarbejder har afleveret eller modtaget sin opsigelse. Hvis dette er tilfældet, bør det fremgå af vedtægten.

Ikke ledelsesrepræsentanter

563. Ledelsen af daginstitutionen betragtes ikke som medarbejdere i relation til valg til forældrebestyrelsen og kan derfor hverken vælges eller deltage i valget af medarbejderrepræsentanter.

Samarbejde med alle forældre

564. Det er ikke tanken, at forældreindflydelse i en kommunal daginstitution alene skal være forbeholdt forældrebestyrelsen. Der bør derfor være en løbende dialog mellem hele forældregruppen og personalet, f.eks. gennem forældremøder, stuemøder m.m.

Information om forældrebestyrelsens arbejde

565. De principper, som forældrebestyrelsen har kompetence til at fastlægge i kraft af minimumskompetencen og eventuel yderligere delegeret kompetence, har i høj grad interesse for alle forældrene i daginstitutionen. Det bør derfor være udgangspunktet, at der i daginstitutionen tilrettelægges en stor åbenhed omkring forældrebestyrelsens arbejde og de referater, der afspejler forældrebestyrelsens møder og beslutninger.

Det er den enkelte forældrebestyrelse, der tager stilling til på hvilken måde, forældre og medarbejdere i daginstitutionen sikres en høj grad af information om bestyrelsens arbejde. I den forbindelse skal forældrebestyrelsen dog være opmærksom på, at mødereferater af forældrebestyrelsernes møder som udgangspunkt er interne arbejdsdokumenter, der er undtaget fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 7. Se yderligere om aktindsigt i kapitel 24.

Forældrebestyrelsens minimumskompetencer

566. Efter dagtilbudslovens § 15 har forældrebestyrelsen i en kommunal daginstitution et retskrav på en vis minimumskompetence. Den lovsikrede minimumskompetence kan ikke fratages forældrebestyrelsen ved en lokal beslutning i kommunalbestyrelsen.

Minimumskompetencen omfatter:

- Principperne for daginstitutionens arbejde
- Principperne for anvendelsen af en budgetramme
- Beslutning om at fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1
- Indstillingsret samt ret til deltagelse ved ansættelsen af ledelsen
- Indstillingsret ved ansættelsen af personale

Principperne for daginstitutionens arbejde

567. Forældrebestyrelserne skal have indflydelse på principperne for daginstitutionens arbejde. Forældrebestyrelsens opgave er at fastlægge principperne – ikke at træffe de daglige konkrete beslutninger, der udmønter principperne. Principperne skal holde sig inden for de, af kommunalbestyrelsen fastlagte, mål og rammer og vedtægten.

Hvad er et princip?

568. Et princip skal forstås som en ramme, der giver mulighed for forskellige handlinger. Følgende eksempler er en illustration af, hvilke områder forældrebestyrelsen kan fastlægge principper for, og hvordan indflydelsen kan formuleres. Eksemplerne er ikke udtømmende:

Principper for de pædagogiske aktiviteter i daginstitutionen

569. Et eksempel på forældrebestyrelsens fastsættelse af principper for de pædagogiske aktiviteter i daginstitutionen kan være:

»Daginstitutionen skal tilbyde børnene aktiviteter, som fortrinsvis kan foregå udendørs, og som fremmer en bevidsthed om at passe på naturen. Børnene skal tilbydes aktiviteter, som styrker deres motoriske udvikling. Der skal lægges vægt på at udvikle børnenes kreative sider, f.eks. gennem maling, tegning, musik med videre.«

Principper for samarbejde mellem daginstitutionen og samtlige forældre

570. Forældrebestyrelsens fastlæggelse af principper for samarbejde mellem daginstitution og samtlige forældre kan omfatte, hvordan forældrearbejdet tilrettelægges bedst, og hvordan forældremøder tilrettelægges.

Principper for anvendelsen af en budgetramme

571. Kommunalbestyrelsen er i kraft af dagtilbudslovens regler om forældrebestyrelsens kompetence forpligtet til at give en del af budgettet for hver enkelt daginstitution til institutionen som en økonomisk ramme, inden for hvilken ledelsen og forældrebestyrelsen har kompetence til at disponere.

Når kommunalbestyrelsen har vedtaget budgettet for institutionen, fordeles forældrebestyrelsens og ledelsens kompetence til at disponere inden for budgetrammen sig på følgende måde:

Forældrebestyrelsen fastlægger principperne for budgettrammens anvendelse, mens ledelsen udmønter de af forældrebestyrelsen fastlagte principper i den daglige ledelse og drift af institutionen.

Forældrebestyrelsen i en daginstitution kan eksempelvis vedtage, at ophold på en bestemt koloni skal vægtes som et princip for anvendelsen af budgettet. Ledelsen træffer herefter beslutning om, hvornår koloniopholdet skal finde sted, hvor meget det må koste samt selve indholdet for koloniopholdet. Forældrebestyrelsens såvel som ledelsens dispositioner skal ske inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. Se nærmere om kommunalbestyrelsens mål og rammer i kapitel 5.

Budgetrammen skal som minimum udgøre det beløb, som daginstitution har til rådighed, når de budgetterede lønudgifter og udgifter til vedligeholdelse af bygninger er fratrasket institutionens driftsbudget. Det betyder, at forældrebestyrelsen som minimum har ret til at vedtage principperne for det resterende driftsbudget, som omfatter børnerelaterede udgifter, så som udgifterne til forplejning, legetøj, materialer, inventar, koloni og udgifter, der i øvrigt har med børnene at gøre. Listen er ikke udtømmende.

Alt afhængig af, hvor stor en del af budgetrammen kommunalbestyrelsen i vedtægten har lagt ud til forældrebestyrelsens og ledelsens disposition, kan den budgetramme, forældrebestyrelsen har indflydelse på, imidlertid også udgøre det totale budgetterede driftsbeløb for institutionen. I disse tilfælde vil den budgetramme, ledelsen og forældrebestyrelsen kan disponere inden for, omfatte alle budgetterede driftsudgifter for institutionen inklusive lønudgifter og udgifter til vedligeholdelse af bygninger. Dette vil betyde, at forældrebestyrelsen skal fastsætte principperne for anvendelsen af de beløb, der vedrører hele driften af daginstitutionen.

Konkrete beslutninger om anvendelsen af budgettet hører ikke under forældrebestyrelsens kompetence. Det er ledelsen i daginstitutionen, der er ansvarlig for at føre forældrebestyrelsens principper ud i den konkrete budgetanvendelse.

Beslutning om at fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1.

572. Forældrebestyrelsen har i kraft af dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1 om et frokostmåltid og inden for kommunalbestyrelsens fastsatte retningslinjer for forældrenes fravalg af et frokostmåltid kompetence til at beslutte at fravælge et frokostmåltid i den pågældende daginstitution. Forældrebestyrelsens eventuelle beslutning om at fravælge et frokostmåltid i daginstitutionen sker på det tidspunkt og ud fra de retningslinjer, som kommunalbestyrelsen har fastsat. Se nærmere om frokost i daginstitutioner i kapitel 14.

Forældrebestyrelsens indstillingsret samt ret til deltagelse ved ansættelse af ledelsen

573. Forældrebestyrelsen har efter dagtilbudsloven ret til at deltage ved ansættelsen og en indstillingsret i forbindelse med ansættelsen af »lederen i kommunale daginstitutioner«.

Hvem er omfattet af indstillingsretten?

574. Indstillingsretten og retten til deltagelse ved ansættelsen omfatter alle de personer, der omfattes af ledelsesbegrebet. Dette indebærer, at indstillingsretten omfatter den/de personer, der har en ledelsesfunktion i forhold til daginstitutionen, herunder en funktion i forhold til forældrebestyrelsens minimumskompetencer. Det afhænger således af den lokale organisering, om indstillingsretten strækker sig til en eller flere ledelsespersoner.

Er de ledelsesmæssige opgaver i en kommune og opgaverne i forhold til forældrebestyrelsens minimumskompetencer organisatorisk placeret hos flere personer og eventuelt på flere ledelsesniveauer, vil indstillingsretten og retten til deltagelse i ansættelse omfatte de personer, der har en ledelsesfunktion i forhold til daginstitutionen og forældrebestyrelsens minimumskompetencer.

Ved afgørelsen af hvilke personer, forældrebestyrelsen har indstillingsret og ret til deltagelse i ansættelsen i forhold til, må der derfor foretages en vurdering af, hvilken funktion den pågældende person udfører. Ligeledes kan den lokale organisering være således, at en lederstilling har en ledelsesfunktion i forhold til flere dagtilbud. I disse tilfælde bevirker den lovfæstede indstillingsret og retten til at deltage ved ansættelse, at flere forældrebestyrelser skal inddrages.

Kommunalbestyrelsen bør i sin vedtægt særskilt beskrive proceduren for, hvordan forældrebestyrelsernes rets krav på inddragelse udmøntes i disse tilfælde

Tilrettelæggelse af indstillingsret og deltagelse i ansættelse

575. Ved tilrettelæggelsen af arbejdsgangen i forbindelse med ansættelsen af ledelsen må det sikres, at forældrebestyrelsen rent faktisk får mulighed for at deltage i ansættelse og for at foretage en indstilling, samtidig med at der sikres en rimelig smidig ansættelsesprocedure.

Tilrettelæggelsen sker dog lokalt og kan ske på flere forskellige måder, f.eks.:

- 1) At en eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen får adgang til gennemsyn af nogle, men ikke nødvendigvis alle ansøgninger.
- 2) At en eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen får adgang til at udvælge kandidater.
- 3) At en eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen deltager i ansættelsessamtaler med kandidater i institutionen.

Kommunalbestyrelsen fastsætter i vedtægten, hvorledes forældrebestyrelsens indstillingsret og deltagelse ved ansættelsen af ledelsen tilrettelægges. Kommunalbestyrelsen har altid det endelige ansvar og den endelige kompetence i forhold til ansættelsen af ledelsen. Heraf følger også, at kommunalbestyrelsen ikke har pligt til at følge forældrebestyrelsens indstilling. For ikke at udhule forældrebestyrelsens indstillings-

ret må der dog foreligge saglige kriterier fra kommunalbestyrelsens side som begrundelse for ikke at følge indstillingen.

Forældrebestyrelsens indstillingsret ved ansættelse af personale

576. Forældrebestyrelsen er endvidere tildelt en indstillingsret overfor kommunalbestyrelsen i forbindelse med ansættelse af personale i den enkelte daginstitution. Retten omfatter alt fastansat personale i daginstitutionen.

Indstillingsretten udøves i kommunale daginstitutioner i forhold til kommunalbestyrelsen. Det vil sige, at forældrebestyrelsen afgiver indstillingen over for kommunalbestyrelsen. Ligesom ved indstillingsretten i forhold til ansættelse af ledelsen, sker tilrettelæggelsen af indstillingsretten i forhold til personale lokalt, dog således at det må sikres, at forældrebestyrelsen får mulighed for at indstille, samtidig med at der sikres en smidig procedure.

Indstillingsretten kan eksempelvis udøves ved, at en eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen får adgang til gennemsyn af nogle, men ikke nødvendigvis alle, ansøgninger. Uanset forældrebestyrelsens indstillingsret er det ledelsen i den enkelte daginstitution, der har det endelige ansvar og kompetence i forhold til ansættelsen af personalet. Ledelsen er derfor ikke forpligtet til at følge forældrebestyrelsens indstilling i forhold til ansættelsen af personalet. I situationer, hvor forældrebestyrelse, ledelsen i daginstitutionen og personalet eksempelvis peger på forskellige ansøgere, er det ledelsen, der har den endelige kompetence til at træffe afgørelse om, hvilken ansøger der skal vælges. For ikke at udhule forældrebestyrelsens indstillingsret, må der dog foreligge saglige kriterier fra ledelsens side som begrundelse for ikke at følge forældrebestyrelsens indstilling.

Fortrolige oplysninger og private forhold

577. Forældrebestyrelsen skal ikke beskæftige sig med enkeltpersoners private forhold, fortrolige oplysninger og lignende, der er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt. Det er alene i forhold til indstillingsretten i forbindelse med ansættelse af ledelsen og personale samt retten til at deltage i ansættelsen af ledelsen, at det er relevant for forældrebestyrelsen at have kendskab til oplysninger om enkeltpersoner.

Forældrebestyrelsen kan ikke inddrages i forbindelse med afskedigelsessager, når der er tale om behandling af fortrolige eller private oplysninger om enkeltpersoner, heller ikke selv om det er forældrebestyrelsen, der har taget spørgsmålet op. Afhængigt af sagens karakter kan der blive tale om at orientere forældrebestyrelsen om de omstændigheder, der ligger til grund for en afskedigelsessag, hvis det i øvrigt er nødvendigt for varetagelse af forældrebestyrelsens arbejde i forhold til dens fastlagte kompetenceområder.

Delegation af yderligere kompetence til forældrebestyrelsen

578. Ved siden af forældrebestyrelsens lovfæstede minimumskompetence kan forældrebestyrelsen ved delegation fra kommunalbestyrelsen eller ledelsen tildeles yderligere kompetence. Adgangen til en sådan delegation er imidlertid ikke fri, idet dagtilbudsloven fastsætter rammer for, hvilke opgaver kommunalbestyrelsen eller ledelsen kan overlade til forældrebestyrelsen. Udnyttes delegationskompetencen til lovens grænse, taler man om, at forældrebestyrelsen tillægges maksimumskompetence.

Forældrebestyrelsen er ikke forpligtet til at påtage sig yderligere kompetencer ud over minimumskompetencen. Forældrebestyrelsen er således ikke en del af den kommunale forvaltning og er derfor ikke direkte underlagt kommunens instruktionsbeføjelse. Overdragelse af kompetence (delegation) skal ske med en sådan klarhed og bestemthed, at der ikke er tvivl om, hvilke beføjelser der overlades, og hvem de overla-

des til. Den person eller det organ, der overlades kompetence til, må have de fornødne kvalifikationer og ressourcer til at løse opgaverne, ligesom den, der overlader kompetence til andre, må udøve kontrol og tilsyn med, hvordan disse andre udfører opgaverne. Afgrænsning af kompetenceområder foretages bedst i dialog og via samarbejde imellem kommunalbestyrelsen, ledelsen og forældrebestyrelsen med henblik på at få størst mulig klarhed over bevæggrundene for kompetencefordelingen.

I forbindelse med at der tillægges forældrebestyrelserne yderligere kompetence, må kommunalbestyrelsen eller ledelsen ud over rammerne i dagtilbudsloven og reglerne på dagtilbudsområdet være opmærksomme på eventuelle bindinger i anden lovgivning og eventuelle overenskomster med videre, som sætter grænser for eller påvirker adgangen til delegation. Der kan eksempelvis være tale om grænser i forvaltningsloven, hvorefter forældrebestyrelserne ikke skal have indsigt i enkeltpersoners private forhold, fordi forældrebestyrelsen ikke handler som forvaltningsmyndighed, når den varetager sine opgaver.

Forældrebestyrelsen skal i sit arbejde være opmærksom på og respektere eventuelle aftaler om tillidsrepræsentanter, samarbejde og samarbejdsudvalg i kommunalt regi.

Forældrebestyrelsen handler på kommunalbestyrelsens vegne

579. Når forældrebestyrelsen får kompetence eller opgaver delegeret af kommunalbestyrelsen, betyder det, at forældrebestyrelsen handler på kommunalbestyrelsens vegne. Kommunalbestyrelsen kan derfor omgøre forældrebestyrelsens beslutninger i lighed med mulighederne for at omgøre egne beslutninger. Kommunalbestyrelsen kan endvidere, hvis den ønsker at gribe ind over for den måde, forældrebestyrelsen handler på, helt eller delvist tilbagekalde kompetencen med virkning for fremtiden.

Kompetence, der kan delegeres til forældrebestyrelsen

580. Kommunalbestyrelsen kan delegere kompetence til forældrebestyrelsen i forhold til opgaver indenfor områderne økonomi, personale og administration. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med delegation af kompetence være opmærksom på, hvilke rammer kommunalbestyrelsen fastsætter for forældrebestyrelsens kompetence, herunder at det fortsat er kommunalbestyrelsens ansvar at leve op til den samlede forpligtelse efter lovens § 4. Eksempler på opgaver, som kommunalbestyrelsen kan delegere er:

Rådighed over alle konti vedrørende daginstitutionen: Det vil sige løn, kurser, vikarer, bygningsvedligeholdelse, samt øvrige udgifter som el, gas, vand og varme.

Dispositionsfrihed inden for den tildelte ramme: Der kan være tale om dispositionsfrihed i forhold til overførsel fra f.eks. løn til drift og frihed i forhold til overførsel til næste budgetår af overskud/underskud (under hensyntagen til reglerne i Budget- og regnskabssystem for kommuner).

Fastlæggelse af lukkedage for daginstitutionen: Kommunalbestyrelsen kan delegere beslutningen om fastlæggelse af lukkedage for daginstitutionen til forældrebestyrelsen.

Kompetence, der ikke kan delegeres til forældrebestyrelsen

581. Kommunalbestyrelsen kan ikke delegere følgende kompetencer til forældrebestyrelsen, idet disse opgaver efter dagtilbudsloven skal varetages af kommunalbestyrelsen:

- *Optagelse af børn:* Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om optagelse af børn i daginstitutioner, og denne optagelseskompetence kan ikke overlades til en forældrebestyrelse.
- *Lokale mål og rammer:* Mål og rammer er et væsentligt udgangspunkt for forældrebestyrelsernes arbejde. Det er derfor vigtigt, at kommunalbestyrelsen formulerer de overordnede målsætninger så klare og operationelle, at forældrebestyrelserne kan arbejde videre efter dem. Det bør derfor også sikres, at de kommunale målsætninger er kendte af forældrebestyrelserne. Temadrøftelser i et bredere

forum – mellem politikere, forvaltningsledere, forældrebestyrelser med flere – kan medvirke til en større indsigt i og opbakning til den kommunale målsætning på området.

- *Fastsættelse af tilskud og forældrebetaling:* Det er kommunalbestyrelsen, der har kompetencen til at fastsætte forældrebetalingen for en plads i en daginstitution. Se nærmere herom i kapitel 13 om tilskud og forældrebetaling. Hvad angår budgettet for de kommunale daginstitutioner, er kommunalbestyrelsen forpligtet til at give en del heraf som et *rammebeløb*.
- *Bevillings- og arbejdsgiverkompetence:* Kommunalbestyrelsen har den kommunale bevillings- og arbejdsgiverkompetence for de kommunale daginstitutioner. Dette indebærer blandt andet, at kommunalbestyrelsen ikke kan delegere den endelige ansættelses- og afskedigelseskompetence til forældrebestyrelsen. Arbejdsgiverkompetencen medfører blandt andet, at kommunalbestyrelsen har forpligtelsen til at forhandle med personalets faglige organisationer, hvor dette er påkrævet i henhold til overenskomster og lignende.

Forældrebestyrelsens dispositioner

582. Kommunalbestyrelsen bør ikke i almindelighed gribe ind over for forældrebestyrelsens konkrete dispositioner, men må tage spørgsmålet generelt op over for forældrebestyrelsen, hvis den handler i strid med de overordnede rammer og målsætninger, indgåede aftaler med videre. Forældrebestyrelsen kan, uanset hvilken kompetence den er tillagt, udtale sig om og tage ethvert spørgsmål op over for kommunalbestyrelsen. Det kan f.eks. være i forbindelse med uoverensstemmelse mellem forældrebestyrelse og ledelsen i daginstitutionen.

Forældreindflydelse i den kommunale dagpleje

583. Dette afsnit behandler forældreindflydelsen i den kommunale dagpleje. Se nærmere om den kommunale dagpleje i kapitel 11.

Retskrav på forældrebestyrelse i den kommunale dagpleje

584. Forældre med børn i kommunal dagpleje har ret til at få oprettet en forældrebestyrelse i den kommunale dagpleje med en indflydelse, der som minimum omhandler de rettigheder, forældrebestyrelsen i den kommunale dagpleje er tillagt efter loven. For den kommunale dagpleje er der etableret forskellige strukturer i kommunerne både i forhold til dagplejens ledelse og i forhold til tilrettelæggelsen af den kommunale dagpleje, herunder dagplejens sammenhæng med de kommunale daginstitutioner.

Den kommunale dagpleje adskiller sig væsentligt fra de kommunale daginstitutioner ved at være opdelt i mange små enheder i form af de enkelte dagplejere. Disse enheder udformer hver især det konkrete pædagogiske arbejde i forhold til det enkelte barn i tæt samarbejde med forældrene og ledelsen af den centrale dagpleje i den enkelte kommune. Forældrebestyrelser i dagplejen har derfor en indflydelse på de beslutninger, der vedrører principperne for dagplejens virksomhed, men ikke en direkte indflydelse på de beslutninger den enkelte dagplejer tager i forhold til det konkrete pædagogiske arbejde i dagplejehjemmet. Forældrebestyrelser i den kommunale dagpleje kan derfor have en anden udformning end forældrebestyrelser på daginstitutionsområdet.

Det bærende princip for forældreindflydelse i den kommunale dagpleje er, at den harmonerer med ledelsesstrukturen og opgaveløsningen i den kommunale dagpleje. Det er afgørende, at opgaveløsningen, ledelsesniveauet og forældreindflydelsen i den kommunale dagpleje matcher hinanden, og at det er opgaveløsningen, der er styrende for strukturen. Det skal således sikres, at hvor der er ledelse i den kommunale dagpleje, er der også forældreindflydelse. Er der ledelse både på det nære niveau og på det fælles niveau, skal forældreindflydelsen også afspejle denne struktur.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte at tilrettelægge dagplejestrukturen og forældreindflydelsen således, at der for den kommunale dagpleje er etableret én forældrebestyrelse for hele kommunen, eller, at der er etableret flere forældrebestyrelser, der f.eks. følger en geografisk distriktsopdeling i kommunen. Tilrettelæggelsen af dagplejestrukturen har ligeledes betydning for, om forældrebestyrelsens minimumskompetencer omfatter den samlede kommunale dagpleje, eller eksempelvis knytter sig til det distrikt, hvor forældrebestyrelsen er oprettet.

Ledelsen fungerer som sekretær

585. Det er en forudsætning i reglerne om forældrebestyrelser i den kommunale dagpleje, at ledelsen fungerer som forældrebestyrelsens sekretær. Den fra ledelsen, som har sekretærfunktioner for forældrebestyrelsen, må derfor være i besiddelse af en kompetence, der modsvarer forældrebestyrelsens kompetence.

Med sekretærfunktion menes, at det er ledelsens ansvar at forberede sagerne og forelægge spørgsmål for bestyrelsen, herunder at belyse punkterne på en sådan måde, at bestyrelsen har mulighed for at træffe en kvalificeret beslutning på det foreliggende grundlag. Det vil endvidere være naturligt, at dagsordenen udarbejdes af formanden for bestyrelsen i samarbejde med ledelsen. Der er intet til hinder for, at formanden for bestyrelsen eller medlemmer af bestyrelsen udarbejder referater med videre fra bestyrelsens møder.

Rammer for forældrebestyrelsens arbejde i den kommunale dagpleje - vedtægt

586. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en vedtægt for den kommunale dagpleje, der indeholder rammerne for forældrebestyrelsernes arbejde i den kommunale dagpleje. Der kan udarbejdes en samlet vedtægt for både den kommunale dagpleje og de kommunale daginstitutioner. Kommunalbestyrelsen skal indhente en udtalelse om vedtægten hos forældrebestyrelsen i den kommunale dagpleje.

Formkrav og indhold

587. Kravene til vedtægtens form og indhold for den kommunale dagpleje svarer til form og indhold i vedtægten for kommunale daginstitutioner. Der henvises til afsnittet herom.

Forældrebestyrelsens sammensætning i den kommunale dagpleje

588. Kommunalbestyrelsen skal i vedtægten fastlægge antallet af forældre- og medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelser i den kommunale dagpleje. Af hensyn til eventuelle afstemninger bør den samlede forældrebestyrelse have et ulige antal medlemmer.

Andre medlemmer

589. Kommunalbestyrelsen kan af egen drift eller efter anmodning fra den enkelte forældrebestyrelse beslutte, at der skal sidde andre end forældre og medarbejdere i bestyrelsen. Det er ikke i dagtilbudsloven fastlagt, hvem disse »andre« kan være. Formålet er at give mulighed for, at et særligt tæt samarbejde i et lokalområde, f.eks. mellem en dagpleje og en daginstitution, på denne måde kan afspejle sig i forældrebestyrelsens sammensætning.

Deltagelse af kommunalbestyrelsesmedlem

590. Kommunalbestyrelsen kan yderligere beslutte, at et kommunalbestyrelsesmedlem deltager i forældrebestyrelsens møder uden stemmeret. En sådan udpegning bør dog kun ske i det omfang, forældrebestyrelsen anmoder om det. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor forældrene ønsker at have mulighed for at få afklaret tvivlsspørgsmål samt drøfte kommunalbestyrelsens fastsatte mål og rammer for dagplejen. Reglerne for forældrepræsentanter og medarbejderrepræsentanter i forældrebestyrelsen i dagplejen svarer

til reglerne for daginstitutioner. Der henvises derfor til afsnittet »Forældrebestyrelsens sammensætning i kommunale daginstitutioner« i dette kapitel.

Samarbejde med alle forældre

591. Forældreindflydelse i den kommunale dagpleje skal ikke alene være forbeholdt forældrebestyrelsen. Der bør derfor være en løbende dialog mellem hele forældregruppen og dagplejeren samt ledelsen af den kommunale dagpleje f.eks. gennem forældremøder.

Information om forældrebestyrelsens arbejde til alle dagplejere

592. De principper, som forældrebestyrelsen har kompetence til at fastlægge i kraft af minimumskompetencen og en eventuel yderligere delegeret kompetence, har i høj grad interesse for alle forældrene i den kommunale dagpleje. Det bør derfor være udgangspunktet, at der i den kommunale dagpleje som helhed tilrettelægges en stor åbenhed omkring forældrebestyrelsens arbejde og de referater, der afspejler forældrebestyrelsens møder og beslutninger.

Det er den enkelte forældrebestyrelse, der tager stilling til på hvilken måde, forældre og dagplejere i den kommunale dagpleje sikres høj grad af information om bestyrelsens arbejde.

Forældrebestyrelsens minimumskompetence i den kommunale dagpleje

593. Efter dagtilbudslovens § 15 har forældrebestyrelsen i den kommunale dagpleje et retskrav på en minimumskompetence. Den lovsikrede minimumskompetence kan ikke fratages forældrebestyrelsen. Minimumskompetencen omfatter:

- Principper for arbejdet i den kommunale dagpleje
- Principper for anvendelsen af en budgetramme
- Indstillingsret samt ret til deltagelse ved ansættelsen af ledelsen
- Indstillingsret ved ansættelsen af personale i den kommunale dagpleje

Dagplejestrukturen i den enkelte kommune kan være tilrettelagt således, at der for den kommunale dagpleje er etableret én forældrebestyrelse for hele kommunen, eller der kan være etableret flere forældrebestyrelser, der f.eks. følger en geografisk distriktsopdeling i kommunen. Alt afhængig af hvordan dagplejestrukturen i kommunen er tilrettelagt, kan dette afspejle sig i, om minimumskompetencerne gælder i forhold til hele den kommunale dagpleje eller blot i forhold til et distrikt.

I tilfælde, hvor der eksempelvis er etableret flere dagplejedistrikter i kommunen med hver sin forældrebestyrelse, der har kompetence inden for et distrikt, kan minimumskompetencen gælde i forhold til dagplejen i hver forældrebestyrelses distrikt.

Principperne for den kommunale dagpleje

Hvad er et princip?

594. Med principper forstås de principper, der omfatter alle kommunale dagplejehjem, det vil sige den kommunale dagpleje som helhed. Gennem principperne fastlægges et fælles udgangspunkt for arbejdet i dagplejen.

Principper omfatter f.eks.:

- Hvad lægges der vægt på i samarbejdet mellem forældre og dagpleje?
- Tilrettelæggelse af legestuevirksomhed og fælles arrangementer.
- Hvilke aktiviteter skal prioriteres?
- Retningslinjer for gæstedagpleje (dispositionspleje).

- Generel information til og fra forældre.
- Samarbejde med daginstitutioner og med lokalområdet.
- Principper for kost.
- Principper for fysiske rammer.

Forældrebestyrelsens opgave er at fastlægge principperne – ikke at træffe de daglige konkrete beslutninger, der udmønter principperne. Principperne skal holde sig inden for de af kommunalbestyrelsen fastlagte mål og rammer i vedtægten.

Forholdene i den enkelte dagpleje

595. Forældrebestyrelsens kompetence, minimums- såvel som yderligere delegeret kompetence, omfatter ikke kompetence vedrørende de konkrete forhold i det enkelte dagplejehjem eller i de enkelte dagplejeforhold. Disse forhold er et anliggende mellem det enkelte forældrepar og dagplejeren og beror på en dialog mellem den enkelte dagplejer og forældrene til de børn, der går i dagplejehjemmet. Som eksempler på opgaver, der hører under den enkelte dagplejers tilrettelæggelse af det daglige arbejde, kan nævnes:

- Indholdet af konkrete aktiviteter i dagplejehjemmet.
- Dagsrytmen.
- Arbejdet ud fra forældrenes konkrete ønsker.
- Arbejdet med det enkelte barns individuelle behov.

Principper for anvendelsen af den kommunale dagplejes budgetramme

596. Forældrebestyrelsen har som en del af deres minimumskompetence ret til at fastlægge principperne for anvendelsen af den børnerelaterede del af det budget, som den kommunale dagpleje har til rådighed. Den børnerelaterede del af budgettet omfatter blandt andet budgettet til bleer, udflugter, beskæftigelsesmaterialer og udstyr.

Kommunen skal yde en del af budgettet for dagplejen som et rammebeløb. Hvis kommunen vælger at opdele dagplejen i flere forældrebestyrelser, er det en forudsætning, at rammebeløbet opdeles således, at hver forældrebestyrelse får sit eget budget.

Når kommunalbestyrelsen har vedtaget budgettet for den kommunale dagpleje, fordeler forældrebestyrelsens og ledelsens kompetence til at disponere inden for budgetrammen sig på følgende måde:

- Forældrebestyrelsen fastlægger principperne for budgettrammens anvendelse,
- Ledelsen udmønter de af forældrebestyrelsen fastlagte principper i den daglige ledelse og drift af den kommunale dagpleje.

Forældrebestyrelsens såvel som ledelsens dispositioner skal ske inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat for den kommunale dagpleje. Se nærmere om kommunalbestyrelsens mål og rammer i kapitel 5.

Budgetrammen skal som minimum udgøre det beløb, den kommunale dagpleje har til rådighed, når de budgetterede lønudgifter og udgifter til vedligeholdelse af bygninger er fratrasket institutionens driftsbudget. I disse tilfælde udgør det resterende driftsbeløb således budgetrammen, som forældrebestyrelsen skal fastlægge principperne for. Det betyder, at forældrebestyrelsen skal vedtage principperne for anvendelsen af de beløb, der vedrører f.eks. forplejning, legetøj, materialer, inventar, koloni og diverse udgifter, der har med børnene at gøre. Listen er ikke udtømmende.

Alt afhængig af hvor stor en del af budgetrammen for den kommunale dagpleje, kommunalbestyrelsen i vedtægten har lagt ud til forældrebestyrelsens og ledelsens disposition, kan den budgetramme, forældrebestyrelsen har indflydelse på, imidlertid også udgøre det totale budgetterede driftsbeløb for den

kommunale dagpleje, fuld dispositionsfrihed over hele den kommunale dagplejes budget, herunder løn med videre.

I sådanne tilfælde, hvor forældrebestyrelsen får fuld dispositionsret over budgettet, vil dispositionsretten imidlertid ofte være begrænset af, at lønudgifter i den kommunale dagpleje alt overvejende følger børnenormeringen. Hvis en kommune ønsker at tillægge en forældrebestyrelse i den kommunale dagpleje fuld dispositionsfrihed over hele budgettet, vil det derfor som oftest være nødvendigt at fastsætte visse krav, som f.eks. at børnenormeringen skal overholdes set som et gennemsnit for hele budgettet.

Konkrete beslutninger om anvendelsen af budgettet hører således ikke under forældrebestyrelsens kompetence. Det er ledelsen af den kommunale dagpleje, der er ansvarlig for at udmønte forældrebestyrelsens principper i den konkrete budgetanvendelse.

Forældrebestyrelsens indstillingsret og ret til deltagelse – ledelsen

597. Forældrebestyrelsen har efter dagtilbudsloven ret til at deltage ved ansættelsen og har en indstillingsret i forbindelse med ansættelsen af »lederen i den kommunale dagpleje«.

Hvem omfatter »lederen i den kommunale dagpleje«?

598. Indstillingsretten og retten til deltagelse ved ansættelse er afhængig af strukturen i den kommunale dagpleje. Indstillingsretten og retten til deltagelse ved ansættelsen omfatter alle de personer, der omfattes af ledelsesbegrebet. Dette indebærer, at indstillingsretten omfatter den/de personer, der har en ledelsesfunktion i forhold til den kommunale dagpleje. Det er således afhængig af den lokale organisering, om indstillingsretten strækker sig til én eller flere ledelsespersoner.

Er de ledelsesmæssige opgaver i en kommune og opgaverne i forhold til forældrebestyrelsens minimumskompetencer således organisatorisk placeret hos flere personer, og eventuelt på flere ledelsesniveauer, vil indstillingsretten og retten til deltagelse i ansættelse omfatte alle de personer, der har en ledelsesfunktion i forhold til dagplejen og forældrebestyrelsens minimumskompetencer.

Ved afgørelsen af hvilke personer, forældrebestyrelsen har indstillingsret og ret til deltagelse i forhold til, må der derfor foretages en vurdering af, hvilken funktion den pågældende person udfører. Der er ikke nogen pligt til at foretage en indstilling fra forældrebestyrelsens side.

Tilrettelæggelse af indstillingsret og deltagelse i ansættelse

599. Ved tilrettelæggelsen af arbejdsgangen i forbindelse med ansættelsen af ledelsen, må det sikres, at forældrebestyrelsen rent faktisk får mulighed for at kunne foretage indstillingen og deltage i ansættelsen, samtidig med at der sikres en smidig ansættelsesprocedure.

Kommunalbestyrelsen fastsætter i vedtægten, hvordan forældrebestyrelsens indstillingsret og deltagelse ved ansættelsen af ledelsen tilrettelægges. Tilrettelæggelsen kan ske på flere måder, f.eks.:

- En eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen får adgang til gennemsyn af nogle, men ikke nødvendigvis alle, ansøgninger.
- En eller flere, men ikke nødvendigvis alle repræsentanter fra forældrebestyrelsen deltager i ansættelsessamtaler, eksempelvis i den kommunale centrale dagpleje.
- Ansættelsessamtaler sker både i den kommunale dagpleje og i forældrebestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen har det endelige ansvar og kompetence vedrørende ansættelsen af ledelsen og er derfor ikke forpligtet til at følge forældrebestyrelsens indstilling. For ikke at udhule forældrebestyrelsens indstillingsret, må der dog foreligge saglige kriterier fra kommunalbestyrelsens side som begrundelse for at fravige forældrebestyrelsens indstilling.

Forældrebestyrelsens indstillingsret – personalet

600. Forældrebestyrelsen har endvidere indstillingsret over for kommunalbestyrelsen i forbindelse med ansættelsen af personale i den kommunale dagpleje. Retten omfatter alt fastansat personale i dagplejen, det vil sige både de personer, der er placeret centralt i den kommunale dagpleje og de enkelte dagplejere. Indstillingen udøves i den kommunale dagpleje i forhold til kommunalbestyrelsen. Det vil sige, at forældrebestyrelsen afgiver indstillingen over for kommunalbestyrelsen.

Ligesom ved indstillingsretten i forhold til ansættelse af ledelsen sker tilrettelæggelsen af indstillingsretten i forhold til personale lokalt, dog således at det må sikres, at forældrebestyrelsen får mulighed for at indstille, samtidig med at der sikres en smidig procedure. Indstillingsretten kan eksempelvis udøves ved, at en eller flere repræsentanter, men ikke nødvendigvis alle, fra forældrebestyrelsen får adgang til gennemsyn af nogle, men ikke nødvendigvis alle, ansøgninger.

Ledelsen af den enkelte dagpleje har det endelige ansvar og kompetence i forhold til ansættelsen af personalet og har derfor ikke pligt til at følge forældrebestyrelsens indstilling i forhold til ansættelsen af personale. For ikke at udhule forældrebestyrelsens indstillingsret, må der dog foreligge saglige kriterier fra kommunalbestyrelsens side som begrundelse for at fravige forældrebestyrelsens indstilling.

Fortrolige oplysninger og private forhold

601. Forældrebestyrelsen kan ikke inddrages i afskedigelsessager, men vil altid af egen drift kunne tage spørgsmål om afskedigelse op over for kommunalbestyrelsen, både hvad angår personale og ledelse. Reglerne om fortrolige oplysninger og private forhold, som de er beskrevet i afsnittet om forældrebestyrelser i kommunale daginstitutioner, gælder tilsvarende for den kommunale dagpleje. Der henvises derfor til afsnittet herom.

Delegation af yderligere kompetence til forældrebestyrelsen i den kommunale dagpleje

602. Ved siden af forældrebestyrelsens lovfæstede minimumskompetence, kan forældrebestyrelsen ved delegation fra kommunalbestyrelsen eller ledelsen i den kommunale dagpleje tildeles yderligere kompetence. Adgangen til en sådan delegation er imidlertid ikke fri, idet dagtilbudsloven fastsætter rammer for, hvilke opgaver kommunalbestyrelsen eller ledelsen kan overlade til forældrebestyrelsen. Forældrebestyrelsen er ikke forpligtet til at påtage sig yderligere kompetence ud over minimumskompetencen. Forældrebestyrelsen er således ikke en del af den kommunale forvaltning og derfor ikke direkte underlagt kommunens instruktionsbeføjelse.

Forældrebestyrelsen handler på kommunalbestyrelsens vegne

603. Når forældrebestyrelsen for den kommunale dagpleje får kompetence eller opgaver delegeret af kommunalbestyrelsen, betyder det, at forældrebestyrelsen handler på kommunalbestyrelsens vegne. Kommunalbestyrelsen kan derfor omgøre forældrebestyrelsens beslutninger i lighed med mulighederne for at omgøre egne beslutninger. Kommunalbestyrelsen kan endvidere, hvis den ønsker at gribe ind over for den måde, forældrebestyrelsen handler på, helt eller delvist tilbagekalde kompetencen med virkning for fremtiden.

Kravene om klarhed i delegationen, klar afgrænsning af kompetencer og eventuelle begrænsninger i anden lovgivning med videre, som beskrevet i afsnittet om kommunale daginstitutioner, gælder tilsvarende for delegation i den kommunale dagpleje. Der henvises derfor til afsnittet herom.

Kompetence, der kan delegeres til forældrebestyrelsen

604. Reglerne om delegation af kompetence fra kommunalbestyrelsen til forældrebestyrelsen i den kommunale dagpleje svarer til reglerne for kommunale daginstitutioner. Der henvises derfor til afsnittet herom.

Kompetence, der ikke kan delegeres til forældrebestyrelsen

605. Kommunalbestyrelsen varetager en række opgaver i relation til forældrebestyrelser i den kommunale dagpleje, som ikke kan delegeres til forældrebestyrelsen.

Én eller flere forældrebestyrelser

606. Det er den enkelte kommunalbestyrelse, der som led i tilrettelæggelsen af strukturen på dagtilbudsområdet, herunder for den kommunale dagpleje, kan beslutte, hvordan forældreindflydelsen skal organiseres i kommunen. F.eks. om der skal etableres én forældrebestyrelse for hele kommunen, eller om der skal etableres flere forældrebestyrelser, der f.eks. følger en geografisk distriktsopdeling af dagplejen i kommunen. Denne kompetence kan ikke delegeres til forældrebestyrelsen af den kommunale dagpleje.

Optagelse af børn

607. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om optagelse af børn i den kommunale dagpleje, og denne optagelseskompetence kan ikke overlades til en forældrebestyrelse, jf. dagtilbudslovens § 16, stk. 4.

Godkendelse af dagplejehjem

608. Kommunalbestyrelsen kan ikke delegere kompetencen til at godkende dagplejehjem til forældrebestyrelsen.

Vedtægt

609. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en vedtægt for dagplejen og kan ikke delegere denne opgave til en forældrebestyrelse.

Arbejdsgiverkompetence

610. Kompetencen til at foretage ansættelse og afskedigelse af ledelse og personale i dagplejen ligger hos kommunalbestyrelsen og kan ikke delegeres til forældrebestyrelsen. Arbejdsgiverkompetencen medfører blandt andet, at kommunalbestyrelsen har forpligtelsen til at forhandle med personalets faglige organisationer, hvor dette er påkrævet af hensyn til overenskomster og lignende. Kommunalbestyrelsen kan ikke give forældrebestyrelsen indstillingsret til eller kompetence til afskedigelse af dagplejere.

Forældrebestyrelsens dispositioner

611. Der gælder samme regler som for forældrebestyrelser i kommunale daginstitutioner, hvorfor der henvises til afsnittet herom.

Forældreindflydelse i selvejende daginstitutioner

612. Dagtilbudslovens bestemmelser om forældreindflydelse i selvejende daginstitutioner er rammebestemmelser, idet den nærmere tilrettelæggelse af forældreindflydelsen fastlægges i den selvejende daginstitutions vedtægt. Dette giver mulighed for, at forældreindflydelsen kan tilrettelægges ud fra de særlige forhold, der gør sig gældende for den enkelte selvejende daginstitution.

Retskrav på forældrebestyrelse i en selvejende daginstitution

613. Forældre med børn i en selvejende daginstitution er sikret indflydelse i institutionen ved, at der i selvejende daginstitutioner skal være en bestyrelse med et flertal af valgte forældre.

To modeller for forældreindflydelse

614. Der er fastsat to modeller for, hvordan forældre med børn i selvejende daginstitutioner kan sikres en indflydelse, der som minimum svarer til den, forældre med børn i kommunale daginstitutioner har, og som samtidig sikrer respekt for de frivillige organisationers idégrundlag i de selvejende daginstitutioner. Forældreindflydelsen kan tilrettelægges på to forskellige måder:

- Ved etablering af en institutionsbestyrelse med et flertal af valgte forældre (den enstrengede model), eller
- Ved etablering af en særskilt forældrebestyrelse ved siden af institutionsbestyrelsen (den tostrengede model).

Vedtægten i den selvejende daginstitution – rammen for forældrebestyrelsens arbejde

615. Som nævnt indledningsvist skal den selvejende daginstitutions bestyrelse udarbejde en vedtægt for institutionen, hvoraf de nærmere rammer for forældrebestyrelsens arbejde er beskrevet. Det er den enkelte institutions bestyrelse, der inden for lovens rammer fastlægger, hvilken model man ønsker for forældreindflydelsen i institutionen, og dette skal fremgå af vedtægten. Det følger således heraf, at vedtægten i forhold til bestemmelserne om forældreindflydelse som minimum skal regulere følgende forhold:

- Hvorvidt der skal være forældreflertal i institutionsbestyrelsen, eller om man vil opdele bestyrelsen i en institutionsbestyrelse og en forældrebestyrelse.
- Hvordan sammensætningen skal være (herunder skal der tages stilling til medarbejderrepræsentanter i institutionsbestyrelsen).
- Skal medarbejderne have stemmeret?
- Skal der stilles krav om kvalificeret flertal i visse spørgsmål og med hvor mange stemmers overvægt?
- Kræver visse spørgsmål enighed i bestyrelsen?

Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen som fortsat grundlag for aftalen med den pågældende institution. Det påhviler kommunen i forbindelse med godkendelsen af vedtægten at påse, at vedtægten er i overensstemmelse med reglerne på området, herunder at vedtægten sikrer forældrene den indflydelse, der er fastsat i loven. Kommunen kan ikke pålægge den selvejende institution at vælge en bestemt af de to bestyrelsesmodeller.

Institutionsbestyrelsen indhenter udtalelse fra forældrebestyrelsen (når den tostrengede model vælges) om vedtægten eller eventuelle ændringer i denne.

Den enstrengede model – én bestyrelse

616. Den enstrengede model indebærer, at der etableres én bestyrelse (institutionsbestyrelsen) for hele den selvejende daginstitution. Forældrene skal gennem institutionens vedtægt sikres flertal i denne bestyrelse og være medlemmer af bestyrelsen på lige fod med de øvrige medlemmer.

Institutionsbestyrelsens sammensætning

Forældreflertal

617. Institutionsbestyrelsen skal i den enstrengede model bestå af et flertal af valgte forældre. Forældrene vælges af og blandt forældrene til de børn, der går i den selvejende daginstitution. Der er ikke i øvrigt

lovgivningsmæssige krav til, hvordan institutionsbestyrelsen skal være sammensat. Der kan således være andre medlemmer af institutionsbestyrelsen end forældre og organisationsrepræsentanter.

Medarbejderrepræsentanter

618. Der er ikke nogen ret eller pligt for medarbejderne til at være medlem af institutionsbestyrelsen. På samme måde som i kommunale institutioner er det imidlertid vigtigt, at medarbejderrepræsentanterne involveres i udarbejdelsen af blandt andet de principper, der har betydning for det pædagogiske arbejde i daginstitutionen.

Spørgsmålet om, hvorvidt medarbejderrepræsentanterne er medlemmer af institutionsbestyrelsen, fastlægges i vedtægten for den selvejende daginstitution. Det samme gør spørgsmålet om medarbejdernes stemmeret i institutionsbestyrelsen. Medarbejderindflydelsen i en selvejende daginstitution er således defineret i vedtægten, som er godkendt af kommunalbestyrelsen. Hvis medarbejderne ikke er medlemmer af bestyrelsen, må der tages stilling til, hvordan medarbejderne på anden måde inddrages i institutionsbestyrelsens arbejde blandt andet for at sikre medarbejdernes deltagelse i fastlæggelsen af de pædagogiske principper for virksomheden.

Det vil være hensigtsmæssigt, at tilrettelæggelsen af den form, hvorunder medarbejderne inddrages i institutionsbestyrelsernes arbejde, herunder beslutning om hvorvidt de skal være medlemmer af institutionsbestyrelsen, sker i dialog mellem medarbejderne og institutionsbestyrelsen. Herved kan begge parter ønsker tilgodeses i videst muligt omfang.

Institutionsbestyrelsens kompetence

Fuld kompetence

619. Institutionsbestyrelsen i en selvejende daginstitution har både arbejdsgiveransvar og det økonomiske ansvar, herunder dispositionsret i henhold til vedtægten for den selvejende institutions formue. Ved flertalsrepræsentation i en institutionsbestyrelse efter den enstrengede model får forældrene derfor en videre kompetence, end forældrebestyrelsen har i den tostrengede model og i kommunale daginstitutioner, hvor forældrebestyrelsen ikke har del i arbejdsgiveransvar og økonomisk ansvar.

For at sikre en hel eller delvis mindretalsbeskyttelse af de øvrige medlemmer i institutionsbestyrelsen kan det eventuelt i den selvejende daginstitutionens vedtægt bestemmes, at visse spørgsmål kræver enighed eller kvalificeret flertal i institutionsbestyrelsen. Det kan f.eks. være spørgsmål angående vedtægtsændringer og ansættelser/afskedigelser, der typisk må anses for at være grundlæggende for den selvejende daginstitution.

Der kan imidlertid ikke i vedtægten fastlægges krav om enighed eller kvalificeret flertal for så vidt angår beslutninger, der vedrører principperne for daginstitutionens arbejde og principperne for anvendelsen af en budgetramme. Disse spørgsmål hører under forældrebestyrelsernes minimumskompetence og kan ikke gennem vedtægterne fratages forældreflertallet. Hermed sikres det, at forældre med børn i selvejende daginstitutioner har samme minimumskompetence som forældre med børn i kommunale daginstitutioner.

Da forældrene i en selvejende daginstitution altid skal sikres en indflydelse svarende til minimumskompetencen i kommunale daginstitutioner, skal institutionsbestyrelsen i den enstrengede model, hvor forældreindflydelsen udøves, altid have indflydelse på følgende områder:

- Principperne for daginstitutionens arbejde.
- Principperne for anvendelsen af en budgetramme.
- Beslutning om at fravælge et sundt frokostmåltid efter § 16 a

Gennem repræsentation i institutionsbestyrelsen får forældrene i institutionsbestyrelsen ligeledes indflydelse på ansættelse af ledelsen for institutionen og personale.

Den tostrengede model – en forældrebestyrelse og en institutionsbestyrelse

620. Den tostrengede model anvendes, hvis der ikke er et flertal af valgte forældre i institutionsbestyrelsen. Der bliver hermed to bestyrelser i institutionen - en forældrebestyrelse og en institutionsbestyrelse - med hver sin kompetence. Således skal institutionsbestyrelsen på nogle områder dele kompetencen med forældrebestyrelsen, der har samme kompetence og sammensætning som forældrebestyrelser i kommunale institutioner. Ved den tostrengede model må kompetencen mellem de to bestyrelsesorganer være så skarpt adskilt som muligt.

Sammensætning af forældrebestyrelsen

621. Forældrebestyrelsen skal som udgangspunkt være sammensat på samme måde som i kommunale institutioner. Det betyder, at der i denne forældrebestyrelse skal være:

- Et flertal af valgte forældre.
- Repræsentanter for medarbejderne.
- Repræsentanter fra institutionsbestyrelsen/organisationen.

Der kan også være andre medlemmer af bestyrelsen, men der kan ikke ændres ved kravet om, at der skal være et flertal af forældre.

Sammensætning af institutionsbestyrelsen

622. Der stilles ikke lovgivningsmæssige krav til sammensætningen af institutionsbestyrelsen, når den tostrengede model vælges. Det er institutionsbestyrelsen, der gennem vedtægten fastlægger sammensætningen af henholdsvis forældrebestyrelsen og institutionsbestyrelsen. Der er intet til hinder for, at der er personsammenfald f.eks. af forældrerepræsentanter i henholdsvis forældrebestyrelsen og institutionsbestyrelsen, det vil sige, at samme repræsentant sidder i begge bestyrelser.

Forældrebestyrelsens minimumskompetencer

623. Udgangspunktet for fordelingen af kompetencen er, at forældrebestyrelsen som minimum har samme kompetence som forældrebestyrelserne i kommunale institutioner. Den skal således som minimum have indflydelse på:

- Principperne for daginstitutionens arbejde.
- Principperne for anvendelse af en budgetramme.
- Beslutning om at fravælge et frokostmåltid efter § 16 a, stk. 1
- Indstillingsret og ret til deltagelse i ansættelse af ledelsen i den selvejende daginstitution
- Indstillingsret til institutionsbestyrelsen i forbindelse med ansættelse af personale i daginstitutionen.

Delegation af kompetence fra institutionsbestyrelsen til forældrebestyrelsen

624. Institutionsbestyrelsen kan overlade yderligere opgaver til forældrebestyrelsen. Adgangen til delegation gælder dog ikke for opgaver, som institutionsbestyrelsen efter aftale har fået overdraget af kommunalbestyrelsen, medmindre aftalen giver mulighed for delegation af opgaverne. For selvejende daginstitutioner og for kommunale daginstitutioner gælder samme begrænsninger i forhold til, at visse beføjelser ikke kan overdrages til en forældrebestyrelse.

Institutionsbestyrelsen har de samme beføjelser, som den selvejende institutionsbestyrelse normalt har, bortset fra den kompetence, der ligger hos forældrebestyrelsen. Institutionsbestyrelsen har således den overordnede kompetence vedrørende institutionen. Den fastlægger herunder institutionens formål og ide-

grundlag inden for hvilke, forældrebestyrelsen fastlægger principperne for daginstitutionens arbejde. Institutionsbestyrelsen har endvidere arbejdsgiverkompetencen og det økonomiske ansvar for institutionen.

Ved valget af den to-strengede model må institutionsbestyrelsen være opmærksom på, at der skal være plads til et yderligere organ i styrelsen af institutionen med deraf følgende større mulighed for konflikt om kompetenceafgrænsningen mellem de forskellige parter. Disse konflikter kan formentlig i nogen grad begrænses i det omfang det fra starten defineres, hvilke 'kerneområder' der varetages af henholdsvis institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen.

Kommunalbestyrelsens opgaver, der ikke kan delegeres til institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen

Kommunalbestyrelsen indgår aftale

625. Kommunalbestyrelsen indgår aftale med bestyrelsen for selvejende daginstitutioner. Aftalen skal blandt andet indeholde bestemmelse om, at den selvejende daginstitution står til rådighed for det offentlige, og at kommunalbestyrelsen betaler daginstitutionens driftsomkostninger. Kommunalbestyrelsen fastlægger som bevillingsmyndighed budgetrammerne og godkender den selvejende daginstitutionens regnskab.

Kommunalbestyrelsen skal godkende vedtægten

626. Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen som grundlag for aftalen med den pågældende selvejende daginstitution. Det påhviler kommunalbestyrelsen ved godkendelsen at påse, at vedtægten er i overensstemmelse med reglerne på området, herunder at vedtægten sikrer forældrene den indflydelse, der er fastsat i loven. Kommunalbestyrelsen kan ikke pålægge den selvejende daginstitution at vælge en bestemt af de to bestyrelsesmodeller.

Begrænset adgang til delegation af beføjelser til at træffe afgørelser

627. Kommunalbestyrelsen kan beslutte helt eller delvist at delegere beføjelsen til at træffe afgørelse om optagelse af børn til selvejende daginstitutioners bestyrelser, jf. dagtilbudsloven § 26, stk. 2. Der er ikke herudover adgang til at overlade kompetence til at træffe afgørelser til selvejende daginstitutioner. Hvis kommunalbestyrelsen efter den tidligere regel i bistandslovens § 9, stk. 2, har delegeret beføjelser til selvejende daginstitutioner, kan disse bevares, jf. retssikkerhedslovens § 89, stk. 6.

Fastsættelse af forældrebetaling og tildeling af fripladser

628. Kommunalbestyrelsen har endvidere kompetencen til at fastsætte forældrebetalingen og tildele fripladstilskud, jf. dagtilbudsloven §§ 32 og 43.

Forældreindflydelse i udliciterede daginstitutioner

Kommunalbestyrelsen skal påse, at forældrene sikres indflydelse

629. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med indgåelse af aftale med en udliciteret daginstitution sørge for, at forældrene sikres en indflydelse, der svarer til forældreindflydelsen i kommunale og selvejende daginstitutioner. Se ovenstående afsnit om »Forældreindflydelse i kommunale daginstitutioner« og »Forældreindflydelse i selvejende daginstitutioner«. Det betyder, at forældreindflydelsen som minimum skal omfatte:

- Principperne for den udliciterede daginstitutioners arbejde
- Principperne for anvendelsen af en budgetramme
- Beslutning om fravalg af et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1
- Indstillingsret samt ret til deltagelse ved ansættelsen af ledelsen i den udliciterede daginstitution

- Indstillingsret over for den private leverandør ved ansættelsen af personale i den udliciterede daginstitution

Forældreindflydelse i privatinstitutioner

Kommunalbestyrelsen skal påse, at forældrene sikres indflydelse

630. Det er kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor privatinstitutionen er beliggende, der godkender privatinstitutionen. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med godkendelse af privatinstitutioner sikre, at forældrene sikres en indflydelse, der svarer til forældreindflydelsen i selvejende daginstitutioner, se afsnittet »Forældreindflydelse i selvejende daginstitutioner« i dette kapitel. Det betyder, at forældreindflydelsen som minimum skal omfatte:

- Principperne for privatinstitutionens arbejde
- Principperne for anvendelsen af en budgetramme
- Beslutning om fravalg af et frokostmåltid efter dagtilbudslovens § 16 a, stk. 1
- Indstillingsret over for privatinstitutionen samt ret til deltagelse ved ansættelsen af ledelsen
- Indstillingsret over for privatinstitutionen ved ansættelsen af personale

Tilrettelæggelse af forældreindflydelsen

631. Det særlige ved forældrebestyrelser i privatinstitutioner, sammenlignet med kommunale daginstitutioner og selvejende daginstitutioner, er, at kommunalbestyrelsen ikke har indflydelse på sammensætningen og tilrettelæggelsen af forældreindflydelsen i privatinstitutioner, og at privatinstitutionen kan tilrettelægge indflydelsen selv. Dette skal dog ske under iagttagelse af lovkravet om, at indflydelsen som minimum skal svare til forældreindflydelsen i selvejende daginstitutioner.

Forældreindflydelse i privat dagpleje

632. I den private dagpleje er der indgået en driftsaftale mellem kommunalbestyrelsen og dagplejen.

Forældrene skal sikres indflydelse på dagplejens arbejde

633. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse ligeledes sikre forældrene indflydelse på dagplejens arbejde med børnene. Ved indgåelse af aftalen kan kommunalbestyrelsen tage udgangspunkt i den indflydelse, forældrebestyrelsen har i den kommunale dagpleje.

Delegationsbegrænsning

634. Kommunalbestyrelsen kan ikke delegere kompetencen til at indgå driftsaftaler med private dagplejere og godkende private dagplejehjem til forældrebestyrelser.

Forældrenes indflydelse sikres i driftsaftalen

635. I forbindelse med driftsaftalen med den private dagpleje, hvor hensynet til forældrenes indflydelse på arbejdet med børnene i dagplejen indgår, kan kommunalbestyrelsen eksempelvis tage udgangspunkt i den minimumskompetence, som forældrebestyrelsen har i den kommunale dagpleje. Heraf følger, at forældrebestyrelsen i den private dagpleje bør have indflydelse på følgende områder:

- Principperne for den private dagplejes arbejde
- Principper for anvendelsen af en budgetramme
- Indstillingsret samt ret til deltagelse ved ansættelsen af ledelsen
- Indstillingsret ved ansættelsen af personale

Det gælder for forældreindflydelsen i privat dagpleje, at tilrettelæggelsen, organiseringen og afgrænsningen af forældreindflydelsen er et anliggende for den enkelte private dagpleje i egenskab af privat leverandør. Der kan således etableres forældrebestyrelser for de enkelte dagplejehjem, men der kan også være tilfælde, hvor flere private dagplejehjem samarbejder og f.eks. etablerer en fælles forældrebestyrelse, der kan have indflydelse på principperne, som dagplejehjemmene samarbejder om.

Uenigheder mellem forældrebestyrelse, dagtilbudsledelse og kommunalbestyrelse

Ingen klageadgang

636. Der er ikke i tilknytning til reglerne om forældrebestyrelser fastsat nogen retlig adgang til at klage over forældrebestyrelsens eller ledelsens beslutninger. Reglerne om forældrebestyrelser tager sit udgangspunkt i bestyrelsen som et samarbejdsforum. Dette betyder ikke, at der ikke kan opstå uenigheder mellem forældrebestyrelse og ledelse eller mellem forældrebestyrelsen og de øvrige forældre eller kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen skal generelt ved tilrettelæggelsen af bestyrelsernes arbejde være opmærksom på rammerne for arbejdet, herunder at kommunalbestyrelsen fortsat har ansvaret for, at alle dagtilbud i kommunen er både pædagogiske, sociale tilbud for alle børn i kommunen. Opstår der konflikter vedrørende forældrebestyrelsernes arbejde, er det vigtigt at være opmærksom på, om uenigheden vedrører beslutninger inden for forældrebestyrelsens selvstændige kompetence – den lovsikrede minimumskompetence – eller inden for den delegerede kompetence.

Beslutninger inden for den lovsikrede minimumskompetence

637. Rejses der tvivl om lovligheden af en beslutning, der hører ind under forældrebestyrelsens lovsikrede kompetence (minimumskompetencen), kan kommunalbestyrelsen udtale sig om beslutningens lovlighed, men kommunalbestyrelsen kan ikke tilsidesætte eller pålægge forældrebestyrelsen at ændre en sådan beslutning. Dette følger af, at forældrebestyrelsen ikke er underlagt kommunalbestyrelsens instruktionsbeføjelse, når beslutningerne træffes inden for forældrebestyrelsens selvstændige kompetence. Kommunalbestyrelsen kan imidlertid som led i sin vejledning over for forældrebestyrelsen henstille, at en beslutning ændres.

Beslutninger inden for den delegerede kompetence

638. Rejses der tvivl om lovligheden af en beslutning, som forældrebestyrelsen har truffet inden for den delegerede kompetence, kan kommunalbestyrelsen ændre, ophæve eller standse beslutningen i medfør af instruktionsbeføjelsen. Kommunalbestyrelsen har desuden mulighed for at trække delegationen tilbage. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at gribe ind over for forældrebestyrelsens beslutninger på det delegerede område, både hvis den finder, at beslutningerne er ulovlige, og hvis den finder, at beslutningerne er uhensigtsmæssige eller i strid med kommunalbestyrelsens overordnede udmøntning af politikken på dagtilbudsområdet.

Afklaring af konflikter

639. Kommunalbestyrelsen må som led i udøvelse af ansvaret for dagtilbudsområdet søge at medvirke til en afklaring af konflikter. Kommunalbestyrelsen må således antages at have en vejledningsforpligtelse over for forældrebestyrelsen, herunder i spørgsmål om vedtagne principper holder sig inden for kommunale og centrale mål og rammer. Kan der ikke opnås enighed i spørgsmålet om forældrebestyrelsens arbejdsområde/kompetence, kan forældrebestyrelsen eventuelt bede det kommunale tilsyn i Statsforvaltningen om at vurdere lovligheden af kommunalbestyrelsens beslutninger. I sidste instans må konflikter afgøres af domstolene.

Tavshedspligt og underretningspligt

Forvaltningslovens regler om tavshedspligt

640. Efter forvaltningslovens § 27 har den, der virker inden for den offentlige forvaltning, tavshedspligt, når der er tale om oplysninger, der efter loven er betegnet som fortrolige, eller det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde oplysningerne for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser. Der kan f.eks. være tale om enkeltpersoners interesse i, at oplysninger om deres personlige, herunder økonomiske forhold, beskyttes.

Medlemmer af forældrebestyrelser skal som udgangspunkt ikke beskæftige sig med enkeltpersoners private forhold, fortrolige oplysninger o.l. der er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt. Der kan alligevel opstå situationer, hvor forældrebestyrelsens medlemmer bliver bekendt med forhold, der indebærer, at tavshedspligten aktualiseres.

Forældre, der er medlemmer af en forældrebestyrelse eller institutionsbestyrelse samt personale i såvel kommunale som selvejende daginstitutioner, privatinstitutioner samt i den kommunale og private dagpleje er omfattet af reglerne om tavshedspligt. Hvis der uberettiget videregives oplysninger, kan der være tale om brud på tavshedspligten. Dette kan være strafbart efter bekendtgørelse af straffeloven, lbk nr. 871 af 04/07 2014 straffelovens § 152. For en yderligere gennemgang af reglerne i forvaltningsloven henvises til kapitel 24.

Underretningspligt

641. Forældrebestyrelsens/institutionsbestyrelsens medlemmer er omfattet af bestemmelserne om underretningspligt, jf. § 153 i lov om social service og Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integrations og Sociale Forholds bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunalbestyrelserne efter lov om social service, bek nr. 1466 af 16/12 2010.

Selvom forældrebestyrelsen/institutionsbestyrelsen ikke skal beskæftige sig med enkeltsager, kan det ske, at medlemmerne i forbindelse med varetagelse af arbejdet bliver bekendt med, at et barn har behov for særlig støtte. Forældrerepræsentanter har i sådanne tilfælde pligt til at underrette kommunalbestyrelsen. Den konkrete sag kan ikke tages op i forældrebestyrelsen/institutionsbestyrelsen.

Kapitel 16

Pædagogiske læreplaner i dagtilbud

642. Dette kapitel handler om pædagogiske læreplaner i dagtilbud, hvilken funktion læreplanerne har, hvordan de udarbejdes, og hvordan de evalueres. Bestemmelserne om pædagogiske læreplaner findes i dagtilbudslovens §§ 8 - 10.

§ 8. Der skal i alle dagtilbud udarbejdes en skriftlig pædagogisk læreplan for børn i aldersgruppen 0-2 år og børn i aldersgruppen fra 3 år til barnets skolestart. Den pædagogiske læreplan skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud. Ved udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan skal der tages hensyn til børnegruppens sammensætning.

Stk. 2. Den pædagogiske læreplan skal beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring inden for følgende temaer:

- 1) Alsidig personlig udvikling
- 2) Sociale kompetencer
- 3) Sproglig udvikling
- 4) Krop og bevægelse
- 5) Naturen og naturfænomener
- 6) Kulturelle udtryksformer og værdier

Stk. 3. Den pædagogiske læreplan skal beskrive relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der iværksættes for at nå målene, og hvordan læreplanen evalueres.

Stk. 4. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvilke relevante pædagogiske metoder, aktiviteter og eventuelle mål, der opstilles og iværksættes for børn med særlige behov.

Stk. 5. Det skal endvidere fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan arbejdet med et godt børnemiljø, jf. § 7, stk. 1, bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

Stk. 6. For dagplejen udarbejdes den pædagogiske læreplan samlet for alle dagplejehjem eller distrikter tilknyttet den kommunale dagpleje.

§ 9. Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at udarbejde og offentliggøre den pædagogiske læreplan, herunder at revidere læreplanen, hvis væsentlige ændringer i dagtilbuddet eller evalueringen efter stk. 2 tilsiger dette. Tilsvarende gælder, hvis kommunalbestyrelsen, hvis kommunalbestyrelsens drøftelser efter § 10, stk. 2, tilsiger dette.

Stk. 2. Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for, at den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år. Lederen er i den forbindelse ansvarlig for at dokumentere, om de valgte pædagogiske metoder og aktiviteter, jf. § 8, stk. 3 og 4, samt børnemiljøet, jf. § 8, stk. 5, fører til opfyldelse af de opstillede mål inden for de temaer, der er nævnt i § 8, stk. 2. Lederen skal angive, hvordan dagtilbuddet vil følge op på resultaterne.

Stk. 3. Lederen af dagtilbuddet skal inddrage forældrebestyrelsen i udarbejdelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

§ 10. Kommunalbestyrelsen skal godkende den pædagogiske læreplan.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal mindst hvert andet år drøfte evalueringerne af de pædagogiske læreplaner, jf. § 9, stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal på baggrund af drøftelsen tage stilling til, om evalueringerne giver anledning til yderligere handling fra kommunalbestyrelsens side.

Formål med den pædagogiske læreplan

643. Et af de centrale formål for dagtilbud er, at dagtilbud skal bidrage til at fremme børns trivsel, læring og udvikling af kompetencer. Som et værktøj hertil skal alle dagtilbud omfattet af dagtilbudsloven udarbejde en pædagogisk læreplan. Læreplanen skal udarbejdes i forhold til to aldersgrupper: 0-2 år og fra 3 år til barnets skolestart.

Pædagogisk arbejdsredskab

644. De pædagogiske læreplaner er et praktisk redskab til at udvikle pædagogikken i det daglige arbejde. Pædagogiske læreplaner er et redskab til at sætte fokus på tidlig læring i dagtilbuddene. Det er derfor hensigten, at den pædagogiske læreplan bruges som led i den refleksion og de diskussioner om det pædagogiske arbejde, der finder sted blandt dagtilbuddets personale.

Fokus på kompetencer og potentialer er afgørende for, hvordan børn klarer sig senere i livet. Pædagogiske læreplaner er et arbejdsredskab til at sikre, at der bliver sat fokus på det hele barn, alle dets potentialer og kompetencer og på at ruste det enkelte barn til at begå sig videre i livet.

Specielt i forhold til børn med særlige behov er det ekstra vigtigt, at barnets potentialer ikke bliver overset. Pædagogiske læreplaner er et redskab til at sikre udvikling af centrale kompetencer hos børn, der har et særligt behov for stimulering i dagtilbuddet.

Læring

645. Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, sine holdninger, sin forståelse og sine færdigheder.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskabere af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Det er hensigten med de pædagogiske læreplaner, at legen i vid udstrækning er udgangspunktet for de læringsprocesser, som barnet indgår i. Den pædagogiske læreplan har som sit centrale formål at understøtte hele denne proces.

Rummelige læringsmiljøer

646. Læreplanerne skal sikre og inspirere til, at der i dagtilbuddene skabes rummelige læringsmiljøer, hvor der er lydhørhed over for børns nysgerrighed og forskellighed, og hvor der er fokus på, hvordan børnemiljøet i dagtilbuddet fremmer børnenes læring.

Personalet skal sikre, at der i dagtilbuddet bliver sat fokus på alle børns potentialer og kompetencer for at ruste børn til at begå sig i livet. I den pædagogiske læreplan skal der derfor tages hensyn til børns forskellige forudsætninger og børnegruppens sammensætning, herunder alder, køn, forudsætninger, kulturelle og familiemæssige baggrunde m.v.

Det er udgangspunktet for de pædagogiske læreplaner, at en øget bevidsthed om det pædagogiske arbejde med børn og børnemiljøet i dagtilbuddet kan støtte børnenes naturlige udvikling og give børn med behov for det et styrket udgangspunkt for at klare sig godt i deres videre liv.

Børnemiljø og inddragelse af børnene

647. Et af de centrale formål for dagtilbud er, at dagtilbuddene skal fremme børns udvikling, trivsel og læring, jf. dagtilbudslovens § 7. En forudsætning for dette er blandt andet, at der i dagtilbuddene er et godt børnemiljø, som medvirker til at fremme børns læring og udvikling, så børnemiljøet og arbejdet med læring gensidigt understøtter hinanden.

Jf. dagtilbudslovens § 8 skal børns oplevelser af børnemiljøet inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed, ligesom det vil være naturligt, at børnene inddrages i arbejdet med de pædagogiske læreplaner, herunder også i evalueringen.

Efter artikel 12 i FN-konventionen om Barnets Rettigheder har barnet ret til frit at udtrykke sine egne synspunkter i forhold, der vedrører barnet. Se nærmere herom i kapitel 3.

Sammenhæng mellem dagtilbud og skoleliv

648. Det er intentionen, at de pædagogiske læreplaner skal medvirke til at skabe en bedre sammenhæng i forbindelse med overgangen fra dagtilbud til skole. Pædagogiske læreplaner skal være med til at understøtte børns læring og udvikle deres kompetencer, så der sikres et naturligt læringsforløb fra dagtilbud til skole.

Hensigten er, at det øgede fokus på læring skal bidrage til at understøtte børns lyst til at lære og udvikling af fundamentale kompetencer hos børnene, så det bedst mulige udgangspunkt for et godt skoleforløb sikres. Specielt i forhold til børn med særlige behov er de pædagogiske læreplaner et redskab, der skal være med til at sikre tidlig læring og dermed ruste børnene til en god skolestart og et videre skoleforløb. Et tidligt fokus på læring via pædagogiske læreplaner i dagtilbud skal bidrage til, at der sættes fokus på potentialer og kompetencer hos børn, hvor barnet f.eks. på grund af en svag forældreindsats ikke får den fornødne stimulering i hjemmet.

De pædagogiske læreplaner er således et redskab, der i den daglige pædagogiske indsats skal understøtte formålene med dagtilbud i forhold til blandt andet at sikre børnene et godt børnemiljø, forebygge negativ social arv og sikre sammenhæng mellem tilbuddene, så alle børn oplever et godt forløb ved overgang til skolen. Se nærmere om formålet for dagtilbud, herunder overgange mellem dagtilbud og skoleliv i kapitel 9.

Tilbud omfattet af kravet om pædagogiske læreplaner

649. Alle dagtilbud omfattet af dagtilbudsloven skal udarbejde pædagogiske læreplaner. Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes i det enkelte dagtilbud, så arbejdet med læring kan forankres lokalt. Dette

indebærer, at der i den pædagogiske læreplan tages højde for lokale forhold, som f.eks. geografisk placering, børnegruppens sammensætning, børnenes alder, køn, fysiske forhold i dagtilbuddet med videre.

Dagplejen

650. For dagplejen udarbejdes læreplanen samlet for alle dagplejehjem tilknyttet den kommunale dagpleje. Læreplanen kan også udarbejdes for dagplejedistrikter.

For eksisterende puljeordninger, der er organiseret som pasning i private hjem eller i andre lokaler i børnenes hjemlige miljø, kan den pædagogiske læreplan for den kommunale dagpleje følges, eller der kan udarbejdes en samlet læreplan for disse puljeordninger.

Temaer i den pædagogiske læreplan

651. De temaer, der indgår i den pædagogiske læreplan er følgende:

- Alsidig personlig udvikling.
- Sociale kompetencer.
- Sproglig udvikling.
- Krop og bevægelse.
- Naturen og naturfænomener.
- Kulturelle udtryksformer og værdier.

Kompetencer forstås i denne sammenhæng både i bredden (kultur- og samfundsorienteret) og i dybden (person- og identitetsorienteret). Således handler det om det, barnet ved (viden), det barnet kan (færdigheder), det barnet er (selvværd), og det barnet gør (mestring).

Den pædagogiske læreplan skal ikke nødvendigvis struktureres efter de seks temaer. Man kan lokalt i den enkelte kommune eller dagtilbud vælge at benytte en anden struktur eller inddeling, ligesom kommunen og dagtilbuddet kan supplere med andre temaer. Uanset valg af form, skal de seks temaer behandles i læreplanen. Arbejdet med temaerne i den pædagogiske læreplan skal ske under hensyn til dagtilbudslovens formålsbestemmelser, som danner rammen for den pædagogiske praksis i dagtilbuddenes arbejde.

Alsidig personlig udvikling

652. Børns personlige udvikling sker bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne.

Sociale kompetencer

653. Sociale kompetencer handler blandt andet om at kunne indgå positivt med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer i forskellige situationer. Disse kompetencer udtrykkes og tilegnes af børn i samspil med hinanden og andre voksne.

Sproglig udvikling

654. En tidlig stimulering af børns ordforråd og forståelse af begreber og regler, der gælder for det talte sprog, er en vigtig del af dagtilbuddenes opgave. Med sproglig udvikling menes både talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog.

Pædagogiske læreplaner og sprogvurdering

655. Arbejdet med børns sproglige udvikling kan tage afsæt i den sprogvurdering, som et barn eventuelt har fået foretaget efter dagtilbudslovens § 11. Se nærmere om sprogvurdering i kapitel 17.

Med afsæt i sprogvurderingen kan der ske en yderligere konkretisering af det pædagogiske arbejde med sproget i dagtilbuddet. Sprogvurderingens funktion er at give pædagogerne indblik i et barns sproglige udvikling. En sprogvurdering af denne karakter kan bruges som grundlag for overvejelser om, hvilke pædagogiske handlinger der kan iværksættes. Disse overvejelser kan indgå i arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Sprogvurderingen og den pædagogiske læreplan skal således supplere hinanden, så de samlet danner grundlag for tilrettelæggelsen af den pædagogiske indsats i forhold til både børnegruppen og det enkelte barn.

Krop og bevægelse

656. Dagtilbuddene skal bidrage til at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed. En aktiv brug af naturen og dagtilbuddets nærmiljø giver muligheder for fysisk udfoldelse og udfordring. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger udvikles børnenes færdigheder og vaner.

Naturen og naturfænomener

657. Dagtilbuddene skal bidrage til at styrke børns viden om, erfaring med og forståelse for naturen og naturfænomener. Naturen giver rum for oplevelser og aktiviteter på alle årstider og i alt slags vejr. Temaet skal bidrage til at gøre børn bekendt med og give dem forståelse for planter, dyr, årstider og vejr

At arbejde med naturfænomener handler om at skabe muligheder for at børnene kan arbejde med tidlige matematikområder og natursammenhænge og om, at børnene gør sig erfaringer med sammenhænge i deres omverden. Børns naturlige nysgerrighed og undren kan være grundlaget for at eksperimentere og undersøge og få erfaringer med mængder, tal og kategorier mv. Ved at udfordre barnet, der hvor det er i forhold til naturfænomener, skabes mulighed for, at børnene kan forstå, systematisere og få begreber for deres omverden. F.eks. begrebspar som stor-lille eller let-tung og begreber som tal, mængder, mønstre, rækkefølger, tyngdekraft og relativitet, f.eks. tid.

Kulturelle udtryksformer og værdier

658. Dagtilbud skal give børn mulighed for at opleve kunst og kultur og for selv at udtrykke sig æstetisk. Temaet omhandler udtryksformer som børnelitteratur, film, faglitteratur, musik, it, billeder med mere. Et understøttende børnemiljø kan derfor lægge vægt på deltagelse i kunstneriske arrangementer, udflugter til kulturelle tilbud i lokalsamfundet og andet, der kan bidrage til børns kulturelle kendskab.

Indholdet i den pædagogiske læreplan

659. Efter reglerne om læreplaner skal læreplanen indeholde:

- Dagtilbuddets mål for børnenes læring i forhold til de seks læreplanstemaer.
- Relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der iværksættes for at nå målene.
- Relevante pædagogiske metoder, aktiviteter og eventuelle mål, der opstilles og iværksættes i forhold til børn med særlige behov.
- Hvordan arbejdet med et godt børnemiljø bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde. -Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyn til børnenes alder og modenhed.
- Hvordan læreplanen evalueres.

Dagtilbuddets værdier, principper og læringsforståelse

660. Som fundament for den pædagogiske læreplan kan dagtilbuddets værdier, pædagogiske principper og læringsforståelse beskrives. Hermed kan der skabes et afsæt til at udarbejde læringsmål for dagtilbuddet og til at beskrive de pædagogiske metoder, der skal lede hen til indfrielsen af læringsmålene.

Læringsmål i forhold til seks læreplanstemaer

661. Efter dagtilbudsloven skal den pædagogiske læreplan beskrive dagtilbuddets mål for børnenes læring inden for de seks temaer. Den pædagogiske læreplan skal indeholde læringsmål, som angiver målene for de kompetencer eller erfaringer, som dagtilbuddet ønsker, at børnegruppen skal tilegne sig. Læringsmålene skal formuleres, så de udtrykker det, som dagtilbuddet ønsker at opnå – på en måde, der stemmer overens med dagtilbuddets værdier og pædagogiske principper og på en måde, så det efterfølgende er muligt at evaluere, om målene for børnenes læring er nået.

Ud over de seks temaer kan den pædagogiske læreplan suppleres med andre relevante temaer, ligesom kommunalbestyrelsen i kraft af dens ansvar for dagtilbuddene og i forlængelse af kommunens sammenhængende børnepolitik og/eller eventuelle indsatsområder kan influere på læreplanernes endelige indhold og udseende.

Pædagogiske metoder og aktiviteter til indfrielse af dagtilbuddets læringsmål

662. Det er det enkelte dagtilbud, der, i overensstemmelse med kommunens børnepolitik og forældrebestyrelsens principper for dagtilbuddets arbejde, beslutter, hvilke pædagogiske metoder og aktiviteter der benyttes i dagtilbuddet.

Den pædagogiske læreplan skal indeholde beskrivelser af hvilke metoder og aktiviteter, der anvendes for at opnå de læringsmål, som er opstillet i den pædagogiske læreplan. De pædagogiske metoder og aktiviteter er den pædagogiske indsats, som den enkelte medarbejder og medarbejdergruppen sætter i værk og understøtter hver dag i dagtilbuddet.

Der er ikke krav om, at alle relevante pædagogiske metoder og aktiviteter beskrives, men læreplanen skal indeholde metoderne og typiske eksempler på aktiviteter og situationer, som dagtilbuddet vil benytte for, at læringsmålene opnås.

Børn med særlige behov

663. Udgangspunktet for den pædagogiske læreplan er, at børn har forskellige forudsætninger, og at dette skal afspejles i beskrivelser af metoder og aktiviteter. Således er der også metoder og aktiviteter, der er mere hensigtsmæssige end andre, når det handler om børn med forskellige særlige behov. Børn med særlige behov er børn, som har behov for en særlig tilrettelagt pædagogisk indsats for at udvikle deres kompetencer. Det kan f.eks. være børn med en belastet familiemæssig baggrund, børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, børn med sociale problemer mv.

I den pædagogiske læreplan skal det fremgå, om der er bestemte metoder og aktiviteter, der er særligt hensigtsmæssige i forhold til at tilgodese børn med særlige behov. Børn med særlige behov bør som udgangspunkt ikke udskilles fra resten af gruppen. Det er hensigten, at personalet skal sætte fokus på, hvilke metoder og aktiviteter mv., der er velegnede til at inkludere børn med særlige behov i gruppen.

Børnemiljø og pædagogiske læreplaner i dagtilbud

664. Børnemiljøet i dagtilbuddene hænger tæt sammen med arbejdet med børns trivsel og læring, hvorfor arbejdet med et godt børnemiljø indgår som et vigtigt element i de pædagogiske læreplaner. Ved samtidigt

at arbejde med børnemiljøet og de pædagogiske læreplaner, at børnemiljøet ikke forstås isoleret fra dagtilbuddets arbejde med børns læring, men at de to dele betragtes og forstås i tæt sammenhæng.

Arbejdet med børnemiljøet skal ses i sammenhæng med dagtilbudslovens formålsbestemmelse § 7, stk. 1, hvoraf det fremgår, at børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring. Ordet børnemiljø anvendes som et samlet begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø skal forstås bredt.

Det fysiske børnemiljø kan f.eks. omhandle støjniveau, indeklima, plads til fysisk udfoldelse og stille aktiviteter, gode hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads og udearealer, stueres indretning og størrelse m.v.

Det psykiske børnemiljø kan f.eks. omhandle samspillet mellem børn og voksne, om samspillet er kendetegnet ved gensidig respekt og tolerance, børnenes indbyrdes samspil, herunder om børnene i deres sprog og handlinger indbyrdes respekterer hinanden, om der blandt børn og personale er plads til og accept af menneskers forskellighed, om der finder mobning sted blandt børnene mv.

Det æstetiske børnemiljø kan f.eks. omhandle, hvorvidt stueres indretning og udsmykning virker stimulerende og inspirerende på børnene, hvorvidt omgivelserne indenfor og udenfor er udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, have stille lege mv. De nævnte eksempler skal ikke forstås som udtømmende eller som en opstilling af forhold, dagtilbuddet skal forholde sig til.

Arbejdet med børnemiljøet i sammenhæng med de pædagogiske læreplaner

665. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan arbejdet med et godt børnemiljø, hvor det er relevant, integreres i det pædagogiske arbejde. Det pædagogiske arbejde skal i den forbindelse forstås som de mål, metoder og aktiviteter, som det enkelte dagtilbud arbejder med for at fremme børns læring. I forbindelse med opstilling af mål i forhold til de seks læreplanstemaer er det vigtigt at være opmærksom på, om der er forhold i børnemiljøet, som hæmmer eller fremmer børnenes læring.

I det omfang, det er relevant, kan arbejdet med børnemiljøet indgå aktivt i arbejdet med alle seks temaer i den pædagogiske læreplan. Hvis der er aspekter af børnemiljøet, som har betydning for børns læring, skal dette fremgå af den pædagogiske læreplan. Det kan således fremgå af læreplanen, hvordan der i relation til det pædagogiske arbejde igangsættes indsatser med henblik på at ændre eller fremme børnemiljøet, så det pædagogiske arbejde med børnene understøttes. Dagtilbuddet kan f.eks. beskrive, hvordan pædagogikken kan fremme et bedre børnemiljø f.eks. ved at opdele børnegruppen i mindre grupper, aktivt anvende legeplads, gangarealer eller lignende i hverdagen med henblik på at skabe et bedre børnemiljø i form af et reduceret støjniveau i dagtilbuddet – og dermed styrke læring og trivsel hos børnene. Dagtilbuddene kan også have en bevidst pædagogisk tilgang til f.eks. håndvask eller brugen af hjemmesko med henblik på at hæve hygiejneniveauet, reducere sygdom og dermed skabe bedre rammer for læring hos børnene.

Er der udfordringer i børnemiljøet, som betyder, at børnemiljøet vanskeliggør det pædagogiske arbejde i relation til at nå de opstillede mål i den pædagogiske læreplan, kan dagtilbuddet forholde sig til, hvordan forskellige indsatser i relation til børnemiljøet kan understøtte et bedre børnemiljø og dermed understøtte det pædagogiske arbejde med børnene og børnenes læring.

Et eksempel kan være, at dagtilbuddet har opstillet et mål om, at børnene skal blive bedre til at koncentrere sig i længere tid, men at støjniveauet eller indeklimaet i dagtilbuddet udgør et børnemiljøproblem,

der vanskeliggør opnåelsen af de pædagogiske mål. Her kan dagtilbuddet f.eks. beskrive, hvordan det vil søge at opnå et bedre børnemiljø ved at vælge nogle aktiviteter, der dels pædagogisk fremmer målet, dels reducerer støjen og forbedrer indeklimaet - f.eks. ved at opfordre børnene til 'stillelege' (koncentrationsspil som puslespil, tegning m.v.), samtidig med, at der systematisk luftes ud på stuen flere gange om dagen.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv

666. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, hvilket vil sige, at børnemiljøet skal ses med børnenes øjne, og at børnenes oplevelser af børnemiljøet inddrages i vurderingen af børnemiljøet afhængigt af børnenes alder og modenhed. Der lægges hermed vægt på, at børnene inddrages i forhold, der vedrører dem selv jf. FN's Børnekonvention artikel 12 om barnets ret til at give udtryk for sin mening og krav på, at denne mening respekteres.

Ansvar for udarbejdelse og offentliggørelse af den pædagogiske læreplan

667. Det er ledelsen for daginstitutionen eller dagplejen, der har det pædagogiske ansvar for indholdet i tilbuddet. I naturlig forlængelse heraf er det ledelsen i dagtilbuddet, der er ansvarlig for, at den pædagogiske læreplan bliver udarbejdet.

Offentliggørelse

668. Den pædagogiske læreplan skal være offentlig tilgængelig. Ledelsen i dagtilbuddet er ansvarlig for, at den gøres tilgængelig på f.eks. dagtilbuddets hjemmeside eller på anden måde i dagtilbuddet. Offentliggørelse af den pædagogiske læreplan er ligeledes et krav i forbindelse med sammenlignelig brugerinformation, se nærmere herom i vejledningens indledning.

Godkendelse af den pædagogiske læreplan

669. Kommunalbestyrelsen skal godkende den pædagogiske læreplan. Hvis læreplanen nyudvikles eller revideres væsentligt, skal læreplanen godkendes på ny. Ved godkendelsen skal kommunalbestyrelsen lægge vægt på, at målene for børnenes læring er rimelige, evaluerbare, relevante og tilstrækkelige i forhold til børnegruppen samt de seks temaer, jf. dagtilbudslovens § 8, stk. 2, samt om målene ligger inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen har fastsat, jf. lovens § 3. Kommunalbestyrelsen skal også vurdere, om de beskrevne metoder og aktiviteter vil kunne føre til opfyldelse af læringsmålene.

Konsekvensen af en manglende godkendelse vil føre til, at dagtilbuddet skal revidere de elementer, som kommunalbestyrelsen ikke kan godkende. Den konkrete sagsbehandling i forbindelse med kommunalbestyrelsens forpligtelse til at godkende de pædagogiske læreplaner kan delegeres til forvaltningen og forelægges kommunalbestyrelsen som en samlet sag. Kommunalbestyrelsen skal dog fortsat foretage den endelige godkendelse.

Evaluering af den pædagogiske læreplan

670. Efter dagtilbudsloven skal den pædagogiske læreplan beskrive, hvordan læreplanen evalueres. Ledelsen har ansvaret for, at den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år. Det er ledelsens ansvar, at det fremgår af læreplanen, hvordan det dokumenteres, evalueres og følges op på, at målene for arbejdet med læring nås, og at disse opgaver også konkret varetages.

Evaluering kan være en sammenfatning af et mere løbende mundtligt eller skriftligt baseret evalueringsarbejde i dagtilbuddet, hvor der på skift har været sat fokus på forskellige spørgsmål af betydning for børnenes hverdag i dagtilbuddet.

Formålet med at evaluere den pædagogiske læreplan er, at ledelsen og medarbejdere i dagtilbuddene løbende skaber ny viden om deres eget pædagogiske arbejde. Den viden, der skabes, skal bruges til udvikling og synliggørelse af arbejdet. Det er ikke det enkelte barn eller den enkelte medarbejder, der skal evalueres, men det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet og den betydning det har for børnenes trivsel, læring og udvikling.

Sammenhæng mellem pædagogisk praksis og mål

671. Efter dagtilbudsloven har ledelsen i dagtilbuddet ansvar for at dokumentere, om de valgte pædagogiske metoder og aktiviteter indfrier de opstillede mål og for at angive, hvordan dagtilbuddet vil følge op på resultaterne af evalueringen. Evalueringen af den pædagogiske læreplan skal altså kaste lys over sammenhængen mellem den daglige praksis og de mål, dagtilbuddet har opstillet i planen.

At arbejde med et mål for det pædagogiske arbejde, er ikke noget nyt for dagtilbuddene. Når personalet f.eks. gennemfører en aktivitet med børnene, baserer det sig for det meste på nogle antagelser om, at aktiviteten vil virke på en bestemt positiv måde i forhold til børnene. Nogle gange har man en præcis formuleret forestilling om, hvordan aktiviteten virker hos børnene, i andre tilfælde er den underforstået og måske forskellig internt i personalegruppen.

Evalueringen af den pædagogiske læreplan skal dokumentere mere systematisk og sikkert, om de valgte pædagogiske metoder og aktiviteter indfrier de opstillede mål inden for de seks temaer. Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan indebærer, at dagtilbudspersonalet sammen sætter ord på de antagelser, der ligger bag det pædagogiske arbejde og systematisk arbejder med at undersøge resultaterne af arbejdet, det vil sige spørger sig selv: »Gør vi, hvad vi tror vi gør? « og »virker det, vi gør, som vi tror, det virker? «.

Det indebærer, at dagtilbuddet målrettet vælger forskellige udsnit af det pædagogiske arbejde og stiller skarpt på dem ud fra en bestemt systematik eller metode. Det kan være gennem observationer, fotos, interview med børn eller forældreundersøgelser - som alle er forskellige måder at indsamle dokumentation på.

Det er vigtigt, at dokumentationen ikke kun præsenterer de gode situationer eller kun er beskrivende. Dokumentationen skal kvalificere refleksionen og analysen over praksis og målopfyldelse og skal kunne anvendes internt i personalegruppen til udforskning og udvikling af den pædagogiske praksis.

Dokumentation som grundlag for evaluering

672. At indsamle dokumentation er ikke det samme som at evaluere men derimod en del af evalueringsopgaven. Dokumentation er den viden eller information, som dagtilbuddet indsamler med det formål at kunne vurdere en nærmere bestemt del af det pædagogiske arbejde. For at dokumentation kan blive til evaluering, må dokumentationen skabes med udgangspunkt i et spørgsmål, som dagtilbuddet gerne vil have svar på. Det indebærer også, at personale og ledelse sammen bruger tid på at diskutere og vurdere, hvad der skal dokumenteres, selve dokumentationen og endeligt bruger den som afsæt for at træffe valg om den fremtidige pædagogiske praksis.

Opfølgning på og formidling af evalueringen

673. Kommunalbestyrelsen skal hvert andet år drøfte evalueringerne. Herved kan kommunalbestyrelsen vurdere, om dagtilbuddene arbejder tilfredsstillende med metoder og aktiviteter inden for de seks temaer i forhold til at nå de opstillede mål. Der er ikke centralt fastsatte krav til, hvordan evalueringen skal formidles til kommunalbestyrelsen. Kommunen kan derfor i samarbejde med dagtilbuddene fastsætte, hvordan evalueringerne videreformidles til kommunalbestyrelsen, og hvilken form de skal have.

Hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at evalueringerne giver anledning til yderligere handling, skal kommunalbestyrelsen afgøre, hvilke yderligere tiltag der skal igangsættes. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse inddrage ledelsens beskrivelser af, hvordan dagtilbuddet vil følge op på evalueringen. Yderligere handling kan f.eks. være, at dagtilbuddet opfordres til i højere grad at have fokus på tosprogede børns sprogudvikling, at dagtilbuddet bliver nødt til at prioritere anderledes, en kommunal beslutning om ansættelse af flere pædagoger generelt eller i bestemte områder, igangsættelse af efteruddannelse eventuelt i forhold til bestemte kvalifikationer eller lignende.

Det er hensigtsmæssigt, at der foregår en dialog mellem dagtilbuddene og forvaltningen om, hvilken form kommunalbestyrelsens tilbagemelding til dagtilbuddene tager. Den konkrete sagsbehandling i forbindelse med kommunalbestyrelsens drøftelse af evalueringerne af de pædagogiske læreplaner kan delegeres til forvaltningen og forelægges kommunalbestyrelsen som en samlet sag. Kommunalbestyrelsen skal dog foretage en egentlig drøftelse af evalueringerne af læreplanerne og tage stilling til, om de giver anledning til yderligere handling.

Inddragelse af forældrebestyrelsen

674. Det er ledelsen i dagtilbuddet, der er ansvarlig for at inddrage forældrebestyrelsen i processen vedrørende de pædagogiske læreplaner. Forældrebestyrelsen skal inddrages i de forskellige faser af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Dette indebærer, at forældrebestyrelsen skal inddrages i forhold til:

- Udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan
- Evalueringen af den pædagogiske læreplan
- Opfølgning af evalueringen af den pædagogiske læreplan

Ledelsen bør som led i inddragelsen løbende sikre, at forældrebestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og medarbejdere foretager sig i forbindelse med udarbejdelse, godkendelse og evaluering af samt opfølgning på den pædagogiske læreplan.

Ledelsen bør som led i planlægningen af processen se på, hvor i procesforløbet forældrenes inddragelse kan være særlig relevant. Inddragelsen bør være en aktiv proces, hvor forældrebestyrelsen får lejlighed til at bidrage med forældrebestyrelsens ønsker til udarbejdelse og evaluering af samt opfølgning på den pædagogiske læreplan.

Inddragelsen bør sikre, at forældre får indflydelse på de områder, hvor forældrene kan have kendskab og viden, der kan bidrage til processen med de pædagogiske læreplaner. Se nærmere om forældrebestyrelsen i kapitel 15.

Kapitel 17

Sprogvurdering og sprogstimulering

675. Dette kapitel handler om sprogvurdering og sprogstimulering. Kapitlet indeholder en gennemgang af reglerne for sprogvurdering og sprogstimulering, herunder sprogvurdering til børn i dagtilbud og børn, der ikke er i dagtilbud, forældrenes inddragelse i sprogvurderingen og sprogstimuleringen, standsning af børneydelsen samt det pædagogiske arbejde med barnets sprogudvikling. Bestemmelsen om sprogvurdering findes i dagtilbudslovens §§ 11 og 12.

§ 11. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gennemføres en sprogvurdering af børn i alderen omkring 3 år, der er

optaget i et dagtilbud, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gennemføres en sprogvurdering af alle børn i alderen omkring 3 år, der ikke er optaget i et dagtilbud. Kommunalbestyrelsen har endvidere ansvaret for, at forældre i forbindelse med sprogvurderingen gøres opmærksomme på muligheden for, at deres barn kan blive optaget i et dagtilbud.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gives sprogstimulering til børn, som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 1 og 2 vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter. Omfanget af sprogstimuleringen skal på baggrund af sprogvurderingen efter stk. 1 og 2 fastsættes ud fra det enkelte barns behov for sprogstimulering, jf. dog stk. 4 og 5. Tosprogede børn, som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 2 vurderes at have behov for opfølgning, skal modtage sprogstimulering af en varighed på 15 timer ugentligt.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der gives et sprogstimuleringstilbud på 15 timer om ugen til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 2 vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter.

Stk. 5. Når mindst en af forældrene, der har retten til dagtilbudspladsen, ikke er i beskæftigelse, skal kommunalbestyrelsen i stedet for tilbuddet efter stk. 4 give et sprogstimuleringstilbud i form af en plads 30 timer om ugen i et dagtilbud efter § 19, stk. 2 og 3, eller § 21, stk. 2 og 3, til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering efter stk. 2 vurderes at have behov for sprogunderstøttende aktiviteter.

Stk. 6. Sprogvurdering efter stk. 1 og 2 og sprogstimulering efter stk. 3-5 varetages af personer, der har særlige kvalifikationer til at varetage opgaven.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at sikre, at barnets forældre inddrages i forbindelse med sprogvurderingen og sprogstimuleringen efter stk. 1-5, samt at forældrene får vejledning i selv at understøtte deres barns sproglige udvikling.

Stk. 8. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold fastsætter regler om, at i tilfælde, hvor den af forældrene, der har retten til dagtilbudspladsen, bor i samme husstand med en ægtefælle eller lever med en samlever i et ægteskabslignende samlivsforhold, skal ægtefællens eller samleverens beskæftigelsesstatus indgå i kommunens vurdering af, om forældrene er i beskæftigelse. I forlængelse heraf vil der blive fastsat regler om, at i tilfælde, hvor en forælder er enlig forsørger, er det alene den enlige forsørgers beskæftigelsesstatus, der skal indgå i kommunens vurdering. Der vil endvidere blive fastsat regler om, at forældre til et tosproget barn, der er optaget i et dagtilbud 30 timer om ugen, har pligt til at oplyse kommunen om ændringer i deres beskæftigelsesstatus.

Sprogvurdering og sprogstimulering til børn omkring 3 år

676. Formålet med sprogvurdering og sprogstimulering til børn i alderen fra omkring 3 år og indtil skolestart er at sikre, at børn fra en tidlig alder og frem til skolestart får den nødvendige støtte i deres dansksproglige udvikling, så de kan opnå et alderssvarende sprog til at trives og udvikles her og nu og en god overgang til skolen. Sprogvurdering og sprogstimulering skal således understøtte børns udvikling af dansksproglige kompetencer.

Sprogvurderingen skal anvendes som afsæt for at identificere børnenes sproglige udfordringer og ressourcer, der også skal være i fokus i forhold til, hvordan det enkelte barn på bedst mulig vis tilegner sig dansksproglige kompetencer. Sprogvurderingen skal bidrage til, at sprogstimuleringen tilrettelægges, så der kan tages hensyn til børnenes forudsætninger og behov.

Børn med kortere ophold i Danmark

677. Da sprogvurdering og sprogstimulering skal understøtte børns dansksproglige kompetencer retter reglerne sig mod børn, der har behov for at beherske det danske sprog her og nu eller senere i livet f.eks. i skoleregi og arbejdsliv.

Når det er åbenbart, at et barn ikke har behov for dansksproglige kompetencer her og nu i et dagtilbud eller senere i livet, er det naturligt, at et barn som udgangspunkt ikke skal modtage en sprogvurdering og efterfølgende sprogstimulering. Dette vil primært dreje sig om børn af udenlandske forældre, der fungerer som diplomater eller på anden vis er udstationerede for en kortere periode her i landet, og hvor barnet samtidig er optaget i et dagtilbud, hvor kommunalbestyrelsen har fraveget kravet om, at hovedsproget i institutionen er dansk.

Børn omkring 3 år

678. Sprogvurdering af et barn skal foretages, når barnet er omkring 3 år. Med omkring 3 år menes børn i alderen 2 år og 10 mdr. til 3 år og 4 mdr. Formålet med dette er, at sprogvurderingen foretages så tidligt i barnets liv, at børnenes eventuelle sproglige udfordringer identificeres tidligt, så den efterfølgende sprogstimulering kan medvirke til at sikre barnets generelle trivsel her og nu samt styrke barnets overgang til skolen.

I tilfælde hvor et barn kommer til landet efter barnet er fyldt 3 år og 4 måneder skal sprogvurderingen og en eventuel sprogstimulering, jf. formålet med indsatsen, gennemføres og iværksættes så tidligt som muligt efter, at barnet er kommet til landet.

Børn, der benytter tegnsprog eller talestøttet kommunikation

679. Sprogvurdering omfatter børn, der benytter tegnsprog eller talestøttet kommunikation. Disse børn vil dog ofte i forvejen være tilknyttet en tale- og/eller hørepædagog.

Sprogvurdering til børn, der er i dagtilbud

680. Et barn, der er optaget i dagtilbud, skal have foretaget en sprogvurdering, når der på baggrund af sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold er en formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering. Det er alene nødvendigt, at ét af de pågældende forhold er til stede for, at der er tale om, at der er en formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.

Med dagtilbud menes daginstitutioner efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-5, og dagpleje efter dagtilbudslovens § 21, stk. 2-3. Det er barnets opholdskommune, der er forpligtet til at give barnet en sprogvurdering, hvis der er en formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering.

Udgangspunktet er, at der skal foretages en individuel faglig vurdering af, om der er formodning for, at et barn i det konkrete tilfælde kan have behov for sprogstimulering. En vurdering af, om et barn kan have behov for sprogstimulering, skal baseres på, om der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver anledning til bekymring for barnets sproglige udvikling her og nu eller på længere sigt. Der skal ikke på forhånd kunne identificeres specifikke sproglige udfordringer hos barnet.

Det er op til den enkelte kommune at beslutte, hvor og hvordan sprogvurderingerne udføres i kommunen. Ved udførelsen af sprogvurderingen skal der tages hensyn til barnets alder. Det er således vigtigt, at barnet er trygt ved sprogvurderingen, og barnet ved, hvad der skal ske. Det vil være naturligt, at sprogvurdering af børn, der er optaget i et dagtilbud, foregår i barnets dagtilbud, så det pædagogiske personale får den nødvendige viden om barnet, og de pædagogiske aktiviteter kan tilgodese barnet ressourcer og udfordringer.

Arbejdet med at stimulere og udvikle børns sproglige kompetencer er centralt i ethvert dagtilbuds indsats overfor såvel børnegruppen som det enkelte barn. Såfremt sprogvurderingen finder sted i andet regi end dagtilbuddet, bør dagtilbuddene inddrages og modtage viden om barnets sprogvurdering, så der kan sikres en koordineret og samordnet indsats i forhold til det enkelte barn. Det er hensigten, at sprogvurderingen indgår i grundlaget for det daglige pædagogiske arbejde med børnenes sproglige udvikling i dagtilbuddet.

Sproglige forhold

681. Sproglige forhold, der kan give anledning til bekymring for barnets sproglige udvikling, kan være åbenlyse sproglige udfordringer hos barnet, der umiddelbart kan konstateres, lige såvel som det også kan være mere skjulte sproglige udfordringer, som ikke umiddelbart er tydelige for dem, der omgås barnet.

Åbenlyse sproglige udfordringer kan f.eks. være, hvis barnet har problemer med ordforråd, udtale, sætningskonstruktion mv. Børn med »skjulte sproglige udfordringer« som ikke umiddelbart er tydelige for de personer, der omgås barnet kan være børn, som kan have forståelses- og produktionsproblemer inden for et eller flere sproglige områder. Det kan også være et barn, der umiddelbart virker sprogligt velfungerende, men som »bevidst« anvender lettere ord og et lettere sprog end det, der faktisk er alderssvarende. Eksemplerne er ikke udtømmende.

Adfærdsmæssige forhold

682. Adfærdsmæssige forhold, der kan give anledning til formodning om, at et barn kan have behov for sprogstimulering, kan f.eks. være kontaktproblemer hos barnet, hvis barnet er aggressivt, uroligt, forstyrrende eller tilbagetrukket, eller der ses koncentrations- og forståelsesproblemer hos barnet.

Et højt konfliktniveau og aggressiv/forstyrrende adfærd kan hænge sammen med bl.a. sproglige udfordringer hos barnet, hvis barnet ikke er i stand til på tilstrækkelig vis at gøre sig sprogligt forståelig overfor andre børn og voksne og derfor benytter andre kommunikationsformer.

Tilbagetrukket adfærd kan f.eks. være udtryk for, at barnet har sproglige udfordringer, som resulterer i manglende kommunikation og deltagelse fra barnets side. Forståelses- og/eller koncentrationsproblemer kan komme til udtryk ved, at barnet ikke forstår en kollektiv besked og derved bliver urolig eller ikke reagerer på de beskeder, der gives. Eksemplerne er ikke udtømmende.

Andre forhold

683. I vurderingen af, om der er formodning for, at et barn kan have behov for sprogstimulering skal der inddrages andre forhold, der kan give anledning til bekymring for barnets sproglige udvikling.

Andre forhold er eksempelvis forhold i barnets hjemlige læringsmiljø, som har stor indflydelse på barnets sprogudvikling. Det er således en forudsætning, at kommunen er opsøgende for at opnå viden om forhold i barnets hjemlige miljø, f.eks. forhold, der begrænser eller forsinker barnets sproglige udvikling, og som kan give en formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering. Sådanne forhold kan eksempelvis være familiens socioøkonomiske forhold, forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, forældrenes uddannelsesniveau osv. Det er dog på ingen måde tilfældet, at disse forhold automatisk indebærer, at barnet kan have sproglige udfordringer. Det er nødvendigt, at kommunen afklarer dette sammen med barnets forældre.

Kommunen bør derfor inddrage forældrenes viden om barnet og familiens baggrund i vurderingen af, om barnet kan have behov for sprogstimulering, så der sikres et helhedsorienteret billede af barnet og eventuelle forhold, der kan have betydning for barnets sproglige udvikling.

Sprogvurdering til børn i selvejende daginstitutioner, puljeordninger og privatinstitutioner

684. I forhold til selvejende daginstitutioner, udliciterede daginstitutioner, puljeordninger og privatinstitutioner kan kommunalbestyrelsen, som et vilkår for at indgå aftale med eller for at godkende institutionen, stille krav om, at daginstitutionen varetager opgaven med at udføre sprogvurdering af og sprogstimulering til institutionens børn, såfremt institutionens personale opfylder kvalifikationskravet.

Sprogvurdering til børn i dagtilbud i anden kommune

685. Når et barn er optaget i et dagtilbud i en anden kommune kan kommunerne indgå aftale om, at det er institutionskommunen, der varetager opgaven med at udføre sprogvurderingen og en eventuel opfølgende sprogstimulering. Der bør i den forbindelse lægges vægt på, at barnet kan blive sprogvurderet af en person, som det kender og er tryk ved, såfremt vedkommende opfylder de gældende kvalifikationskrav.

Sprogvurdering til børn, der ikke er i dagtilbud

686. Et barn, der ikke er optaget i dagtilbud, skal have foretaget en sprogvurdering. Med dagtilbud menes en daginstitution efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-5 eller dagpleje efter dagtilbudslovens § 21, stk. 2 og 3.

Børn i private pasningsordninger

687. Børn af forældre, der modtager tilskud til privat pasning og pasning af egne børn, er ikke optaget i et dagtilbud efter dagtilbudslovens § 19, stk. 2-5 og § 21, stk. 2 og 3, og skal derfor modtage en sprogvurdering.

Kommunalbestyrelsen kan indgå en aftale med en privat pasningsordning om at overlade opgaven med at udføre sprogvurderinger til ordningen, såfremt de(n) private passer(e) i ordningen, der skal varetage opgaven, opfylder kvalifikationskravet.

Oplysning om mulighed for dagtilbud

688. I forbindelse med sprogvurderingen af børn, som ikke er optaget i dagtilbud, skal kommunen informere forældrene om muligheden for, at barnet kan få en plads i et dagtilbud. Forpligtelsen til at oplyse om dagtilbud gælder alle familier til børn omkring 3 år. Forældrene skal således informeres om de muligheder og fordele, som et dagtilbud giver for barnets sproglige og generelle udvikling.

En del forældre har aktivt fravalgt dagtilbud, fordi børnene passes hjemme, eller fordi forældrene har arrangeret anden form for pasning. Der kan imidlertid også være forældre, som ikke har tilstrækkelig viden om ophold i dagtilbud, herunder de fordele og muligheder som et dagtilbud giver for socialt samvær med jævnaldrende børn, sproglig stimulering, naturoplevelser og mødet med forskellige kulturelle udtryksformer.

Har kommunen ikke informeret forældrene om mulighed for dagtilbud, inden barnet fylder tre år, skal forældrene senest have information om dagtilbud i forbindelse med, at barnet skal modtage en sprogvurdering.

Forældre til børn, der modtager et 30 timers sprogstimuleringsstilbud i form af en plads i et dagtilbud, skal ikke modtage information om mulighed for dagtilbud, da det er en forpligtelse for forældrene, at deres barn optages i et dagtilbud. Læs mere om sprogstimuleringsstilbuddet i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen i dette kapitel.

Den opfølgende sprogstimuleringsindsats

689. Det er kommunen, der fastlægger de overordnede rammer for, hvordan der skal følges op på sprogvurderingerne.

Sprogstimulering til børn, der er i dagtilbud

690. Børn, der er i et dagtilbud og har modtaget en sprogvurdering, der viser, at de har behov for en opfølgende indsats, skal modtage sprogstimulering. Omfanget af den sprogstimulering, som barnet skal modtage, skal fastlægges på baggrund af en konkret vurdering af barnets behov for sprogstimulering til at fremme barnets dansksproglige kompetencer. I vurderingen skal der bl.a. tages udgangspunkt i de udfordringer og ressourcer, som er fremkommet på baggrund af barnets sprogvurdering.

Der er børn, som i en periode kan have brug for, at der tilrettelægges målrettede aktiviteter, som tilgodeser deres sproglige evner og udfordringer. Det kan f.eks. være børn, der med tiden vil opnå et alderssvarende sprog, men hvor en mere målrettet indsats kan hjælpe med til, at barnets sprog hurtigere bliver alderssvarende.

Med afsæt i de udfordringer og ressourcer, som er identificeret i sprogvurderingen, samt forældrenes og pædagogens generelle billede af barnet, tilrettelægges målrettede sprogstimuleringsaktiviteter for barnet. Kommunen er ansvarlig for, at barnet får den sprogstimulering, som barnet har behov for.

Når barnet går i daginstitution, er samspillet mellem børn og det pædagogiske personale samt samspillet mellem børn i dagligdagssituationer det naturlige afsæt for den målrettede sprogstimuleringsindsats, der skal iværksættes overfor børn med behov for sprogstimulering.

Pædagogiske aktiviteter i dagtilbuddet med fokus på sprog

691. Selv om resultatet af en sprogvurdering kan være, at et barn har et alderssvarende sprog og derfor ikke har behov for sprogstimulering, kan sprogvurderingen bidrage til, at personalet i dagtilbuddet bliver mere opmærksom på sproglige aktiviteter og på, hvordan den sproglige dimension kan indgå i den overordnede pædagogiske indsats og planlægning i hverdagen. Det kan f.eks. være, at det pædagogiske personale får større opmærksomhed på at understøtte leg mellem børn, så den sproglige dimension udfordres eller via højtlesning og sang med børnene understøtte den sproglige dimension og udvikling hos børnene. Det kan også være i forhold til indretningen og udnyttelsen af de fysiske rammer i dagtilbuddet.

Sprogvurderingen kan være afsæt for en generel bevidsthed og opmærksomhed hos personalet i dagtilbuddet om, hvordan den sproglige dimension kan indgå og understøttes i dagtilbuddets aktiviteter. Dette kan indgå i dagtilbuddets generelle arbejde med de pædagogiske læreplaner, herunder arbejdet med temaet »sproglig udvikling«. Du kan læse mere om pædagogiske læreplaner i kapitel 16.

Sprogstimulering til børn, der ikke er i dagtilbud

692. Børn, der ikke er tosprogede, og som ikke er optaget i et dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for en opfølgende indsats, skal modtage sprogstimulering. Omfanget af den sprogstimulering, som barnet skal modtage, skal fastlægges på baggrund af en konkret vurdering af barnets behov for sprogstimulering til at fremme barnets dansksproglige kompetencer. I vurderingen skal der bl.a. tages udgangspunkt i de udfordringer og ressourcer, som er fremkommet på baggrund af sprogvurderingen. Kommunen er ansvarlig for, at barnet får den sprogstimulering, som barnet har behov for.

Sprogstimulering til børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, kan med fordel foregå indenfor de fysiske rammer af et dagtilbud, så børnene får kontakt til andre børn, og forældrene kan få viden om og kendskab til de fordele, der er ved, at et barn er optaget i et dagtilbud.

Sprogstimulering til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud

693. Tosprogede børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, og som på baggrund af en sprogvurdering vurderes at have behov for en opfølgende indsats, skal modtage 15 timers sprogstimulering om ugen.

Definition af tosprogede børn

694. Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund lærer dansk.

Formålet med et 15 timers sprogstimuleringsstilbud er, at tosprogede børn skal have mulighed for at blive integreret her i landet og opnå de samme muligheder som andre børn. For at sprogstimuleringen skal have den fornødne effekt, er det centralt, at sprogstimuleringen har et vist omfang.

Sprogstimulering til tosprogede børn, der ikke er i dagtilbud, og hvor mindst den ene forælder ikke er i beskæftigelse

695. Tosprogede børn med behov for sprogstimulering, der ikke er i dagtilbud, og hvor mindst den ene af barnets forældre ikke er i beskæftigelse, skal modtage et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen.

Optagelse i et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen

696. Når det er konstateret, at et barn skal optages i et 30 timers dagtilbud om ugen, skal kommunen anvise en plads i et dagtilbud under den kommunale forsyning, dvs. en kommunal, udliciteret eller selvejende daginstitution eller i en kommunal eller privat dagpleje.

Forældre til børn, der skal modtage et sprogstimuleringstilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen, er omfattet af reglerne om frit valg, dvs. at forældrene har ret til at vælge en plads i en anden kommune eller i en privatinstitution. Sprogstimuleringstilbuddet skal altid stå mål med, hvad der almindeligvis kræves af det sprogstimuleringstilbud, som kommunen tilbyder. I tilfælde, hvor barnets opholdskommune ikke finder sprogstimuleringstilbuddet tilstrækkeligt set i forhold til kommunens tilbud, kan kommunen trække tilskuddet tilbage og i stedet optage barnet i et tilbud under den kommunale forsyning.

Forældrene har som led i pasningsgarantien ret til en plads i sprogstimuleringstilbuddet senest 3 måneder efter, at barnet har modtaget en sprogvurdering, der viser, at barnet har behov for sprogstimulering. For at fremme det tidligt forebyggende arbejde kan kommunen i sine retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud tage hensyn til, at børn, der skal modtage et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen, har et behov for hurtigt at få en plads i dagtilbuddet.

Forældrenes beskæftigelsesstatus

697. Nedenstående personer betragtes ikke som værende i beskæftigelse og vil derfor være udløsende for, at et tosproget barn, der ikke går i dagtilbud, og som har behov for sprogstimulering, skal optages i et sprogstimuleringstilbud i form af et dagtilbud 30 timer om ugen:

- 1) Alle ledige, der modtager kontanthjælp, og som ikke er i aktivering.
- 2) Aktiverede, som modtager arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, revalideringsydelse eller personer på ledighedsydelse, som er i virksomhedspraktik eller modtager et opkvalificerings- eller vejledningsforløb. Dette indebærer, at personer, der er i korterevarende aktiveringsforløb, bliver omfattet af pligten til, at deres barn skal modtage sprogstimulering i form af et 30-timers dagtilbud.
- 3) Passive modtagere af kontanthjælp
- 4) Udlændinge, der modtager introduktionsydelse
- 5) Personer, der modtager sygedagpenge, og hvor sygedagpengene udbetales direkte til den sygemeldte (bortset fra tilfælde, hvor der findes en arbejdsgiver), og hvor fraværperioden er mindst 8 uger, jf. § 13 i bekendtgørelse af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, lbk nr. 1047 af 28/10 2004 (lov om sygedagpengeloven), eller hvor sygedagpengene udbetales efter reglerne om sygedagpenge til ledige.
- 6) Personer, der modtager førtidspension.

Når den forælder, der har retten til dagtilbudspladsen, bor i samme husstand med en anden end barnets anden forælder, i enten ægteskab eller ægteskabslignende forhold, skal ægtefællens eller samleverens beskæftigelsesstatus indgå i kommunens vurdering af, om barnet skal modtage et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen.

Enlige forsørgere

698. Når den forælder, der har retten til dagtilbudspladsen, er enlig forsørger, er det alene denne forælders beskæftigelsesstatus, der skal indgå i kommunens vurdering af, om barnet skal modtage et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen.

Pligt til at oplyse om beskæftigelsesstatus

699. Forældre til børn, der har et sprogstimuleringstilbud i form af en plads i et dagtilbud 30 timer om ugen, har pligt til at oplyse kommunen om ændringer i deres beskæftigelsesstatus, der har betydning for forældrenes pligt til, at deres barn skal modtage et sprogstimuleringstilbud.

Ophør af sprogstimuleringstilbuddet

700. Sprogstimuleringstilbuddet skal, jf. formålet med indsatsen, opretholdes, indtil barnet behersker dansk på niveau med jævnaldrende børn, så barnet kan få samme udbytte af undervisningen, som de øvrige børn, når barnet begynder i skole eller kriteriet om, at den ene eller begge forældre ikke er i beskæftigelse, ikke længere er opfyldt. I tilfælde, hvor begge forældre kommer i beskæftigelse, og forældrene udmelder barnet af dagtilbuddet, skal barnet i stedet modtage et sprogstimuleringstilbud på 15 timer om ugen.

Kommer begge forældre i beskæftigelse, og forældrene ønsker at melde deres barn ud af dagtilbuddet, skal kommunalbestyrelsen vurdere, om der er grundlag for at give barnet en socialpædagogisk friplads.

Sprogstimulering til tosprogede børn ældre end tre år.

701. I tilfælde, hvor et tosproget barn får ophold i kommunen efter, at barnet er fyldt 3 år, skal kommunen gennemføre en sprogvurdering af barnet og tilbyde eventuel sprogstimulering, som kan understøtte, at barnet opnår et alderssvarende sprog, så barnet kan få samme udbytte af undervisningen, som de øvrige børn, når barnet begynder i skole.

Pligt for forældrene at barnet skal modtage sprogvurdering og sprogstimulering

702. Forældre til børn, der skal modtage en sprogvurdering, dvs. børn i dagtilbud, hvor der er en formodning om, at deres barn kan have behov for sprogstimulering og børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, har pligt til at tage imod en sprogvurdering af deres barn. Hvis sprogvurderingen viser, at barnet har behov for en sprogunderstøttende indsats, har forældrene pligt til at lade barnet deltage i den opfølgende sprogstimulering.

Bestemmelserne om forældrenes pligter i forbindelse med sprogvurdering og sprogstimulering findes i dagtilbudslovens § 12.

§ 12. Forældre til børn, der skal sprogvurderes efter § 11, stk. 1 og 2, og eventuelt modtage sprogstimulering efter § 11, stk. 3-5, har pligt til at lade deres barn deltage i sprogvurderingen og en eventuel sprogstimulering eller i en sprogstimulering, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves af den sprogstimulering, som kommunen tilbyder.

Stk. 2. Kommunen skal træffe afgørelse om standsning af børneydelsen, jf. lov om en børne- og ungeydelse, hvis forældrene ikke overholder deres pligt efter stk. 1 og den manglende overholdelse ikke beror på undskyldelige omstændigheder. Afgørelsen er gældende for det kvartal, der følger efter kvartalet, hvor afgørelsen er truffet.

Stk. 3. Kommunen skal forud for, at et barn skal modtage en sprogvurdering efter § 11, stk. 1 og 2, og eventuel sprogstimulering efter § 11, stk. 3-5, oplyse barnets forældre om, at manglende overholdelse af forældrenes pligt efter stk. 1 kan medføre, at kommunalbestyrelsen efter stk. 2 træffer en afgørelse om standsning af børneydelsen.

Stk. 4. Forældre, der selv vil varetage sprogstimulering af barnet, skal meddele dette skriftligt til kommunen, forud for at sprogstimuleringen påbegyndes. Meddelelsen skal som minimum indeholde oplysninger om, hvilke børn der skal deltage i sprogstimuleringen, hvor sprogstimuleringen skal foregå, og hvem der skal varetage sprogstimuleringen af barnet.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at føre tilsyn med den sprogstimulering, som forældre selv varetager efter stk. 1.

Pligten indebærer, at forældrene skal lade deres barn deltage i en sprogvurdering og eventuel opfølgende sprogstimulering fuldt ud i den periode, hvor barnet modtager sprogvurdering og sprogstimulering.

Kommunen skal, før barnet modtager en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering, indgå i en dialog med forældrene om, hvad konsekvenserne er, hvis forældrene ikke lader deres barn deltage i en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering.

I tilfælde, hvor forældrene modsætter sig barnets deltagelse i sprogvurderingen og sprogstimuleringen, som tilbydes af kommunen og ikke selv udtrykker ønske om at forestå sprogvurderingen eller sprogstimuleringen, skal kommunen indgå i en dialog med barnets forældre med henblik på at forklare formålet med og betydningen af, at deres barn modtager en sprogvurdering og eventuel opfølgende sprogstimulering.

Hvis kommunen i forbindelse med kontakten til forældrene om barnets sprogvurdering bliver opmærksom på, at et barn har behov for særlig støtte efter serviceloven bl.a. på grund af svære sprogvanskeligheder, har kommunen en forpligtelse til at undersøge barnets forhold efter reglerne i serviceloven.

For yderligere information om støtteforanstaltninger til børn og unge henvises til lov om social service.

Sprogstimulering i hjemmet mv.

703. Forældrene kan selv varetage sprogstimulering af deres barn i stedet for at modtage det kommunale sprogstimuleringstilbud. Det er et krav, at den sprogstimulering, som forældrene varetager, skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves af det sprogstimuleringstilbud, som kommunen tilbyder. Forældre, der selv varetager sprogstimulering i hjemmet m.v., skal opfylde det kvalifikationskrav, som også stilles

til personer, som varetager det kommunale sprogstimuleringstilbud. Forældre, som skal stå for deres barns sprogstimulering, skal dermed have de fornødne kvalifikationer til at varetage opgaven. Se nærmere herom i afsnittet »Kvalifikationskrav til personer, som udfører sprogvurdering og sprogstimulering« i dette kapitel.

Hvis forældrene ønsker selv at varetage deres barns sprogstimulering, skal forældrene meddele dette skriftligt til kommunalbestyrelsen forud for, at sprogstimuleringen påbegyndes. Forældrene skal som minimum oplyse, hvilke børn, der skal deltage i sprogstimuleringen, hvor sprogstimuleringen skal foregå, og hvem der skal varetage sprogstimuleringen af barnet. Kommunen kan afvise, at forældrene selv varetager sprogstimulering af deres barn, hvis forældrene ikke lever op til kvalifikationskravet, eller hvis sprogstimuleringen ikke står mål med, hvad der almindeligvis kræves af det sprogstimuleringstilbud, som kommunen tilbyder.

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at føre tilsyn med sprogstimulering, der foregår i hjemmet m.v. Kommunen skal i forbindelse med tilsynet sikre, at sprogstimuleringen står mål med, hvad der almindeligvis kræves af det sprogstimuleringstilbud, som kommunen tilbyder.

Standsnings af børneydelsen

704. Kommunen skal standse børneydelsen til forældre, som ikke opfylder deres pligt til at lade deres barn deltage i en sprogvurdering og en eventuel sprogstimulering, medmindre forældrene selv forestår sprogstimuleringen. Læs mere om forældrenes mulighed for selv at forestå sprogstimulering i afsnittet »Sprogstimulering i hjemmet mv.« i dette kapitel.

Det er kommunen, som skal vurdere, om forældrene overholder deres forpligtelse til at lade deres barn deltage i en sprogvurdering og sprogstimulering. I kommunens vurdering skal det indgå, om forældrene objektivt set har opfyldt kravet om at lade deres barn deltage i en sprogvurdering og en eventuel sprogstimulering. Hvis forældrene gentagne gange ikke samarbejder om barnets deltagelse i sprogvurderingen betragtes dette som, at forældrene ikke opfylder kravet.

Da kommunens forpligtelse til at give en sprogvurdering og sprogstimulering ikke bortfalder, selvom udbetaling af børneydelsen til forældrene er standset, skal kommunen fortsat indgå i dialog med forældrene om, at deres barn skal modtage en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering. Kommunen bør i den forbindelse indgå i en dialog med barnets forældre om betydningen af, at barnet deltager i sprogvurdering og sprogstimulering.

I tilfælde, hvor forældrene modsætter sig barnets deltagelse i sprogvurderingen og sprogstimuleringen, og hvor der samtidig er bekymring for barnets udvikling, har kommunen efter reglerne i lov om social service pligt til at undersøge barnets forhold med henblik på at iværksætte eventuelle støtteforanstaltninger.

Pligt til at oplyse forældrene om standsning af børneydelsen

705. Kommunen skal forud for, at barnet skal modtage en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering, oplyse barnets forældre om, at kommunalbestyrelsen skal standse udbetaling af børneydelsen, hvis forældrene ikke lader barnet deltage i sprogvurderingen og sprogstimuleringen.

Hvem er omfattet af en standsning af børneydelsen

706. Standsnings af børneydelsen omfatter alle forældre med børn i og uden for dagtilbud, der ikke opfylder deres pligt til at lade deres barn deltage i en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering. Læs mere om forældrenes pligt til at lade deres barn deltage i sprogvurdering og sprogstimulering i afsnittet »Pligt for forældrene, at barnet skal modtage sprogvurdering og sprogstimulering« i dette kapitel.

Hvor længe skal børneydelsen standses

707. Kommunens afgørelse om at standse børneydelsen gælder fra det kvartal, som følger efter det kvartal, hvor kommunen har truffet en afgørelse om at standse børneydelsen. Afgørelsen er gældende for ét kvartal af gangen. Kommunen skal herefter træffe en ny afgørelse om at standse udbetalingen af børneydelsen, hvis børneydelsen fortsat skal standses, fordi forældrene ikke opfylder deres pligt til at lade deres barn deltage i en sprogvurdering og/eller sprogstimulering.

Undskyldelige omstændigheder

708. Der kan være tilfælde, hvor en undskyldelig omstændighed betyder, at forældrene ikke evner at leve op til deres pligt til at lade barnet modtage en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering. Nedsat psykisk funktionsevne er en undskyldelig omstændighed, der betyder, at forældre ikke evner at leve op til deres ansvar. I disse tilfælde skal kommunen ikke standse børneydelsen. Det er kommunen, der vurderer, om der er tale om undskyldelige omstændigheder, der kan betyde, at udbetalingen af børneydelsen ikke skal standses.

Inddragelse og vejledning af forældrene

709. Forældre til børn, der modtager en sprogvurdering og sprogstimulering, skal inddrages i forbindelse med sprogvurderingen og den opfølgende sprogstimulering. Inddragelsen af forældrene er et vigtigt grundlag for, at forældrene forstår, hvorfor deres barn skal have en sprogvurdering og eventuel sprogstimulering. Herudover er det formålet, at forældreinddragelsen skal bidrage til at sikre et tæt samarbejde om den fremadrettede indsats for at understøtte barnets sprog. Inddragelsen kan bestå i, at forældrene f.eks. orienteres om sprogvurderingen eller, at de er til stede ved sprogvurderingen.

Forældre oplever deres barn i forskellige hverdagssituationer og har derfor en stor viden om deres barns sproglige kompetencer. Dagtilbuddet og forældrene kan derfor sammen bidrage til at udvide hinandens forståelse af barnet, barnets interesser og sproglige udvikling. Formålet med samarbejdet om sprogvurderingen og den opfølgende indsats – mellem pædagogen og forældrene – er derfor at være med til at understøtte, at barnets sprogvurdering udmønter sig i bedre sproglige kompetencer samt bedre trivsel og udvikling.

Indsatsen og opmærksomheden omkring sproget både i hjemmet og i daginstitutionen er vigtigt for sprogstimuleringen. Hvis der er behov for sprogstimulering, er det derfor vigtigt, at forældrene deltager, så barnet oplever udfordringer både i hjemmet og i daginstitutionen. Efter sprogvurderingen er det derfor hensigtsmæssigt, at pædagogen og forældrene sammen taler om sprogvurderingens resultater. Under samtalen kan det drøftes, hvordan sprogvurderingens resultater kan bruges i hjemmet og til konkrete aktiviteter i daginstitutionen.

Forældrene skal have vejledning i selv at understøtte barnets sprogudvikling. Det kan f.eks. ske ved, at dagtilbudspersonalet orienterer og vejleder de enkelte forældre i, hvad sprogvurderingen viser, og på den baggrund drøfter med forældrene, hvad personalet og forældre sammen og hver for sig kan gøre for at udvikle barnets sproglige kompetencer.

Personalet i dagtilbuddet skal vejlede forældrene i, hvordan de selv kan understøtte deres barns sproglige udvikling, blandt andet hvilke aktiviteter de kan lave sammen med barnet for at fremme og styrke dets sproglige udvikling. For et barn med sprogstimuleringsbehov kan dette blandt andet være at læse en bog, snakke om billeder, samtale om det man sammen ser i fjernsynet, tale om det, man oplever mv.

Vejledningen kan også finde sted på forældremøder, hvor der kan gives generel vejledning i at understøtte børns sprogudvikling og hvilke metoder og teknikker, forældrene kan drage nytte af i den forbindelse.

Kvalifikationskrav til personer, som udfører sprogvurdering og sprogstimulering

710. Sprogvurdering og sprogstimulering skal udføres af personer, der har særlige kvalifikationer til at varetage sprogvurderingen og sprogstimulering til børn i dagtilbudsalderen. Kommunen er ansvarlig for at sikre, at personalet, der foretager sprogvurdering og sprogstimulering, har de fornødne kvalifikationer til at varetage opgaven.

Med personer, der har særlige kvalifikationer for at varetage sprogvurdering og sprogstimulering, menes personer, der er uddannede pædagoger. Herudover kan sprogvurdering og sprogstimulering varetages af personer, der på anden vis er kvalificerede til opgaven, som f.eks. pædagogisk personale med en pædagogisk grunduddannelse (PGU) eller pædagogisk assistentuddannelse (PAU), der har et særligt kendskab til eller efteruddannelse i børns sproglige udvikling.

I forhold til tosprogede børn skal sprogvurdering og sprogstimulering herudover have den nødvendige faglige viden om dansk som andetsprog og tosprogede børns sprogudvikling. Denne viden kan være opnået gennem efteruddannelse eller særlig erfaring med tosprogede børns udvikling.

Organisering af sprogvurdering og sprogstimulering

711. Det er den enkelte kommune, som beslutter, hvor og hvordan sprogvurderinger og sprogstimulering til børn skal udføres i kommunen. Sprogvurdering og sprogstimulering kan f.eks. foretages i hjemmet eller i et dagtilbud. Sprogvurdering af børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, kan med fordel foregå indenfor de fysiske rammer af et dagtilbud, så barnet får mulighed for at omgås andre børn, og forældrene kan få viden om og kendskab til de fordele, der er ved, at et barn er optaget i et dagtilbud.

Kommunen bør sikre, at sprogvurderingssituationen opleves som tryk for barnet, selvom der er tale om en uvant situation for barnet. Sprogvurdering og sprogstimulering skal ske under trygge rammer for barnet. Dette kan f.eks. ske ved, at sprogvurdering og sprogstimulering foretages af personale, som barnet kender og er tryk ved.

Sprogvurderingsmateriale

712. Der er udviklet et sprogvurderingsmateriale, der kan benyttes af kommunerne til at opfylde forpligtelsen til at foretage sprogvurderinger af børn omkring 3 år. Sprogvurderingsmaterialet til børn omkring 3 år retter sig til børn i alderen fra 2 år og 10 måneder til 3 år og 4 måneder. Sprogvurderingsmaterialet består herudover af et materiale til at vurdere børns sprog inden skolestart og i børnehaveklassen. Materialet kan tilgås vis KL's hjemmeside, www.kl.dk.

Kapitel 18

Etablering og drift af private pasningsordninger

713. Dette kapitel beskriver reglerne vedrørende etablering og drift af private pasningsordninger for børn. Bestemmelserne om private pasningsordninger findes i dagtilbudslovens §§ 78 og 79.

§ 78. Etablering og drift af private pasningsordninger, der drives uden offentlige midler og finansieres helt eller delvist

ved betaling fra forældrene, kræver tilladelse fra kommunalbestyrelsen, hvis der modtages flere end to børn.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med forholdene i den private pasningsordning.

§ 79. Foregår pasningen i et privat hjem, kan der gives tilladelse til pasning af op til 5 børn.

Stk. 2. Varetages pasningen af flere personer, kan kommunalbestyrelsen give tilladelse til, at der kan modtages op til 10 børn.

Karakteristika og formål

714. Private pasningsordninger er tilbud om pasning, der ligger uden for den vifte af pasningsmuligheder, der kaldes dagtilbud i dagtilbudsloven. Private pasningsordninger er derfor ikke omfattet af reglerne i dagtilbudslovens afsnit II om dagtilbud.

Private pasningsordninger afviger fra dagtilbud og tilskud til privat pasning og pasning af egne børn ved, at ordningerne som udgangspunkt drives uden offentlige midler. Ordningerne er finansieret af forældrebetaling og eventuelle tilskud fra privat side. Private pasningsordninger er omfattet af formålsbestemmelsen i § 1.

Pasningsordningerne indgår ikke i de tilbud, som kommunalbestyrelsen kan anvise plads i som led i sin forsyningsforpligtelse efter dagtilbudsloven. De personer, der varetager pasning af børn i en privat pasningsordning, er ikke ansat af kommunalbestyrelsen.

Organisering

715. Private pasningsordninger kan drives som institution eller i private hjem. Således kan en privat pasningsordning være etableret i dagpleje- eller institutionsform.

Pasning baseret på aftale

716. Pasning af et barn i en privat pasningsordning er baseret på en aftale mellem barnets forældre og den private pasningsordning. Det er således den private pasningsordning, der bestemmer hvilke forældre, der indgår aftale med og således hvilke børn, der modtages i pasningsordningen.

I aftalen reguleres blandt andet, hvor meget forældrene skal betale for pasning i pasningsordningen. Forældrene betaler direkte til den private pasningsordning. Det er den konkrete aftale, der afgør rammerne for brugen af eventuelle vikarer i den private pasningsordning. Udgangspunktet for godkendelse af aftalen er således, at den private passer, der indgår aftale med forældrene, passer barnet eller børnene hovedparten af tiden. Brug af vikarer i den private pasningsordning vil således være af midlertidig karakter, hvor den private børnepasser er fraværende af kortere varighed f.eks. i forbindelse med ferie, almindeligt sygefravær og kursusdeltagelse.

Tilskud til brug for pasning

717. Forældre kan efter dagtilbudslovens § 80 ansøge kommunen om at modtage et tilskud til brug for pasning i en privat pasningsordning. Tilskuddet forudsætter, at kommunen godkender aftalen mellem den

private pasningsordning og forældrene om pasning. Tilskuddet udbetales til forældrene og skal nedbringe deres udgift til pasningen. Se nærmere om reglerne om tilskud til privat pasning i kapitel 19.

Tilladelse til at etablere en privat pasningsordning

Tilladelse hvis flere end to børn

718. Private pasningsordninger, der modtager flere end to børn under 14 år til pasning mod betaling, skal have tilladelse fra kommunalbestyrelsen til at modtage børn til pasning.

Ved vurderingen af, om tilladelse er nødvendig, er det afgørende, om den person, der varetager pasningen, modtager betaling for at passe børnene. Det er i den forbindelse uden betydning, hvem der betaler for pasningen af barnet.

Tilladelse

719. Ved kommunens vurdering af om en privat pasningsordning kan få tilladelse, skal kommunen, såfremt der er tale om en dagplejelignende privat pasningsordning, lægge vægt på de samme hensyn, som ved godkendelse af private og kommunale dagplejere.

Hvis den private pasningsordning har institutionslignende karakter, skal kommunen vægte de samme hensyn for tilladelse, som gælder for daginstitutioner. Er den private pasningsordning etableret i dagplejeform, således at pasningen foregår i passerens eget hjem, kan der højst gives tilladelse til, at der modtages 5 børn under 14 år. Hvis pasningen varetages af mere end en person, kan der dog gives tilladelse til at modtage op til 10 børn.

Antal børn

720. Vurdering af antallet af børn skal ske ud fra en samlet afvejning af blandt andet den private pasningsordnings ressourcer, børnenes aldersfordeling, de fysiske rammer samt antallet af passerens egne børn.

Hvis en privat pasningsordning er etableret i institutionsform, er der ikke et maksimum for antallet af børn, der kan modtages. I disse tilfælde afhænger antallet af børn, der kan gives tilladelse til at modtage i ordningen, af institutionens ressourcer, herunder de fysiske og personalemæssige rammer.

Ensartede krav

721. Tilladelse til private pasningsordninger skal finde sted ud fra ensartede krav. Tilladelsen skal gives skriftligt til den private pasningsordning. Det skal angives i tilladelsen, hvilke lokaler tilladelsen gælder for samt hvor mange og hvilke børn, der gives tilladelse til. Der kan i tilladelsen fastsættes andre særlige begrænsninger, f.eks. med hensyn til pasningens varighed.

Kommunalbestyrelsen kan vælge at tilrettelægge proceduren omkring tilladelse således, at der gives en separat tilladelse for hvert enkelt barn, der skal passes i den private pasningsordning. Tilladelsen kan også gives for et bestemt antal skiftende børn. I sådanne tilfælde angives det i tilladelsen, hvilket antal børn, der må modtages og i hvilken alder.

Afslag på tilladelse

722. Afslår kommunalbestyrelsen at give en tilladelse til, at en privat pasningsordning kan modtage børn, eller tilbagekalder kommunalbestyrelsen en allerede udstedt tilladelse, kan en sådan afgørelse efter § 97 indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 11 i retssikkerhedsloven.

Tilsyn med private pasningsordninger

723. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med forholdene i private pasningsordninger. Tilsynet skal foretages, der hvor den private pasning finder sted. Får kommunalbestyrelsen kendskab til, at forholdene i en privat pasningsordning er uforsvarlige, kan kommunalbestyrelsen inddrage en allerede udstedt tilladelse.

Tilsynsforpligtelsen efter dagtilbudsloven suppleres af kommunens generelle forpligtelse til at føre tilsyn med de forhold, som børn og unge i kommunen lever under. Selv om kommunalbestyrelsen ikke skal give tilladelse til en privat pasningsordning, hvor der kun modtages 1-2 børn, gælder reglerne om tilsyn i servicelovens § 146 tilsvarende for disse private pasningsordninger.

Vurderer kommunalbestyrelsen, at forholdene i en konkret pasningsordning med 1-2 børn er uforsvarlige, må kommunalbestyrelsen rådgive forældrene om ikke at benytte den pågældende ordning til pasning af deres barn. Følger forældrene ikke en sådan rådgivning, og er der en risiko for, at barnet lider overlast i den pågældende pasningsordning, må kommunalbestyrelsen overveje, om det er nødvendigt at iværksætte foranstaltninger efter § 52 i serviceloven.

Kapitel 19

Tilskud til privat pasning

724. Dette kapitel gennemgår reglerne vedrørende tilskud til privat pasning af børn. Reglerne herom findes i dagtilbudslovens kapitel 16.

§ 80. Kommunalbestyrelsen skal give forældre med børn i alderen 24 uger og indtil barnets skolestart mulighed for at vælge et økonomisk tilskud til privat pasning i stedet for at benytte en plads i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, eller § 21, stk. 2 og 3, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der kun gives et tilskud til privat pasning til forældre med børn i en bestemt del af aldersgruppen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et tilskud til privat pasning til forældre med børn under 24 uger.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et tilskud til privat pasning til forældre i kombination med, at barnet har en plads i et dagtilbud.

§ 81. Kommunalbestyrelsen skal godkende aftalen om privat pasning mellem forældrene og den private pasningsordning og føre løbende tilsyn med ordningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde at sørge for forældrenes administration af ordningen mod en reduktion i tilskuddet svarende til kommunens udgifter til administrationen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte og offentliggøre retningslinjer for optagelse af børn i dagtilbud, når tilskuddet til privat pasning bortfalder.

Anvendelse og formål

725. Kommunalbestyrelsen skal give forældre med børn i alderen 24 uger og indtil skolestart mulighed for at vælge et tilskud til privat pasning i stedet for at benytte et dagtilbud. Begrebet skolestart er defineret i indledningen til vejledningen.

Kommunalbestyrelsen har således efter dagtilbudsloven en pligt til at give tilskud til forældre, der ønsker at benytte privat pasning, inden for de rammer som kommunen har mulighed for at fastsætte. Der gælder ikke noget loft for, hvor mange børn i en husstand, der kan ydes tilskud til.

Ordningens omfang

726. Kommunalbestyrelsen kan på forskellig vis sætte rammer for i hvilket omfang, der ydes tilskud til privat pasning.

Afgrænsning af aldersgruppen

727. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at tilskuddet kun gives til en bestemt del af aldersgruppen. F.eks. kan kommunalbestyrelsen beslutte, at tilskuddet alene gives, til børn i alderen 1/2 til 3 år, eller at tilskuddet gives indtil barnet almindeligvis optages i børnehave. Kommunalbestyrelsen har dermed mulighed for at tilpasse ordningen til de lokale forhold.

Det er væsentligt, at kommunalbestyrelsen sikrer sig, at forældrene er informeret om størrelsen af tilskuddet, aldersfordelingen med videre, inden forældrene beslutter sig for at benytte ordningen.

Pasning af børn under 24 uger

728. Dagtilbudsloven giver mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan beslutte at give tilskud til privat pasning til forældre med børn under 24 uger. Formålet med denne mulighed er at skabe større fleksibilitet for forældre, eksempelvis selvstændige og/eller enlige forsørgere, således at de kan genoptage arbejdet helt eller delvist samtidig med, at barnet kan blive passet i hjemmet.

Mindre end en fuldtidsplads

729. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der i kommunen skal kunne gives tilskud til privat pasning, der udgør mindre end en fuldtidsplads.

Tilskud i stedet for dagtilbudsplads

730. Det økonomiske tilskud til privat pasning træder som udgangspunkt i stedet for en dagtilbudsplads efter §§ 19 og 21. Med undtagelse af de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen giver mulighed for kombination af en plads i dagtilbud og tilskud til privat pasning, se afsnittet »Kombinationstilbud« i dette kapitel, kan et barn således ikke både få tilskud til privat pasning og samtidig have en plads i dagtilbud.

Forældrenes ret

731. Muligheden for at få tilskud til privat pasning er knyttet sammen med bestemmelsen om at få tilbudt en plads i et dagtilbud. Således kan forældre, der har fået anvist en plads i dagtilbud omfattet af

dagtilbudslovens §§ 19 og 21, vælge enten at benytte den anviste dagtilbudsplads eller at få udbetalt et økonomisk tilskud til privat pasning.

Ordningen om tilskud til privat pasning udgør således for forældre et pasningsalternativ i forhold til viften af pasningsmuligheder i dagtilbudsregi, som kommunen tilbyder som en del af forsyningsforpligtelsen. Samtidig giver tilskudsordningen mulighed for at imødekomme den enkelte families pasningsbehov og det enkelte barns behov i en kortere eller længere periode.

Pasning i Danmark

732. Tilskud til privat pasning efter dagtilbudsloven har ikke karakter af en social sikringsydelse i EU-rettens forstand og er således ikke omfattet af forordning nr. 883/2004 om koordination af social sikring. Det medfører, at tilskuddet ikke kan tages med til brug for betaling af pasning under ophold i udlandet. Dette gælder også i forhold til EU-borgere, der arbejder i Danmark, men har bopæl uden for Danmark i et andet EU-land.

Vurderingen beror på, at det er en betingelse for tildeling af tilskud til privat pasning, at opholdskommunen efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde skal godkende aftalen om pasning, herunder den person, som skal udføre pasningen og de fysiske rammer herfor. Herudover lægges til grund, at opholdskommunen i øvrigt skal føre tilsyn med barnets trivsel, udvikling og læring, at tilskuddet beregnes ud fra den enkelte kommunes udgifter til egne dagtilbud, og at opholdskommunen, jf. afsnittet »Godkendelse af aftale – betingelse for tilskud« senere i dette kapitel, efter en konkret vurdering kan træffe afgørelse om, at barnet bør overføres til et dagtilbud.

Ansøgning om tilskud

733. Forældre, der ønsker at benytte sig af muligheden for at få et tilskud til privat pasning, må ansøge kommunalbestyrelsen herom.

Retningslinjer for modtagelse af tilskuddet

734. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældrene om retningslinjerne for ansøgning om tilskud og godkendelse af pasningsaftalen, så forældrene kan få udbetalt det økonomiske tilskud fra tidspunktet, hvor de ønsker at benytte tilskud til privat pasning.

Barnet skal passes af andre end forældrene selv

735. Det er en betingelse for at modtage tilskud til privat pasning, at forældrene indgår en aftale om pasning med andre, f.eks. en enkeltperson eller en privat pasningsordning om at passe barnet mod betaling, og at tilskuddet anvendes til betaling af den, der passer barnet. Tilskuddet kan derfor ikke anvendes til forældrenes egen pasning af barnet. Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med, at tilskuddet anvendes i overensstemmelse hermed.

Tilrettelæggelse af privat pasning

736. Privat pasning kan tilrettelægges på mange forskellige måder. Eksempelvis kan forældre gå sammen med andre forældre om at etablere en privat pasningsordning efter dagtilbudslovens § 78, eller forældre kan købe sig plads i en privat pasningsordning, der er oprettet af andre. Forældrene kan også vælge at indgå aftale med en privat person, som i sit hjem eller i andre lokaler passer barnet/børnene. I disse tilfælde kan børnepasseren enten være ansat med forældrene som arbejdsgivere eller være selvstændig erhvervsdrivende. Forældrene kan også indgå en aftale med en person om, at vedkommende passer barnet/børnene i barnets/forældrenes hjem.

Ikke au-pair

737. Tilskud til privat pasning kan ikke gives til forældre, der indgår aftale med en au-pair om pasning af barnet. Au-pair er et uddannelsesophold, og de opgaver, som en au-pair varetager hos værtsfamilien, regnes ikke som lønnet arbejde. En au-pair har derfor opholdstilladelse, men ikke arbejdstilladelse. Der kan derfor heller ikke udbetales tilskud til privat pasning til forældre til betaling af en au pair, der passer deres barn. Reglerne om opholdstilladelse for au-pairs hører under Justitsministeriet.

Tilskud i sammenhæng med andre ydelser

Tilskud til privat pasning, barselsdagpenge og orlovsydelse

738. Kommunalbestyrelsen kan i helt særlige tilfælde efter en konkret vurdering give tilskud til privat pasning samtidig med, at forældre for samme barn modtager barselsdagpenge i medfør af lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel. Særlige tilfælde er f.eks. tilfælde, hvor

- forælderen på barselsorlov har behov for aflastning i hjemmet, f.eks. ved en fødselsdepression eller ved en flerlingefødsel,
- der er tale om udskudt barselsorlov, hvor barnet har behov for i et vist omfang at holde kontakten til den private børnepasser og eventuelle øvrige børn,
- forælderen på barsel genoptager arbejdet delvist under barselsorloven.

Den konkrete vurdering foretages i lyset af, at der kan være behov for tilskud til privat pasning i de særlige tilfælde.

Tilskud til andre børn

739. Forældre, der er på barselsorlov eller børnepasningsorlov med et barn, kan modtage tilskud til privat pasning af et andet barn, hvis forældrene har andre børn, der opfylder betingelserne for at modtage tilskud til privat pasning.

Tilskud ved modtagelse af andre sociale ydelser og SU

740. Tilskud til privat pasning indgår ikke ved beregning af ydelser til forældrene efter den sociale lovgivning eller lovgivningen om uddannelsesstøtte under hensyn til, at tilskuddet skal gives videre til den private børnepasser eller pasningsordning. Der skal således ikke ske fradrag i disse ydelser, for det beløb forældre modtager som tilskud til privat pasning.

Derimod kan der blive tale om, at børnepasserens indtægt gennem tilskuddet kan få betydning for beregning af eventuelle økonomiske ydelser til børnepasseren.

Aftale om pasning

741. En pasningsaftale bør indeholde følgende grundlæggende og generelle elementer:

- Hvem indgår aftalen mellem (forældrens navn og adresse) og (navn, adresse og CPR-nummer eller eventuelt CVR-nummer for børnepasseren/pasningsordningen).
- Pasningsadresse og telefonnummer (eventuel afkrydsning af om pasningen foregår i forældrenes hjem, hos børnepasseren eller anden pasningsordning).
- Aftalen vedrører pasning af (f.eks. maksimalt tre børn): Navne og CPR-numre for børnene.
- Forventet pasningsperiode.
- Børnenes pasningsbehov/børnepasserens arbejdstid – normal daglig og ugentlig arbejdstid, eventuelt fordelt på ugedage og tidspunkt på døgnet.
- Fridage og ferie - herunder omfang og vilkår for brug af vikar(er).
- Betalingen for pasningen pr. måned (hvilke udgifter søges dækket).

- Hvilke opsigelsesvarsler gælder fra forældrenes side og fra børnepasserens side.
- Hvor i kommunen kan yderligere oplysninger fås (kontaktperson).

Forpligtelser og rettigheder

742. Det er imidlertid også vigtigt, at forældrene og den private passer/pasningsordning på forhånd afklarer, hvilke forpligtelser og rettigheder pasningsaftalen indebærer for de to aftaleparter. Pasningsaftalen bør derfor tage stilling hertil.

Omfanget og karakteren af disse forpligtelser og rettigheder afhænger hovedsageligt af, hvordan pasningen er tilrettelagt, se nærmere herom i afsnittet »Tilrettelæggelse af privat pasning«, herunder specielt om forældrene er arbejdsgiver for børnepasseren, se afsnittet »Forældrene som arbejdsgivere«.

Forældrene som arbejdsgivere

743. Hvis forældrene indgår aftale med en passer, hvor forældrene ansætter passerer, eksempelvis i de tilfælde hvor forældrene indgår aftale om pasning i forældrenes eget hjem, eller flere forældre går sammen og ansætter en passer til at passe børnene i et af forældrenes hjem, vil der som oftest være tale om et arbejdsgiver-/lønmodtagerforhold, således at forældrene som konsekvens af anden lovgivning ud over den aftalte løn har udgifter til f.eks. feriepenge, ATP-bidrag og arbejdsskadeforsikring.

Børnepasserer skal have skriftlig oplysning blandt andet om lønnen, arbejdets art, arbejdstid, rettigheder med hensyn til betalt ferie, forhold under sygdom og opsigelsesvarsel. Indgår forældrene aftale med en børnepasser om at være »ansat i huset«, kan der desuden være tale om udgifter til kost og logi som en del af lønnen. Se afsnittet »Godkendelse af de økonomiske forhold« i dette kapitel om anvendelsen af kommunens tilskud til privat pasning.

Det er alene forældrenes ansvar at udbetale løn til børnepasserer, herunder eksempelvis udarbejde lønsedler samt ansættelsesbevis. Se dog afsnittet »Kommunalbestyrelsens tilbud om administration« i dette kapitel. Kommunalbestyrelsen har ikke arbejdsgiverforpligtelser i forhold til børnepasserer.

Specielt når der er tale om arbejdsgiver/lønmodtagerforhold:

- Udarbejdelse af ansættelsesbevis.
- Afklaring vedr. beskatning, ydelse af ATP-bidrag og indeholdelse af arbejdsmarkedsbidrag.
- Oprettelse af CVR-nummer hos SKAT (med henblik på indbetaling af ATP-bidrag og feriegodtgørelse).
- Ydes der løn under ferie eller feriegodtgørelse.
- Hvordan klares pasningen i ferieperioder.
- Ydes der løn under sygdom eller sygedagpenge/barselsdagpenge.
- Tegning af arbejdsskadeforsikring.

Specielt når der er tale om »ansat i huset« i forældrenes hjem:

- Ydes der fri kost eller både fri kost og logi.
- Skal børnepasserer varetage andre opgaver i hjemmet end børnepasning (arten og omfanget heraf).

Passeren er selvstændig erhvervsdrivende

744. Benytter forældrene en selvstændig erhvervsdrivende til børnepasning, vil der typisk være tale om, at forældrene anvender deres tilskud til at betale en fast bruttoydelse for at få barnet passet.

Specielt når der er tale om en selvstændig erhvervsdrivende:

- Er der aftalt en bruttoydelse for børnepasningen.
- Er den selvstændige registreret hos SKAT med CVR-nummer.

- Håndtering af ferie -herunder omfang og vilkår for brug af vikar(er).
- Håndtering af sygeperioder – den selvstændige kan eventuelt tegne sygedagpengeforsikring.

Anden regulering af betydning for aftalen og aftaleforholdet

745. I øvrigt finder de almindelige aftaleretlige regler anvendelse på aftaleforholdet mellem forældrene og passerer/den private pasningsordning som parter i en privatretlig aftale. Der henvises blandt andet til aftalelovens bestemmelser. Foreligger der et arbejdstager/arbejdsgiverforhold mellem forældrene og passerer, vil de aftaleretlige regler om fuldmagt og beføjelser, samt ansættelsesretlige regler ligeledes finde anvendelse på aftaleforholdet.

Godkendelse af aftale – betingelse for tilskud

746. Uanset hvordan den private pasning tilrettelægges, skal kommunalbestyrelsen, som betingelse for at forældrene kan få tilskud til den private pasning, godkende den aftale om pasning, der indgås mellem forældrene og den private passer.

Ved godkendelsen skal kommunen både godkende, at de personlige forudsætninger hos passerer og de fysiske rammer, hvor pasningen skal foregå, er forsvarlige, samt de økonomiske forhold i aftalen. Kommunen skal i den forbindelse være opmærksom på lovens generelle formålsbestemmelse. Se kapitel 4.

Godkendelse af passerens personlige forudsætninger og af de fysiske rammer

747. Kommunalbestyrelsen skal godkende de enkelte børnepassere og pasningsordninger for at sikre, at de personlige forudsætninger og de fysiske rammer er forsvarlige med hensyn til at kunne passe andres børn, jf. § 81 stk. 1. Selvom forældrene har en ret til at vælge et tilskud til privat pasning i stedet for at benytte en plads i et kommunalt dagtilbud, er kommunalbestyrelsen alligevel forpligtet til at foretage en vurdering af den private pasnings forsvarlighed.

Kommunalbestyrelsens godkendelse skal som minimum omfatte godkendelse af de fysiske rammer, børnepasserens personlige kvalifikationer, samt hvorvidt forholdene i det enkelte hjem er egnede til, at der passes børn i hjemmet. Kommunalbestyrelsen skal således opstille saglige og nødvendige krav, der skal være opfyldt for at kunne varetage omsorgsopgaven som børnepasser. Den private pasnings fysiske rammer og passerens personlige og faglige kvalifikationer skal være godkendt ud fra hensynet om at sikre barnet, der passes, tryghed, trivsel og udvikling og sikre en forsvarlig pasning. Hvis der anvendes en eller flere vikarer til pasningen, vil disse skulle ligeledes skulle godkendes – herunder skal der indhentes børneattester på de relevante personer.

Afslag på godkendelse

748. Kommunalbestyrelsen kan efter en konkret vurdering afvise at godkende en pasningsaftale, hvis de fysiske rammer eller den person, som forældrene ønsker at indgå aftale med, efter kommunalbestyrelsens vurdering ikke er egnet til opgaven. Hensynet til en forsvarlig pasning af barnet skal i denne forbindelse altid komme i første række. Er der omstændigheder, der indebærer, at eksempelvis kommunikationen med børnene vanskeliggøres, fordi den person, forældrene ønsker at indgå aftale med, bærer en beklædning, hvor både personens krop og ansigt er tildækket, kan dette som udgangspunkt ikke anses for foreneligt med at passe børn, hverken ved privat pasning eller i kommunale dagtilbud.

Det skal imidlertid i den forbindelse generelt påpeges, at den almindelig forvaltningsretlige grundsætning om, at en myndighed ikke lovligt kan opstille regler, der afskærer eller begrænser en skønsmæssig afvejning, også gælder for sager om godkendelse af privat pasning. Dette indebærer, at eventuelle udarbejdede

retningslinjer for, hvorledes private pasningsaftaler skal bedømmes, ikke må udformes på en sådan måde, at en enkelt faktor opstilles som en ufravigelig regel.

Særlige hensyn

749. Kommunalbestyrelsen kan beslutte ikke at godkende en pasningsaftale og yde tilskud, hvis hensynet til barnet taler for, at barnet skal optages i et dagtilbud efter bestemmelserne i servicelovens § 52 om foranstaltninger i forbindelse med behov for særlig støtte til børn og unge, jf. dagtilbudslovens § 84, stk. 1. For yderligere oplysninger om foranstaltninger efter serviceloven henvises til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier – vejledning nr. 3 til serviceloven.

Forældrene har pligt til at orientere kommunalbestyrelsen om ændringer af en pasningsaftale. Kommunalbestyrelsen skal godkende ændringen, inden der kan gives tilskud til pasningen i henhold til den ændrede aftale.

Godkendelse af de økonomiske forhold

750. Forældrene skal anvende tilskuddet til dækning af udgifter til privat pasning. Kommunalbestyrelsen skal derfor økonomisk godkende de pasningsaftaler, forældrene indgår. Baggrunden herfor er, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at der ikke er tale om en proformaaftale, og at forældrene reelt bruger tilskuddet til privat pasning, samt at der er gjort opmærksom på, at den børnepasser, der efter aftalen passer barnet/børnene, er forpligtet til at opgive betalingen til SKAT.

I forbindelse med godkendelse af pasningsaftalen forudsættes det også, at kommunalbestyrelsen påser, at det i aftalen er afklaret, hvilke rettigheder og forpligtelser pasningen indebærer for de to aftaleparter.

Dokumentation af udgifter

751. Forældrene skal dokumentere over for kommunalbestyrelsen, hvilke udgifter de har til den private pasning. Kommunalbestyrelsen fastsætter kravene til forældrenes dokumentation for udgifterne til den private pasning. Dokumentationen kan ske i form af den indgåede aftale/kontrakt med børnepasseren, under forudsætning af, at den indeholder de nødvendige oplysninger samt ved løbende indsendelse af eller forevisning af udbetalingskvitteringer.

Hvis forældrene ansætter en person til at passe barnet i forældrenes hjem, og passeren samtidig skal varetage andre opgaver i hjemmet end børnepasning, skal det fremgå af aftalegrundlaget, hvilke udgifter der vedrører børnepasningen. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, i hvilket omfang udgifter til f.eks. kost og logi kan betragtes som en del af udgiften til børnepasning.

Kommunalbestyrelsen afgør ud fra en konkret vurdering af pasningsaftalen, hvilke udgifter der kan medregnes som en del af udgiften til børnepasning.

Tilskuddets størrelse

752. Bestemmelserne om fastsættelse af tilskuddets størrelse findes i dagtilbudslovens § 83.

§ 83. Kommunalbestyrelsen fastsætter tilskuddet til privat pasning. Tilskuddet fastsættes ens for alle børn inden for samme aldersgruppe.

Stk. 2. Tilskuddet skal udgøre mindst 75 pct. af den billigste budgetterede nettodriftsudgift pr. plads eksklusive udgifter til støttepædagog, jf. § 4, stk. 2, i et dagtilbud til samme aldersgruppe i kommunen. Tilskuddet kan dog højst udgøre 75 pct. af forældrenes dokumenterede udgifter til den private pasningsordning.

Fastsættes ens for alle børn

753. Det er den enkelte kommunalbestyrelse, der fastsætter kommunens tilskud til privat pasning. Tilskuddet pr. barn skal fastsættes ens for alle børn i samme aldersgruppe. Tilskuddet skal fastsættes på grundlag af udgiften til et fuldtidstilbud og kan justeres forholdsmæssigt, hvis tilskuddet gives for deltidspasning.

Dagtilbudsloven fastsætter en minimum- og en maksimumgrænse for tilskud til privat pasning. Kommunalbestyrelsen kan inden for disse grænser fastsætte størrelsen af tilskuddet pr. barn til privat pasning. Kommunalbestyrelsen kan endvidere beslutte at fastsætte forskellige tilskud til forskellige aldersgrupper.

Kommunalbestyrelsens minimumstilskud

754. Tilskuddet skal mindst udgøre 75 pct. af den billigste budgetterede nettodriftsudgift pr. plads eksklusive støttepædagog i et dagtilbud til samme aldersgruppe i kommunen.

Kommunalbestyrelsens maksimumstilskud

755. Kommunalbestyrelsens tilskud må dog højst udgøre 75 pct. af forældrenes dokumenterede udgifter til den private pasning. Det vil sige, at tilskuddet danner en maksimumgrænse, hvis forældrenes faktiske udgifter til privat pasning er lavere end 75 pct. af den billigste nettodriftsudgift pr. plads.

Deltidspasning

756. Tilskuddet pr. barn fastsættes på grundlag af udgiften til fuldtidstilbud. Til deltidspasning nedsættes tilskuddet forholdsmæssigt i forhold til den tid, barnet passes. Kommunalbestyrelsen afgør, i hvilket omfang der skal ske nedsættelse af tilskuddet.

De almindelige tilskudsregler for dagtilbud gælder ikke

757. Reglerne for betaling og tilskud i dagtilbud gælder ikke for tilskud til privat pasning. Dog gælder reglerne om søskendetilskud for privat pasning.

Udbetaling af tilskud

758. Tilskud til privat pasning kan gives fra det tidspunkt, hvor

- 1) barnet efter kommunalbestyrelsens retningslinjer kan få anvist en plads i et dagtilbud, og
- 2) aftalen mellem forældrene og den private passer er godkendt af kommunen.

Reglen om, at aftalen skal være godkendt, skal sikre, at tilskuddet først udbetales, når kommunalbestyrelsen har godkendt aftalen og de vilkår, som pasningen foregår under. Forældrenes ret til at vælge at få udbetalt tilskuddet gælder også i forhold til børn, der allerede er optaget i et dagtilbud. Hvis barnet, der søges tilskud til, allerede er i et dagtilbud, kan tilskud først komme til udbetaling fra det tidspunkt, hvorfra barnet er udmeldt af dagtilbuddet.

Udbetaling

759. Tilskuddet udbetales første gang fra den måned, hvor den private pasning starter, under den forudsætning, at kommunalbestyrelsen har godkendt pasningsaftalen. Kommunalbestyrelsen bestemmer, om tilskuddet skal udbetales månedligt forud eller bagud. Et tilskud til privat pasning kan udbetales sidste gang for den måned, i hvilken retten til tilskud til privat pasning ophører.

Kommunalbestyrelsen skal fastsætte retningslinjer for administration og udbetaling af tilskuddet. Hvis forældrene eller børnepasseren afbryder et pasningsforhold, og forældrene har fået udbetalt tilskud, som ikke anvendes til betaling af børnepasseren/pasningsordningen, skal det for meget udbetalte tilskud tilbagebetales til kommunen. Kommunen kan gøre tilbagebetalingskravet gældende efter bestemmelserne i §§ 93 og 94.

Kommunalbestyrelsen kan desuden standse udbetaling af tilskuddet, hvis forældrene ikke opfylder den indgåede aftale.

Anvendelse af tilskuddet

760. Tilskuddet skal anvendes til dækning af udgifter til den private pasning. Ud over at dække løn med videre til børnepasseren kan tilskuddet anvendes til dækning af andre udgifter, som i øvrigt kan være en del af driftsudgifterne ved pasningen. Udgifterne skal fremgå af pasningsaftalen. Eksempler på driftsudgifter kan således være:

- Løn med videre til passereren
- Legeredskaber, borde og stole med videre beregnet til børn
- IT-udstyr til børnenes aktiviteter
- Bleer, sæbe med videre

Ovennævnte er alene eksempler på driftsudgifter og er således ikke udtømmende i forhold til, hvilke udgifter tilskuddet kan dække. Det er forældrene selv, der skal varetage udbetalingen af egenbetalingen til den private pasningsordning.

Kommunalbestyrelsens tilbud om administration

761. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde at administrere forældrenes opgaver som arbejdsgiver i forhold til en privat passer mod en reduktion i tilskuddet til privat pasning svarende til omkostningerne ved opgaven. Med kommunens administration af ordningen menes ATP, feriegodtgørelse, sygedagpenge, dagpenge ved barsel og lovpligtige forsikringsordninger. Derimod omfatter administrationen ikke løn, herunder eksempelvis udarbejdelse af lønsedler eller udbetaling af kommunens tilskud direkte til den private pasning.

Selvom kommunen varetager administrationen for forældrene, er det fortsat forældrene, der er arbejdsgivere, og dermed også forældrene, der opretholder arbejdsgiveransvaret. Det er ligeledes forældrene, der udarbejder ansættelsesbevis. Kommunalbestyrelsen skal alene sørge for, at forældrene får tilbud om, at administrationen af ordningen varetages af andre mod en reduktion i tilskuddet. Kommunalbestyrelsen kan herved beslutte at lade et privat firma varetage administrationen for forældrene. Kommunalbestyrelsen skal således ikke tilbyde, at kommunen konkret administrerer ordningen.

Beskatning af tilskuddet

762. Tilskuddet skal ikke medregnes i forældrenes skattepligtige indkomst, men er i alle tilfælde skattepligtig indkomst (B-indkomst) for børnepasseren, der tillige er bidragspligtig heraf efter lov om arbejdsmarkedsbidrag, lov nr. 471 af 12/06 2009 (arbejdsmarkedsbidragsloven).

Søskendetilskud

763. Forældre, der modtager tilskud til privat pasning, har ret til søskendetilskud, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Søskendetilskud skal gives til børn i privat pasning med søskende i:

- Dagtilbud og fritidshjem, jf. § 19, stk. 2-5, § 21, stk. 2-3, § 52, stk. 2-5.
- Dagtilbud og fritidshjem i en anden kommune, jf. §§ 28 og 55.
- Privat pasning, jf. § 80.
- Skolefritidsordning (SFO) efter folkeskoleloven.
- Klubtilbud m.v., såfremt kommunalbestyrelsen har besluttet, at klubtilbud m.v. er omfattet af søskendetilskud

Se nærmere om søskendetilskud i forbindelse med privat pasning i afsnittet »Søskendetilskud ved privat pasning« i kapitel 13.

Ændring og ophør af tilskud til privat pasning

764. Kommunalbestyrelsen kan overordnet beslutte at ændre sin tidligere beslutning om den aldersgruppe, der kan gives tilskud til, eller at ændre sine tidligere beslutninger omkring f.eks. tilskuddets størrelse. Se om ændringernes retsvirkning i kapitel 24.

Under visse betingelser kan der ske tilbagekaldelse af en konkret godkendelse af en pasningsaftale. Dette kan være tilfældet, hvis kommunalbestyrelsens retningslinjer for ordningen eller vejledning i forhold til den konkrete pasningsaftale ikke følges. Kommunalbestyrelsen må derfor som led i det løbende tilsyn specielt være opmærksom på, om forholdene ændrer sig i forhold til det, der er fastsat i den konkrete pasningsaftale. Forældre kan selv vælge at bringe en privat pasning til ophør, hvis de ønsker det, idet forældrene har valgt at indgå en privat aftale med en passer.

Overgang til dagtilbud

765. Forældre, der vælger et tilskud til privat pasning i stedet for at benytte et dagtilbud, skal have mulighed for at få deres barn optaget i et dagtilbud, hvis den private pasning ophører, eller forældrene ikke længere ønsker at benytte privat pasning, jf. § 81, stk. 3. Dette følger af, at forældrene har fået pasningstilskuddet i stedet for at benytte en plads i et dagtilbud. Hermed er tilskudsmodtagere, ligesom brugere af et dagtilbud, omfattet af bestemmelserne om opsigelse fra dagtilbud.

Retningslinjer for overgang

766. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre retningslinjerne for overgang fra tilskud til privat pasning til dagtilbud. I retningslinjerne skal indgå oplysninger om eventuelle tidsfrister/varsler fra forældrenes side. Et krav om offentliggørelse sikrer forældrenes adgang til at få kendskab til, hvilke frister og andre formalia der gælder i forhold til ansøgning om plads i dagtilbud, når man ønsker at overgå til et dagtilbud eller den private pasning ophører. Forældrene bør konkret orienteres om disse retningslinjer, inden de går ind i ordningen om tilskud til privat pasning. Dette kan typisk ske i forbindelse med forældrenes ansøgning om tilskud.

Hvis kommunen godkender aftaler om privat pasning, der finder sted på tidspunkter, som falder uden for de normale åbningstider i de kommunale dagtilbud eller godkender, at tilskuddet gives til at dække et andet pasningsbehov, end det forældrene kan få dækket gennem kommunalbestyrelsens dagtilbud, kan forældrene ikke senere gøre krav på at få et sådant pasningsbehov dækket gennem kommunens dagtilbud. Forældre kan således ikke via en pasningsordning efterfølgende forpligte kommunalbestyrelsen til at organisere og sammensætte dagtilbuddene anderledes – så de eksempelvis svarer til omfanget af den private pasning – end den organisering og sammensætning, der allerede er i kommunen.

Tilsyn

Løbende tilsyn

767. Kommunalbestyrelsen skal føre løbende tilsyn med den private pasning, der benyttes under tilskudsordningen, jf. dagtilbudslovens § 81, stk. 1. Kommunalbestyrelsens forpligtelse til at føre løbende tilsyn med forholdene i dagtilbuddene i kommunen efter § 16 i retssikkerhedsloven gælder også for de pasningsforhold, der etableres i forbindelse med tilskud til privat pasning.

Tilsynsforpligtelsen påhviler kommunalbestyrelsen i den kommune, der godkender en pasningsaftale. Hvis kommunalbestyrelsen godkender en pasningsaftale, der forudsætter, at barnet passes af en børnepasser/pasningsordning i en anden kommune, har kommunalbestyrelsen i barnets bopælskommune fortsat tilsynsforpligtelsen. Opholdskommunen kan aftale, at den kommune, hvor pasningsordningen er beliggende, varetager tilsynet.

Kommunalbestyrelsen fastsætter retningslinjer

768. Kommunalbestyrelsen fastsætter de nærmere retningslinjer for tilsynets udøvelse. Forældrene og børnepasseren orienteres om retningslinjerne, f.eks. at der vil blive aflagt uanmeldte tilsynsbesøg, og at tilsynsbesøgene, når pasningen foregår i forældrenes hjem, kan ske på tidspunkter, hvor forældrene ikke er til stede. Den konkrete udøvelse af tilsynet afvejes i forhold til den enkelte aftale.

Med hensyn til indholdet i det løbende tilsyn kan kommunalbestyrelsen tage udgangspunkt i tilsynet med den kommunale dagpleje. Kommunalbestyrelsen kan som led i tilsynet give vejledning til børnepasseren. Kommunalbestyrelsen må som led i det løbende tilsyn specielt være opmærksom på, om forholdene ændrer sig i forhold til det, der er fastsat i pasningsaftalen.

Kommunalbestyrelsen kan tilbagekalde en godkendelse af en pasningsaftale, hvis kommunalbestyrelsens retningslinjer for ordningen eller vejledning i forhold til den konkrete pasningsaftale ikke følges.

Løn- og ansættelsesvilkår

769. Der er ikke i dagtilbudsloven fastsat regler om løn- og ansættelsesvilkår. Disse forhold aftales normalt mellem arbejdsmarkedets parter. I forbindelse med ydelse af tilskud efter § 80 er det forældrene og børnepasseren, der aftaler betalingen for børnepasningen. Kommunalbestyrelsen er ikke arbejdsgiver i forhold til børnepasseren. Spørgsmålet om rimelige løn- og ansættelsesvilkår er imidlertid et af de elementer, som kommunalbestyrelsen må tage i betragtning ved godkendelse af en pasningsaftale.

Indberetning til SKAT

770. Pr. 1. januar 2014 skal kommunen månedligt indberette vederlag for privat pasning i de tilfælde, hvor kommunen yder tilskud til forældrene efter dagtilbudslovens § 80. Kommunen skal indberette det fulde vederlag til indkomst, som vederlagsmodtageren får for pasning af de børn, hvortil kommunen yder forældrene tilskud. Reglerne specificeres nærmere i bekendtgørelse om ændring af indberetningsbekendtgørelsen efter skattekontrollen.

Den månedlige indberetning gældende fra 1. januar 2014 erstatter den tidligere orientering fra kommunerne om indgåede pasningsaftaler samt den årlige indberetning til SKAT om det beløb, der i det forudgående kalenderår er udbetalt vedrørende den enkelte pasningsaftale. De nye indberetningsregler sikrer, at den private passer beskattes korrekt og det tilhørende fradrag for pasning i eget hjem opsættes automatisk.

Standardaftalen og information

771. Kommunalbestyrelsen kan til brug for godkendelse af pasningstilskud anvende en standardaftale for at sikre, at betingelserne for at få tilskud er opfyldt, og at der på forhånd er taget stilling til de vigtigste forhold, som forældre og børnepasser skal være opmærksomme på. Kommunalbestyrelsen kan desuden udarbejde en orienteringsfolder til forældre og børnepassere om betingelserne for at benytte tilskudsordningen og om forpligtelser og rettigheder for forældre og børnepassere, når de indgår en pasningsaftale.

Kombinationstilbud

772. Kommunalbestyrelsen kan efter dagtilbudslovens § 80, stk. 4, beslutte at give forældre mulighed for at kombinere et almindeligt dagtilbud efter dagtilbudslovens §§ 19 og 21 med et økonomisk tilskud til privat pasning efter § 80, stk. 1. Reglen om, at det er barnets forældre, der har ret til plads i dagtilbud eller til tilskud til privat pasning, gælder også for kombinationstilbuddet. Se nærmere herom i kapitel 2.

I de tilfælde, hvor barnets forældre ikke lever sammen, følger retten til dagtilbud og til tilskud til privat pasning i kombination derfor den samme forælder – den forælder, hvor barnet har størst tilknytning. Kombinationstilbuddet kan derfor ikke deles mellem to forældre, der ikke lever sammen.

Det er kommunalbestyrelsen, der ud fra en konkret vurdering tildeler et kombinationstilbud til de forældre, der har et pasningsbehov, der kan dækkes af et kombinationstilbud. Det kan eksempelvis være familier, hvor begge forældre har dag- og nattevagter, eller enlige forsørgere med skiftende arbejdstider. Der kan ligeledes være forældre, hvis barn har en plads i et dagtilbud med dagåbent, og som for at skåne barnet mod skift mellem flere dagtilbud ikke ønsker at gøre brug af natpasning i et andet dagtilbud, selvom forældrene har et reelt pasningsbehov i nattetimerne.

At kombinere en plads i dagtilbud med et tilskud til privat pasning giver mulighed for, at barnet på de tidspunkter, hvor forældrene arbejder uden for dagtilbuddets åbningstid, kan blive passet i sine vante trygge rammer i hjemmet af en for barnet velkendt person. Samtidig kan barnet være i et fast dagtilbud på de dage, hvor forældrene arbejder inden for tilbuddets åbningstid og således få et tilhørsforhold og tilknytning hertil og have kontakt til andre børn. Der skabes dermed grundlag for større fleksibilitet og mulighed for at sammensætte og kombinere et tilbud, der passer til den enkelte families særlige behov.

Kombinationen af en plads i dagtilbud og tilskud til privat pasning må samlet set ikke overstige, hvad der svarer til en fuldtidsplads i et dagtilbud i kommunen.

Beregning af tilskud og forældrebetaling for et kombinationstilbud

Dagtilbudspladsen

773. Forældrebetalingens andelen for den benyttede plads i dagtilbud kan ikke overstige den maksimale forældrebetalingsandel på 25 pct. af bruttodriftsudgifterne. Det gælder, uanset om kommunen tilbyder pladsen som fuldtidsplads, halvtids-/deltidsplads, familiefleksordning eller anden form for timebaseret tilbud til forældrene. Kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling skal således afspejle udgifterne ved den benyttede plads. Dette kan resultere i forskellige modeller, således kan betalingen f.eks. bestå af en basisbetaling, der dækker generelle forhold, som er uafhængige af tidsforbruget (forældremøder, udarbejdelse af læreplan med videre) og en forældrebetaling, der dækker udgifterne til de forbrugte timer.

Kommunen beslutter, om forældrenes egenbetaling skal beregnes på grundlag af de budgetterede bruttodriftsudgifter ved det enkelte dagtilbud eller på grundlag af de gennemsnitlige bruttodriftsudgifter i dagtilbud af samme type i kommunen.

Privat pasning

774. Tilskuddet pr. barn til den private pasningsdel af et kombinationstilbud, fastsættes på grundlag af udgiften til fuldtidstilbud. Til deltidspasning nedsættes tilskuddet forholdsmæssigt i forhold til den tid, som barnet passes. Kommunalbestyrelsen afgør i hvilket omfang, der skal ske nedsættelse af tilskuddet.

Kapitel 20

Pasning af egne børn

775. Efter dagtilbudsloven er det under visse betingelser muligt for forældre at vælge at passe deres barn hjemme i stedet for at få en plads i et dagtilbud til barnet. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om muligheden skal gives til forældre i kommunen.

Dette kapitel handler om indholdet af denne mulighed og om hvilke betingelser, der skal opfyldes, for at modtage et tilskud til pasning af egne børn. Bestemmelsen om tilskud til pasning af egne børn findes i dagtilbudslovens § 86.

§ 86. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give forældre med børn i alderen 24 uger og indtil barnets skolestart mulighed for at vælge økonomisk tilskud til pasning af egne børn i stedet for en plads i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-4, eller § 21, stk. 2 og 3, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der kun gives tilskud til forældre med børn i en bestemt aldersgruppe.

Kommunalbestyrelsens tilbud

776. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at tilbyde forældre et økonomisk tilskud til pasning af egne børn i alderen fra 24 uger og op til skolestart.

Det er således op til den enkelte kommunalbestyrelse, om kommunen vil tilbyde mulighed for, at forældre kan få et økonomisk tilskud til pasning af egne børn i stedet for at benytte de pasningsmuligheder, der i øvrigt tilbydes af kommunen. Forældrene har således ikke et lovkrav på at få tilskud til pasning af egne børn.

Hvilke børn og aldersgrupper

777. Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at tilbyde forældre mulighed for økonomisk tilskud til pasning af egne børn, kan kommunalbestyrelsen beslutte, at tilbuddet skal gælde for alle børn mellem 24 uger og op til skolestart, eller at tilbuddet kun skal gælde børn i en bestemt aldersgruppe inden for aldersgrænsen 24 uger og op til skolestart. Kommunalbestyrelsen kan dermed afgrænse aldersgruppen, til hvem tilskud kan gives. Dermed har de mulighed for at tilpasse ordningen til de lokale forhold.

Betingelser for at modtage tilskud til pasning af egne børn

778. Tilskuddet til pasning af egne børn kan gives til biologiske forældre, samlevende i husstanden og adoptanter, der opfylder betingelserne for at modtage tilskuddet.

Ikke tilskud samtidig med en plads i dagtilbud

779. Et tilskud til pasning af egne børn gives til forældre, der ønsker selv at passe deres egne børn, og tilskuddet er et alternativ til at få sit barn optaget i et dagtilbud med videre. Forældre kan derfor ikke samtidig med at modtage tilskud til privat pasning have barnet, der gives tilskud til, optaget i et dagtilbud efter dagtilbudslovens §§ 19 og 21 eller modtage tilskud til privat pasning efter dagtilbudslovens § 80. Det forhindrer dog ikke, at søskende til det barn, der gives tilskud til selv at passe, kan optages eller fortsat er optaget i dagtilbud efter dagtilbudslovens §§ 19 og 21, eller at forældrene kan modtage tilskud til privat pasning til søskende efter dagtilbudslovens § 80.

Tilskud til pasning af egne børn er ikke omfattet af bestemmelserne om forældrebetaling efter dagtilbudslovens kapitel 6 og indgår derfor ikke i grundlaget for beregning af søskendetilskud. Se nærmere herom i kapitel 13.

Ingen offentlig overførselsindkomst eller arbejdsindtægt

780. Den forælder, der ansøger om tilskud til pasning af eget barn, kan ikke modtage tilskud til pasning af egne børn samtidig med, at han/hun modtager offentlig overførselsindkomst (f.eks. barseldagpenge, orlovsydelse, kontanthjælp, førtidspension og SU) eller har en arbejdsindtægt.

Tilskud til pasning af egne børn er dermed et alternativ til at være til rådighed og have tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er altså ikke hensigten, at tilskuddet til pasning af egne børn skal være et supplerende forsørgelsesgrundlag til en offentlig overførselsindkomst eller en arbejdsindtægt.

Feriegodtgørelse

781. Efter dagtilbudsloven kan feriegodtgørelse udbetales samtidig med, at en forælder modtager tilskud til pasning af egne børn. Feriegodtgørelse forudsætter ikke samtidig udført arbejde, men tildeles på baggrund af allerede udført arbejde og kan derfor udbetales samtidig med, at en forælder modtager tilskud til pasning af egne børn.

Formueindkomst

782. Formueindkomst eller anden indkomst, der ikke er arbejdsindkomst eller offentlig forsørgelsesindkomst, er ikke en hindring for, at en ansøger er berettiget til at modtage tilskud til pasning af egne børn, såfremt ansøgeren i øvrigt opfylder betingelserne for at modtage tilskuddet.

Tilskuddets indvirkning på en ægtefælles kontanthjælp

783. Tilskud til pasning af egne børn er sidestillet med en offentlig forsørgelsesydelse efter § 26, stk. 2, i bekendtgørelse af lov om aktiv socialpolitik, lbk nr. 1193 af 13/11 2014. Hvis en tilskudsmodtagers ægtefælle modtager kontanthjælp med videre, fradrages tilskuddet til børnepasning i kontanthjælpen, hvis denne overstiger den kontanthjælp, som tilskudsmodtageren ville have været berettiget til, hvis pågældende ikke havde fået tilskud til pasning af egne børn. Hvis tilskuddet til pasning af egne børn er lavere end kontanthjælpen, suppleres tilskuddet ikke op til kontanthjælpsniveauet.

Opholdskrav

784. Kommunalbestyrelsen kan alene udbetale tilskud til pasning af egne børn til en forælder, der har opholdt sig her i landet i 7 ud af de seneste 8 år. Dette gælder også for danske statsborgere, der i en årrække har opholdt sig uden for landet.

Kravet om ophold gælder dog ikke for personer, der er berettiget til ydelsen efter EU-retten. Dette skyldes, at tilskud til pasning af egne børn betragtes som en familieydelse efter reglerne i EF-forordning 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger. Personer, der har rettigheder i forhold til

EU-retten, herunder forordning nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger, der flytter inden for Unionen, og EF-forordning nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen, vil således være berettiget til tilskud til pasning af egne børn. Perioder, der er tilbagelagt i et andet EU/EØS-land eller i Schweiz medregnes.

Dette betyder, at kravet om 7 års ophold skal fraviges for så vidt angår EU/EØS-borgere samt borgere fra Schweiz, der er omfattet af EF-forordning 883/2004 og EF-forordning 492/11.

Ferie i udlandet

785. Tilskuddet kan gives til forældre under almindeligt ferieophold af kortere varighed i udlandet forudsat, at tilskudsmodtageren passer barnet under udlandsopholdet.

Udbetalingstidspunkt

786. Kommunalbestyrelsen kan tidligst give tilskud til pasning af egne børn fra det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen kan tilbyde en plads til barnet i et dagtilbud efter dagtilbudslovens §§ 19 og 21 og barnet er fyldt 24 uger.

Det betyder, at forældre dermed tidligst har ret til tilskuddet fra det tidspunkt, hvor barnet ville kunne benytte en plads i et dagtilbud. Hvis barnet, der søges tilskud til, allerede er i et dagtilbud, kan tilskud til forældrerens egen pasning af barnet først udbetales fra det tidspunkt, hvor barnet er udmeldt af dagtilbuddet.

Antal tilskud pr. husstand og tilskudsperiodens længde

787. Tilskud til pasning af egne børn kan gives for en periode på minimum 8 uger og maksimalt et år. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte en længere minimumsperiode og en kortere maksimumsperiode. Der kan maksimalt udbetales tre tilskud til samme husstand.

Kommunalbestyrelsen kan alene give et tilskud pr. barn og kun i et tidsrum, der holder sig inden for de fastsatte minimums- og maksimumsgrænser. Tilskuddet tildeles til det enkelte barn for en sammenhængende periode, der holder sig inden for de fastsatte tidsgrænser. Der kan således ikke tildeles flere tilskud til det samme barn, dette gælder ligeledes i tilfælde, hvor de enkelte tilskudsperioder tilsammen udgør den maksimale periode på et år.

Forældre kan modtage tilskud til pasning af tre forskellige børn enten samtidigt eller i en forskudt periode, så længe der for det enkelte barn er tale om et tilskud i én samlet periode på maksimalt et år. Tilskuddet beskattes som A-indkomst for tilskudsmodtageren. Der indeholdes dog ikke arbejdsmarkedsbidrag, da der ikke er tale om en arbejdsindtægt. Det samlede tilskud pr. husstand kan ikke overstige dagpengemaksimum.

Tilskuddets størrelse

788. Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune, der fastsætter tilskuddet til pasning af egne børn. Tilskuddet skal fastsættes ens pr. barn for alle børn inden for samme aldersgruppe.

Loft for tilskuddets størrelse

789. Dagtilbudsloven fastsætter et loft for størrelsen af det tilskud, kommunalbestyrelsen kan give pr. barn til forældre, der passer deres eget barn.

§ 89. Kommunalbestyrelsen fastsætter tilskud til pasning af egne børn. Tilskud til pasning af egne børn fastsættes ens for alle børn inden for samme aldersgruppe.

Stk. 2. Tilskuddet kan højst udgøre 85 pct. af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud til samme aldersgruppe i kommunen.

Kommunalbestyrelsens tilskud pr. barn kan maksimalt udgøre 85 pct. af den billigste nettodriftsudgift pr. plads i et dagtilbud til samme aldersgruppe. Beregning af tilskuddet har udgangspunkt i nettodriftsudgiften eksklusive støtte, jf. dagtilbudslovens § 32. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at fastsætte tilskuddet lavere end maksimumtilskuddet pr. barn for de enkelte aldersgrupper.

Overgang til dagtilbud

790. Efter bestemmelsen har kommunalbestyrelsen pligt til at oplyse forældrene om retningslinjer for optagelse i dagtilbud. Forældrene skal oplyses om retningslinjerne i forbindelse med tildeling af tilskud til pasning af egne børn. Kravet sikrer gennemsigtighed for borgeren, og at forældrene får kendskab til hvilke frister med videre, der gælder ved overgang til dagtilbud ved udløb og afbrydelse af tilskud til pasning af egne børn.

Forældre, der for en periode vælger tilskud til pasning af egne børn, kan ved udløb af tilskudsperioden få en plads til barnet i et dagtilbud efter de almindelige optagelsesregler, jf. dagtilbudslovens §§ 23-27. Tilskud til privat pasning træder i stedet for en plads i et dagtilbud, og kommunalbestyrelsen skal derfor tilbyde en plads i et dagtilbud, hvis forældrene ikke længere ønsker at få tilskud til pasning af egne børn.

Retningslinjer for overgang

791. Kommunalbestyrelsen fastsætter, inden for de generelle regler om optagelse af børn i dagtilbud, retningslinjer for optagelse af barnet i et dagtilbud efter udløb samt afbrydelse af tilskudsperioden, herunder varsler fra forældrenes side, hvis forældrene afbryder tilskudsperioden eller flytter til en anden kommune. Tilskuddet bortfalder, hvis forældrene flytter til en anden kommune, der har besluttet ikke at give tilskud til pasning af egne børn efter dagtilbudslovens § 86.

Kommunalbestyrelsen kan ændre sin beslutning om rammerne for tilskudsordningen. Såfremt kommunen træffer beslutning om ændring af rammerne for tilskud, gælder de ændrede rammer kun for nye tilskudsansøgere.

Afslag på tilskud af hensyn til barnet

792. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at forældre ikke kan få tilskud til pasning af eget barn, hvis hensynet til barnet taler for, at barnet skal optages i dagtilbud med støtte efter dagtilbudslovens § 4, stk. 2, eller bestemmelserne i servicelovens § 52 om særlig støtte til børn og unge. Denne mulighed hænger sammen med kommunalbestyrelsens pligt til efter servicelovens § 52 at iværksætte foranstaltninger, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns særlige behov for støtte. En foranstaltning efter servicelovens § 52, stk. 3, kan eksempelvis være en beslutning om, at barnet skal optages i et dagtilbud. Afgørelsen kan begrundes i familiemæssige forhold og i hensyn til det enkelte barns udviklingsbehov, herunder at udvikle færdigheder i at være sammen med andre børn samt udvikling af sproglige færdigheder.

Hvis der træffes beslutning om, at barnet skal i dagtilbud, afgøres betalingsspørgsmålet, herunder mulighederne for hel eller delvis økonomisk og socialpædagogisk friplads, efter de almindelige bestemmelser i dagtilbudslovens kapitel 6.

Tilsyn med en forælder, der passer egne børn

793. Kommunalbestyrelsens tilsynsforpligtelse følger af servicelovens § 146, hvorefter kommunalbestyrelsen har en generel forpligtelse til at føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn i kommunen lever.

Ophør af tilskudsudbetaling

794. Kommunerne har efter dagtilbudslovens § 95 adgang til at bringe udbetaling af tilskud til pasning af eget barn til ophør i forhold til personer, der bevidst unddrager sig strafforfølgning eller straffuldbyrkelse her i landet.

Politiet eller Kriminalforsorgen skal underrette kommunen om unddragelsen, når myndigheden får formodning om, at en person, der bevidst unddrager sig strafforfølgelse eller straffuldbyrkelse her i landet, samtidig modtager tilskud til pasning af eget barn.

Kapitel 21

Administration

795. Dette kapitel omhandler administration af betaling, tilbagebetaling og inddrivelse af ydelser efter dagtilbudsloven.

Betaling og tilbagebetaling

Opkrævning af betaling

796. Det følger af lovens § 92, at det er kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for at opkræve betaling for de ydelser, der ydes efter dagtilbudsloven. Det gælder dog ikke for ydelser, der leveres af privatinstitutioner og private pasningsordninger, da disse tilbudsformer selv står for opkrævning af betaling for ydelser, de tilbyder.

Bestemmelsen omfatter opkrævning af skyldige beløb efter dagtilbudsloven, herunder gebyr, jf. § 92, stk. 2, og tilbagebetalingsbeløb jf. § 93.

Opkrævning af forældres egenbetaling

797. Forældrenes egenbetaling for en plads i dagtilbud i forældrenes opholdskommune opkræves således af opholdskommunen. Kommunalbestyrelsen kan dog træffe aftale med det enkelte tilbud om, at tilbuddet kan modtage forældrenes egenbetaling på kommunalbestyrelsens vegne.

Det er institutionskommunen, der opkræver forældres egenbetaling for en plads i dagtilbud i en anden kommune, medmindre kommunalbestyrelsen i institutionskommunen har truffet aftale med tilbuddet eller kommunalbestyrelsen i opholdskommunen om, at de kan modtage forældrenes egenbetaling på institutionskommunens vegne.

Tilbagebetaling af tilskud

798. Kommunalbestyrelsen kan i to situationer kræve tilbagebetaling af tilskud, som er ydet efter dagtilbudsloven, hvis tilskuddet er modtaget mod bedre vidende. Sådanne tilskud kan eksempelvis være økonomisk fripladstilskud eller søskendetilskud efter dagtilbudslovens § 43.

Den ene situation, hvor tilskud kan kræves tilbagebetalt, er tilfælde, hvor modtageren af tilskuddet mod bedre vidende har undladt at give oplysninger som krævet i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Den anden situation er tilfælde, hvor en person mod bedre vidende har modtaget tilskud efter dagtilbudsloven uden at være berettiget til det.

Kravet på tilbagebetaling bortfalder, når der er gået fem år efter tilskuddets ophør, uden at der har været økonomisk mulighed for at gennemføre kravet.

Retten til tilskud efter dagtilbudsloven er et anliggende mellem forældrene og forældrenes opholdskommune. Derfor er det i alle tilfælde opholdskommunen som kan kræve eventuelle tilskud – herunder økonomisk fripladstilskud - tilbagebetalt fra forældrene. Dette gælder også forældre med plads i privatinstitutioner.

Inddrivelse

799. Efter dagtilbudslovens § 94 inddrives alle skyldige beløb for ydelser efter dagtilbudsloven, der tilkommer det offentlige, i henhold til reglerne i lov om inddrivelse af gæld til det offentlige.

De skyldige beløb, der kan inddrives, omfatter beløb, der opkræves som betaling for en plads i kommunale, selvejende eller udliciterede daginstitutioner, samt kommunal og privat dagpleje eller eksisterende puljeordninger. Reglerne i dagtilbudslovens § 94 om inddrivelse gælder ikke for privatinstitutioner og private pasningsordninger.

Inddrivelsen foretages af restanceinddrivelsesmyndigheden under Skatteministeriet.

Kommunalbestyrelsen indtræder, i henhold til § 8 i bekendtgørelse af lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, lbk nr. 29 af 12/01 2015, i retten til udbetalinger fra staten for et beløb, der svarer til den skyldige betaling. Dette gælder også, selvom der er indgået en aftale mellem skyldneren og kommunalbestyrelsen om det skyldige beløb.

Alternativt har restanceinddrivelsesmyndigheden mulighed for at eftergive det skyldige beløb, jf. § 13 i lov om inddrivelse af gæld til det offentlige.

Kapitel 22

Forsøg

800. Dette kapitel handler om muligheden for, at kommuner kan få godkendt en forsøgsordning. Bestemelsen om forsøgsordninger findes i dagtilbudslovens § 100.

§ 100. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan efter indstilling fra kommunalbestyrelsen godkende, at der for en forsøgsperiode oprettes andre tilbud end dem, der er omtalt i denne lov.

Stk. 2. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan endvidere efter indstilling fra kommunalbestyrelsen for en forsøgsperiode godkende ordninger, der fraviger reglerne i denne lov. Der kan dog ikke godkendes forsøg med tilbud til børn og unge, der fraviger de almindelige regler om forældrenes egenbetaling for ydelser efter kapitel 6, 10 og 14.

Formål

801. Formålet med forsøgsbestemmelsen er at give kommuner mulighed for at afprøve alternative løsninger, der ikke er mulighed for inden for dagtilbudslovens rammer. Dette indebærer, at der kan ske fravigelse af de bestemmelser, der kan være en hindring for at etablere en særlig ordning eller et ønsket dagtilbud m.v.

Godkendelse

802. Godkendelse af forsøg gives af ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold.

Ved godkendelse af forsøg vil der blive lagt vægt på, om forsøgene lever op til lovens formålsbestemmelser, uanset om forsøgene indeholder andre tilbud end de, der er omfattet af loven. Godkendelse af forsøgsordninger omfatter alene dagtilbudslovens bestemmelser. Der kan derfor ikke godkendes forsøg, der fraviger anden lovgivning eller uskrevne retsgrundsætninger.

Der kan ikke godkendes forsøgsordninger, der fører til en fravigelse af de almindelige regler om forældrebetaling. Der kan ikke gennem en forsøgsordning godkendes en fravigelse af kommunalbestyrelsens ansvar for dagtilbud. Kommunalbestyrelsen kan ikke fritages for sit ansvar – herunder sin tilsynspligt – ved gennemførelse af forsøgene. Det er derfor en forudsætning for godkendelse af en forsøgsordning, at der ikke med forsøget sker en indskrænkning af kommunalbestyrelsens forpligtelse til at sørge for det nødvendige antal pladser i dagtilbud.

Tidsbegrænsning

803. Forsøgsordninger skal være tidsbegrænsede, og der kan kun gives godkendelse til konkrete forsøg, der er nærmere afgrænsede både indholdsmæssigt og tidsmæssigt. Forsøgene må ikke medføre statslige merudgifter.

Ansøgning

804. Ansøgning om godkendelse af forsøg efter dagtilbudslovens § 100 skal sendes til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Ansøgningen bør indeholde følgende oplysninger:

- Forsøgets titel og kontaktperson
- Forsøgets formål
- Forsøgets baggrund
- Forsøgets problemstilling
- Forsøgets indhold, metoder og omfang
- Regler i dagtilbudsloven, der ønskes fraveget
- Tidsplan for forsøget
- Ledelsesforhold
- Budget og finansiering
- Økonomiske konsekvenser
- Tilsyn med forsøget
- Evaluering af forsøget
- Orientering og formidling om forsøget

Ophør

805. Forsøgsgodkendelsen kan tilbagekaldes, hvis forsøget ikke overholder de godkendte vilkår. En forsøgsgodkendelse ophører automatisk, hvis der sker ændringer i lovgivningen på området, der betyder, at en forsøgsgodkendelse ikke længere er nødvendig.

Kapitel 23

Klageadgang

806. Dette kapitel handler om mulighederne for at klage over afgørelser på dagtilbudsområdet. Bestemelsen om klageadgang på dagtilbudsområdet findes i dagtilbudslovens § 97.

§ 97. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter denne lov kan, medmindre andet er fastsat i denne lov eller lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 11 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Klagemulighed

807. Efter de almindelige regler om klageadgang, der er fastsat i retssikkerhedslovens kapitel 11, kan kommunens afgørelser indbringes for Ankestyrelsen, medmindre andet er bestemt i dagtilbudsloven eller retssikkerhedsloven.

Klageadgangen omfatter kun egentlige afgørelser. Ved en afgørelse forstås en beslutning, der træffes af kommunen i en konkret sag, og som bindende regulerer forældrenes rettigheder og pligter. Der kan klages over indholdet af en afgørelse og/eller den måde, sagen er behandlet på. Der kan klages over den måde, sagen er behandlet på, selvom en borger er afskåret fra at klage over afgørelsens indhold.

Klageberettigede

808. Det er kun den person, afgørelsen vedrører, der kan klage over afgørelsen, jf. retssikkerhedslovens § 60, stk. 2.

Klagevejledning

809. Afgørelser, der kan påklages til anden administrativ myndighed, skal efter forvaltningslovens § 25, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang. Dette sikrer, at forældrene får oplysning om muligheden for at klage til en anden administrativ myndighed. Når kommunalbestyrelsen træffer afgørelser efter dagtilbudsloven, skal der således medsendes en vejledning om, at afgørelsen kan påklages til Ankestyrelsen. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. Se nærmere om klagevejledning i kapitel 24.

Retlig efterprøvelse af afgørelser

810. Ankestyrelsen kan efter retssikkerhedslovens § 69 efterprøve, om kommunalbestyrelsens afgørelser efter dagtilbudsloven er i overensstemmelse med lovgivningen. Ankestyrelsen kan f.eks. efterprøve:

- Lovfortolkning.
- Om kommunen har fulgt de almindelige forvaltningsretlige principper om lovlig forvaltning.
- Om kommunen i sagsbehandlingen har fulgt de forvaltningsretlige love og grundsætninger, samt retssikkerhedsloven.
- Om sagen er tilstrækkelig oplyst, og om de faktiske omstændigheder, sagen bygger på, er korrekte.

– kønsmæssige afgørelser.

Serviceniveau

811. Det fremgår af retssikkerhedslovens § 60, stk. 3, at der ikke kan klages til en anden administrativ myndighed end kommunalbestyrelsen over afgørelser om det generelle serviceniveau i kommunen, herunder takster for tilbud og satser for private pasningsordninger samt hvilke tilbud og pladser, der skal være til rådighed i kommunen.

Det almindelige kommunale tilsyn har dog kompetence til at påse lovligheden af det generelle serviceniveau i en kommune.

Optagelse i dagtilbud

812. Kommunalbestyrelsens afgørelser om optagelse i et dagtilbud i opholdskommunen (og i anden kommune) kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Det almindelige kommunale tilsyn har dog kompetence til at påse lovligheden af kommunalbestyrelsens afgørelser om optagelse.

Ankestyrelsens afgørelser

813. Ankestyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Formkrav til klager

814. Der er ingen formkrav til klager. Kommunalbestyrelsen og Ankestyrelsen er forpligtede til at behandle såvel skriftlige klager som klager, der er indgivet mundtligt, over afgørelser efter dagtilbudsloven.

Klager til kommunalbestyrelsen

815. Klager over faktisk forvaltningsvirksomhed skal rettes til kommunalbestyrelsen, da den er ansvarlig for udøvelsen i dagtilbuddene. Faktisk forvaltningsvirksomhed refererer til det arbejde som f.eks. ansatte pædagoger i dagtilbuddene udfører.

Klager over sagsbehandlingstider, der ikke er fastsat ved lov, og personalets optræden skal rettes til kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for tilrettelæggelsen af opgaverne i kommunen.

Det almindelige kommunale tilsyn

816. Statsforvaltningen fører efter kommunestyrelsesloven tilsyn med, at kommunerne overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Det følger af kommunestyrelseslovens § 48, stk. 2.

Tilsynet er et legalitetstilsyn, og Statsforvaltningen kan kun tage stilling til, om kommunen handler inden for lovgivningens rammer. Det indebærer, at Statsforvaltningen ikke kan tage stilling til skønsmæssige spørgsmål, så længe skønnet udøves inden for de rammer, der følger af lovgivningen. Statsforvaltningen kan heller ikke tage stilling til om kommunens beslutning er rimelig eller hensigtsmæssig. Statsforvaltningen kan endvidere ikke tage stilling til, om kommunen overholder god forvaltningsskik. God forvaltningsskik kan f.eks. omfatte sagsbehandlingstid og normer for høflig og hensynsfuld optræden.

Statsforvaltningen vil efter omstændighederne kunne behandle lovligheden af en kommunes generelle beslutninger, der ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

Statsforvaltningen afgør selv, om der er grundlag for at tage en tilsynssag op til behandling. Det følger af kommunestyrelseslovens § 48 a. Det afgørende for, om Statsforvaltningen har pligt til at undersøge sagen nærmere, er, om der foreligger oplysninger, som giver grund til at antage, at der er en vis sandsynlighed for en ulovlighed, som ikke er bagatelagtig og har betydning for retstilstanden i dag.

Økonomi- og Indenrigsministeriet er ikke i almindelighed klageinstans over for Statsforvaltningen, men ministeriet kan af egen drift tage spørgsmål om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser, som Statsforvaltningen har udtalt sig om, samt lovligheden af Statsforvaltningens øvrige dispositioner, op til behandling, når ministeriet skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter.

Tilsvarende gælder, hvis Statsforvaltningen har besluttet ikke at tage spørgsmål om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser op til behandling. Det følger af kommunestyrelseslovens § 53, stk. 1, og § 53 a, stk. 1.

De kommunale tilsynsmyndigheder (Statsforvaltningen og Økonomi- og Indenrigsministeriet) viger, hvis en særlig klageinstans, herunder Ankestyrelsen, kan behandle sagen. Dette følger af kommunestyrelseslovens § 48, stk. 3.

Tilsynsmyndighederne

Folketingets Ombudsmand

817. Folketingets Ombudsmand kontrollerer statslige og kommunale myndigheder og andre offentlige forvaltningsmyndigheder. Ombudsmanden kan behandle klager over forvaltningsmyndighedernes afgørelser og deres behandling af borgerne og sagerne. Herudover kan ombudsmanden tage sager op på eget initiativ og iværksætte generelle undersøgelser af en myndigheds behandling af sager.

Borgere kan derfor klage til ombudsmanden over statslige og kommunale myndigheder og andre offentlige forvaltningsmyndigheder. Borgere vil kunne klage over disse myndigheders afgørelser og måden, myndighederne har behandlet borgerens sag på. Hvis ombudsmanden mener, at en forvaltningsmyndighed har begået fejl, kan ombudsmanden kritisere myndigheden og eventuelt henstille til, at myndigheden overvejer sagen på ny og træffer en anden afgørelse.

Yderligere oplysninger om klageadgang

818. Der henvises i øvrigt til vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Kapitel 24

Retssikkerhedsloven, de forvaltningsretlige regler og grundlæggende princippers betydning for dagtilbudsområdet

819. Dette kapitel handler om, hvilken betydning retssikkerhedsloven, de forvaltningsretlige regler og grundlæggende principper har for dagtilbudsområdet. Det er reglerne og principperne om, hvordan den offentlige forvaltning, herunder kommunerne, skal behandle sager samt hvilken procedure forvaltningen skal følge, når den udsteder en konkret forvaltningsakt eller disponerer på anden vis. Kapitlet indeholder en beskrivelse af de nævnte love i forhold til dagtilbudsområdet.

Samspil mellem reglerne

820. På dagtilbudsområdet supplerer reglerne i retssikkerhedsloven de generelle forvaltningsretlige regler. Det vil sige, at de sociale myndigheder altid skal anvende de generelle forvaltningsretlige regler,

når de administrerer dagtilbudslovgivningen. Når en bestemt problemstilling samtidig er reguleret i retssikkerhedsloven, skal reglerne i retssikkerhedsloven anvendes. Det følger af det juridiske *lex specialis*-princip, som betyder, at myndigheden normalt skal anvende en speciel regel frem for en generel regel.

Kapitlets struktur

821. I kapitlet gennemgås først retssikkerhedslovens regler af relevans for dagtilbudsområdet, dernæst de grundlæggende forvaltningsretlige principper, reglerne i forvaltningsloven og i offentlighedsloven, samt sidst øvrige forvaltningsretlige spørgsmål. Der er ikke tale om en udtømmende gennemgang af området, men alene en introduktion til regelsættene for at øge myndighedernes opmærksomhed på, hvilke forvaltningsretlige forhold der gælder ved behandlingen og afgørelsen af sager på dagtilbudsområdet. Se i kapitlets enkelte afsnit, hvor der kan findes mere information om reglerne.

Retssikkerhedsloven

822. Retssikkerhedsloven gælder, når kommunerne behandler og afgør sager efter dagtilbudsloven. Retssikkerhedsloven indeholder blandt andet regler om, hvordan kommunerne skal behandle sager på dagtilbudsområdet i forhold til borgerne. Reglerne lægger vægt på borgernes retssikkerhed, og at borgerne får mulighed for aktivt at medvirke og få indflydelse, når kommunen behandler deres sag.

Loven fastsætter, at der skal være frister for, hvornår afgørelser skal træffes, at borgeren skal inddrages ved sagens behandling, og at sagerne skal behandles bredt (helhedsorienteret sagsbehandling). Endvidere, at borgerne har pligt til at medvirke til oplysningen af en sag og til at oplyse om ændringer i det oplyste.

Vandrende arbejdstagere - grænsegængere

823. Retssikkerhedsloven gælder ikke kun i sager, hvor borgeren bor i Danmark. I de tilfælde, hvor forældre, der bor i udlandet og arbejder i Danmark, søger om plads i dagtilbud i Danmark efter forordning nr. 883/2004 gælder retssikkerhedsloven også. Se kapitel 2 om retten til dagtilbud i Danmark for personer med bopæl i udlandet og arbejde i Danmark.

Retssikkerhedsloven i samspil med de generelle sagsbehandlingsregler

824. Retssikkerhedsloven suppleres af de generelle regler for sagsbehandling og offentlig forvaltning, som findes i forvaltningsloven, offentlighedsloven, persondataloven og den kommunale styrelseslov. Dette indebærer, at de generelle regler i disse love gælder, når der ikke findes særregler i retssikkerhedsloven. Endvidere suppleres retssikkerhedsloven af principperne for god forvaltningsskik, som kan udledes af blandt andet Folketingets Ombudsmands praksis. Nogle af reglerne i retssikkerhedsloven bygger på principperne om god forvaltningsskik og den almindelige forvaltningsret.

I det følgende behandles ganske overordnet de centrale bestemmelser i retssikkerhedsloven med særlig betydning for dagtilbudsområdet.

Officialprincippet – pligten til at undersøge

825. Retssikkerhedslovens § 10 beskriver officialprincippet, som er en forvaltningsretlig grundsætning, der har været gældende i mange år. Officialprincippet bliver også kaldt undersøgelsesprincippet. Efter officialprincippet er det myndighedens ansvar at sørge for, at der bliver indhentet tilstrækkelige oplysninger til, at myndigheden kan afgøre, hvilken ydelse borgeren er berettiget til.

I tilfælde, hvor forældre eksempelvis ansøger om økonomisk fripladstilskud til en plads i dagtilbud, og kommunen er i tvivl om forældrenes oplysninger om deres økonomiske forhold, vil officialprincippet

betyde, at kommunen skal forsøge at få denne tvivl afklaret, før der kan træffes afgørelse om økonomisk fripladstilskud. Dette gælder også oplysninger indhentet fra en anden myndighed.

Processuel skadevirkning

826. Ønsker forældre eller andre ikke at medvirke til oplysningen af en sag, skal kommunen respektere dette. Det gælder også, selv om kommunen skønner, at det vil kunne være til forældrenes fordel at få de ønskede oplysninger frem. En myndighed må således ikke – heller ikke i ansøgningssager – af egen drift forsøge at skaffe nødvendige fortrolige oplysninger.

Når forældrenes ønske skal respekteres, skal kommunen gøre forældrene opmærksomme på, hvilke konsekvenser den manglende medvirken kan få. Konsekvensen er, at sagen må afgøres på det grundlag, som foreligger, det vil sige ud fra de oplysninger, som nu ligger i sagen. Dette princip kaldes princippet om den processuelle skadevirkning, jf. retssikkerhedslovens § 11b.

Borgerens medvirken

827. Retssikkerhedsloven lovfæster princippet om, at den, som skal have hjælp, skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Det præciseres også, at kommunerne skal tilrettelægge deres arbejds gange på en sådan måde, at borgeren får mulighed for at medvirke.

Medindflydelse i form af en god dialog og en åben og gennemskelig beslutningsproces har betydning for, at borgeren kan føle sig tryk ved resultatet. Når borgeren ved, at hans eller hendes synspunkter har været taget i betragtning, og når borgeren kender myndighedens begrundelse for afgørelsen, er afgørelsen lettere at forstå og acceptere for borgeren. Det gælder især, hvis myndigheden og borgeren vurderer forholdene forskelligt. I sådanne situationer kan der ofte opstå forvirring og uklarhed. Omhyggeligt begrundede og dokumenterede faglige vurderinger kan her være et godt middel til at undgå yderligere uklarhed og usikkerhed.

Kendskab til rettigheder og pligter

828. Retssikkerhedsloven fastsætter centralt, at borgerne skal kende deres rettigheder og pligter for at kunne tage ansvar og gøre deres medindflydelse på sagsbehandlingen gældende. Det gælder både rettigheder og muligheder i forhold til det problem, der har fået borgeren til at henvende sig i forvaltningen, og de regler der gælder i forbindelse med sagsbehandlingen. Sagsbehandlingsregler er f.eks. regler om aktindsigt, oplysningspligt, partshøring, bisidder og partsrepræsentant samt klagemuligheder. Det er forvaltningens opgave at formidle dette klart til borgerne.

Kommunen har derfor en forpligtelse til at orientere blandt andet forældre, der henvender sig til kommunen, om de rettigheder og muligheder, de har på dagtilbudsområdet, eksempelvis retten til en plads i dagtilbud til deres barn inden for pasningsgarantien, størrelsen af kommunens tilskud til en plads i dagtilbud og størrelsen af forældrenes egenbetaling.

Når kommunalbestyrelsen fastsætter retningslinjer eller politikker på dagtilbudsområdet, danner disse sammen med lovgivningen på dagtilbudsområdet rammen for, hvordan den kommunale administration skal behandle sager om dagtilbud. Disse retningslinjer for den kommunale administration er altid omfattet af reglerne om aktindsigt efter offentlighedsloven, se afsnittet »Offentlighedsloven« i dette kapitel.

Hvis du vil vide mere

829. Som nævnt indledningsvist behandler dette kapitel alene reglerne i retssikkerhedsloven ganske overordnet. For mere information og uddybning af reglerne i retssikkerhedsloven henvises til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forholds vejledning om retssikkerhed og administration på

det sociale område (retssikkerhedsloven), vej nr. 73 af 03/10 2006, og til selve retssikkerhedsloven, lbk nr. 1019 af 23/09 2014, samt retssikkerhedsbekendtgørelsen, bek nr. 1221 af 21/11 2014. Alle tre dele kan findes på www.sm.dk.

Den almindelige forvaltningsret

830. Den almindelige forvaltningsret indeholder både skrevne regler og uskrevne principper (retsgrund-sætninger). De er fælles for den offentlige forvaltning, herunder kommunerne og Ankestyrelsen, når de behandler sager efter lovgivningen på dagtilbudsområdet. Der er tale om vigtige regler og principper for myndighedernes administration af lovgivningen.

De generelle forvaltningsretlige regler findes i forvaltningsloven, offentlighedsloven og lov om behand-ling af personoplysninger, lov nr. 429 af 31/05 2000 (persondataloven). Reglerne i persondataloven behandles ikke i dette kapitel.

Tilbud, der omfattes af de generelle forvaltningsretlige regler

Kommunale leverandører

831. Kommunale dagtilbud, det vil sige kommunale daginstitutioner og kommunal dagpleje, er en del af den offentlige forvaltning og er derfor undergivet reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Private leverandører

832. Selvejende daginstitutioner samt private dagplejere, der indgår aftale med kommunalbestyrelsen om drift af tilbuddet, er en del af den offentlige forvaltning i forhold til forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det betyder, at disse dagtilbud skal overholde reglerne om aktindsigt, notatpligt, tavshedspligt, partshøring, begrundelse med videre i forhold til forældre og børn i tilbuddet.

Efter retssikkerhedslovens § 43, omfatter reglerne i forvaltningsloven og offentlighedsloven også priva-tinstitutioner og puljeordninger efter dagtilbudsloven. Det betyder, at de to loves regler om aktindsigt, notatpligt, tavshedspligt, partshøring og begrundelse skal anvendes i forhold til forældre og børn i privatinstitutionerne, hvilket bør beskrives i godkendelseskriterierne. Det bemærkes i den forbindelse, at når en privatinstitution optager et barn, er der ikke tale om overtagelse af en myndighedsopgave for private i lovens forstand.

I de følgende afsnit introduceres de centrale bestemmelser i forvaltningsloven, de centrale forvaltningsret-lige principper samt de centrale bestemmelser i offentlighedsloven. Introduktionen er ganske overordnet og der henvises for en nærmere uddybning af reglerne i forvaltningsloven til Justitsministeriets vejledning om forvaltningsloven, VEJ nr. 11740 af 04/12 1986.

Forvaltningsloven

833. Forvaltningsloven indeholder regler om forvaltningsmyndighedernes vejledningspligt over for bor-gerne, om parter adgang til aktindsigt, partshøring, begrundelse og klagevejledning. Herudover indehol-der loven regler om inhabilitet og om tavshedspligt med videre for den, der virker inden for den offentlige forvaltning.

Forvaltningsloven finder anvendelse i sager, hvor resultatet af myndighedens behandling vil munde ud i en afgørelse. Loven gælder ikke ved beslutninger om faktisk forvaltningsvirksomhed, det vil sige den virksomhed, de ansatte udfører for at udfylde afgørelser. Det er f.eks. faktisk forvaltningsvirksomhed, når pædagogen udfører sit arbejde i et dagtilbud.

De personer, der har rettigheder efter loven, er sagens parter i forvaltningsretlig forstand. Partsbegrebet omfatter på den baggrund ansøgere, klagere og andre, der har en væsentlig interesse i sagens afgørelse.

Vejledningspligt

834. For alle forvaltningsmyndigheder gælder der en almindelig pligt til at vejlede borgerne inden for de sagsområder, der varetages af myndigheden. Vejledningen bør sikre, at borgeren får tilstrækkelig orientering om, hvilken betydning reglerne på det pågældende område har for vedkommende, og hvordan den pågældende lettest og mest effektivt kan opfylde de eventuelle krav, der er i lovgivningen.

Vejledningen bør endvidere orientere om hvilken fremgangsmåde, der skal følges af den, der henvender sig til myndigheden, og om hvilke oplysninger, der skal tilvejebringes af borgeren som led i en sags behandling. En myndighed bør også i fornødent omfang bistå en borger, der retter henvendelse til myndigheden, med at udfylde eventuelle ansøgningsskemaer, anmeldelser eller lignende, der vedrører myndighedens eget område.

Partshøring

835. Forvaltningsloven fastsætter i § 19, at en myndighed har pligt til på eget initiativ at foretage partshøring. Partshøringen indebærer, at myndigheden skal sikre, at den, der er part i en forvaltningssag, får lejlighed til at gøre sig bekendt med og kommentere det faktiske afgørelsesgrundlag, inden sagen afgøres. Det må endvidere i sig selv anses for at være af betydning for tilliden til den offentlige forvaltning, at parten får lejlighed til at kontrollere myndighedens beslutningsgrundlag, inden afgørelsen træffes.

En ret for parten til at få lejlighed til at påpege misforståelser, unøjagtigheder, eller ufuldstændigheder i det materiale, der ligger i borgerens sag, vil ligeledes bidrage til at sikre, at forvaltningens afgørelser træffes på det bedst mulige faktiske grundlag.

Inhabilitet

836. Regler om inhabilitet er med til at sikre, at borgerens sag afgøres upartisk og til at styrke tilliden til myndighedens afgørelse. Reglerne skal sikre, at usaglige hensyn ikke påvirker afgørelsen. Inhabilitet kan eksempelvis foreligge ved anvisning af plads i et dagtilbud, hvis den, der anviser en plads til et barn, er i familie med forældrene og barnet, der skal have anvist en plads.

Parters aktindsigt

837. Forvaltningslovens regler om aktindsigt betyder, at den, der er part i en sag, hvori der træffes afgørelse, har ret til at få kopi af de dokumenter, der indgår i sagen. Retten til aktindsigt findes i forvaltningslovens § 9. Det er ikke alle dokumenter i sagen, der er omfattet af retten til aktindsigt. F.eks. omfatter retten normalt ikke myndighedens interne arbejdsdokumenter og brevveksling mellem forskellige enheder inden for samme myndighed. Dette fremgår af § 12 i forvaltningsloven.

Ventelister til dagtilbud

838. Ventelister til dagtilbud under den kommunale forsyning, som er udarbejdet af kommunen til eget brug, er internt arbejdsmateriale, der som udgangspunkt er undtaget fra aktindsigt efter forvaltningsloven. Forældre til et barn på venteliste til et dagtilbud har imidlertid krav på at få oplyst det enkelte barns placering på ventelisten efter forvaltningslovens regler om parters aktindsigt, da forældrene er part i deres sag om optagelse i dagtilbud. Forældrene skal oplyses om, at der kan opstå forskydninger på opskrivningslisten, der kan have betydning for deres placering på listen.

Tavshedspligt

839. Personer inden for den offentlige forvaltning har pligt til over for andre at hemmeligholde oplysninger af rent privat karakter eller fortrolige oplysninger, der vedrører blandt andet enkeltpersoner. Brud på tavshedspligten sker, når en person eller myndighed uberettiget giver sådanne oplysninger videre. Medlemmer af kommunalbestyrelser er omfattet af reglerne i forvaltningsloven om tavshedspligt. Det samme gælder stedfortrædere for ovennævnte personer.

Medlemmer af en forældrebestyrelse eller institutionsbestyrelse (selvejende daginstitutioner) er omfattet af reglerne om tavshedspligt. Hvis der uberettiget videregives oplysninger, kan der være tale om brud på tavshedspligten. Dette kan være strafbart efter straffelovens § 152.

Medlemmer af forældrebestyrelser skal som udgangspunkt ikke beskæftige sig med enkeltpersoners private forhold, fortrolige oplysninger og lignende, der er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt. Der kan alligevel opstå situationer, hvor forældrebestyrelsens medlemmer bliver bekendt med forhold, der indebærer, at tavshedspligten aktualiseres.

Tavshedspligten gælder endvidere samtlige ansatte og andre, der deltager i tilbuddets drift, eksempelvis pædagoger, medhjælpere, økonomaer, rengøringspersonale mv. Pædagogstuderende, der er i praktik i institutionen, er også omfattet af tavshedspligten.

Begrundelse

840. En afgørelse, som giver helt eller delvist afslag på en ansøgning om modtagelse af en ydelse efter dagtilbudsloven, skal begrundes. Pligten til at begrunde afgørelserne gælder kun afgørelser og ikke beslutninger om sagens behandling, f.eks. en beslutning om at indhente økonomiske oplysninger til brug for sagen.

En begrundelse skal hjælpe borgeren til bedre at forstå afgørelsen og kan få afgørende betydning for borgerens accept af en (korrekt) afgørelse, der går borgeren imod. Den giver typisk borgeren bedre mulighed for at overveje, om der er grundlag for at søge om genoptagelse eller for at klage over afgørelsen. Pligten til at begrunde en afgørelse giver myndigheden pligt til at forklare, hvad afgørelsen går ud på, og hvad myndigheden har lagt vægt på.

De forvaltningsretlige grundprincipper

841. De grundlæggende forvaltningsretlige principper indgår ikke i de skrevne generelle forvaltningsretlige regler, men flere af principperne er indeholdt i retssikkerhedslovens bestemmelser.

Legalitetsprincippet – krav om hjemmel

842. Afgørelser, der pålægger borgerne byrder eller tillægger dem rettigheder, skal have hjemmel i lovgivningen. Afgørelsen må endvidere ikke stride mod andre regler i lovgivningen eller mod de grundlæggende forvaltningsretlige principper.

På dagtilbudsområdet er det kommunen, der ved administrationen af dagtilbudsloven må afgøre, hvordan loven og de regler, der knytter sig til loven, f.eks. dagtilbudsbekendtgørelsen, skal bruges. Nogle bestemmelser i dagtilbudsloven giver kommunen et helt frit eller et begrænset skøn, medens andre bestemmelser ikke overlader et skøn til kommunen.

Når den daglige administration planlægges og gennemføres, er det vigtigt at holde sig lovens intentioner for øje. De væsentligste elementer ved fortolkningen er ordlyden af selve loven, lovbemærkningerne, Folketingets drøftelser, eventuelle rapporter, betænkninger og lignende, hidtidig domspraksis, ombudsmandspraksis og administrativ praksis, f.eks. afgørelser fra Ankestyrelsen.

Hvis den konkrete afgørelse ikke kan træffes alene på grundlag af dagtilbudslovgivningen, skal myndigheden inddrage de generelle forvaltningsretlige regler og grundlæggende principper. Der kan i visse tilfælde også være behov for at inddrage helt andre regler, f.eks. reglerne om forældelse eller reglerne om tilbagebetaling af fejlagtigt udbetalte ydelser eller modregningsregler.

Princippet om saglig forvaltning

843. Det forvaltningsretlige princip om saglighed i forvaltningen indebærer, at offentlige myndigheder ikke må forfølge usaglige eller uvedkommende hensyn. Når kommunerne skal træffe afgørelse i en sag efter lovgivningen på dagtilbudsområdet, må der f.eks. ikke tages hensyn til private eller andre interesser, der ikke kommer sagen ved. Det kan f.eks. være tale om at begunstige visse borgere frem for andre. Der må heller ikke forfølges ulovlige formål. Kommunen må eksempelvis ikke nægte at stille et dagtilbud til rådighed for et barn, der opfylder betingelserne i loven under henvisning til, at årets budget er opbrugt.

Lighedsprincippet

844. Efter det forvaltningsretlige lighedsprincip er myndigheden forpligtet til at behandle ensartede tilfælde ens. Der skal derfor være saglige grunde for at gøre forskel. Lighedsprincippet har således tæt sammenhæng med princippet om saglig forvaltning som udgangspunkt for en vurdering af, om en forskelsbehandling er sagligt begrundet.

Optagelse i dagtilbud

845. Ved kommunens administration af optagelse i dagtilbud skal det eksempelvis sikres, at alle børn gives lige muligheder for at få en plads i dagtilbud, og at ingen grupper af børn nedprioriteres. Ligeledes skal kommunen administrere optagelsen lovligt, blandt andet i relation forvaltningsretlige principper, hvilket vil sige, at kommunen ikke må diskriminere børn af forældre uden for eller med svag tilknytning til arbejdsmarkedet.

Proportionalitetsprincippet

846. Proportionalitetsprincippet betyder, at forvaltningsmyndigheden er forpligtet til at vælge den mindst indgribende reaktion eller foranstaltning i de tilfælde, hvor forvaltningen har et valg mellem flere reaktioner eller foranstaltninger til at opnå det ønskede resultat.

Princippet kan eksempelvis have betydning i tilfælde, hvor der er alvorlige samarbejdsproblemer mellem forældre til et barn og personalet i dagtilbuddet. I et sådant tilfælde skal kommunen ikke indstille til flytning af barnet til et andet dagtilbud – en meget indgribende foranstaltning – hvis en mindre indgribende foranstaltning, f.eks. et tilbud om mægling og rådgivning til forældre og personalet, er tilstrækkelig til at løse problemerne.

Offentlighedsloven

847. Mens forvaltningsloven gælder for afgørelsessager og kun for parter i disse sager, gælder offentlighedsloven for enhver. Den fastsætter at forvaltningsmyndigheder har notatpligt, det vil sige, at offentligt ansatte skal skrive faktiske oplysninger ned, som modtages mundtligt. Ligeledes fastsætter den adgangen til aktindsigt for andre end parterne i en sag.

Aktindsigt efter offentlighedsloven adskiller sig fra aktindsigt efter forvaltningsloven ved, at aktindsigten kan forlanges af enhver. Det er imidlertid ikke alle dokumenter og oplysninger, der er omfattet af retten til aktindsigt. F.eks. er der ikke ret til aktindsigt efter offentlighedsloven i oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold. Undtagelserne findes i offentlighedslovens kapitel 5. En forvalt-

ningsmyndighed kan give aktindsigt i videre omfang, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt m.v.

Referater fra møder i en forældrebestyrelse

848. Reglerne om aktindsigt spiller en rolle flere steder på dagtilbudsområdet. Eksempelvis er referater fra møder i en forældrebestyrelse som udgangspunkt interne arbejdsdokumenter, der er undtaget fra aktindsigt efter offentlighedslovens § 23.

Det gælder dog ikke, hvis referaterne er videregivet af forældrebestyrelsen til udenforstående. Det gælder heller ikke, hvis referaterne omfattes af offentlighedslovens § 26, fordi de eksempelvis alene gengiver indholdet af forældrenes endelige beslutning vedrørende en sags afgørelse. I det omfang, der af referaterne fremgår personlige oplysninger, er disse ikke underlagt offentlighed, jf. offentlighedslovens § 30.

Ændring af begunstigende forvaltningsakter

849. Dagtilbudsloven fastsætter flere steder en valgfri mulighed for kommunerne til at træffe beslutning om at yde tilskud til en bestemt ydelse. Eksempelvis kan kommunalbestyrelsen vælge at give mulighed for tilskud til pasning af egne børn, jf. dagtilbudslovens kapitel 17, kommunalbestyrelsen kan beslutte, hvilken aldersgruppe tilskud til privat pasning skal gives til, jf. dagtilbudslovens § 80, og kommunalbestyrelsen kan beslutte at give forældre et økonomisk tilskud til en forældrearrangeret madordning, jf. dagtilbudslovens § 17, stk. 10.

Ligesom kommunalbestyrelsen eksempelvis kan træffe beslutning om at give et eller flere af de nævnte tilskud, kan kommunalbestyrelsen tilsvarende beslutte at ophøre med at give et af tilskuddene fra et givent tidspunkt. Det samme er tilfældet i forhold til beslutning om hvilken aldersgruppe, der kan modtage tilskud til privat pasning eller størrelsen af et sådant tilskud.

Et tilsagn om tilskud til pasning af egne børn, til privatpasning til et barn i en vis aldersgruppe eller et tilsagn om økonomisk tilskud til en forældrearrangeret madordning, må ligesom tilsagn om en plads i et dagtilbud anses for at være en begunstigende forvaltningsakt (afgørelse). Hvis kommunen beslutter generelt at ophøre med at give et af de omtalte tilskud eller andre fakultative tilskud efter dagtilbudsreglerne, vil forældre, som allerede har fået bevilget tilskud, derfor som udgangspunkt fortsat kunne få tilskud efter de retningslinjer, som har ligget til grund for tilsagnet om tilskud. En beslutning om at ophøre med et af de omtalte tilskud vil derfor som udgangspunkt alene have virkning for behandlingen af fremtidige ansøgninger om det pågældende tilskud.

Ligeledes kan ændringen først træde i kraft, når beslutningen, der ændrer eller fjerner den hidtidige mulighed for tilskud med videre, er offentliggjort. Offentliggørelsen kan blandt andet ske gennem ændring af eksisterende vejledende retningslinjer eller på anden måde, så det så vidt muligt sikres, at borgerne bliver bekendt med ændringen, f.eks. ved offentliggørelse af ændringen ved annoncering, gennem opslag i dagtilbud, på biblioteker i kommunen og lignende. Det skal fremgå, hvilken dato ændringen får virkning fra.

Tidsbegrænsning

850. En kommunalbestyrelse kan, når den træffer beslutning om at give mulighed for at få et af de omtalte tilskud, træffe beslutning om at indføre tilskudsordningen for en afgrænset periode. Eventuelt for på et nærmere bestemt tidspunkt at tage stilling til om ordningen skal fortsætte. Det er i disse tilfælde væsentligt, at kommunen sikrer sig, at forældrene er informeret om størrelsen af tilskuddet, varigheden af ordningen med videre, inden de beslutter sig for at benytte ordningen.

Forældres retsstilling ved ændring

851. I det følgende lægges til grund, at en kommune tidligere har truffet en generel beslutning om, ud fra bestemte retningslinjer, at der gives tilskud efter dagtilbudslovens § 86 til pasning af egne børn, og at den pågældende kommune herefter træffer beslutning om enten at ophæve eller ændre den tidligere beslutning.

Tilsagn om tilskud inden ny beslutning

852. Et tilsagn om tilskud til pasning af egne børn, der er givet, inden den nye beslutnings ikrafttræden må anses for at være en begunstigende forvaltningsakt. Den nye beslutning kan derfor ikke tillægges virkning for allerede meddelte tilsagn. Kommunen vil således være forpligtet til at give tilskud til de pågældende forældre i overensstemmelse med tilsagnet, selv om den periode, hvori pasning af egne børn skal finde sted, ikke er startet inden ikrafttrædelse af den nye beslutning.

Henvendelser inden den nye beslutning

853. Forældre, der har ansøgt om tilskud til pasning af egne børn, før kommunens nye beslutning er trådt i kraft, må antages at have en berettiget forventning om, at deres anmodning vil blive behandlet i overensstemmelse med den praksis, der gælder på tidspunktet for kommunens modtagelse af ansøgningen. Sådanne ansøgninger behandles på grundlag af kommunens tidligere beslutning.

Senere henvendelser

854. Ansøgninger om tilskud til pasning af egne børn, som på tidspunktet for den nye beslutnings ikrafttræden endnu ikke er modtaget i kommunen, vil være omfattet af kommunens nye beslutning.

Kapitel 25

Puljeordninger

855. Dette kapitel handler om puljeordninger. Puljeordninger er en driftsform, som udfases med ikrafttrædelsen af dagtilbudsloven. Dette betyder, at der fra og med 1. august 2007 ikke kan etableres nye puljeordninger, men at eksisterende puljeordninger kan fortsætte som driftsform. De puljeordninger, der er etableret før 1. august 2007 er således omfattet af dagtilbudsloven. Bestemmelserne om puljeordninger findes i dagtilbudslovens §§ 101 og 102.

§ 101. Kommunalbestyrelsen skal til puljeordninger oprettet i perioden den 27. juni 1992 til den 31. december 1993 i tilknytning til virksomheder beliggende i andre kommuner yde et fast tilskud pr. barn, der er optaget i ordningen.

Stk. 2. Tilskuddet skal svare til halvdelen af ordningens driftsudgifter pr. plads, dog højst halvdelen af de gennemsnitlige driftsudgifter til dagtilbud for den pågældende aldersgruppe i kommunen. Kommunalbestyrelsen kan efter aftale med virksomheden yde et højere tilskud.

Stk. 3. Bestemmelserne i afsnit I, II, III og VI samt § 80, stk. 4, finder anvendelse på puljeordninger efter denne bestemmelse.

§ 102. Kommunalbestyrelsen skal til puljeordninger, som kommunalbestyrelsen har indgået aftale med inden den 1. august 2007, og som ikke er omfattet af § 101, give et tilskud pr. barn i ordningen i henhold til den aftale, der er indgået med puljeordningen.

Stk. 2. Bestemmelserne i afsnit I, II, III og VI samt § 80, stk. 4, finder anvendelse på puljeordninger efter denne bestemmelse.

Puljeordninger som driftsform

856. Puljeordninger er private pasningsordninger til børn, der drives på baggrund af en driftsaftale med kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen yder til puljeordninger (oprettet før 1. august 2007) et tilskud pr. barn, der er optaget i ordningen.

Puljeordninger har typisk været oprettet på initiativ af en gruppe forældre eller andre private, som har haft et ønske om at drive en pasningsordning til børn. Det har også været virksomheder, som har haft et ønske om at etablere et dagtilbud for de ansattes børn. Der er ikke krav til organisationsformen for puljeordninger.

Puljeordninger baseret på aftale

857. Puljeordninger er ordninger, der baserer sig på en aftale mellem kommunalbestyrelsen og puljeordningen. Aftalerne indeholder ofte både en økonomisk del og en mere indholdsmæssig beskrivelse af formålet med puljeordningen. Driftsaftalen er det grundlag, som kommunens tilskud til puljeordningen baserer sig på. De enkelte puljeordningers driftsaftaler kan være forskellige, men indeholder som minimum:

- Udpegning af en juridisk ansvarlig for modtagelse af tilskuddet (f.eks. en af forældrene, en forældreforening, en bestyrelse eller en virksomhed).
- Antal børn og alderssammensætningen.
- Sikring af forældreindflydelse – specielt hvis forældrene ikke er initiativtagere bag ordningen.
- Personalemæssige forhold – hvem er ledelsen, og hvem har det pædagogiske ansvar? (Kommunen kan i kraft af sin tilsynsforpligtelse fastsætte visse krav til personalebemandingen).
- Tilskuddets størrelse. Med hvilket varsel kan tilskuddet ændres? (Kommunen må herunder være opmærksom på puljeordningens muligheder for at overholde sine forpligtelser f.eks. i henhold til overenskomster eller funktionærloven. Der skal f.eks. tages stilling til spørgsmålet om kompensation i forbindelse med personalets eventuelle længerevarende sygdom/barsel).
- Optagelse af børn med særlige behov. Hvordan kan disse børn integreres? Med hvilket beløb skal tilskuddet ændres, og/eller yder kommunen på anden måde støtte i denne forbindelse?
- Optagelse – træffer kommunen eller puljeordningen beslutning om optagelse i ordningen.
- Betaling – forældrebetalingen anføres.
- Lokaleforhold (herunder opfyldelse af kravene til de bygnings-, brand- og sundhedsmæssige forhold, se nærmere herom i kapitel 16).
- Opsigelse af aftalen. Der bør gives passende varsel, således at puljeordningen kan opfylde sine forpligtelser over for tredjemand.
- Ordningens ophør. Hvad skal der ske med en eventuel formue, og hvem skal udrede forpligtelserne?

Arbejdsgiveransvaret i en puljeordning ligger ikke i kommunen, men hos den/de ansvarlige person/personer for puljeordningen. Den daglige drift, herunder regnskabsføring, tilrettelægges af puljeordningen.

Børn med særlige behov

858. Modtages der børn med særlige behov, må der tages hensyn hertil ved fastsættelse af tilskuddets størrelse, eller det må indgå i aftalen, at spørgsmålet om ændring af tilskuddet kan tages op i forbindelse med optagelse af børn med særlige behov.

Forvaltningsloven og offentlighedsloven med videre

859. Puljeordninger er i forhold til de opgaver, de udfører for kommunen efter aftale omfattet af forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det betyder, at de to loves regler om aktindsigt, notatpligt, tavshedspligt, partshøring, begrundelse med videre finder anvendelse i forhold til borgerne. Der henvises til vejledningen om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Efter retssikkerhedslovens § 43, stk. 2, reguleres tavshedspligten og udvekslingen af oplysninger mellem kommunen og puljeordninger af forvaltningslovens §§ 27, 29 og 32. Se nærmere om retssikkerhedsloven, forvaltningsloven og offentlighedsloven i kapitel 24.

Ændring af driftsaftalen

860. Som nævnt kan kommunalbestyrelsen efter 1. august 2007 ikke indgå aftale om etablering og drift af puljeordninger. Ændringer i en driftsaftale vil som hovedregel ikke bevirke, at driftsaftalen anses for opsagt, så længe de aftalte ændringerne overholder de regler, der gælder for puljeordninger efter dagtilbudslovens § 101.

Der kan dog være tilfælde, hvor en ændring af en eksisterende driftsaftale indebærer en sådan ændring af aftalegrundlaget, at driftsaftalen må anses for opsagt. Der er ikke mulighed for at indgå aftale om en forlængelse af aftalen med puljeordningen, da dette anses som en ny aftale.

I tilfælde, hvor der ikke kan opnås enighed mellem puljeordningen og kommunalbestyrelsen om ændring af vilkår i en driftsaftale, kan det være nødvendigt for kommunalbestyrelsen at opsige driftsaftalen med puljeordningen. Kommunalbestyrelsen vil, hvis den har opsagt aftalen, ikke kunne indgå en ny aftale med puljeordningen.

Tilskud og egenbetaling for en plads i en puljeordning

861. Puljeordningers ret til tilskud afgøres af reglerne i dagtilbudslovens §§ 101 og 102, mens forældrenes egenbetaling reguleres af de almindelige bestemmelser om forældrebetaling for dagtilbud.

Kommunalbestyrelsens tilskud til puljeordninger

862. Der sondres mellem to typer af puljeordninger:

- 1) Puljeordninger i tilknytning til virksomheder beliggende i andre kommuner, som kommunalbestyrelsen har indgået aftale med i perioden fra den 27. juni 1992 til den 31. december 1993.
- 2) Alle øvrige puljeordninger, som kommunalbestyrelsen har indgået aftale med før 1. august 2007.

Gruppe 1

Kommunalbestyrelsen skal yde et fast tilskud pr. barn, der er optaget i ordningen, som svarer til halvdelen af ordningens driftsudgifter pr. plads. Dog må tilskuddet højst svare til halvdelen af de gennemsnitlige driftsudgifter til dagtilbud for den pågældende aldersgruppe i kommunen. Kommunalbestyrelsen kan efter aftale med puljeordningen yde et højere tilskud.

Gruppe 2

For den anden gruppe af puljeordninger, det vil sige alle øvrige puljeordninger, der er etableret før 1. august 2007, gælder, at kommunalbestyrelsen skal give et tilskud pr. barn i ordningen i henhold til den aftale, der er indgået med puljeordningen. Det er altså driftsaftalen mellem kommunalbestyrelsen og puljeordningen, der regulerer tilskuddets størrelse.

For puljeordninger gælder, at det ikke på samme måde som for selvejende institutioner er sikret, at kommunen dækker alle puljeordningens driftsudgifter. Der er derfor tilfælde, hvor det vil fremgå af aftalen mellem puljeordningen og kommunen, at andre end kommunen og forældrene bidrager til finansieringen af ordningens drift.

Forældrenes egenbetaling for en plads i en puljeordning

863. Forældrenes egenbetaling for en plads til deres barn i en puljeordning, der er etableret før 1. august 2007, kan for børn mellem 0 år og op til skolestart ikke overstige mere end 25 pct. af udgifterne ved driften af den enkelte puljeordning.

Tilskud til en plads i en puljeordning i en anden kommune

864. Puljeordninger, omfattet af dagtilbudslovens §§ 101 og 102, er også omfattet af lovens bestemmelser om forældres adgang til at få deres børn optaget i et dagtilbud i en anden kommune end opholdskommunen. Det er de specifikke regler om kommunens tilskud og forældrenes egenbetaling ved en plads over kommunegrænsen, der anvendes, når et barn får plads i en puljeordning i en »anden kommune end barnets opholdskommune. Se nærmere herom i afsnittet »Tilskud til en plads i dagtilbud i en anden kommune« i kapitel 13.

Øvrige regler

865. Efter dagtilbudslovens §§ 101 og 102 omfattes alle de eksisterende puljeordninger af reglerne i lovens afsnit 1, 2, 3 og 4. Således omfattes de eksisterende puljeordninger af reglerne om mål og rammer, tilsyn med videre ligesom de blandt andet omfattes af den generelle formålsbestemmelse, den specifikke formålsbestemmelser for dagtilbud, reglerne om pædagogiske læreplaner, sprogvurderinger, reglerne om optagelse i dagtilbud mv.

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, den 27. februar 2015

P.M.V.
NINA EG HANSEN

/ Søren Lund

Eksempel på driftsoverenskomst mellem en selvejende daginstitution og en kommune

Driftsoverenskomst mellem _____ Kommune og bestyrelsen for _____ beliggende _____ om institutionens drift som daginstitution for børn _____ (foreningens navn)/ om _____ (institutionens navn) drift som daginstitution for børn.

Der er for institutionen oprettet vedtægt, der den _____ er godkendt af _____ Kommune, som grundlag for denne driftsoverenskomst.

Ifølge lov om social service har kommunen det overordnede ansvar for dagtilbuddene i kommunen. De selvejende daginstitutioner indgår i kommunens tilbudsstruktur og er en integreret del både af kommunens samlede generelle tilbud til børn og af den forebyggende og støttende indsats til børn.

Selvejende daginstitutioner er omfattet af kommunens børnepolitik og de af kommunen fastsatte mål og rammer for dagtilbuddenes arbejde. Kommunen har i henhold til retssikkerhedsloven både ret og pligt til at føre tilsyn med selvejende daginstitutioner. Institutionen er omfattet af bl.a. offentlighedsloven og forvaltningsloven.

I henhold til §§ 9, 12, 14 og 15 i lov om social service samt § 16 om tilsyn i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område indgås følgende overenskomst:

§ 1

Stk. 1

Antallet af pladser i institutionen fastsættes til ca. ____ og står til rådighed for ____ Kommune.

Antallet af pladser i institutionen kan ændres i opadgående eller nedadgående retning af kommunalbestyrelsen i takt med ændret behov for pladser.

Om anvendelsen af pladser henvises i øvrigt til § 9 stk. 1.

Udnyttelsen af institutionens fysiske rammer skal overholde den byggelovgivning, som gælder for institutionen.

§ 2

Stk. 1

Bestemmelse om optagelse i institutionen træffes af kommunen, i overensstemmelse med de af kommunen fastlagte visitationskriterier. Indskrivning af børn i institutionen sker i dialog med institutionens ledelse.

§ 3

Stk. 1

Institutionens leder varetager under ansvar over for institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen (når den to-strengede bestyrelsesmodel anvendes) den daglige pædagogiske og administrative ledelse af institutionen.

§ 4

Stk. 1

Institutionen holder åbent på følgende ugedage: _____ og den daglige åbningstid er: _____

Alternativ:

Kommunen fastsætter den ugentlige åbningstid samt rammerne for den daglige åbningstid. Bestyrelsen fastsætter indenfor disse rammer den konkrete åbningstid.

Ændring af den af bestyrelsen fastlagte åbningstid skal godkendes af kommunen.

§ 5

Stk. 1

Institutionen skal følge de centralt fastlagte regler og den lovgivning som gælder for daginstitutioner. Der henvises bl.a. til ministerielle vejledninger.

§ 6

Stk. 1

Institutionens bestyrelse ansætter og afskediger personale inden for de rammer, der er fastsat i det af kommunen godkendte budget, jf. §§ 7 og 9.

Stk. 2

Ansættelse og afskedigelse af institutionens leder sker under forbehold af kommunens godkendelse. Institutionen må ved opslag af stillingen tage forbehold herom.

Ansættelse kan ikke meddeles før kommunens godkendelse foreligger.

Stk. 3

Samme fremgangsmåde følges ved følgende stillinger: _____

§ 7

Stk. 1

Løn og andre ansættelsesvilkår for institutionens personale fastsættes i henhold til de af KL efter forhandling med de for institutionens personale forhandlingsberettigede personaleorganisationer indgåede overenskomster og fastsatte bestemmelser.

Institutionen er underlagt Kommunernes Lønningsnævns kompetence og løntilsyn.

Stk. 2

Bestyrelsen har kompetence til at forhandle og indgå aftaler med de faglige organisationer om lokal løndannelse. Bestyrelsen er ansvarlig for, at der er budgetmæssig dækning for sådanne aftalte løn-elementer og at aftalen holder sig inden for de af kommunalbestyrelsen fastsatte retningslinjer/lokale aftaler/rammer

§ 8

Stk. 1

Beregning og udbetaling af lønninger sker ved institutionens foranstaltning.

Alternativ:

Beregning og udbetaling af lønninger sker ved kommunens foranstaltning.

§ 9

Stk. 1

Kommunen afholder institutionens udgifter til driften som daginstitution til børn på grundlag af det af kommunen godkendte årsbudget og i henhold til retningslinjer fastsat af kommunen. Institutionen er således omfattet af de af kommunalbestyrelsen fastsatte retningslinjer for personalenormering, evt. retningslinjer om vippenormering, ”pengene følger barnet” samt andre retningslinjer om anvendelse af driftsmidlerne, herunder økonomisk selvforvaltning, rammestyring m.v.

Stk. 2

Budget udarbejdes af kommunen på baggrund af oplysninger fra den selvejende institution. Hvor lønudbetalingen sker af en administrator, udformes budget på baggrund af oplysninger fra administrator. Bestyrelsen er forpligtet til, på ethvert tidspunkt, at meddele kommunen de oplysninger, som forlanges til brug for tilsyn med at forpligtelserne i § 10 stk. 1 overholdes.

Hvor bestyrelsen vælger at lade administrationen, herunder lønudbetaling, varetage af en administrator, er bestyrelsen forpligtet til at sikre, at administrator holder institutionens driftstilskud adskilt fra andre midler – herunder administrators egne midler - på en særlig konto. Bestyrelsen skal overholde de af Indenrigsministeriet fastsatte regler om budget og kasse- / regnskabsspørgsmål.

Stk. 3

Institutionen forpligter sig til nøje at overholde det af kommunen godkendte budget samt til at indhente fornøden tillægsbevilling til dækning af uforudsete udgifter, før disse afholdes. Institutionen foretager en løbende budgetkontrol efter regler, der er fastsat af kommunen.

Institutionen kan ikke indgå løbende kontrakter med et opsigelsesvarsel på mere end 6 måneder, uden kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse. Løbende kontrakter skal kunne opsiges frit til udløb efter maksimalt 6 måneder. Institutionen er dog omfattet af retningslinjer for budgetadministration jfr.

§ 10

Stk. 1

Institutionen kan ikke indgå løbende kontrakter til finansiering af formål, som ikke har den fornødne bevillingsmæssige hjemmel i det af kommunalbestyrelsen godkendte budget.

Huslejeaftaler skal altid godkendes af kommunen.

§ 11

Stk. 1

Institutionens bogholderi og regnskabsførelse varetages af institutionen. Når institutionen selv varetager de nævnte opgaver, indsendes regnskabet til kommunen inden en af denne fastsat frist.

Alternativ:

Institutionens bogholderi og regnskabsførelse varetages af kommunen.

Stk. 2

Regnskabet revideres af en af kommunen godkendt revisor.

§ 12

Stk. 1

Til imødegåelse af institutionens daglige udgifter udbetaler kommunen efter særlig aftale forskud, normalt månedsvist.

Stk. 2

Betaling af ejendomsudgifter eller udgifter til husleje sker ved institutionens foranstaltning.

Alternativ:

Betaling af ejendomsudgifter eller udgifter til husleje sker ved kommunens foranstaltning.

§ 13

Stk. 1

Den endelige fastsættelse af kommunens betaling af udgifter til institutionens drift sker på grundlag af institutionens årsregnskab, der skal omfatte både driftsregnskab og status, og aflægges i overensstemmelse med budgettets kontoplan.

Jf. i øvrigt § 9 stk. 1.

§ 14

Stk. 1

For institutioner, hvor den selvejende institution ejer bygningerne, gælder:

De udgifter, som kommunen måtte udrede til institutionens om- eller tilbygning og til ekstraordinær vedligeholdelse og til ekstraordinær anskaffelse af inventar, betragtes som lån og skal sikres ved pant i institutionens ejendom. Pantsikrede lån afskrives over en årrække.

Stk. 2

For institutioner i lejede lokaler kan de i stk. 1 nævnte lån sikres ved gældsbrev.

Stk. 3

Ved institutionens ophør tilfalder alt løsøre/inventar, der er finansieret over kommunens budget, kommunalbestyrelsen.

§ 15

Stk. 1

Institutionen må ikke uden kommunens forudgående samtykke afhænde, pantsætte eller udleje institutionens faste ejendom(me) eller benytte ejendommen(e) til andet formål end til _____ (vedtægtens formål), eller hvad der er beskrevet i driftsoverenskomsten eller tillæg hertil.

Stk. 2

Institutionen kan ikke uden kommunens forudgående samtykke træffe beslutning om optagelse eller overtagelse af lån - ej heller ved mellemregning med andre institutioner - eller ændringer i lånevilkår eller forpligte sig ved kaution eller anden økonomisk garanti eller foretage ændring af vilkår for eventuelle eksisterende garantiforpligtelser eller lignende.

Stk. 3

Institutionen kan ikke påtage sig forpligtelser, der skal finansieres ved optagelse af lån, forinden institutionen har opnået kommunens samtykke til finansiering ved lån.

Stk. 4

Ved institutionens ophør skal anvendelse af en eventuel formue godkendes af kommunen jfr. bestemmelserne i de af kommunen godkendte vedtægter.

Overskud, som er tilvejebragt via det kommunale driftstilskud, betragtes ikke som formue.

§ 16

Stk. 1

Overenskomsten kan af begge parter opsiges med 9 måneders varsel til den første i en måned. Dansk rets almindelige regler om misligholdelse i kontraktsforhold finder i øvrigt anvendelse.

Stk. 2

Ved opsigelse af driftsoverenskomsten skal der tages stilling til, hvorledes fastsatte retningslinjer jfr. § 9 stk. 1 - f.eks. regler om overførselsadgang - skal kunne finde anvendelse i den periode, hvor opsigelsesvarslet løber.

§ 17

Stk. 1

Aftaler indgået mellem kommunen og institutionens bestyrelse vedrørende nærmere enkeltheder om institutionsdriften, f.eks. aftaler om sociale kontrakter, kan indeholdes i protokollerede tillæg til overenskomsten.

Stk. 2

Overenskomstparterne kan anmode om genforhandling af nærværende driftsoverenskomst samt om tillæg til driftsoverenskomsten.

Stk. 3

Nærværende driftsoverenskomst henviser til bestemmelser i lovgivningen. I det omfang lovgivningen ændres, skal der tages stilling til, om driftsoverenskomsten alene skal ændres redaktionelt, eller om en ændret lovgivning giver anledning ændringer i medfør af § 15 stk. 1, § 16 stk. 1 eller § 16 stk. 2.

Underskrevet den (dato)

(for institutionen) (for kommunen)

Oversigt over relevante hjemmesider

Retsinformation	www.retsinformation.dk
Folketinget	www.ft.dk
Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold	www.sm.dk
Socialstyrelsen	www.socialstyrelsen.dk
SFI	www.sfi.dk
Ventelistelukning	www.ventelistelukning.dk
Danmarks Evalueringsinstitut	www.eva.dk
Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM	www.dcum.dk
Ankestyrelsen	www.ast.dk
Undervisningsministeriet	www.uvm.dk
Justitsministeriet	www.jm.dk
Skatteministeriet	www.skm.dk
SKAT	www.skat.dk
Sundhedsstyrelsen	www.sst.dk
Fødevarestyrelsen	www.fvst.dk
Statsforvaltningerne	www.statsforvaltning.dk
Folketingets Ombudsmand	www.ombudsmanden.dk
KL	www.kl.dk
Udbudsportalen	www.udbudsportalen.dk
Tilbudsportalen	www.tilbudsportalen.dk
Borger.dk	www.borger.dk